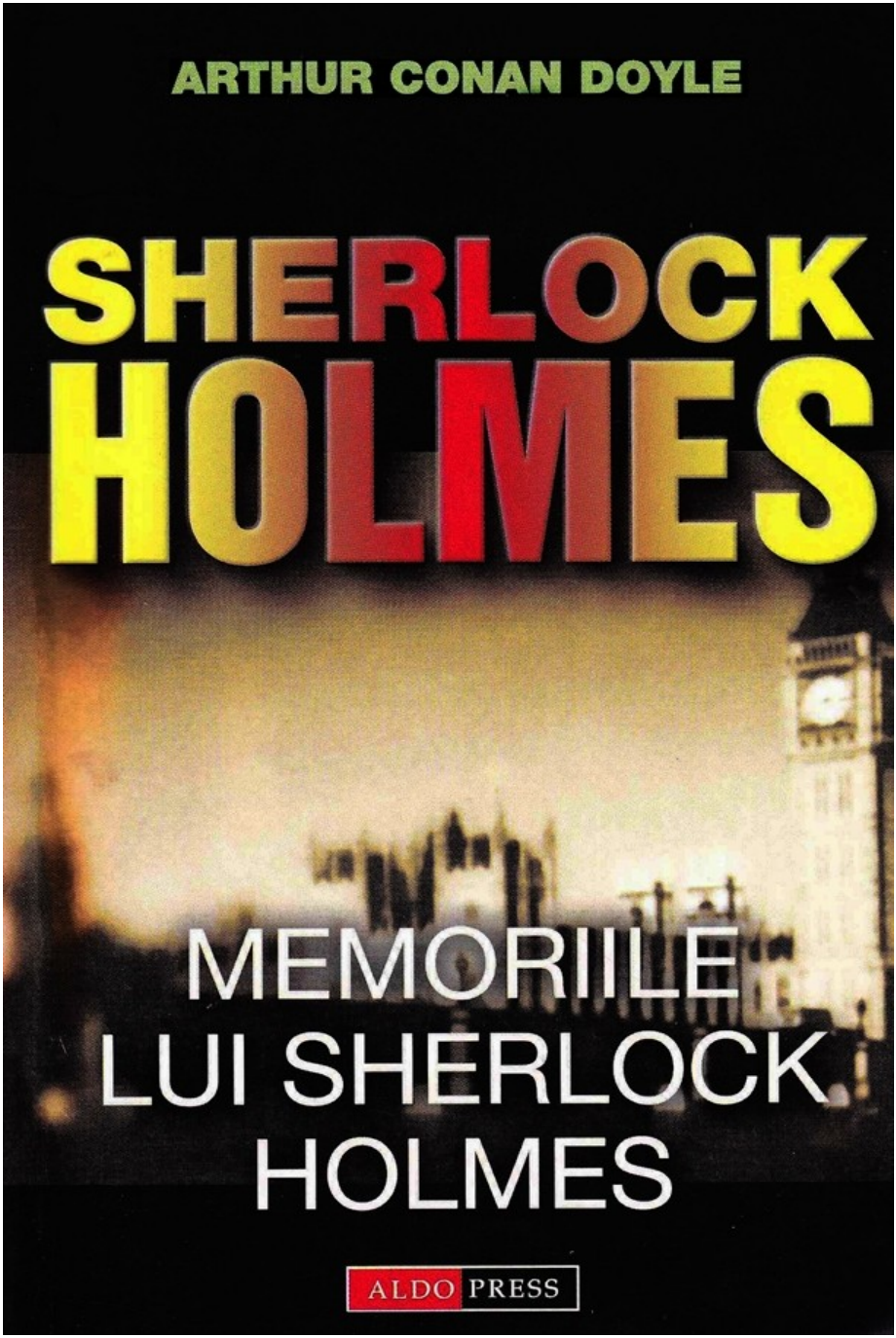
ARTHUR CONAN DOYLE
SHERLOCK HOLMES
MEMORIILE LUI SHERLOCK HOLMES
ALDO PRESS

ARTHUR CONAN DOYLE

MEMORIILE LUI SHERLOCK HOLMES

A.C. Doyle
The Memoires of Sherlock Holmes

Traducerea: Luiza Ciocsirescu

CUPRINS

1. Stea-de-Argint
2. Faţa galbenă
3. Funcţionarul agenţiei de bursă
4. Vasul „Gloria Scott”
5. Ritualul Musgrave
6. Enigma din Reigate
7. Omul necinstit
8. Pacientul rezident
9. Traducătorul de greacă
10. Tratatul naval
11. Ultima problemă

1. Stea-de-Argint

— Watson, mi-e teamă că va trebui să plec, spuse Holmes într-o dimineaţă, în timp ce ne pregăteam să luăm micul dejun.

— Să pleci! Unde?

— În ţinutul Dartmoor, la King’s Pyland.

Vestea nu mă surprindea deloc. Într-adevăr, de mirare era doar că nu se amestecase până atunci în acest caz extraordinar, unicul subiect de discuţie din toată Anglia. O zi întreagă, prietenul meu măsurase camera în lung şi-n lat, cu capul în piept şi cu sprâncenele încruntate, umplându-şi în continuu pipa cu tutun din cel mai tare, complet surd la orice întrebare sau remarcă de-a mea. Primise de la agentul nostru de presă cele mai recente ediţii ale ziarelor, pe care doar le răsfoia şi le arunca într-un colţ. Cu toată tăcerea lui, ştiam foarte bine ce-l frământă. O singură problemă aflată în atenţia publicului la acea vreme îi putea pune la încercare capacitatea de analiză: ciudata dispariţie a favoritului cursei pentru cupa Wessex şi tragica ucidere a antrenorului acestui cal. Prin urmare, când Holmes şi-a anunţat brusc intenţia de a pleca spre locul unde se petrecuse drama, s-a întâmplat exact ceea ce aşteptasem şi sperasem să se întâmple.

— Aş fi foarte bucuros să te însoţesc, dacă nu cumva crezi că te incomodez, i-am spus.

— Dragul meu Watson, mi-ai face o mare favoare venind cu mine. Şi consider că nu-ţi vei irosi timpul, întrucât sunt anumite aspecte ale acestui caz care promit să-l facă de-a dreptul unic. Cred că avem suficient timp să prindem trenul în gara Paddington şi pe drum îţi voi spune mai pe larg despre ce e vorba. Mi-ai face un mare serviciu dacă ai lua cu tine şi excelentul tău binoclu.

Şi iată cum, o oră şi ceva mai târziu, mă aflam într-un compartiment de clasa întâi, în drum spre Exeter, în timp ce Sherlock Holmes, cu privirea lui ageră şi plină de nerăbdare, încadrată de şapca de voiaj cu apărătoare pentru urechi, se cufunda cu repeziciune în lectura unui teanc de ziare noi, pe care şi le cumpărase la Paddington. Trecusem demult de

Reading, când aruncă sub banchetă ultimul ziar şi-mi întinse tabachera.

— Mergem destul de repede, zise el, uitându-se mai întâi pe fereastră şi apoi la ceas. În momentul de faţă avem o viteză de cincizeci şi trei de mile şi jumătate pe oră.

— N-am văzut stâlpii care marchează sferturile de milă.

— Nici eu, dar stâlpii de telegraf de pe linia asta se află la o distanţă de şaizeci de iarzi, deci calculul e simplu. Presupun că te-ai informat în legătură cu uciderea lui John Straker şi dispariţia lui Stea-de-Argint.

— Am citit ce scrie în ziarele „Telegraph” şi „Chronicle”.

— E unul din acele cazuri în care arta detectivului ar trebui să fie folosită mai degrabă pentru a cerne detaliile decât pentru a aduna noi dovezi. Tragedia a fost atât de neobişnuită, de completă şi de o importanţă atât de mare din punct de vedere personal pentru atâţia oameni, încât suferim de un exces de sugestii, presupuneri şi ipoteze. Partea cea mai grea este să desprinzi faptele, cele absolut incontestabile, de înfrumuseţările aduse de teoreticieni şi ziarişti. Apoi, după ce am stabilit această bază solidă, este de datoria noastră să vedem ce concluzii se pot trage şi care sunt punctele importante în jurul cărora se învârte întregul mister. Marţi seara, am primit telegrame atât de la colonelul Ross, proprietarul calului, cât şi de la inspectorul Gregory, cel care investighează cazul, amândoi solicitându-mi colaborarea.

— Marţi seara! am exclamat. Şi azi e joi dimineaţă! De ce nu te-ai dus ieri acolo?

— Pentru că am făcut o greşeală, dragul meu Watson, o greşeală pe care mă tem că o comit mai des decât ar crede cei care mă cunosc doar prin intermediul memoriilor scrise de tine. Cert este că nu mi se părea posibil ca cel mai remarcabil cal din Anglia să rămână ascuns multă vreme, mai ales într-un loc atât de puţin populat ca nordul ţinutului Dartmoor. Ieri aşteptam din oră în oră să aud că a fost găsit şi că cel care l-a răpit este ucigaşul lui John Straker. Dar când am văzut că a mai trecut o dimineaţă şi că nu s-a făcut nimic altceva în afară de arestarea tânărului Fitzroy Simpson, mi-am dat seama că este timpul să intru în acţiune. Totuşi, am impresia că într-un fel ziua de ieri n-a fost irosită în zadar.

— Asta înseamnă că ţi-ai format o teorie?

— Cel puţin cunosc exact faptele esenţiale ale acestui caz. Am să ţi le enumer, căci nimic nu limpezeşte un caz mai bine decât expunerea lui în faţa unei alte persoane; oricum, nu mă pot aştepta la o colaborare din partea ta fără să-ţi arăt punctul nostru de plecare.

M-am rezemat de perne, trăgând din ţigară, în timp ce Holmes, aplecându-se înainte, îmi făcu o schiţă a evenimentelor care duseseră la călătoria noastră, marcând punctele problemei în palmă cu arătătorul său lung şi subţire.

— Stea-de-Argint, zise el, se trage din armăsarul Somomy şi deţine un palmares la fel de strălucitor, ca şi celebrul lui strămoş. Are cinci ani şi, rând pe rând, i-a adus colonelului Noss, norocosul lui proprietar, toate premiile puse în joc la cursele de cai. Până în momentul catastrofei era favoritul principal în cursa pentru cupa Wessex, pariurile fiind de trei la unu în favoarea lui. Oricum, el a fost întotdeauna favoritul numărul unu în rândul iubitorilor de curse şi nu i-a dezamăgit niciodată până acum, astfel că, s-au pariat pe el sume enorme, chiar şi la aceste şanse. Este evident, deci, că mulţi oameni aveau mare interes să-l împiedice pe Stea-de-Argint să fie prezent la startul cursei de marţea viitoare.

Bineînţeles, acest lucru a fost conştientizat şi la King’s Pyland, unde se află grajdul de antrenament al colonelului. S-au luat toate precauţiile pentru a se asigura paza favoritului. Antrenorul, John Straker, era un fost jocheu care a concurat pentru colonelul Ross înainte de a se îngrăşa şi de a depăşi greutatea admisă. El l-a slujit pe colonel cinci ani ca jocheu şi şapte ani ca antrenor şi întotdeauna s-a dovedit a fi un slujitor zelos şi cinstit. Avea în subordine trei băieţi, întrucât grajdul era destul de mic, cu doar patru cai. În fiecare noapte, unul dintre aceşti băieţi stătea de veghe în grajd, în timp ce ceilalţi dormeau în pod. Toţi trei aveau caractere ireproşabile. John Straker, fiind însurat, locuia într-o vilă mică situată la vreo două sute de yarzi de grajduri. Nu avea copii, doar o servitoare, şi avea o situaţie materială destul de bună. Împrejurimile sunt pustii, dar, cam la o jumătate de milă spre nord, se află un grup de vile construite de un antreprenor din Tavistock în folosul bolnavilor şi al acelora care doresc să se bucure de aerul proaspăt din Dartmoor. Oraşul Tavistock este situat la două mile spre vest, iar dincolo de bărăgan, tot la vreo două mile depărtare, se află

cel mai mare loc de antrenament din Mapleton, care aparţine lordului Backwater şi este condus de Silas Brown. În rest, bărăganul este complet pustiu, locuit doar de câţiva ţigani nomazi. Aceasta era situaţia lunea trecută, când s-a produs catastrofa.

În seara aceea, caii fuseseră plimbaţi şi adăpaţi ca de obicei, iar grajdurile au fost închise la ora nouă. Doi dintre băieţi s-au dus acasă la antrenor şi au luat cina în bucătărie, în timp ce al treilea, Ned Hunter, a rămas de pază. La câteva minute după ora nouă, servitoarea, Edith Baxter, i-a dus acestuia la grajduri cina, constând din mâncare de berbec cu sos condimentat. Nu i-a dus nimic de băut, deoarece grajdurile aveau apă curentă şi exista regula ca băiatul de serviciu să nu bea nimic altceva. Servitoarea avea cu ea un felinar, întrucât era foarte întuneric, iar poteca trecea de-a dreptul prin bărăgan.

Edith Baxter se afla la o distanţă de treizeci de yarzi de grajduri, când un bărbat a apărut din întuneric şi i-a strigat să se oprească. În clipa în care a păşit în cercul de lumină palidă al felinarului, fata a văzut că era un om cu înfăţişare distinsă, îmbrăcat într-un costum din lână aspră de culoare gri, cu o şapcă din postav pe cap. Purta ghetre şi avea un baston greu cu măciulie. Dar ceea ce a impresionat-o cel mai mult pe fată a fost paloarea accentuată a feţei şi nervozitatea din felul lui de a se purta. În privinţa vârstei, după părerea ei, omul avea peste treizeci de ani.

— Îmi poţi spune unde mă aflu? a întrebat-o el. Aproape că mă hotărâsem să dorm sub cerul liber, când am văzut lumina felinarului tău.

— Sunteţi în preajma grajdurilor de la King’s Pyland, a răspuns ea.

— Serios? Ce noroc am! a exclamat bărbatul. Din câte ştiu, un grăjdar doarme acolo singur în fiecare seară. Probabil că asta e cina pe care i-o duci. Sunt sigur că nu eşti prea mândră pentru a câştiga nişte bani ca să-ţi cumperi o rochie nouă, nu-i aşa?

Necunoscutul a scos din buzunarul vestei o bucată de hârtie împăturită, zicând:

— Ai grijă să-i dai asta băiatului diseară şi mâine vei avea cea mai frumoasă rochiţă pe care ţi-ai putea-o cumpăra.

Servitoarea s-a speriat de seriozitatea vorbelor lui şi a luat-o la fugă pe lângă el, până la fereastra prin care obişnuia să-i dea grăjdarului mâncarea. Fereastra era deja deschisă, iar Hunter era aşezat la măsuţa dinăuntru. Fata tocmai începuse să-i povestească ce se întâmplase, când străinul s-a apropiat din nou.

— Bună seara, a spus el, uitându-se pe fereastră. Aş vrea să stau de vorbă cu dumneata.

Fata a jurat că, în timp ce bărbatul vorbea, a observat în mâna lui colţul micului pachet de hârtie.

— Dar ce treabă aveţi aici? a întrebat băiatul.

— Genul de treabă care ar putea să-ţi umple buzunarele, a replicat celălalt. Ai doi cai înscrişi în cursa pentru cupa Wessex: Stea-de-Argint şi Bayard. Vinde-mi şi mie un pont bun şi n-o să-ţi pară rău. E adevărat că Bayard i-ar putea da celuilalt un avans de o sută de yarzi la o mie de metri şi că cei de aici au pariat pe el?

— Aha! Deci dumneata eşti unul din spionii ăia blestemaţi! a strigat băiatul. Lasă că-ţi arăt eu cum ne purtăm noi cu astfel de oameni la King’s Pyland!

A sărit în sus şi a traversat în fugă grajdul, ca să dea drumul la câine. Fata a fugit spre casă, dar, în timp ce fugea, s-a uitat înapoi şi l-a văzut pe străin aplecându-se înăuntru pe fereastră. Puţin mai târziu însă, când Hunter s-a repezit afară cu câinele, necunoscutul dispăruse şi cu toate că a alergat în jurul tuturor clădirilor, băiatul nu a reuşit să-i mai dea de urmă.

— O clipă! l-am întrerupt eu. Când a fugit cu câinele afară, grăjdarul a lăsat cumva uşa descuiată în urma lui?

— Excelent, Watson, excelent! murmură prietenul meu. Importanţa acestui lucru m-a izbit atât de puternic, încât ieri am trimis special o telegramă la Dartmoor ca să lămuresc problema. Băiatul a încuiat uşa înainte să iasă. În plus, fereastra era prea îngustă ca să poate trece un om prin ea.

Hunter a aşteptat până s-au întors colegii lui, moment în care i-a trimis vorbă antrenorului despre ceea ce se întâmplase. Straker s-a tulburat auzind relatarea, deşi se pare că nu şi-a dat seama de adevărata ei însemnătate. Era totuşi vag neliniştit, iar când doamna Straker s-a trezit pe la unu noaptea, l-a văzut îmbrăcându-se. Ca răspuns la întrebările ei, el a zis că nu poate dormi, că e neliniştit din cauza cailor şi că intenţionează să se

ducă până la grajduri să vadă dacă totul e în ordine. Soţia lui l-a implorat să stea acasă, mai ales că auzea ploaia bătând în geam, dar în ciuda rugăminţilor ei, el şi-a pus impermeabilul şi a ieşit afară.

La şapte dimineaţa, doamna Straker s-a trezit şi a constatat că soţul ei nu se întorsese încă. S-a îmbrăcat în grabă, a chemat servitoarea şi s-a îndreptat către grajduri. Uşa era deschisă; înăuntru, ghemuit pe un scaun se afla Hunter, căzut într-o stare profundă de toropeală, boxa favoritului era goală şi nici urmă de antrenor.

Cei doi băieţi, care dormiseră în podul de deasupra camerei cu harnaşamente, au fost treziţi în grabă. Nu auziseră nimic în timpul nopţii, fiindcă amândoi aveau un somn greu. Era evident că Hunter era sub influenţa unui drog puternic; întrucât nu se putea scoate nimic coerent de la el, a fost lăsat să doarmă până şi-a revenit, timp în care cei doi băieţi şi cele două femei au fugit în căutarea lui Straker şi a armăsarului. Încă mai sperau că antrenorul, din cine ştie ce motiv, scosese calul la o plimbare cu noaptea-n cap; urcând însă pe movila din apropierea casei, de unde se vedea tot bărăganul din jur, nu numai că n-au găsit nici o urmă a favoritului dispărut, dar au zărit ceva ce îi avertiza că se aflau în prezenţa unei tragedii.

La vreun sfert de milă de grajduri, pelerina lui John Straker fâlfâia, agăţată într-un tufiş. În imediata apropiere era o groapă, iar pe fundul ei a fost descoperit cadavrul nefericitului antrenor. Capul îi fusese sfărâmat de o lovitură barbară, aplicată cu un obiect greu, şi mai avea o rană pe coapsă, o tăietură lungă şi dreaptă, făcută bineînţeles cu un instrument foarte ascuţit. Cu toate astea, era clar că Straker se apărase cu dârzenie împotriva atacatorilor săi, pentru că în mâna dreaptă ţinea un cuţitaş plin până la plăsele de sânge închegat, în timp ce în stânga strângea o cravată din mătase roşie cu negru, pe care servitoarea a recunoscut-o ca fiind cea purtată cu o seară înainte de necunoscutul care apăruse la grajduri. Când şi-a revenit din toropeală, Hunter a fost şi el aproape sigur că străinul era posesorul cravatei. De asemenea, a fost la fel de convins că acelaşi străin îi drogase mâncarea de berbec, în timp ce stătea la fereastră, lăsând astfel grajdurile fără paznic. În ceea ce priveşte calul dispărut, în noroiul de pe fundul gropii fatale erau destule urme care dovedeau că acesta fusese acolo în momentul

luptei. Dar din dimineaţa aceea, calul n-a mai fost văzut şi, cu toate că s-a oferit o recompensă substanţială, iar toţi ţiganii din Dartmoor sunt cu ochii în patru, nu s-a primit nici o veste despre el. În sfârşit, analiza a arătat că resturile de la cina grăjdarului conţin o cantitate apreciabilă de praf de opiu, în timp ce oamenii din casă au mâncat în aceeaşi seară aceeaşi mâncare, fără să păţească nimic.

Acestea sunt faptele principale ale cazului, prezentate fără presupuneri sau înfloriturі. Acum voi recapitula ceea ce făcut poliţia în această chestiune.

Inspectorul Gregory, căruia i s-a încredinţat cazul, este un poliţist extrem de competent. Dacă ar fi înzestrat şi cu imaginaţie, ar putea ajunge departe în meseria lui. De îndată ce sosit la faţa locului, l-a găsit şi i-a arestat imediat pe bărbaţi asupra căruia planau în mod firesc suspiciunile. Nu a fost foarte greu să-l găsească, pentru că acesta locuia într-una din vilele despre care am vorbit. Se pare că numele lui este Fitzroy Simpson. E un om de familie foarte bună, cu o educaţie aleasă care şi-a risipit averea la cursele de cai şi acum trăieşte din puţinii bani pe care îi câştigă ca agent de pariuri în cluburile sportive din Londra. Din registrul lui reiese că pariuri în valoare de cinci mii de lire fuseseră înregistrate împotriva favoritului. La arestarea sa, el a declarat că venise în Dartmoor sperând să capete informaţii despre caii de la King’s Pyland, precum şi despre Desborough, al doilea favorit, aflat în grija lui Silas Brown la grajdurile Mapleton. Nu a încercat să nege că s-a comportat în seara aceea aşa cum spuseseră martorii, dar a declarat că nu avea nici un plan diabolic, ci pur şi simplu dorise să obţină informaţii direct de la sursă. Când i s-a arătat cravata; a devenit palid şi a fost complet incapabil să justifice prezenţa ei în mâna celui ucis. Hainele sale ude dovedeau că fusese afară în timpul furtunii din noaptea precedentă, iar bastonul lui cu cap de plumb putea fi foarte bine arma care, prin lovituri repetate, a provocat rănile îngrozitoare în urma cărora murise Straker. Pe de altă parte, Simpson nu avea nici un fel de rană, în timp ce cuţitul lui Straker arăta că cel puţin unul dintre atacatorii săi fusese atins. Pe scurt, astea sunt faptele, dragă Watson, şi ţi-aş fi profund îndatorat dacă ai putea să aduci puţină lumină în acest caz.

Ascultasem cu cel mai mare interes relatarea pe care mi-o făcuse Holmes, cu claritatea lui caracteristică. Deşi majoritatea faptelor îmi erau cunoscute, nu apreciasem îndeajuns importanţa lor relativă şi nici legătura dintre ele.

— Nu e oare posibil, am sugerat eu, ca tăietura de pe coapsa lui Straker să fi fost cauzată de propriul cuţit în cursul zbaterilor convulsive care urmează oricărei răni la creier?

— E mai mult decât posibil, e chiar probabil, îmi răspunse Holmes. În acest caz, unul din punctele principale în favoarea acuzatului dispare.

— Şi totuşi, i-am spus, nici acum nu înţeleg care este teoria poliţiei.

— Mă tem că orice teorie am prezenta, vom întâmpina obiecţii serioase, replică prietenul meu. După părerea mea, poliţia îşi închipuie că acest Fitzroy Simpson, după ce l-a drogat pe băiat şi după ce a obţinut cumva o copie a cheii, a deschis uşa de la grajd şi a scos calul afară, aparent cu intenţia de a-l răpi. Frâul calului lipseşte, deci se poate să i-l fi pus Simpson. Apoi, lăsând uşa deschisă în urma lui, a plecat cu calul prin bărăgan, când s-a întâlnit sau a fost ajuns din urmă de antrenor. Bineînţeles că a izbucnit un scandal între ei. Simpson i-a zdrobit creierii antrenorului cu bastonul său greu, fără să fie rănit de cuţitaşul folosit de Straker ca să se apere, apoi hoţul a dus calul într-o ascunzătoare sau poate că acesta a fugit în timpul luptei, iar acum rătăceşte pe undeva prin bărăgan. Cam aşa se prezintă cazul în concepţia poliţiei şi, oricât de improbabil ar fi el, orice altă explicaţie este şi mai improbabilă. Oricum, voi verifica repede teoria asta, de îndată ce voi fi la faţa locului. Până atunci, nu prea văd cum am putea avansa mai mult de atât în aceasta problemă.

Era deja seară când am ajuns în micul oraş Tavistock, situat, precum partea bombată a unui scut, în mijlocul cercului uriaş al ţinutului Dartmoor. La gară ne aşteptau doi domni. Unul era înalt, blond, cu părul ca o coamă de leu şi cu barbă, iar ochii mari, de un albastru deschis, erau ciudat de pătrunzători. Celălalt era scund şi vioi, foarte elegant şi dichisit, purta redingotă şi ghetre, cu favoriţi mici, bine îngrijiţi şi cu monoclu. Acesta era colonelul Ross, binecunoscutul amator de sport, celălalt era inspectorul Gregory, un om a cărui faimă creştea cu

repeziciune în cadrul departamentului de detectivi al poliţiei engleze.

— Sunt încântat că aţi venit, domnule Holmes, spuse colonelul. Domnul inspector aici de faţă a făcut tot ce se putea imagina, dar eu nu vreau să scap nici o posibilitate de a răzbuna pe bietul Straker şi de a-mi recupera calul.

— A mai intervenit ceva nou? întrebă Holmes.

— Cu regret trebuie să spun că am făcut prea puţine progrese, răspunse inspectorul. Afară ne aşteaptă o trăsură şi întrucât sunt sigur că doriţi să vedeţi locul faptei înainte să cadă întunericul, putem să discutăm pe drum.

Un minut mai târziu, eram cu toţii aşezaţi confortabil în trăsura care trecea zornăind prin ciudatul şi vechiul Devonshire. Inspectorul Gregory, excesiv de preocupat de cazul său, începu să toarne cu observaţii, iar Holmes îl întrerupea doar din când în când cu o întrebare sau cu o interjecţie. Colonelul Ross se lăsă pe spate, cu mâinile încrucişate şi cu pălăria pe ochi, în timp ce eu ascultam cu interes dialogul celor doi detectivi. Gregory îşi formula teoria, care era aproape identică cu cea pe care Holmes o prevăzuse în tren.

— Laţul e destul de strâns în jurul lui Fitzroy Simpson, spuse inspectorul, şi eu personal cred că el e omul nostru. În acelaşi timp, recunosc că dovezile sunt pur circumstanţiale şi că ar putea interveni ceva nou care să răstoarne situaţia.

— Cum rămâne cu cuţitul lui Straker?

— Am ajuns la concluzia că s-a rănit singur când a căzut.

— Prietenul meu, doctorul Watson, mi-a sugerat acelaşi lucru când veneam încoace. Dacă este adevărat, nu e deloc în favoarea acestui Simpson.

— Cu siguranţă. El nu are nici cuţit şi nici vreo urmă de rană. Dovezile împotriva lui sunt fără îndoială foarte puternice. Avea mare interes să dispară favoritul. E bănuit că l-a drogat pe grăjdar, a fost cu certitudine afară în timpul furtunii, era înarmat cu un baston greu, iar cravata lui a fost găsită în mâna mortului. Cred că avem suficiente probe pentru a ne prezenta în faţa unui juriu.

Holmes clătină din cap.

— Un avocat deştept ar face praf toată teoria, zise el. De ce ar fi luat Simpson calul din grajd? Dacă voia să-l rănească, de ce n-ar fi făcut-o chiar acolo? S-a găsit asupra lui o copie după

cheia de la uşa grajdului? Ce farmacist i-a vândut praful de opiu? Şi, mai ales, unde ar fi putut el, care e un străin în ţinut, să ascundă un cal, şi încă un cal aşa faimos? Care este explicaţia lui în legătură cu hârtia pe care dorea ca servitoarea să i-o dea grăjdarului?

— El zice că era o bancnotă de zece lire. Într-adevăr, s-a găsit o astfel de bancnotă în punga lui. Dar celelalte obstacole nu sunt atât de formidabile pe cât par. Simpson nu e complet străin de aceste meleaguri. A locuit de două ori la Tavistock în timpul verii. Opiul a fost probabil adus de la Londra. Cheia de care s-a servit putea fi aruncată. Calul poate fi pe fundul vreunei gropi sau mine părăsite din bărăgan.

— Ce spune el în privinţa cravatei?

— Recunoaşte că e a lui şi declară că a pierdut-o. Dar a apărut un element nou în acest caz, care poate explica de ce a scos calul din grajd.

Holmes îşi ciuli urechile.

— Am găsit urme care arată că o şatră de ţigani s-a stabilit luni seara la o distanţă de o milă de locul unde a avut loc crima. Marţi nu mai erau acolo. Acum, presupunând că a existat o înţelegere între Simpson şi aceşti ţigani, nu e oare posibil ca el să fi scos calul ca să-l ducă lor atunci când a fost ajuns din urmă, şi nu e posibil ca ei să se afle în posesia lui acum?

— Tot ce se poate.

— În prezent, bărăganul este cercetat în amănunţime, pentru a se da de urma acestor ţigani. Am examinat, de asemenea, fiecare grajd şi dependinţă din Tavistock, pe o rază de zece mile.

— Din câte ştiu, mai există un alt grajd în apropiere.

— Da, şi acesta este un factor pe care desigur nu trebuie să-l neglijăm, pentru că Desborough, calul lor, era al doilea pe lista de pariuri şi proprietarul avea interes să dispară favoritul. Se ştie că Silas Brown, antrenorul, a pariat mulţi bani cu ocazia cursei şi nu era deloc prieten cu bietul Straker. Cu toate astea, am cercetat grajdurile şi nu am găsit nimic care să aibă legătură cu cazul.

— Şi nimic care să-l lege pe Simpson de interesele grajdurilor Mapleton?

— Absolut nimic.

Holmes se rezemă pe pernele trăsurii şi conversaţia încetă. Câteva minute mai târziu, vizitiul opri la marginea drumului, în

faţa unei vilişoare drăguţe din cărămidă roşie, cu streşinile atârnând. Ceva mai departe, dincolo de peluză, era o clădire lungă, cu ţigle cenuşii. Curbele joase ale bărăganului, căruia ferigile veştede îi dădeau culoarea bronzului, se întindeau în toate direcţiile, până la linia orizontului, întreruptă doar de turlele din Tavistock şi de un mănunchi de case aflate departe spre vest: grajdurile Mapleton. Cu toţii ne-am dat jos în grabă, în afară de Holmes, care continua să stea rezemat, cu ochii aţintiţi în zare, complet pierdut în gânduri. Abia când i-am atins braţul s-a ridicat, tresărind violent şi a coborât din trăsură.

— Mă scuzaţi, zise el, întorcându-se spre colonelul Ross, care îl privea surprins. Visam cu ochii deschişi.

Strălucirea ochilor şi agitaţia stăpânită din comportamentul lui m-au convins, obişnuit fiind cu felul său de a fi, că găsise un indiciu, deşi nu-mi puteam imagina unde.

— Poate aţi prefera să mergeţi de îndată la locul crimei, domnule Holmes? spuse Gregory.

— Mai degrabă aş vrea să mai rămân puţin aici şi să lămuresc două sau trei probleme de detaliu. Presupun că Straker a fost adus aici?

— Da, e sus. Ancheta va avea loc mâine.

— Era de mulţi ani în slujba dumneavoastră, domnule colonel?

— Am fost mereu foarte mulţumit de serviciile lui.

— Domnule inspector, presupun că aţi făcut un inventar al lucrurilor aflate în buzunarul lui în momentul în care a murit?

— Toate aceste obiecte se află în sufragerie, dacă doriţi să le vedeţi.

— Mi-ar face mare plăcere.

Ne-am dus cu toţii în camera din faţă şi ne-am aşezat în jurul mesei din mijloc, în timp ce inspectorul descuie o cutie pătrată din metal şi aşternu în faţa noastră o grămăjoară de lucruri: o cutie de chibrituri, o lumânare mică din seu, o pipă din lemn, o pungă din piele de focă ce conţinea tutun de pipă, un ceas din argint cu lanţ din aur, cinci monede din aur de o liră, o trusă de creioane din aluminiu, câteva hârtii şi un cuţit cu mâner din fildeş şi cu o lamă rigidă, dar foarte fină, marca Weiss & Comp., Londra.

— Cuţitul acesta e foarte ciudat, observă Holmes, ridicându-l şi examinându-l minuţios. Întrucât are pete de sânge pe el,

bănuiesc că este cel care a fost găsit în mâna mortului. Watson, acest cuţit e cu siguranţă din domeniul tău, nu-i aşa?

— E un cuţit ce se foloseşte în operaţiile de ochi, i-am răspuns.

— Aşa mă gândeam şi eu. O lamă delicată destinată unor operaţii delicate. E ciudat ca un om să ia cu el un astfel de obiect într-o expediţie dură, mai ales că nu se poate închide când îl pui în buzunar.

— Vârful era protejat de un disc din plută, pe care l-am găsit lângă cadavru, spuse inspectorul. Soţia lui ne-a spus că văzuse acest cuţit pe masa de toaletă şi că bărbatul ei îl luase înainte să iasă din cameră. Era o armă destul de modestă, dar alta mai bună nu găsise în momentul respectiv.

— E foarte posibil. Şi hârtiile acestea?

— Trei dintre ele sunt facturi primite de la negustorii de fân. Una este o scrisoare cu instrucţiuni de la colonelul Ross, iar alta este o notă de plată de la o modistă de pe strada Bond, doamna Lesurier, adresată domnului William Derbyshire, pentru suma de treizeci şi şapte de lire şi cincisprezece şilingi. Doamna Straker ne-a spus că Derbyshire este un prieten al soţului ei şi că, uneori, scrisorile acestuia erau trimise aici.

— Doamna Derbyshire are gusturi destul de costisitoare, remarcă Holmes, aruncând o privire la nota de plată. Douăzeci şi două de guinee este un preţ cam mare pentru o singură toaletă. Totuşi, cred că nu mai e nimic de aflat aici, aşa că putem merge la locul crimei.

În timp ce ieşeam din sufragerie, o femeie care până atunci aşteptase pe hol, făcu un pas înainte şi îl apucă de mânecă pe inspector. Avea o faţă obosită, slabă şi plină de nerăbdare, pe care o tragedie recentă îşi lăsase amprenta.

— L-aţi prins? L-aţi găsit? gâfâi ea.

— Nu, doamnă Straker, dar domnul Holmes, aici de faţă, a venit de la Londra ca să ne ajute şi vom face tot posibilul.

— Sunt sigur că ne-am întâlnit la Plymouth, la un picnic, în urmă cu ceva vreme, nu-i aşa, doamnă Straker? zise Holmes.

— Nu, domnule, vă înşelaţi.

— Vai de mine! Aş fi putut să jur că-i aşa. Aveaţi un taior din mătase albă, garnisit cu pene de struţ.

— N-am avut niciodată o astfel de toaletă, domnule, răspunse doamna.

— A, atunci s-a lămurit chestiunea, spuse Holmes şi, cerându-şi scuze, ieşi pe urmele inspectorului.

Pornind cu toţii de-a curmezişul bărăganului, am ajuns în scurt timp la groapa unde fusese găsit cadavrul. Pe margine se afla tufişul de care se agăţase haina.

— Din câte am înţeles, n-a bătut vântul în noaptea aceea, zise Holmes.

— Deloc, dar a plouat cu găleata.

— În acest caz, pelerina n-a fost aruncată de vânt pe tufiş, ci a fost pusă acolo.

— Da, era întinsă peste el.

— Interesant. Văd că pe pământ sunt multe urme de paşi. Cu siguranţă au călcat mulţi pe aici de luni seara şi până acum.

— Am avut grijă să punem o rogojină aici, la o parte, şi am stat cu toţii numai pe ea.

— Excelent.

— În sacul acesta am pus una din cizmele pe care le purta Straker, unul din pantofii lui Fitzroy Simpson, precum şi un mulaj după o potcoavă de-a lui Stea-de-Argint.

— Dragul meu inspector, îmi depăşiţi toate aşteptările! Holmes luă sacul şi, coborând în groapă, împinse rogojina mai spre centru. Apoi, întins pe burtă şi cu bărbia sprijinită în mâini, cercetă amănunţit noroiul plin de urme din faţa lui.

— Hei! strigă el deodată. Ce-i asta?

Era un chibrit de ceară, pe jumătate ars, acoperit de atâta noroi, încât părea mai degrabă o aşchie de lemn.

— Nu-mi dau seama cum de nu l-am văzut, zise inspectorul, vizibil enervat.

— Era invizibil, fiind îngropat în noroi. Eu l-am văzut doar pentru că îl căutam.

— Cum? Vă aşteptaţi să-l găsiţi?

— Nu mi s-a părut exclus.

Holmes scoase ghetele din sac şi compară urmele lăsate de fiecare din ele cu cele de pe pământ. Apoi se caţără până la marginea gropii şi începu să se târască printre ferigi şi tufişuri.

— Mă tem că nu mai sunt alte urme, zise inspectorul. Am examinat zona cu mare atenţie, pe o rază de o sută de yarzi.

— Nu, zău! exclamă Holmes, ridicându-se. Aş fi de-a dreptul impertinent dacă aş face acelaşi lucru, după cele ce mi-aţi spus. Dar aş dori să fac o mică plimbare prin împrejurimi, înainte să

se lase întunericul, astfel ca mâine să mă aflu pe teren cunoscut şi cred că voi lua şi potcoava asta cu mine, ca să-mi poarte noroc.

Colonelul Ross, care se arătase oarecum nerăbdător faţă de metoda calmă şi sistematică de lucru a prietenului meu, se uită la ceas.

— V-aş ruga să vă întoarceţi cu mine, domnule inspector, zise el. Aş dori să vă consult în privinţa câtorva aspecte. Mă întrebam dacă nu e de datoria noastră să ştergem numele calului de pe lista concurenţilor la cupa Wessex.

— În nici un caz! strigă Holmes cu hotărâre. Eu i-aş lăsa numele acolo.

Colonelul se înclină.

— Sunt bucuros că am aflat părerea dumneavoastră, domnule, spuse el. După ce vă terminaţi plimbarea, ne veţi găsi acasă la bietul Straker şi ne vom putea întoarce împreună cu trăsura la Tavistock.

Colonelul plecă înapoi cu inspectorul, în timp ce eu şi Holmes o pornirăm încet, de-a curmezişul bărăganului. Soarele începea să apună în spatele grajdurilor de la Mapleton, iar câmpia lungă şi înclinată din faţa noastră căpăta nuanţe aurii, devenind maroniu-roşcată, acolo unde ferigile veştejite şi ciulinii prindeau lumina înserării. Dar măreţia peisajului îl lăsa rece pe prietenul meu, care era cufundat adânc în gânduri.

— Iată cum stau lucrurile, Watson, zise el în cele din urmă. Pentru moment, putem lăsa la o parte chestiunea uciderii lui John Straker şi ne vom limita să aflăm ce s-a întâmplat cu calul. Acum, presupunând că a fugit în timpul tragediei sau după aceea, unde s-ar fi putut duce? Calul este un animal cu spirit de turmă. Dacă ar fi fost lăsat singur, instinctul lui l-ar fi îndemnat fie să se întoarcă la King’s Pyland, fie să se ducă la Mapleton. De ce să rătăcească aiurea prin bărăgan? În orice caz, l-ar fi văzut cineva până acum. Şi ce rost ar fi avut să-l răpească ţiganii? Oamenii ăştia o iau întotdeauna la goană când aud de bucluc, fiindcă nu le place să fie sâcâiţi de poliţie. Iar de vândut, n-ar fi putut spera nicicum să vândă un asemenea cal. Ar fi riscat enorm şi n-ar fi câştigat nimic luându-l. Asta e clar ca lumina zilei.

— Şi atunci, unde e?

— Am spus deja că trebuie să se fi dus ori la King’s Pyland, ori la Mapleton. La King’s Pyland nu e. Prin urmare, e la Mapleton. Să ne luăm după ipoteza asta şi să vedem unde ne duce. Aşa cum a remarcat şi inspectorul, partea asta a bărăganului este foarte tare şi uscată, dar spre Mapleton coboară şi, după cum poţi să vezi de aici, în partea aceea este o vâlcea alungită, care trebuie să fi fost foarte jilavă în noaptea de luni. Dacă presupunerea noastră este corectă, atunci calul trebuie să fi traversat vâlceaua şi acolo zic eu că ar fi bine să-i căutăm urmele.

În timpul acestei conversaţii ne continuasem drumul într-un ritm alert şi câteva minute mai târziu ne găseam în vâlceaua cu pricina. La rugămintea lui Holmes, am coborât malul mergând spre dreapta, iar el spre stânga; nici nu apucasem să fac cincizeci de paşi, când l-am auzit strigând şi l-am văzut făcându-mi semn cu mâna. Urma unei copite se contura clar pe pământul moale din faţa lui, iar potcoava pe care o scoase din buzunar se potrivi perfect cu aceasta.

— Iată valoarea imaginaţiei, zise Holmes. E tocmai calitatea care îi lipseşte inspectorului Gregory. Noi ne-am închipuit ce s-ar fi putut întâmpla, am acţionat conform presupunerii şi am descoperit că am avut dreptate. Să continuăm.

Traversarăm fundul mlăştinos al vâlcelei şi străbăturăm un sfert de milă de pământ uscat şi tare. Apoi, terenul începu iar să coboare şi văzurăm din nou urmele. Cale de o jumătate de milă le pierdurăm încă o dată, dar le regăsirăm aproape de Mapleton. Holmes le văzu primul şi mi le arătă, cu o expresie de triumf pe faţă. Urmele paşilor unui om se distingeau clar alături de cele ale calului.

— Dar mai înainte calul era singur! am strigat.

— Întocmai. Mai înainte era singur. Hei, dar asta ce e? Cele două şiruri de urme se întorceau brusc şi o luau spre King’s Pyland. Holmes scoase un şuierat şi pornirăm amândoi de-a lungul lor. Prietenul meu era cu ochii numai pe ele, dar eu, uitându-mă din întâmplare într-o parte, am văzut cu surprindere cum aceleaşi urme se întorceau înapoi, în direcţia opusă.

— Bravo, Watson! zise Holmes când i le-am arătat. Ne-ai scutit de un drum lung, care ne-ar fi adus de unde am plecat. Să ne luăm deci după urmele care se întorc.

N-a trebuit să mergem mult. Urmele se opreau la drumul asfaltat care ducea la porţile grajdurilor Mapleton. Când ne-am apropiat, un servitor ieşi în fugă.

— Nu primim drumeţi aici, zise el.

— Vreau doar să pun o întrebare, răspunse Holmes, vârând două degete în buzunarul de la vestă. Ar fi prea devreme dacă aş veni mâine dimineaţă la ora cinci să vorbesc cu stăpânul dumitale, domnul Silas Brown?

— Sunteţi binevenit, domnule. Dacă e cineva treaz la ora aia, cu siguranţă e dumnealui, pentru că întotdeauna se scoală primul. Dar iată-l că vine, domnule, să vă răspundă chiar el la întrebări. Nu, domnule, nu! Îmi pot pierde slujba dacă vede că mă ating de banii dumneavoastră. Mai târziu, dacă doriţi.

În timp ce Sherlock Holmes punea înapoi moneda de o jumătate de coroană pe care o scosese din buzunar, un bărbat mai în vârstă, cu o înfăţişare fioroasă, ieşi pe poartă, învârtind în mână o cravaşa.

— Ce-i asta, Dawson? strigă el. Lasă pălăvrăgeala! Du-te şi vezi-ţi de treabă! Şi voi, ce naiba căutaţi pe-aici?

— Voiam să vorbim zece minute cu dumneavoastră, bunul meu domn, rosti Holmes cu cel mai dulce glas.

— N-am timp să vorbesc cu orice pierde-vară. Nu vrem străini pe-aici. Plecaţi sau pun câinele pe voi!

Holmes se aplecă înainte şi îi şopti ceva antrenorului. Acesta tresări puternic şi se înroşi până peste urechi.

— E o minciună! strigă el. O minciună sfruntată!

— Foarte bine. Preferaţi să ne certăm în privinţa asta aici, în public, sau discutăm în salonul dumneavoastră?

— Atunci, intraţi înăuntru, dacă doriţi.

Holmes zâmbi.

— N-am să te ţin mai mult de câteva minute, Watson, zise el. Acum, domnule Brown, sunt la dispoziţia dumneavoastră.

Trecură douăzeci de minute şi nuanţele roşiatice ale bărăganului deveniră cenuşii până se întoarse Holmes cu antrenorul. În viaţa mea nu mai văzusem o schimbare aşa de bruscă precum aceea care se petrecuse în Silas Brown în acest răstimp. Faţa lui era pământie, pe frunte îi străluceau broboane de sudoare, iar mâinile îi tremurau atât de tare, încât cravaşa părea o ramură bătută de vânt. Atitudinea lui tiranică şi

bătăioasă dispăruse şi ea, iar acum antrenorul se gudura pe lângă prietenul meu ca un câine pe lângă stăpân.

— Instrucţiunile dumneavoastră vor fi respectate. Totul va fi făcut întocmai.

— Nu trebuie să existe nici o greşeală, zise Holmes, privindu-l cercetător.

Celălalt se cutremură când citi ameninţarea în ochii lui.

— Nu, nu va fi nici o greşeală. Va fi acolo. Să-l schimb mai întâi sau nu?

Holmes se gândi puţin, apoi izbucni în râs.

— Nu, nu-l schimba, spuse el. O să-ţi scriu eu în privinţa asta. Să nu faci vreo şmecherie, că altfel...

— Nu, nu! Puteţi avea încredere în mine, fiţi sigur!

— Da, cred că pot. Bine, mâine vei primi veşti de la mine. Apoi Holmes făcu stânga-mprejur, fără să ia în seamă mâna tremurătoare pe care i-o întindea celălalt şi pornirăm spre King's Pyland.

— Rar am întâlnit aşa o combinaţie de bătăuş, laş şi josnic, precum domnul Silas Brown, remarcă Holmes, în timp ce mergeam amândoi pe drumul anevoios.

— Asta înseamnă că el are calul, nu-i aşa?

— A încercat el să nege, dar i-am descris cu atâta exactitate ce-a făcut în dimineaţa aceea, încât e convins că îl urmăream. Ai observat, desigur, ciudata formă pătrată a urmelor de paşi şi faptul că cizmele lui corespund întocmai. În plus, nici un servitor nu ar fi îndrăznit să facă aşa ceva. I-am povestit cum se trezise primul, ca de obicei, şi văzuse un cal necunoscut rătăcind prin bărăgan, cum s-a dus la el şi ce uimit a fost când l-a recunoscut după pata albă de pe frunte, de la care i se trage şi numele de Stea-de-Argint, cum şi-a dat seama că norocul i-a dat pe mână singurul cal care ar fi putut să-l învingă pe cel pe care pariase el. Apoi i-am spus cum primul lui impuls fusese să-l ducă înapoi la King's Pyland, cum diavolul îl învăţase să ascundă calul până după cursă şi cum se întorsese cu el şi-l ascunsese la Mapleton. După ce i-am înşirat astfel toate detaliile, a cedat şi s-a gândit numai cum să-şi scape pielea.

— Da, dar grajdurile lui au fost percheziţionate.

— Un şmecher ca el ştie multe trucuri când vine vorba de cai.

— Bine, dar nu ţi-e teamă să laşi calul în mâinile lui acum, mai ales că are tot interesul să-i facă rău?

— Dimpotrivă, dragul meu. Îl va păzi ca pe lumina ochilor. Ştie că singura lui salvare este să-l aducă teafăr.

— Colonelul Ross nu mi s-a părut genul de om care să dea dovadă de milă în vreo împrejurare.

— Chestiunea nu depinde de colonelul Ross. Eu am metodele mele şi nu dezvălui decât ceea ce vreau. Acesta este avantajul de a lucra neoficial. Nu ştiu dacă ai observat, Watson, dar atitudinea colonelului Ross faţă de mine a fost puţin cam condescendentă. Acum sunt tentat să mă amuz un pic pe seama lui. Nu-i spune nimic despre cal.

— În nici un caz fără permisiunea ta.

— Bineînţeles, asta nu e nimic în comparaţie cu problema uciderii lui John Straker.

— Şi acum o să te dedici rezolvării ei?

— Dimpotrivă. Ne întoarcem amândoi la Londra cu trenul de noapte.

Am rămas uluit de cuvintele prietenului meu. Nu stătusem decât câteva ore în Devonshire şi mi se părea de neînţeles să vrea să renunţe la o investigaţie pe care o începuse atât de strălucit. N-am mai putut scoate nici un alt cuvânt de la el până ne-am întors la casa antrenorului. Colonelul şi inspectorul ne aşteptau în salon.

— Prietenul meu şi cu mine ne întoarcem în oraş cu expresul de noapte, zise Holmes. Ne-a făcut plăcere să respirăm puţin aerul dumneavoastră minunat din Dartmoor.

Inspectorul făcu ochii mari, iar colonelul rânji.

— Deci renunţaţi la speranţa de a-l aresta pe cel care l-a ucis pe bietul Straker, zise el.

Holmes dădu din umeri.

— Există desigur obstacole semnificative în calea noastră, replică el. Cu toate astea, am mari speranţe că armăsarul dumneavoastră va fi marţi la start şi vă rog să aveţi jocheul pregătit. Aş putea să vă cer o fotografie de-a lui John Straker?

Inspectorul scoase una dintr-un plic şi i-o înmână.

— Dragul meu Gregory, îmi anticipezi toate dorinţele. Dacă nu vă deranjează să aşteptaţi aici o clipă, aş dori să-i pun servitoarei o întrebare.

— Trebuie să spun că sunt dezamăgit de consilierul nostru de la Londra, zise colonelul Ross fără ocolişuri, de îndată ce prietenul meu părăsi încăperea. Nu mi se pare că am făcut vreun progres de când a venit el.

— Cel puţin aveţi asigurarea lui că armăsarul dumneavoastră va concura, i-am zis.

— Da, am asigurarea lui, spuse colonelul, ridicând din umeri. Eu aş prefera să am calul.

Eram pe punctul de a spune ceva în apărarea prietenului meu, când acesta reveni în cameră.

— Şi acum, domnilor, zise el, sunt gata să mergem la Tavistock.

Ne-am urcat în trăsură, în timp ce unul din grăjdari ne ţinea uşa deschisă. Deodată, lui Holmes păru că îi vine o idee, căci se aplecă spre băiat şi îi atinse mâneca.

— Aveţi câteva oi în ţarc, spuse el. Cine are grijă de ele?

— Eu, domnule.

— Ai observat ceva în neregulă la ele în ultima vreme?

— Ei bine, domnule, nu prea multe, dar trei dintre ele au început să şchiopăteze.

Mi-am putut da seama că Holmes este extrem de încântat, deoarece chicoti şi-şi frecă mâinile.

— O presupunere, Watson, o simplă presupunere, zise el, ciupindu-mă de braţ. Gregory, permite-mi să-ţi atrag atenţia asupra acestei epidemii ciudate din rândul oilor. La drum, vizitiu!

Pe faţa colonelului Ross se citea încă părerea proastă pe care şi-o formase despre capacităţile prietenului meu, dar privindu-l pe inspector mi-am dat seama că acesta devenise deodată foarte atent.

— Credeţi că acest lucru este important? întrebă el.

— Absolut.

— Există ceva anume asupra căruia doriţi să-mi atrageţi atenţia?

— Asupra incidentului ciudat petrecut cu câinele în timpul nopţii.

— Dar câinele n-a făcut nimic atunci.

— Tocmai acesta e incidentul curios, remarcă Holmes.

Patru zile mai târziu, eu şi Holmes ne aflam din nou în tren, îndreptându-ne către Winchester să vedem cursa pentru cupa

Wessex. Colonelul Ross ne întâmpină în faţa gării, aşa cum convenisem, şi ne conduse cu trăsura lui la hipodromul de la marginea oraşului. Avea o expresie gravă, iar atitudinea lui era extrem de rece.

— Încă nu mi-am văzut calul la faţă, zise el.

— Presupun că l-aţi recunoaşte dacă l-aţi vedea, nu-i aşa? întrebă Holmes.

Colonelul se înfurie.

— Particip la curse de douăzeci de ani şi nu mi-a pus nimeni o asemenea întrebare până acum, răspunse el. Şi un copil l-ar recunoaşte pe Stea-de-Argint: e ţintat şi are un picior din faţă pătat.

— Cum merg pariurile?

— Ei bine, asta-i partea curioasă. Ieri puteai obţine o cotă de cincisprezece la unu, dar a scăzut atât de mult, încât acum abia ai trei la unu.

— Hm! zise Holmes. E clar că cineva ştie ceva.

Când trăsura se opri în faţa îngrăditurii de lângă tribuna principală, am aruncat o privire la tabelă ca să văd participanţii:

Cupa Wessex – 50 de coroane la fiecare 30 de metri, la care se adaugă 1000 de coroane pentru caii de patru şi cinci ani. Premiul doi – 300 de lire. Premiul trei – 200 de lire. Noul traseu – 2609 metri. Armăsarul Negruţ, proprietar Heath Newton. Şapcă roşie; jachetă havan. Armăsarul Boxerul, proprietar colonelul Wardlaw. Şapcă roz; jachetă albastră cu negru. Armăsarul Desborough, proprietar lordul Backwater. Şapcă şi mâneci galbene. Armăsarul Stea-de-Argint, proprietar colonelul Ross. Şapcă neagră; jachetă roşie. Armăsarul Iris, proprietar ducele de Balmoral. Dungi galbene şi negre. Armăsarul Rasper, proprietar lordul Singleford. Şapcă vişinie; mâneci negre.

— Am şters de pe listă celălalt cal şi ne-am pus toate speranţele în ceea ce ne-aţi spus, zise colonelul. Dar ce-i asta? Stea-de-Argint e favorit?

— Cinci la patru împotriva lui Stea-de-Argint! se striga. Cinci la patru împotriva lui Stea-de-Argint! Cinci la cincisprezece împotriva lui Desborough! Cinci la patru pe teren!

— Iată, s-au ridicat numerele participanţilor! am strigat eu. Sunt toţi şase la start.

— Toţi şase? Înseamnă că şi calul meu aleargă, strigă colonelul foarte agitat. Dar nu-l văd. Culorile mele n-au trecut.

— Au trecut doar cinci. Ăsta trebuie să fie.

În timp ce vorbeam, un roib voinic ieşi din padoc şi trecu în galop uşor pe lângă noi, având în spate un jocheu cu binecunoscutele culori roşu şi negru ale colonelului.

— Acela nu e calul meu, strigă proprietarul. Animalul ăla nu are nici măcar un fir de păr alb! Ce vrea să însemne asta, domnule Holmes?

— Aşteptaţi puţin, să vedem cum se descurcă, răspunse imperturbabil prietenul meu. Se uită prin binoclul meu preţ de câteva minute. Minunat! Un start excelent! strigă el deodată, iată-i că ies din curbă!

Din trăsură aveam o privelişte superbă a participanţilor care se apropiau de linia dreaptă. Cei şase cai erau atât de aproape unul de celălalt, încât ar fi încăput toţi sub un singur covor, dar, pe la jumătatea drumului, galbenul grajdurilor Mapleton ieşi puţin în faţă. Însă până să ajungă în dreptul nostru, elanul lui Desborough se consumă, iar calul colonelului Ross ţâşni şi trecu linia de sosire cu cel puţin şase lungimi înaintea rivalului său, în timp ce armăsarul Iris al ducelui de Balmoral obţinu cu mare greutate locul trei.

— Oricum, eu am câştigat cursa, gâfâi colonelul, ştergându-se la ochi cu mâna. Mărturisesc că nu înţeleg nimic din toate astea. Nu credeţi că aţi prelungit destul misterul, domnule Holmes?

— Desigur, domnule colonel. O să aflaţi tot. Să mergem cu toţii să ne uităm la cal. Iată-l, continuă el, în timp ce ne îndreptam către padoc, unde doar proprietarii şi prietenii lor aveau acces. Nu trebuie decât să-i curăţaţi faţa şi piciorul cu oţet şi veţi descoperi că este acelaşi Stea-de-Argint dintotdeauna.

— Mă uimiţi!

— L-am găsit în mâinile unui iluzionist şi mi-am permis să-l las să alerge exact aşa cum a fost trimis încoace.

— Dragul meu domn, ai făcut minuni. Calul pare sănătos şi în formă. În viaţa lui n-a alergat mai bine. Îţi datorez mii de scuze pentru că m-am îndoit de capacităţile dumitale. Mi-ai făcut un mare serviciu regăsindu-mi calul. Mi-ai face unul şi mai mare dacă ai pune mâna şi pe ucigaşul lui John Straker.

— Am şi făcut-o, zise Holmes calm.

Şi eu şi colonelul făcurăm ochii mari, plini de uimire.

— L-ai prins? Atunci unde e?

— E aici.

— Aici! Unde?

— E lângă mine, în momentul de faţă.

Colonelul se înroşi de mânie.

— Recunosc că-ţi sunt îndatorat, domnule Holmes, zise el, dar mă văd obligat să iau ceea ce ai spus fie ca pe o glumă proastă, fie ca pe o insultă.

Sherlock Holmes râse.

— Vă asigur că nu v-am asociat cu această crimă, domnule colonel, zise el. Adevăratul ucigaş este chiar în spatele dumneavoastră.

Trecu pe lângă colonel şi puse mâna pe gâtul lucios al pur-sângelui.

— Calul! am strigat într-un glas şi eu şi colonelul.

— Da, calul. Totuşi, vina lui nu va mai părea aşa de mare dacă vă spun că a făcut-o în legitimă apărare şi că John Straker era un om complet nedemn de încrederea dumneavoastră. Dar iată că a sunat clopoţelul şi am şanse să câştig ceva bani la cursa următoare. Voi amâna o explicaţie detaliată pentru un moment mai potrivit.

În seara aceea, ne aflam singuri în colţul unui vagon de dormit, în timp ce ne întorceam în mare grabă la Londra. Mie şi colonelului călătoria ni se păru scurtă, ascultând relatarea făcută de prietenul meu cu privire la evenimentele care avuseseră loc luni noaptea la grajdurile din Dartmoor, precum şi la mijloacele prin care reuşise să dezlege misterul.

— Mărturisesc, zise el, că toate teoriile pe care le formulasem pe baza relatărilor din ziare au fost complet eronate. Şi totuşi, existau indicii acolo, dacă nu ar fi fost acoperite de alte detalii care le-au ascuns adevărata semnificaţie. M-am dus în Devonshire cu convingerea că Fitzroy Simpson era adevăratul vinovat, deşi, fireşte, am văzut că dovezile împotriva lui erau departe de a fi complete. Abia când mă aflam în trăsură, în clipa în care tocmai ajunsesem la casa antrenorului, mi-am dat seama de importanţa uriaşă a mâncării de berbec. Poate vă amintiţi că eram îngândurat şi că am rămas în trăsură după ce aţi coborât cu toţii. Mă minunam în sinea mea cum de putusem să trec cu vederea un indiciu atât de evident.

— Trebuie să spun că nici acum nu văd în ce fel ne poate ajuta acest lucru, zise colonelul.

— A fost prima verigă din lanţul meu de argumente. Praful de opiu nu este nicidecum lipsit de gust. Aroma lui nu este dezagreabilă, dar este perceptibilă. Dacă ar fi amestecat într-o mâncare obişnuită, consumatorul l-ar detecta fără doar şi poate şi probabil că n-ar mai mânca. O mâncare condimentată era exact mediul perfect pentru a-i deghiza gustul. Era imposibil de presupus că acest străin, Fitzroy Simpson, ar fi putut determina prepararea acestui fel de mâncare în familia antrenorului în seara aceea şi ar fi o coincidenţă mult prea mare dacă am presupune că s-a întâmplat să aibă la el praf de opiu chiar în seara în care se prepara o mâncare numai bună să-i ascundă gustul. Acest lucru e de neconceput. Astfel, Simpson este scos din cauză, iar atenţia noastră se îndreaptă către Straker şi soţia lui. Singurii care ar fi putut alege mâncarea condimentată de berbec pentru cina din seara aceea. Opiul a fost adăugat după ce s-a pus deoparte porţia grăjdarului, pentru că ceilalţi au mâncat acelaşi lucru fără să se simtă rău. Atunci, care din ei a avut acces la mâncarea respectivă, fără să fie văzut de servitoare?

Înainte de a mă hotărî asupra acestei întrebări, mi-am dat seama de importanţa faptului că în noaptea aceea câinele nu a lătrat, căci o concluzie adevărată sugerează automat şi altele. Întâmplarea cu Simpson mi-a arătat că în grajduri era ţinut un câine şi, totuşi, cineva intrase şi scosese un cal, fără ca acesta să latre destul cât să-i scoale pe cei doi băieţi din pod. Deci e evident că vizitatorul nocturn era cineva pe care câinele îl cunoştea foarte bine.

Eram deja convins, sau aproape convins, că John Straker se dusese la grajduri în miezul nopţii şi-l scosese afară pe Stea-de-Argint. În ce scop? Unul necinstit, desigur, altfel de ce şi-ar fi drogat grăjdarul? Cu toate astea, tot nu înţelegeam de ce. Au existat cazuri când, prin intermediul unor agenţi, antrenorii şi-au asigurat sume mari de bani pariind împotriva propriilor cai, împiedicându-i apoi prin înşelăciune să câştige cursa. Uneori folosesc un jocheu care ţine calul în frâu. Alteori apelează la mijloace mai sigure şi mai subtile. În cazul de faţă despre ce era vorba? Speram ca obiectele aflate în buzunarele lui să mă ajute să-mi formulez o concluzie.

Şi aşa s-a şi întâmplat. Nu se poate să fi uitat de cuţitul neobişnuit, găsit în mâna mortului, un cuţit pe care cu siguranţă nici un om sănătos la cap nu l-ar fi ales drept armă. După cum ne-a spus şi doctorul Watson, era un tip de cuţit folosit în cele mai delicate operaţii chirurgicale. Şi, în noaptea aceea, tocmai pentru o operaţie delicată urma să fie folosit. Domnule colonel, dumneavoastră, care aveţi o experienţă vastă în ceea ce priveşte cursele de cai, ştiţi desigur că se poate face o mică incizie la tendoanele de la pulpa calului, printr-o operaţie subcutanată, ca să nu se vadă nici o urmă. Un cal supus acestui tratament va începe să şchiopăteze uşor, fapt care ar fi pus pe seama unei luxaţii sau a reumatismului, dar niciodată pe seama unei ticăloşii.

— Ticălosul! Nemernicul! strigă colonelul.

— Iată, deci care este motivul pentru care John Straker a vrut să scoată calul afară. Un animal atât de energic i-ar fi trezit până şi pe oamenii cu somnul cel mai adânc atunci când ar fi simţit înţepătura unui cuţit. Era absolut necesar ca acest lucru să fie făcut în aer liber.

— Ce orb am fost! strigă colonelul. Bineînţeles că de asta avea nevoie de lumânare şi de asta a aprins chibritul.

— Fără îndoială. Dar, examinându-i lucrurile, am avut norocul să descopăr nu numai metoda, ci şi motivele delictului. Ca om cu experienţă, domnule colonel, ştiţi că oamenii nu poartă asupra lor notele de plată ale altora. Cei mai mulţi dintre noi avem şi aşa destulă bătaie de cap achitându-le pe ale noastre. Am dedus imediat că Straker ducea o viaţă dublă şi că ţinea două case. Caracterul notei de plată indica faptul că era vorba de o doamnă şi încă una cu gusturi scumpe. Oricât de generos ai fi cu servitorii, cu greu îţi poţi imagina că aceştia le-ar putea cumpăra soţiilor lor rochii de douăzeci de guinee. Am descusut-o pe doamna Straker în legătură cu rochia, fără ca ea să-şi dea seama, şi, după ce m-am convins că nu-i parvenise niciodată, am notat adresa modistei. M-am gândit că, dacă-i fac o vizită şi îi arăt fotografia lui Straker, voi putea cu uşurinţă să-l fac să dispară pe imaginarul Derbyshire.

Din acel moment, totul a fost simplu. Straker dusese calul într-o vâlcea, unde lumina lui nu putea fi văzută. Fugind, Simpson îşi pierduse cravata, iar Straker o luase în ideea că o poate folosi ca să lege piciorul calului. Odată ajuns în vâlcea,

trecuse în spatele armăsarului şi aprinsese un chibrit. Speriat de lumina bruscă şi simţind instinctiv că se va petrece o ticăloşie, animalul zvâcnise, lovindu-l pe Straker în frunte cu potcoava de oţel. În ciuda ploii, el îşi dăduse deja haina jos pentru a putea săvârşi delicata operaţie, astfel că, în cădere, şi-a tăiat pulpa cu cuţitul. Am fost destul de limpede?

— Minunat! strigă colonelul. Minunat! Parcă ai fi fost la faţa locului!

— Mărturisesc că ultima mea presupunere a fost destul de hazardată. M-am gândit că un om atât de isteţ ca Straker nu s-ar încumeta să facă o operaţie delicată precum o incizie de tendon fără să exerseze mai înainte. Pe ce-ar fi putut exersa? Privirea mi-a căzut asupra oilor şi am pus o întrebare care, spre surprinderea mea, a arătat că presupunerea mea era corectă.

Când m-am întors la Londra, i-am făcut o vizită modistei, care l-a recunoscut pe Straker ca fiind un client excelent pe nume Derbyshire, a cărui nevastă era o femeie foarte elegantă, cu gust pentru rochii scumpe. Nu mă îndoiesc că această femeie îl înglodase până peste cap în datorii, împingându-l astfel la acest complot mizerabil.

— Aţi explicat totul, cu excepţia unui singur lucru, exclamă colonelul. Unde era calul?

— A, calul a fugit şi a fost îngrijit de unul din vecinii dumneavoastră. Cred că trebuie să obţinem o amnistie în această privinţă. Dacă nu mă înşel, am ajuns la Clapham Junction şi în mai puţin de zece minute o să fim în gara Victoria. Dacă doriţi să fumaţi o ţigară în apartamentul nostru, domnule colonel, voi fi fericit să vă dau orice alte detalii care v-ar putea interesa.

2. Faţa galbenă

Când m-am hotărât să public aceste scurte povestiri, bazate pe numeroasele cazuri în care talentul unic al prietenului meu ne-a transformat în ascultătorii, şi în final actorii, cine ştie cărei drame ciudate, mi s-a părut firesc să insist mai mult pe succesele sale decât pe eşecuri. Şi asta nu atât de dragul reputaţiei lui, căci, într-adevăr, abia când i se epuizau ideile, energia şi inconsecvenţa lui erau de admirat, cât din cauză că, acolo unde a eşuat el, de cele mai multe ori nu a reuşit nici altcineva, iar povestea a rămas pentru totdeauna fără sfârşit. Din când în când, totuşi, s-a întâmplat ca adevărul să fie descoperit chiar şi atunci când el a greşit. Am notat vreo şase cazuri, precum pe cel al Aventurii Ritualului Musgrave, iar în cele ce urmează voi relata două dintre cele mai interesante.

Sherlock Holmes era un om care rar făcea exerciţii de dragul exerciţiilor. Puţini bărbaţi erau capabili de un efort fizic mai mare, iar el era cu siguranţă unul dintre cei mai buni boxeri din categoria lui de greutate pe care i-am văzut vreodată, dar el considera această extenuare fără scop a trupului drept o irosire a energiei şi foarte rar intra în acţiune, cu excepţia cazurilor în care era vorba de un obiectiv profesional. Atunci nu obosea niciodată. E remarcabil că se păstra în formă în astfel de împrejurări, mai ales că mânca rar şi avea obiceiuri simple, aproape austere. În afară de folosirea ocazională a cocainei, nu avea alte vicii, iar drogul era doar un protest împotriva monotoniei existenţei atunci când cazurile erau puţine şi ziarele neinteresante.

Într-o zi de primăvară timpurie, Holmes se destinsese atât de mult, încât acceptase să facă o plimbare cu mine în parc, unde ulmii stăteau să înmugurească şi vârfurile lipicioase ale castanelor tocmai începeau să se desfacă. Am hoinărit împreună preţ de două ore, fără să ne spunem mai nimic, aşa cum se întâmplă cu doi oameni care se cunosc foarte bine. Era aproape de ora cinci când ne-am întors în strada Baker.

— Scuzaţi, domnule, zise pajul nostru, în timp ce deschidea uşa. A fost un domn aici care a întrebat de dumneavoastră.

Holmes se uită la mine cu reproş.

— Gata şi cu plimbările de după-amiază, zise el. Înseamnă că acest domn a plecat deja?

— Da, domnule.

— Nu l-ai poftit înăuntru?

— Ba da, domnule, a intrat înăuntru.

— Cât timp a aşteptat?

— O juma' de oră, domnule. Era un domn foarte agitat; s-a plimbat de colo-colo şi a bătut din picior tot timpul. Eram afară la uşă şi l-am auzit. În fine, a ieşit în hol şi a strigat: „Nu mai vine odată omul ăla?" Chiar aşa a zis, domnule. „Trebuie doar să-l mai aşteptaţi puţin", i-am zis eu. „Atunci o să aştept afară, că simt că mă sufoc", a zis el. „O să mă întorc repede". Şi cu asta a ieşit şi orice i-am zis nu l-a întors din drum.

— Bine, bine, ai făcut tot ce-ai putut, spuse Holmes pe când intram în cameră. E enervant, totuşi, Watson. Aveam mare nevoie de un caz şi ăsta părea să fie important, după cât de nerăbdător era omul. Hei, asta de pe masă nu e pipa ta. Înseamnă că şi-a uitat-o el. E o pipă frumoasă din lemn, cu muştiuc făcut din ceea ce tutungiii numesc chihlimbar. Mă întreb câte astfel de bucăţi din chihlimbar veritabil există în Londra. Unii oameni cred că dacă are o muscă înăuntru e un semn. Ei bine, trebuie să fi fost foarte tulburat ca să uite o pipă pe care e evident că o preţuieşte foarte mult.

— De unde ştii că o preţuieşte foarte mult? l-am întrebat.

— Ei bine, aş evalua preţul original al pipei la şapte şilingi şi şase pence. După cum vezi, a fost reparată de două ori, o dată la gâtul din lemn şi a doua oară la muştiuc. Fiecare reparaţie, făcută, după cum observi, cu fâşii din argint, trebuie să fi costat mai mult decât pipa în sine. Înseamnă că omul ţine foarte mult la pipă, dacă preferă să o peticească în loc să-şi cumpere alta nouă cu aceiaşi bani.

— Altceva? l-am întrebat, căci Holmes răsucea pipa în mâini, fixând-o cu privirea în stilul lui ciudat.

O ridică şi o lovi uşor cu arătătorul lui lung şi subţire, precum ar face un profesor la o prelegere despre oase.

— Uneori, pipele pot fi de mare interes, spuse el. Nimic nu are mai multă individualitate, poate doar cu excepţia ceasurilor şi a şireturilor. Totuşi, indiciile în cazul acesta nu sunt nici foarte clare, nici foarte importante. Proprietarul e în mod

evident un bărbat voinic, stângaci, cu o dantură excelentă, neglijent şi care nu are nevoie să facă economii.

Prietenul meu aruncă aceste informaţii la repezeală, dar am putut observa că s-a uitat la mine cu coada ochiului, să vadă dacă îi urmărisem raţionamentul.

— Prin urmare, consideri că un om e înstărit dacă fumează o pipă de şapte şilingi, am spus eu.

— Acesta este un amestec Grosvenor, la opt pence uncia, răspunse Holmes, răsturnând puţin tutun în palmă. Din moment ce ar putea să fumeze o pipă bună la jumătate din preţul ăsta, înseamnă că n-are nevoie să facă economii.

— Şi celelalte observaţii?

— În primul rând, are obiceiul să-şi aprindă pipa la lampa cu gaz. După cum vezi, este destul de arsă pe o parte. Fireşte că un chibrit nu ar fi putut face asta. De ce ar ţine un om chibritul în partea laterală a pipei? În schimb n-o poţi aprinde la o lampă fără să îi arzi vatra. Iar arsura e pe partea dreaptă a pipei, din asta îmi dau seama că e stângaci. Şi tu îţi aprinzi pipa la lampă şi, pentru că eşti dreptaci, ţii bineînţeles partea stângă la flacără. Ai putea să procedezi o dată şi invers, dar nu în mod constant. Pipa aceasta a fost ţinută mereu aşa. În al doilea rând, a lăsat urme adânci pe muştiuc. Numai un ins voinic, energic şi o dantură puternică ar putea face asta. Dar, dacă nu mă înşel, îl aud urcând scările, aşa că vom avea ceva mai interesant de studiat decât pipa lui.

O clipă mai târziu, uşa se deschise şi un tânăr înalt intră în încăpere. Era bine îmbrăcat, fără a fi însă extravagant; purta un costum de culoare gri închis şi avea o pălărie maro în mână. I-aş fi dat vreo treizeci de ani, deşi cu siguranţă avea mai mult.

— Mă scuzaţi, zise el, oarecum jenat. Bănuiesc că ar fi trebuit să bat la uşă. Da, fireşte că ar fi trebuit să bat la uşă. Adevărul e că sunt puţin supărat şi vă rog să puneţi nepoliteţea mea pe seama acestui lucru.

Îşi trecu mâna peste frunte, ca un om pe jumătate ameţit, apoi mai degrabă căzu, decât se aşeză într-un scaun.

— Văd că nu aţi mai dormit de vreo două nopţi, remarcă Holmes în stilul lui simplu şi genial. Asta pune la încercare nervii unui om mai mult decât munca şi chiar mai mult decât decât plăcerea. Pot să vă întreb cu ce vă pot fi de folos?

— Am nevoie de sfatul dumneavoastră, domnule. Nu ştiu ce să fac şi mi se pare că s-a ales praful de viaţa mea.

— Doriţi să apelaţi la serviciile mele de detectiv?

— Nu doar atât. Vreau să ştiu părerea dumneavoastră de om cu judecată, de om cu experienţă. Vreau să ştiu ce-ar trebui să fac în continuare. Sper din tot sufletul că-mi veţi putea spune.

Vorbea cu izbucniri scurte şi intense şi mi se părea că actul în sine de a vorbi era foarte dureros pentru el şi că numai datorită voinţei reuşea să facă acest lucru.

— E o chestiune foarte delicată, zise el. Unui om nu-i place să vorbească cu un străin despre probleme familiale. Mi se pare îngrozitor ca cineva să discute despre conduita soţiei sale cu doi oameni pe care nu i-a mai văzut până acum. E oribil să fii obligat să o faci. Dar am ajuns la capătul puterilor şi am nevoie de un sfat.

— Dragul meu domn Grant Munro..., începu Holmes.

Musafirul nostru sări din scaun.

— Ce?! strigă el. Îmi cunoaşte-ţi numele?

— Dacă doriţi să vă păstraţi anonimatul, zise Holmes zâmbind, v-aş sugera să nu vă mai scrieţi numele pe căptuşeala pălăriei sau, dacă nu, măcar s-o ţineţi cu calota către persoana cu care vorbiţi. Tocmai voiam să spun că prietenul meu şi cu mine am ascultat multe secrete ciudate în această cameră şi că am avut norocul să aducem pacea în multe suflete tulburate. Sper că vom putea face acelaşi lucru şi pentru dumneavoastră. Pentru că timpul s-ar putea dovedi important, aş putea să vă rog să-mi furnizaţi faptele cazului dumneavoastră, fără a mai zăbovi?

Musafirul nostru îşi trecu iar mâna peste frunte, ca şi când acest lucru i se părea teribil de greu. Din fiecare gest şi expresie îmi dădeam seama că este un om rezervat şi stăpânit, cu o oarecare mândrie, care mai degrabă şi-ar fi ascuns rănile decât să le dezvăluie. Apoi, brusc, cu o zvâcnire ameninţătoare a pumnului, ca şi când ar fi vrut să lovească aerul, începu:

— Iată faptele, domnule Holmes. Sunt un om căsătorit de trei ani de zile. În tot acest timp, soţia mea şi cu mine ne-am iubit la fel de mult şi am trăit la fel de fericiţi ca orice alt cuplu. N-am avut niciodată o nepotrivire în gânduri, în cuvinte sau fapte, nici măcar una. Şi acum, de lunea trecută, s-a ridicat din senin o barieră între noi şi descopăr că există ceva în viaţa şi în mintea

ei despre care ştiu la fel de puţin cum aş şti dacă ea ar fi doar o femeie care trece pe lângă mine pe stradă. Ne-am înstrăinat şi vreau să ştiu de ce.

Există un lucru pe care vreau să-l clarific înainte de a trece mai departe, domnule Holmes. Effie mă iubeşte. Să nu fie nici o îndoială în privinţa aceasta. Mă iubeşte cu toată fiinţa ei, acum mai mult ca niciodată. Ştiu asta. O simt. Nu vreau să discut despre lucrul acesta. Un bărbat îşi poate da seama destul de uşor când o femeie îl iubeşte. Dar există secretul ăsta între noi şi nu vom mai putea fi aceiaşi până când nu-l vom clarifica.

— Fiţi amabil şi spuneţi-mi faptele, domnule Munro, zise Holmes, cu o oarecare nerăbdare.

— Vă voi spune ce ştiu despre trecutul lui Effie. Prima dată când am întâlnit-o era văduvă, cu toate că era destul de tânără – numai douăzeci şi cinci de ani. Pe atunci se numea doamna Hebron. Când era tânără, a plecat în America şi a locuit în oraşul Atlanta, unde s-a căsătorit cu acest Hebron, un avocat de succes. Au avut împreună un copil, dar tocmai atunci a izbucnit acolo febra galbenă, iar soţul şi copilul ei au murit. Am văzut certificatul de deces. Acest lucru i-a făcut silă de America, astfel că s-a întors în Anglia şi s-a mutat la o mătuşă necăsătorită, în oraşul Pinner din Middlesex. Aş putea să menţionez că soţul ei îi lăsase o avere bunicică şi că avea o sumă de aproape patru mii cinci sute de lire, pe care el o investise atât de bine, încât îi aducea un profit în medie de şapte la sută. Nu era decât de şase luni în oraşul Pinner, când am întâlnit-o eu. Ne-am îndrăgostit unul de altul şi ne-am căsătorit după câteva săptămâni.

Eu însumi sunt un negustor de hamei şi, întrucât am un venit de şapte sau opt sute de lire, am constatat că suntem destul de înstăriţi şi ne-am cumpărat în Norbury o vilă care ne aduce optzeci de lire pe an. Locşorul nostru era chiar foarte rural, având în vedere că e aşa de aproape de oraş. Ceva mai sus de noi se aflau un han şi două case, iar în cealaltă parte a câmpiei din faţa noastră, o singură colibă. Cu excepţia acestora, până la jumătatea drumului către gară, nu mai era nici o altă casă. Afacerea mea îmi solicita prezenţa în oraş în anumite perioade ale anului, dar vara aveam puţine lucruri de făcut, astfel încât eu şi soţia mea eram cum nu se poate mai fericiţi în casa noastră de la ţară. Vă spun că nu a existat niciodată vreo umbră între noi, până când a început această afacere blestemată.

Trebuie să vă spun un lucru înainte de a continua. Atunci când ne-am căsătorit, soţia mea şi-a transferat toată averea pe numele meu, mai mult, împotriva voinţei mele, pentru că mi-am dat seama ce îngrozitor ar fi dacă afacerile mele ar merge prost. Totuşi, aceasta a fost dorinţa ei şi a fost îndeplinită. Ei bine, cu şase săptămâni în urmă, a venit la mine şi mi-a zis:

— Jack, când ai acceptat să-mi iei banii, ai spus că dacă aş avea vreodată nevoie de ei, să ţi-i cer.

— Bineînţeles, i-am zis. Oricum, sunt toţi ai tăi.

— Ei bine, a spus ea, vreau o sută de lire.

Am fost puţin speriat auzind asta, fiindcă îmi închipuisem că avea nevoie doar de o rochie nouă sau ceva de genul acesta.

— Pentru ce, Doamne iartă-mă?

— Păi, zise ea în stilul ei jucăuş, ai spus că nu eşti decât bancherul meu; ştii că bancherii nu pun niciodată întrebări.

— Dacă vorbeşti serios, bineînţeles că vei avea banii, am spus eu.

— Da, vorbesc serios.

— Şi nu vrei să-mi spui la ce îţi trebuie?

— Poate, într-o zi, dar nu chiar acum, Jack.

Aşa că a trebuit să mă mulţumesc cu asta, deşi era prima dată când exista un secret între noi. I-am dat un cec şi nu m-am mai gândit la chestiune. Poate că asta nu are legătură cu ce a urmat, dar mi s-a părut corect s-o menţionez.

Ei bine, v-am spus mai devreme că exista o colibă aproape de casa noastră. Nu ne desparte decât o câmpie, dar ca să ajungi acolo trebuie să mergi de-a lungul drumului şi apoi s-o iei în jos pe o uliţă. Dincolo de colibă e un crâng cu brazi scoţieni, iar mie îmi plăcea foarte mult să mă plimb prin acel loc, deoarece copacii sunt întotdeauna un mediu prietenos. Coliba fusese goală în ultimele opt luni şi era păcat, pentru că era o locuinţă drăguţă cu două etaje, cu o verandă de modă veche şi înconjurată de caprifoi. Am stat de multe ori şi m-am gândit ce cămin plăcut ar putea fi.

Ei bine, lunea trecută, spre seară, mă plimbam în direcţia aceea, când m-am întâlnit cu o căruţă goală, venind dinspre uliţă, şi am văzut o grămadă de covoare şi lucruri înşirate pe iarba de lângă verandă. Era clar că, în sfârşit, coliba fusese închiriată. Am trecut de ea, întrebându-mă ce fel de oameni erau cei care veniseră să locuiască atât de aproape de noi. În timp ce

priveam într-acolo, mi-am dat deodată seama că un chip se uita la mine de la una din ferestrele de la etaj.

Nu ştiu ce avea chipul acela, domnule Holmes, dar am simţit un fior pe şira spinării văzându-l. Eram destul de departe, aşa că nu am putut să-i desluşesc trăsăturile, dar era ceva nefiresc şi neomenesc la faţa aceea. Aceasta a fost impresia pe care mi-a lăsat-o. M-am apropiat repede, ca să văd mai bine persoana care mă privea, dar în momentul acela faţa a dispărut brusc, atât de brusc, încât părea că fusese înşfăcată de întunericul din cameră. Am rămas locului vreo cinci minute, reflectând la incident şi încercând să-mi analizez impresiile. N-aş fi putut să spun dacă faţa aparţinea unui bărbat sau unei femei. Fusese prea departe de mine ca să-mi pot da seama. Dar cel mai mult mă impresionase culoarea ei. Era de un alb livid, asemeni cretei, şi avea ceva fix şi rigid care o făcea şocant de nefirească Am fost atât de tulburat, încât m-am hotărât să-i văd mai bine pe noii locuitori ai colibei. M-am apropiat şi am bătut la uşă, care fu deschisă imediat de o femeie înaltă şi sfrijită, cu o faţă aspră şi ameninţătoare.

— Dumneata ce-oi fi vrând? a întrebat ea, cu un accent nordic.

— Eu sunt vecinul dumneavoastră de acolo, am răspuns eu, arătând cu capul spre casa mea. Văd că abia v-aţi mutat, aşa că m-am gândit că poate aveţi nevoie de ajutorul...

— Mda, te-om chema când ne-o trebui, a zis ea şi mi-a trântit uşa în nas.

Enervat de riposta bădărană, m-am întors cu spatele şi m-am dus acasă. Întreaga seară, deşi am încercat să mă gândesc la altceva, n-am putut să-mi scot din minte apariţia de la fereastră şi nepoliteţea femeii. Am hotărât să nu-i spun nimic soţiei mele despre toate astea, deoarece este o femeie nevricoasă şi foarte încordată, iar eu nu doream să-mi împărtăşească impresia neplăcută care-mi fusese produsă. Cu toate acestea, înainte de culcare, i-am spus că acum coliba este ocupată, la care ea nu mi-a răspuns nimic.

De obicei, am somnul foarte greu. Faptul că nimic nu mă poate trezi în timpul nopţii este de altfel un subiect permanent de glumă în familia noastră. Şi totuşi, cumva, chiar în acea noapte, că a fost sau nu din cauza agitaţiei produse de mica mea aventură, nu ştiu, dar am avut un somn mult mai uşor ca de

obicei. Pe jumătate cufundat în vise, eram vag conştient că se întâmpla ceva în cameră şi, treptat, mi-am dat seama că soţia mea se îmbrăcase şi acum îşi punea în grabă mantaua şi boneta. Buzele mele erau gata să murmure nişte cuvinte somnoroase de surpriză sau reproş la adresa acestei pregătiri nepotrivite, când, deodată, cu ochii pe jumătate deschişi, i-am zărit faţa la lumina lumânării şi uimirea m-a amuţit. Avea o expresie cum nu mai văzusem până atunci, cum nu o credeam capabilă să aibă. Era palidă ca un cadavru şi respira cu iuţeală, aruncând pe furiş câte o privire spre pat în timp ce-şi închidea mantaua, să vadă dacă nu cumva îmi tulburase somnul. Apoi, crezând că încă mai dormeam, s-a strecurat fără zgomot afară din cameră. O clipă mai târziu, am auzit un scârţâit ascuţit care nu putea veni decât de la balamalele uşii de la intrare. M-am ridicat în capul oaselor şi am lovit cu mâna suportul metalic al patului ca să fiu sigur că eram cu adevărat treaz. După care, mi-am scos ceasul de sub pernă. Era trei dimineaţa. Ce naiba putea soţia mea să caute pe un drum de ţară la ora trei dimineaţa?

Am stat vreo douăzeci de minute, întorcând întâmplarea pe toate părţile în mintea mea şi încercând să găsesc o posibilă explicaţie. Cu cât mă gândeam mai mult, cu atât mi se părea mai extraordinară şi mai inexplicabilă. Încă mă chinuiam să rezolv misterul, când am auzit uşa de la intrare închizându-se uşor şi paşii ei urcând scările.

— Unde Dumnezeu ai fost, Effie? am întrebat-o, de îndată ce a intrat în cameră.

A tresărit puternic şi a scăpat un icnet când i-am vorbit, iar icnetul şi tresărirea asta m-au tulburat mai mult decât orice, pentru că era ceva nespus de vinovat în ele. Soţia mea fusese întotdeauna o femeie cu o fire sinceră şi deschisă şi m-am înfiorat când am văzut-o furişându-se în propria cameră, icnind şi tresărind când soţul ei îi vorbea.

— Te-ai trezit, Jack! a exclamat ea, râzând nervos. Ca să vezi! Credeam că nimic nu te poate trezi.

— Unde ai fost? am întrebat-o iar, pe un ton mai aspru.

— Nu mă mir că eşti surprins, a zis ea, iar eu am văzut că-i tremurau degetele, în timp ce-şi descheia mantaua. Nu-mi amintesc să mai fi făcut aşa ceva în viaţa mea. Adevărul este că am simţit că mă sufoc şi voiam să iau o gură de aer proaspăt.

Sunt sigură că aş fi leşinat dacă nu ieşeam afară. Am stat în faţa uşii câteva minute, iar acum mi-am revenit.

Cât timp mi-a spus povestea asta, nu s-a uitat nici măcar o dată în direcţia mea, iar vocea ei nu era cea obişnuită. Era clar pentru mine că ceea ce spunea era fals. Nu i-am răspuns nimic, ci doar m-am întors cu faţa la perete, scârbit, cu mintea plină de mii de îndoieli şi suspiciuni. Ce oare îmi ascundea soţia mea?

Unde fusese în timpul acelei expediţii ciudate? Am simţit că nu voi avea linişte până nu voi afla şi, totuşi, m-am oprit s-o întreb iar despre asta, după ce îmi spusese deja o minciună. Tot restul nopţii m-am sucit şi m-am învârtit, elaborând teorie după teorie, una mai improbabilă ca alta.

Ar fi trebuit să mă duc la Londra în ziua aceea, dar eram prea tulburat ca să mă pot concentra asupra afacerilor. Soţia mea părea şi ea la fel de supărată, iar din privirile întrebătoare pe care mi le tot arunca am înţeles că şi-a dat seama că nu-i crezusem povestea şi nu mai ştia ce să facă. Abia dacă am schimbat câteva cuvinte în timpul micului dejun. Imediat după aceea, am ieşit să mă plimb ca să reflectez la problemă în aerul proaspăt al dimineţii.

Am ajuns până la Crystal Palace, am rămas acolo o oră şi m-am întors la Norbury pe la unu. S-a întâmplat ca în drumul meu să trec pe lângă colibă şi m-am oprit o clipă să privesc spre ferestre, să văd dacă mai zăresc chipul acela ciudat, care se uitase la mine cu o zi înainte. Cum stăteam acolo, imaginaţi-vă surpriza mea, domnule Holmes, când s-a deschis uşa şi a ieşit soţia mea!

Am rămas ca trăsnit la vederea ei, dar emoţiile mele nu erau nimic în comparaţie cu cele pe care le-am citit pe faţa ei când privirile ni s-au întâlnit. Pentru o secundă, mi s-a părut că şi-ar dori să intre înapoi în casă, pe urmă, dându-şi seama cât de inutil ar fi să se ascundă, veni spre mine, cu o faţă albă ca hârtia şi cu nişte ochi speriaţi, care îi dezminţeau zâmbetul de pe buze.

— A, Jack! a zis ea. Tocmai am fost să văd dacă le pot fi de vreun ajutor noilor noştri vecini. De ce mă priveşti aşa, Jack? Eşti supărat pe mine?

— Aşa deci, am spus eu, aici ai venit noaptea trecută.

— Ce vrei să spui? a strigat ea.

— Ai fost aici. Sunt sigur de asta. Cine sunt oamenii ăştia, de-i vizitezi la o astfel de oră?

— N-am mai fost aici.

— Cum de îmi poţi spune ceva ce ştii că nu e adevărat? am strigat eu. Chiar şi vocea ţi se schimbă în timp ce vorbeşti. Când am avut eu vreodată un secret faţă de tine? Am să întru în colibă şi am să-i dau de capăt chestiunii acesteia.

— Nu, nu, Jack, pentru Dumnezeu! a icnit ea, fără să-şi mai poată stăpâni emoţiile.

Apoi, în timp ce mă apropiam de uşă, m-a apucat de mânecă şi m-a tras înapoi, cu o putere nebănuită.

— Te implor să nu faci asta, Jack! a strigat ea. Îţi jur că-ţi voi spune totul într-o zi, dar dacă intri acum în coliba aceea, se va întâmpla o nenorocire.

Pe urmă, când încercam să mă smulg din strânsoare, ea s-a agăţat de mine ca într-o implorare nebunească.

— Ai încredere în mine, Jack! a strigat ea. Ai încredere în mine doar de data asta. Nu vei avea niciodată motiv s-o regreţi. Ştii că n-aş ascunde un secret de tine dacă n-ar fi spre binele tău. Sunt vieţile noastre în joc. Dacă vii acasă cu mine, totul va fi bine. Dar dacă intri cu forţa în coliba aia, totul s-a terminat între noi.

Era atâta seriozitate şi atâta deznădejde în purtarea ei, încât cuvintele ei m-au ţintuit locului şi am rămas nehotărât în faţa uşii.

— Voi avea încredere în tine numai şi numai cu o singură condiţie, am spus eu în cele din urmă. Şi anume, ca acest mister să înceteze chiar acum. Eşti liberă să-ţi păstrezi secretul, dar trebuie să-mi promiţi că nu vor mai exista vizite în mijlocul nopţii şi lucruri făcute fără ştirea mea. Sunt dispus să le uit pe cele trecute, dacă îmi promiţi că nu vor mai fi altele în viitor.

— Eram sigură că vei avea încredere în mine, a strigat ea, oftând uşurată. Va fi exact precum doreşti. Haide, haide să mergem acasă.

Încă trăgându-mă de mânecă, m-a îndepărtat de colibă în timp ce mergeam, m-am uitat înapoi şi am văzut acelaşi chip palid urmărindu-ne cu privirea de la fereastra de sus. Ce relaţie putea exista între creatura aceea şi soţia mea? Sau ce o putea lega pe ea de femeia aceea grosolană şi aspră, pe care o văzusem cu o zi înainte? Era o enigmă ciudată şi totuşi ştiam că mintea mea nu se va linişti până ce nu o voi rezolva.

Timp de două zile după aceea am rămas acasă şi soţia mea părea că respectă cu sfinţenie înţelegerea noastră, căci, din câte ştiu, nu s-a mai strecurat afară din casă. Însă în cea de-a treia zi, am avut destule dovezi că promisiunea ei solemnă nu era de ajuns să o scoată de sub acea influenţă secretă care o îndepărta de soţul şi de îndatoririle ei.

În ziua aceea mă dusesem în oraş, dar m-am întors cu trenul de 2.40 în loc de cel de 3.36, cu care veneam de obicei. Când am intrat în casă, servitoarea a alergat în hol cu o expresie speriată pe faţă.

— Unde ţi-e stăpâna? am întrebat.

— Cred că a ieşit să se plimbe, a răspuns ea.

M-au năpădit imediat bănuielile. Am urcat în grabă la etaj, ca să mă asigur că nu era acasă şi, aruncându-mi din întâmplare privirea pe una din ferestre, am văzut că servitoarea cu care tocmai vorbisem traversa în fugă câmpia, în direcţia colibei. Atunci, evident, mi-am dat seama ce însemnau toate acestea. Soţia mea se dusese acolo şi îi ceruse servitoarei să o cheme în cazul în care m-aş fi întors. Fierbând de mânie, m-am repezit jos şi am fugit într-acolo, hotărât să pun capăt situaţiei o dată pentru totdeauna. Am văzut-o pe soţia mea venind repede înapoi împreună cu servitoarea, dar nu m-am oprit să vorbesc ou ele. În colibă se afla secretul care îmi umbrea existenţa. Mi-am jurat că, orice s-ar întâmpla, nu va mai fi un secret. Nici măcar n-am bătut la uşă când am ajuns acolo, ci am răsucit mânerul şi m-am năpustit în hol.

La parter era linişte şi pace. În bucătărie un ceainic şuiera pe foc, iar o pisică mare şi neagră stătea ghem într-un coş, dar nici urmă de femeia pe care o întâlnisem mai înainte. Am fugit în cealaltă cameră, dar şi aceasta era la fel de pustie. Atunci m-am repezit sus pe scări, doar ca să găsesc alte două camere goale. Nu era absolut nimeni în toată casa. Mobila şi tablourile erau dintre cele mai comune şi vulgare, cu excepţia camerei la a cărei fereastră zărisem chipul acela ciudat. Aceasta era confortabilă şi elegantă şi toate bănuielile mele m-au cuprins ca o flacără amară când am văzut pe poliţa şemineului copia unei mici fotografii a soţiei mele, care fusese făcută la cererea mea cu doar trei luni în urmă.

Am rămas acolo atât cât să mă asigur că nu era nimeni în colibă. Apoi am părăsit-o cu inima grea, cum nu o mai avusesem

niciodată. În timp ce intram în casă, soţia mea a ieşit în hol, dar sufeream prea mult şi eram prea furios ca să vorbesc cu ea, aşa că am dat-o la o parte şi m-am dus în birou. Totuşi, ea a venit după mine, înainte să apuc să închid uşa.

— Îmi pare rău că mi-am încălcat promisiunea, Jack, a spus ea, dar dacă ai cunoaşte toate împrejurările cu siguranţă m-ai ierta.

— Atunci spune-mi totul, i-am zis.

— Nu pot, Jack, nu pot, a strigat ea.

— Până nu-mi spui cine sunt cei care locuiesc în coliba aceea şi cine e persoana căreia i-ai dat fotografia, nu mai poate exista încredere între noi, am spus şi, plecând de lângă ea, am părăsit casa.

Asta a fost ieri, domnule Holmes; n-am mai văzut-o de atunci şi nici nu am mai aflat altceva despre această ciudată afacere. Este prima umbră de neînţelegere dintre noi şi m-a zdruncinat atât de tare, încât nu ştiu cum ar fi mai bine să procedez. Azi-dimineaţă, mi-am dat brusc seama că dumneavoastră sunteţi omul care m-ar putea sfătui, aşa că m-am grăbit să vin aici, iar acum îmi încredinţez viaţa în mâinile dumneavoastră, fără nici o reţinere. Dacă n-am fost destul de clar într-o anumită privinţă, vă rog să mă întrebaţi. Dar, mai presus de toate, spuneţi-mi repede ce trebuie să fac, pentru că nenorocirea asta e mai mult decât pot îndura.

Eu şi Holmes ascultaserăm cu cel mai mare interes această extraordinară relatare, rostită în felul zdruncinat şi sacadat al unui om aflat sub influenţa unor emoţii atât de puternice. Pentru un timp, prietenul meu rămase tăcut, cu bărbia sprijinită în mâini, pierdut în gânduri.

— Spuneţi-mi, vă rog, zise el în cele din urmă, puteţi jura că faţa pe care aţi văzut-o la fereastră era cea a unui bărbat?

— De fiecare dată când am văzut-o, eram destul de departe, aşa că îmi este imposibil să mă pronunţ.

— Şi totuşi, se pare că v-a impresionat în mod dezagreabil.

— Părea a fi de o culoare nefirească şi avea o rigiditate bizară a trăsăturilor. Când m-am apropiat, s-a smuls de la fereastră şi a dispărut.

— Cât a trecut de când soţia dumneavoastră v-a cerut cele o sută de lire?

— Aproape două luni.

— Aţi văzut vreodată vreo fotografie de-a primului ei soţ?

— Nu; curând după moartea lui, a izbucnit un foc la Atlanta şi toate hârtiile ei au fost distruse.

— Cu toate astea, avea un certificat de deces. Aţi spus că l-aţi văzut.

— Da; după foc, a obţinut o copie.

— Aţi întâlnit vreodată vreo persoană care a cunoscut-o pe soţia dumneavoastră în America?

— Nu.

— A spus vreodată că ar vrea să revadă locurile acelea?

— Nu.

— Sau să primească scrisori de acolo?

— Nu.

— Vă mulţumesc. Acum aş vrea să reflectez la această chestiune. Dacă în momentul de faţă coliba este în permanenţă goală, s-ar putea să avem ceva probleme. Pe de altă parte, şi cred că este mai probabil să fie aşa, dacă locuitorii au fost avertizaţi de sosirea dumneavoastră şi au plecat ieri înainte să intraţi înăuntru, atunci s-ar putea să se fi întors acum şi am lămuri totul foarte uşor. În acest caz, v-aş sfătui să vă duceţi înapoi la Norbury şi să examinaţi din nou ferestrele colibei. Dacă aveţi motive să credeţi că este locuită, nu intraţi cu forţa, ci trimiteţi-ne o telegramă, mie şi prietenului meu. Vom fi acolo în decurs de o oră de la primirea ei şi atunci vom da foarte curând de capăt acestei afaceri.

— Şi dacă e tot pustie?

— În cazul acesta, voi veni mâine la dumneavoastră şi vom mai discuta. La revedere şi, mai ales, nu vă necăjiţi până nu ştiţi sigur că aveţi un motiv real.

— Mă tem, Watson, că asta e o afacere urâtă, spuse prietenul meu, după ce îl conduse pe domnul Grant Munro la uşă. Tu ce crezi?

— Nu mi-a sunat deloc bine, am răspuns.

— Într-adevăr. E vorba de un şantaj aici, sau mă înşel eu enorm.

— Dar cine e cel care o şantajează?

— Ei bine, trebuie să fie creatura care locuieşte în singura cameră confortabilă din casă şi care ţine fotografia ei pe poliţa şemineului. Pe legea mea, Watson, faţa aceea livid de la

fereastră are ceva foarte atrăgător şi n-aş fi vrut pentru nimic în lume să ratez acest caz.

— Ai vreo teorie?

— Da, una provizorie. Dar aş fi surprins dacă nu se va dovedi corectă. În coliba aceea e primul soţ al femeii.

— De ce crezi asta?

— Cum altfel am putea explica de ce ţinea cu atâta disperare ca al doilea soţ să nu intre înăuntru? Faptele, aşa cum le văd eu, sunt următoarele: această femeie s-a căsătorit în America. Soţul ei a căpătat în timp nişte calităţi dezagreabile, sau, mai bine zis, a contractat vreo boală dezgustătoare, devenind lepros sau imbecil. În cele din urmă, reuşeşte să fugă de lângă el, se întoarce în Anglia, îşi schimbă numele şi începe o nouă viaţă, sau aşa îşi închipuie ea. E căsătorită de trei ani şi crede că situaţia ei e asigurată, după ce i-a arătat soţului certificatul de deces al unui bărbat oarecare, al cărui nume şi l-a însuşit, când, deodată, e descoperită de primul ei soţ, sau, am putea presupune, de o femeie fără scrupule care s-a aciuat pe lângă bolnav. Cei doi îi trimit o scrisoare soţiei, amenințând că vor veni şi o vor da în vileag. Ea cere o sută de lire şi se străduieşte să le cumpere tăcerea. În ciuda acestui lucru, ei tot vin, iar când soţul îi spune în treacăt soţiei că s-au mutat noi-veniţi în colibă, ea îşi dă seama într-un fel că aceştia sunt urmăritorii ei. Aşteaptă până când soţul adoarme, apoi se duce degrabă acolo să încerce să-i convingă s-o lase în pace. Neavând succes, se duce din nou a doua zi şi soţul ei o întâlneşte, după cum ne-a spus el, când ea tocmai pleca. Atunci, îi promite că nu se va mai duce acolo, dar, două zile mai târziu, speranţa de a scăpa de îngrozitorii vecini e mult prea puternică, astfel că mai face o încercare, luând cu ea şi fotografia, care i-a fost probabil cerută. În mijlocul acestei întrevederi, servitoarea dă buzna înăuntru să îi spună că s-a întors stăpânul, la care soţia, dându-şi seama că el va veni direct la colibă, i-a scos repede pe locuitori afară pe uşa din spate, ducându-i probabil în crângul de brazi, despre care s-a menţionat că era în apropiere. În felul acesta, el găseşte casa goală. Deşi, aş fi surprins ca aceasta să mai fie încă goală atunci când o va inspecta el în seara asta. Ce crezi despre teoria mea?

— Pură presupunere.

— Dar cel puţin explică toate faptele. În momentul în care vor apărea fapte noi pe care nu le va putea explica, voi avea timp suficient s-o refac. Nu mai putem face nimic altceva până nu primim un mesaj de la prietenul nostru din Norbury.

N-a trebuit să aşteptăm prea mult. Am primit mesajul tocmai când terminasem de băut ceaiul. Scria: „Coliba e încă locuită. Văzut din nou faţa la fereastră. Vă întâmpin la trenul de şapte, nu voi face nimic până nu veniţi.”

Domnul Munro ne aştepta pe peron când am coborât din tren, iar la lumina lămpilor din gară am putut vedea că era foarte palid şi tremura de agitaţie.

— N-au plecat încă, domnule Holmes, zise el, apucându-l cu putere de mânecă pe prietenul meu. Am văzut lumină în colibă când m-am dus acolo. Vom pune chiar acum capăt acestei poveşti, o dată pentru totdeauna.

— Ce aveţi de gând, atunci? întrebă Holmes, în timp ce mergeam de-a lungul drumului întunecat şi mărginit de copaci.

— Voi intra cu forţa şi voi vedea cu ochii mei cine e în casă. Aş dori să fiţi amândoi de faţă, ca martori.

— Sunteţi hotărât să faceţi acest lucru, în ciuda faptului că soţia dumneavoastră v-a avertizat că ar fi mai bine să nu rezolvaţi misterul?

— Da, sunt hotărât.

— Ei bine, cred că aveţi dreptate. Orice adevăr e mai bun decât o îndoială fără sfârşit. Ar fi bine să mergem acolo imediat. Bineînţeles, din punct de vedere legal, procedăm complet greşit, dar cred că merită.

Era o noapte întunecată şi o ploaie măruntă începu să cadă în timp ce părăsirăm drumul, luând-o pe o uliţă îngustă, adânc brăzdată, cu garduri vii de-o parte şi de alta. Cu toate astea, domnul Grant Munro mergea nerăbdător înainte, iar noi, poticnindu-ne, încercam să ne ţinem după el, cât de repede puteam.

— Acolo sunt luminile casei mele, murmură el, arătând cu degetul o licărire printre copaci. Şi iată şi coliba în care o să intru.

În timp ce vorbea, trecurăm de colţul uliţei şi văzurăm casa aproape de noi. O dâră gălbuie se proiecta pe întunericul din faţa noastră, indicând faptul că uşa nu era complet închisă, iar

una din ferestrele de la etaj era puternic luminată. Privind într-acolo, am văzut o umbră mişcându-se în spatele storurilor.

— Iată creatura aia! strigă Grant Munro. Puteţi vedea cu ochii dumneavoastră că e cineva acolo. Acum, veniţi după mine şi, în curând, vom afla totul.

Ne apropiarăm de uşă, dar, deodată, o femeie apăru din umbră şi rămase în lumina aurie a lămpii. Nu-i puteam vedea faţa în întuneric, dar braţele îi erau întinse într-un gest de implorare.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Jack, nu face aşa ceva! strigă ea. Am avut o presimţire că vei veni în seara asta. Gândeşte-te mai bine, dragul meu! Ai din nou încredere în mine şi nu vei avea motive s-o regreţi.

— Am avut prea mult timp încredere în tine, Effie! strigă el aspru. Dă-mi drumul! Trebuie să trec. Eu şi prietenii mei vom pune capăt acestei poveşti, o dată pentru totdeauna!

O împinse la o parte, iar noi îl urmarăm îndeaproape. În timp ce trânti uşa de perete, o femeie în vârstă se repezi în faţa lui, încercând să-l oprească, dar el o îmbrânci şi o clipă mai târziu urcam cu toţii la etaj. Grant Munro năvăli în camera luminată, cu noi pe urmele lui.

Era o cameră plăcută, bine mobilată, cu două lumânări aprinse pe masă şi altele două pe poliţa şemineului. În colţ, aplecată deasupra unui birou, se afla ceva ce părea a fi o fetiţă. Era cu spatele la noi când am intrat, dar am văzut că purta o rochiţă roşie şi că avea mănuşi lungi, albe. În momentul în care se răsuci spre noi, mi-a scăpat un strigăt de surpriză şi oroare. Faţa ei avea cea mai ciudată nuanţă palidă, iar trăsăturile erau complet lipsite de orice expresie. În clipa următoare, misterul se clarifică. Râzând, Holmes îşi trecu mâna pe după urechea copilei, înlătură masca de pe chipul ei şi în faţa noastră rămase o micuţă negresă, care îşi dezveli dinţii albi şi strălucitori la vederea feţelor noastre uimite. Am izbucnit în râs, molipsit de voioşia ei, dar Grant Munro a rămas încremenit, ţinându-se cu mâna de gât.

— Dumnezeule! exclamă el. Ce poate să însemne asta?

— O să-ţi spun eu ce înseamnă! strigă soţia lui, dând buzna în cameră, cu o expresie de mândrie întipărită pe faţă. M-ai obligat să-ţi spun, împotriva voinţei mele, iar acum va trebui să

ne descurcăm cum putem mai bine. Soţul meu a murit în Atlanta. Copilul meu a supravieţuit.

— Copilul tău?

Femeia scoase din sân un medalion mare de argint.

— N-ai văzut niciodată medalionul acesta deschis.

— Am crezut că nu se deschide.

Ea apăsă un arc şi capacul se desfăcu. Înăuntru era portretul unui bărbat extrem de arătos, cu un aer inteligent, dar cu trăsături în care se distingea clar descendenţa sa africană.

— Acesta e John Hebron din Atlanta, zise femeia, şi n-a existat nici un om mai nobil ca el pe pământ. Am rupt orice legături cu rasa mea ca să mă pot căsători cu el, dar nici măcar o clipă, cât a fost în viaţă, nu am regretat acest lucru. Nenorocirea noastră a fost că singurul nostru copil seamănă mai mult cu neamul lui decât cu al meu. Se întâmplă des în cazul unor astfel de căsătorii, iar micuţa Lucy are o culoare mult mai închisă decât cea a tatălui ei. Dar, neagră sau albă, ea este scumpa mea fetiţă şi odorul mamei ei.

La aceste cuvinte, micuţa creatură traversă în fugă camera şi se cuibări lângă rochia femeii.

— Am lăsat-o în America, reluă ea, doar pentru că starea ei de sănătate era fragilă şi o astfel de schimbare ar fi putut să-i facă rău. A fost lăsată în grija unei scoţiene de încredere, care fusese cândva servitoarea noastră. Nu m-am gândit nici o clipă să renunţ la copilul meu. Dar, când norocul mi te-a scos în cale, Jack, şi am învăţat să te iubesc, mi-a fost teamă să-ţi spun despre fetiţa mea. Dumnezeu să mă ierte, dar am crezut că te voi pierde şi n-am avut curajul să-ţi spun. A trebuit să aleg între voi doi şi, în slăbiciunea mea, m-am îndepărtat de propriul copil. Timp de trei ani, ţi-am ascuns existenţa ei, dar aveam veşti de la bonă şi ştiam că totul e în ordine. Însă în cele din urmă, am fost copleşită de dorinţa de a mai vedea fetiţa încă o dată. M-am împotrivit, dar în zadar. Deşi ştiam la ce pericol mă expun, am hotărât să aduc aici copilul, chiar şi numai pentru câteva săptămâni. I-am trimis o sută de lire bonei şi i-am spus despre colibă, astfel încât să poată locui lângă noi, fără să pară că eu aş avea vreo legătură cu ea. Am mers atât de departe cu precauţiunile, încât i-am ordonat să ţină copila în casă pe timpul zilei şi să-i acopere faţa şi mâinile, pentru ca nici chiar cei care ar vedea-o la fereastră să nu bârfească despre faptul că există

un copil negru în vecinătate. Dacă aş fi fost mai puţin precaută, poate că aş fi fost mai înţeleaptă, dar eram pe jumătate nebună de frică gândindu-mă că ai putea afla adevărul.

Tu ai fost cel care mi-a spus pentru prima oară că s-a mutat cineva în colibă. Ar fi trebuit să aştept până a doua zi de dimineaţă, dar n-am putut să dorm din cauza agitaţiei, aşa că, în cele din urmă, m-am furişat afară, ştiind cât de greu te trezeşti, însă tu m-ai văzut plecând şi acesta a fost începutul necazurilor mele. A doua zi, secretul meu era în mâinile tale, cu toate acestea, tu te-ai abţinut cu nobleţe să profiţi de avantaj. Trei zile mai târziu însă, bona şi copilul abia au scăpat pe uşa din spate când ai dat buzna în colibă. Acum, în seara asta, ştii în sfârşit totul, iar eu te întreb ce o să se aleagă de noi, de mine şi de copilul meu?

Îşi împreună mâinile, aşteptând un răspuns.

Abia după zece minute, Grant Munro rupse tăcerea şi dădu un răspuns de care îmi amintesc cu plăcere. Luă copila în braţe, o sărută, apoi, fără s-o lase jos, întinse o mână spre soţia lui şi se întoarse către uşă.

— Putem discuta mai confortabil acasă, zise el. Nu sunt un om foarte bun, Effie, dar cred că sunt mai bun decât mă consideri tu.

Eu şi Holmes îi urmarăm afară în uliţă şi, pe când ieşeam, prietenul meu mă trase de mânecă.

— Cred, zise el, că vom fi mai de folos în Londra decât în Norbury.

Nu mai scoase nici un cuvânt până târziu în seara aceea, în timp ce se ducea la culcare, cu lumânarea aprinsă în mână.

— Watson, zise el, dacă ţi se va părea vreodată că devin prea încrezător în forţele mele, sau că acord unui caz mai puţină atenţie decât ar merita, te rog să-mi şopteşti „Norbury” în ureche şi-ţi voi fi profund îndatorat.

3. Funcţionarul agenţiei de bursă

La scurt timp după căsătoria mea, cumpărasem un cabinet în cartierul Paddington. Bătrânul domn Farquhar, de la care îl luasem, practicase cândva cu mare succes medicina generală, dar vârsta lui şi boala de care suferea îi subţiase mult clientela. Lumea se ghidează fireşte după principiul că, cel care îi vindecă pe alţii, trebuie să fie el însuşi sănătos şi se uită cu suspiciune la capacităţile vindecătoare ale omului, care nu-şi mai poate ameliora propriul caz cu ajutorul medicamentelor sale. Astfel, cu cât starea predecesorului meu se înrăutăţea, cu atât îi scădea şi clientela, iar atunci când i-am cumpărat cabinetul, ajunsese de la o mie două sute de persoane la puţin mai mult de trei sute pe an. Cu toate acestea, aveam încredere în tinereţea şi în energia mea şi eram convins că, în câţiva ani, afacerea va fi la fel de înfloritoare ca întotdeauna.

Timp de trei luni de la preluarea cabinetului am fost foarte ocupat cu munca şi l-am văzut rar pe prietenul meu, Sherlock Holmes, fiindcă nu aveam timp să-l vizitez în strada Baker, iar el rareori ieşea din casă, cu excepţia situaţiilor de ordin profesional. De aceea, am fost surprins când, într-o dimineaţă de iunie, în timp ce citeam „Gazeta Medicală Britanică” după micul dejun, am auzit clopoţelul sunând, urmat de vocea ascuţită, oarecum stridentă, a bunului meu prieten.

— A, dragul meu Watson, zise el, intrând în cameră cu paşi mari. Sunt foarte încântat să te văd! Sper că doamna Watson şi-a revenit complet după toate micile agitaţii provocate de aventura noastră cu „Semnul Celor Patru”.

— Da, mulţumesc, suntem amândoi foarte bine, am zis eu, strângându-i mâna cu căldură.

— Şi sper, de asemenea, continuă el, aşezându-se în balansoar, că responsabilităţile vizavi de profesia ta nu ţi-au şters interesul pe care îl aveai faţă de micile noastre probleme deductive.

— Dimpotrivă, am răspuns. Chiar aseară îmi revizuiam vechile însemnări, clasificând câteva din rezultatele noastre trecute.

— Sper că nu consideri colecţia încheiată.

— Nicidecum. Nu mi-aş dori nimic altceva decât să am mai multe experienţe de acest fel.

— Chiar azi, de exemplu?

— Da, chiar azi, dacă vrei.

— Şi tocmai până la Birmingham?

— Desigur, dacă aşa doreşti.

— Şi cu cabinetul cum rămâne?

— Când vecinul meu e plecat, eu am grijă de cabinetul lui, aşa că e întotdeauna gata să se revanşeze.

— Ha! Mai bine nici că se putea, zise Holmes, lăsându-se pe spate şi privindu-mă ager, cu pleoapele pe jumătate închise. Văd că nu te-ai simţit prea bine în ultima vreme. Răcelile din timpul verii sunt întotdeauna puţin supărătoare.

— Am fost într-adevăr ţinut în casă de o răceală destul de gravă timp de trei zile săptămâna trecută. Totuşi, credeam că i-am îndepărtat orice urmă.

— Aşa şi este. Arăţi chiar foarte sănătos.

— Atunci, cum de ai ştiut despre asta?

— Dragul meu prieten, doar îmi cunoşti metodele.

— Ai dedus-o, deci?

— Bineînţeles.

— Cum?

— Cu ajutorul papucilor tăi.

M-am uitat în jos la papucii din piele de lac pe care îi purtam.

— Cum Dumnezeu..., am început eu să zic, dar Holmes îmi răspunse la întrebare înainte să termin.

— Papucii tăi sunt noi, spuse el. Nu-i ai de mai mult de câteva săptămâni. Tălpile pe care le ţii spre mine în acest moment sunt puţin arse. Pentru o clipă, m-am gândit că poate s-au udat şi s-au ars în timp ce le uscai. Dar, lângă scobitura piciorului, se află o bucăţică rotundă de hârtie pe care e imprimată marca negustorului. Umezeala ar fi îndepărtat-o, bineînţeles. Prin urmare, ai stat cu picioarele întinse spre foc, ceea ce n-ar face un om cu o sănătate de fier, nici măcar pe vremea asta ploioasă de iunie.

Ca toate celelalte raţionamente ale lui Holmes şi acesta părea simplicitatea în persoană, o dată ce era explicat. Prietenul meu îmi citi gândul pe faţă şi zâmbi cu amărăciune.

— Mi-e teamă că mă cam dau de gol atunci când explic, zise el. Rezultatele nejustificate sunt mult mai impresionante. Deci, eşti gata să vii cu mine la Birmingham?

— Desigur. Despre ce caz e vorba?

— Îţi voi spune totul în tren. Clientul meu ne aşteaptă afară într-o trăsură. Poţi veni chiar acum?

— Numai o clipă.

Am mâzgălit în grabă un bilet către vecinul meu, am urcat la etaj ca să-i explic soţiei mele despre ce era vorba, apoi m-am alăturat lui Holmes la ieşire.

— Vecinul tău e tot doctor, zise el, arătând cu capul spre plăcuţa de alamă.

— Da, a cumpărat un cabinet, ca şi mine.

— Unul cu renume?

— La fel ca al meu. Amândouă cabinetele au avut căutare, încă de când au fost construite clădirile.

— Aşa deci! Înseamnă că tu l-ai nimerit pe cel mai bun.

— Cred că da. Dar de unde ştii?

— După trepte, băiete. Ale tale sunt tocite cu câţiva centimetri mai mult decât ale lui. În fine, acest domn din trăsură este clientul meu, domnul Hall Pycroft. Permite-mi să-ţi fac cunoştinţă cu el. Dă-i bice, vizitiu, că avem exact timp cât să prindem trenul!

Bărbatul în faţa căruia mă aflam era un tânăr bine clădit, cu un ten proaspăt, un chip sincer şi cinstit şi cu o mustaţă subţire, creaţă şi blondă. Purta un joben strălucitor şi un costum impecabil, de un negru sobru, care îl făcea să pară exact ceea ce era – un tânăr elegant din Londra, din categoria celor clasaţi drept londonezi, dar care formează regimentele noastre de voluntari de primă mână şi care se dovedesc a fi mai buni atleţi şi sportivi decât oricare alţi bărbaţi din insulele acestea. Faţa lui rotundă, plesnind de sănătate, era fireşte plină de veselie, dar colţurile gurii mi se păreau lăsate în jos, afişând o tristeţe pe jumătate comică. Am reuşit să aflu ce necaz îl adusese la Sherlock Holmes abia când eram cu toţii într-un vagon de clasa întâi, deja în drum spre Birmingham.

— Avem la dispoziţie vreo şaptezeci de minute bune, remarcă Holmes. Domnule Hall Pycroft, aş dori să-i relataţi prietenului meu interesanta dumneavoastră experienţă, exact aşa cum mi-aţi relatat-o mie, sau cu mai multe detalii, dacă este posibil. Îmi

va fi de folos să mai aud o dată succesiunea evenimentelor. Este un caz, dragul meu Watson, de care poate că se va alege ceva, sau nu se va alege nimic, dar cel puţin prezintă acele trăsături neobişnuite şi neconvenţionale, care îţi sunt la fel de dragi şi ţie cum îmi sunt şi mie. Acum, domnule Pycroft, nu te voi mai întrerupe.

Tânărul nostru tovarăş de drum mă privi cu o licărire în ochi.

— Partea cea mai proastă a poveştii, zise el, este că mă arăt pe mine însumi ca pe un nătâng buimăcit. Desigur, se poate termina totul cu bine şi nu văd cum aş fi putut proceda altfel, dar dacă mi-am pierdut locşorul şi nici nu câştig nimic în schimb, o să ştiu ce bleg am fost. Nu mă prea pricep la spus poveşti, doctore Watson, dar iată care e treaba cu mine:

Aveam o slujbă la firma Coxon & Woodhouse, din Draper's Gardens, dar au avut probleme la începutul primăverii cu împrumutul venezuelean, după cum fără îndoială vă amintiţi, apoi a urmat o prăbuşire teribilă. Fusesem angajatul lor timp de cinci ani şi bătrânul Coxon mi-a dat o recomandare de-a dreptul sfâşietoare, când a venit falimentul, dar fireşte că noi funcţionarii ne-am trezit cu toţii pe dinafară, toţi douăzeci şi şapte. Am încercat aici, am încercat acolo, dar erau o grămadă de alţi indivizi în aceeaşi situaţie ca mine şi lucrurile nu s-au mişcat absolut deloc pentru multă vreme. Avusesem un salariu de trei lire pe săptămână la firma lui Coxon şi îmi pusesem deoparte vreo şaptezeci de lire, dar în curând s-au dus şi ele. În cele din urmă, mi-a ajuns funia la par şi abia dacă mai puteam face rost de timbre ca să răspund anunţurilor din ziare sau de plicuri pe care să le lipesc. Îmi tocisem cizmele pe scările birourilor şi tot departe eram de a obţine vreo slujbă.

În sfârşit, am văzut că era un post liber la firma Mawson & Williams, marea agenţie de bursă de pe strada Lombard. Cea mai mare, aş îndrăzni să spun. Asta nu înseamnă mult în domeniul dumneavoastră, dar vă pot spune că este cea mai bogată companie din Londra. La anunţ trebuia să se răspundă numai prin scrisoare. Mi-am trimis recomandarea şi cererea de înscriere, fără să am speranţa de a primi postul. Răspunsul a venit cu poşta următoare, în care mi se spunea că, dacă mă voi prezenta acolo lunea care vine, îmi voi putea lua în primire imediat noile sarcini, cu condiţia ca înfăţişarea mea să fie satisfăcătoare. Nimeni nu ştie cum funcţionează lucrurile astea.

Unii oameni zic că directorul bagă mâna în teanc şi alege o scrisoare la întâmplare. În orice caz, a fost şansa mea atunci şi nu îmi doresc să mă simt vreodată mai încântat ca în acel moment. Mă învârteam de o liră în plus pe săptămână şi responsabilităţile erau cam aceleaşi ca la firma lui Coxon.

Şi acum ajung la partea ciudată a afacerii. Stăteam cu chirie în Hampstead, pe Strada Potter's Terrace, la numărul 17. Ei bine, chiar în seara în care îmi fusese promisă întâlnirea, tocmai îmi fumam în tihnă o ţigară, când proprietăreasa urcă la mine cu o carte de vizită pe care scria „Arthur Pinner, agent financiar". Nu mai auzisem numele acesta până atunci şi nu-mi puteam imagina ce voia de la mine, dar, bineînţeles, i-am spus să-l conducă sus. Pe uşă intră un bărbat de statură mijlocie, brunet, cu ochii negri, cu barbă închisă la culoare şi cu o un pic de luciu pe mustaţă. Era vioi şi vorbea scurt, ca un om care cunoaşte valoarea timpului.

— Domnul Hali Pycroft, presupun? a zis el.

— Da, domnule, am răspuns eu, împingând spre el un scaun.

— Fost angajat la Coxon & Woodhouse?

— Da, domnule.

— Şi acum funcţionar la firma Mawson.

— Chiar aşa.

— Ei bine, a spus el, adevărul este că am auzit nişte lucruri extraordinare despre capacităţile dumneavoastră din domeniul financiar. Vi-l amintiţi pe Parker, fostul director de la firma Coxon? Vorbeşte într-una despre asta.

Bineînţeles că am fost încântat de cele auzite. Fusesem dintotdeauna destul de ager la birou, dar nu visasem vreodată că în Londra se vorbeşte despre mine în acest fel.

— Aveţi o memorie bună, nu-i aşa? a zis el.

— Destul de bună, am răspuns cu modestie.

— Aţi păstrat legătura cu piaţa financiară cât n-aţi avut de lucru? a întrebat el.

— Da. Am citit lista tranzacţiilor bursiere în fiecare dimineaţă.

— Asta înseamnă devotament adevărat! a strigat el. Aşa se prosperă! Nu vă supăraţi dacă vă supun la un test, nu-i aşa? Să vedem. Cum sunt acţiunile Ayrshires?

— De la o sută şase şi un sfert până la o sută cinci şi şapte optimi.

— Şi New Zealand Consolidated?

— O sută patru.

— Şi British Broken Hills?

— De la şapte la şapte şi şase.

— Minunat! a strigat el, ridicând mâinile. Asta se potriveşte cu tot ceea ce am auzit. Băiete, băiete, eşti mult prea bun ca să fii funcţionar la firma Mawson!

După cum vă închipuiţi, această izbucnire m-a cam uimit.

— Ei bine, am spus eu, alţi oameni nu o părere atât de bună despre mine, aşa cum aveţi dumneavoastră, domnule Pinner. M-am luptat din greu să obţin această slujbă şi sunt foarte bucuros că o am.

— Pfui, măi omule, ar trebui să aspiri la mai mult decât atât. Nu eşti în domeniul care ţi se potriveşte cu adevărat. Acum o să-ţi spun care e treaba cu mine. Ceea ce am eu de oferit e destul de puţin în comparaţie cu capacităţile tale. Dar, în comparaţie cu oferta celor de la Mawson, e o diferenţă ca de la cer la pământ. Să vedem. Când trebuie să te prezinţi la firma Mawson?

— Luni.

— Ha, ha! Cred că aş risca să tulbur puţin apele, de dragul amuzamentului şi ţi-aş spune să nu te duci acolo deloc.

— Să nu mă duc la Mawson?

— Nu, domnule. Până atunci, vei fi deja directorul comercial al companiei de articole de menaj Franco-Midland Limited, cu o sută treizeci şi patru de filiale în oraşele şi satele din Franţa, ca să nu mai vorbim de cea din Bruxelles şi de cea din San Remo.

Am rămas cu gura căscată.

— N-am auzit de ea, am zis.

— Probabil că nu. Funcţionează discret, deoarece capitalul subscris a fost în întregime privat şi este un lucru prea bun pentru a-l aduce la cunoştinţa publicului. Fratele meu, Harry Pinner, este fondatorul şi, după repartizare, intră în consiliu în calitate de director. Ştia că sunt la curent cu situaţia de pe aici şi m-a rugat să-i găsesc o mână de lucru ieftină, un tânăr ambiţios şi foarte înfipt. Parker mi-a vorbit de tine şi iată cum am ajuns aici în seara asta. Pentru început, nu-ţi putem oferi decât amărâta sumă de cinci sute.

— Cinci sute pe an! am strigat.

— La început, doar atât, dar vei primi şi un comision de unu la sută din toate afacerile încheiate de agenţii noştri; crede-mă pe cuvânt, acesta va depăşi salariul tău.

— Dar eu nu ştiu nimic despre articolele de fierărie.

— Ei, asta-i acum, băiete! Ştii despre cifre.

Capul îmi bâzâia şi abia mai puteam sta locului pe scaun. Dar, deodată, mă cuprinse îndoiala.

— Trebuie să fiu sincer cu dumneavoastră, i-am zis. Mawson îmi dă doar două sute, dar Mawson oferă siguranţă. Acum, zău aşa, ştiu atât de puţine despre compania dumneavoastră, încât...

— A, deştept, deştept! a exclamat el încântat până la extaz. Eşti chiar omul care ne trebuie. Nu te laşi dus de vorbe şi ai dreptate. Acum, uite o bancnotă de o sută de lire şi, dacă crezi că putem face afaceri împreună, o poţi băga pur şi simplu în buzunar, ca avans la salariu.

— E foarte frumos din partea dumneavoastră, am zis. Când îmi pot lua în primire noile sarcini?

— Să fii în Birmingham mâine la ora unu, mi-a spus. Am aici în buzunar un bilet, pe care i-l vei duce fratelui meu. Îl vei găsi pe strada Corporation la numărul 126b, unde sunt situate birourile temporare ale companiei. Bineînţeles că trebuie să îţi confirme mai întâi angajarea, dar, între noi fie vorba, totul va fi bine.

— Zău aşa, nici nu ştiu cum să-mi exprim recunoştinţa, domnule Pinner, am zis.

— Nu ai pentru ce, băiete. Capeţi numai ceea ce meriţi. Ar mai fi două chestiuni mărunte, simple formalităţi, pe care trebuie să le aranjez cu tine. Lângă tine e o bucată de hârtie. Fii bun şi scrie pe ea „Sunt întru totul de acord să funcţionez pe post de director comercial al companiei de articole de menaj Franco-Midland Limited, cu un salariu de minim cinci sute de lire.”

Am făcut precum mi-a spus, iar el a pus hârtia în buzunar.

— Ar mai fi un detaliu, a zis el. Ce ai de gând să faci în privinţa firmei Mawson?

În bucuria mea, uitasem cu totul de Mawson.

— O să le scriu şi o să demisionez, i-am spus.

— Este exact ceea ce nu vreau ca tu să faci. Am avut un scandal din pricina ta cu directorul de la Mawson. Mă dusesem acolo să îl întreb despre tine, iar el a fost foarte ofensator; m-a

acuzat că vreau să te conving să părăseşti firma şi alte lucruri de genul acesta. În cele din urmă mi-am cam pierdut cumpătul „Dacă vrei oameni buni, ar trebui să le dai un salariu bun”, i-am spus.

„Mai degrabă ar accepta bani mai puţini de la noi, decât mai mulţi de la tine”, mi-a zis el.

„Sunt gata să facem pariu”, am zis eu, „că, atunci când îi voi prezenta oferta mea, nici măcar nu veţi mai auzi de el”.

„De acord”, a zis el. „L-am scos din mocirlă şi nu ne va părăsi aşa uşor.” Chiar acestea au fost cuvintele lui.

— Ce ticălos neruşinat! am strigat eu. Nici măcar nu l-am văzut vreodată. De ce-aş ţine seama de el? Sigur că nu le voi scrie, dacă asta doriţi.

— Bine! Aşa rămâne, a zis el, ridicându-se de pe scaun. Ei bine, sunt încântat că am găsit un om aşa de bun pentru fratele meu. Ai aici avansul de o sută de lire şi scrisoarea. Notează-ţi adresa, strada Corporation numărul 126b, şi ţine minte că întâlnirea ta e mâine la ora unu. Noapte bună şi îţi urez tot norocul pe care îl meriţi.

Cam asta e tot ce s-a discutat între noi, după câte îmi amintesc. Vă puteţi imagina, doctore Watson, cât de încântat am fost că am avut un noroc atât de extraordinar. Am stat treaz aproape toată noaptea felicitându-mă şi, a doua zi, am plecat spre Birmingham cu un tren care a ajuns cu mult timp înainte de întâlnirea mea. Mi-am dus lucrurile la un hotel de pe New Street şi apoi m-am dus la adresa ce-mi fusese indicată.

Am ajuns cu un sfert de oră mai devreme, dar m-am gândit că nu are nici o importanţă. La numărul 126b era un pasaj situat între două magazine mari, care ducea la o scară de piatră în spirală unde se aflau mai multe apartamente închiriate ca birouri ale unor companii sau ale unor profesionişti. Numele locatarilor erau scrise la intrare pe perete, dar nicăieri nu apărea compania Franco-Midland Limited. Preţ de câteva secunde am stat acolo cu inima îndoită, întrebându-mă dacă nu cumva toată afacerea era o păcăleală bine pusă la punct, când un bărbat se apropie de mine şi-mi vorbi. Semăna leit cu cel pe care îl văzusem cu o seară înainte, aceeaşi siluetă şi aceeaşi voce, dar proaspăt ras şi cu părul de culoare mai deschisă.

— Sunteţi domnul Hali Pycroft? m-a întrebat el.

— Da, am răspuns eu.

— A, vă aşteptam, dar aţi venit puţin mai devreme. Am primit azi-dimineaţă un bilet de la fratele meu, în care vă lăuda foarte mult.

— Tocmai căutam birourile, când aţi venit dumneavoastră.

— Încă nu ne-am afişat numele, deoarece am achiziţionat acest sediu temporar, abia săptămâna trecută. Veniţi cu mine şi vom sta de vorbă.

L-am urmat până la capătul unei scări foarte înalte şi acolo, chiar sub acoperiş, erau câteva încăperi mici, goale, prăfuite, fără covoare şi fără perdele, în care am intrat. Eu îmi imaginasem un birou mare, cu mese strălucitoare şi plin de funcţionari, aşa cum eram obişnuit. Îndrăznesc să spun că m-am uitat cam chiorâş la cele două scaune din scânduri şi la măsuţa care, împreună cu un registru şi cu un coş de gunoi, alcătuiau toată mobila.

— Nu fiţi descurajat, domnule Pycroft, a zis noua mea cunoştinţă, văzându-mi faţa lungă. Roma n-a fost construită într-o zi. Avem o mulţime de bani în spate, deşi nu ne-am grăbit să investim încă în birouri. Luaţi loc, vă rog şi daţi-mi scrisoarea.

I-am dat-o, iar el a citit-o cu mare atenţie.

— Se pare că i-aţi făcut o impresie foarte bună fratelui meu, Arthur, şi ştiu că el este un bun cunoscător de oameni. Ştiţi, el se jură pe Londra, iar eu pe Birmingham; de data asta însă îi voi urma sfatul. Vă rog să vă consideraţi definitiv angajat.

— Care-mi sunt îndatoririle, l-am întrebat.

— În cele din urmă veţi fi directorul marelui depozit din Paris, care va inunda cu vase de ceramică englezeşti magazinele a o sută treizeci şi patru de agenţi din Franţa. Achiziţionarea va fi terminată într-o săptămână, iar între timp dumneavoastră veţi rămâne în Birmingham şi vă veţi face util.

— Cum?

Drept răspuns, el a scos dintr-un sertar o carte mare şi roşie.

— Aceasta este lista abonaţilor telefonici din Paris, a zis el, care specifică şi profesia în dreptul fiecărui nume. Vreau să o luaţi acasă şi să însemnaţi vânzătorii de articole de menaj şi adresele lor. Îmi va fi de mare folos să le am.

— Dar, cu siguranţă există liste pe categorii, i-am sugerat.

— Da, însă nu te poţi baza pe ele. Sistemul lor e diferit de al nostru. Faceţi precum v-am rugat şi aduceţi-mi listele până luni la ora doisprezece. La revedere, domnule Pycroft. Dacă veţi

continua să daţi dovadă de zel şi de inteligenţă, compania noastră va şti să aibă grijă de dumneavoastră.

M-am întors la hotel cu o carte mare sub braţ şi cu sentimente contradictorii în piept. Pe de o parte, eram angajat definitiv şi aveam o sută de lire în buzunar, pe de altă parte, înfăţişarea birourilor, absenţa numelui de pe perete şi alte puncte care i-ar atrage atenţia unui om de afaceri îmi lăsaseră o impresie proastă în ceea ce priveşte statutul angajatorilor mei. Cu toate acestea, orice s-ar fi întâmplat, aveam banii, aşa că m-am apucat de treabă. Toată ziua de duminică am lucrat fără oprire şi totuşi, până luni, abia ajunsesem la litera H. M-am dus la angajatorul meu, pe care l-am găsit în aceeaşi cameră dezmembrată; el mi-a spus s-o ţin tot aşa până miercuri şi să revin atunci. Nici miercuri nu am terminat lista, aşa că am continuat până vineri, asta fiind ieri, când i-am dus-o domnului Pinner.

— Vă mulţumesc foarte mult, a spus el. Mă tem că am subestimat dificultatea acestei sarcini. Această listă îmi va fi de un real ajutor.

— Mi-a luat ceva timp, am zis eu.

— Şi acum, mi-a spus, vreau să faceţi o listă cu magazinele de mobilă, pentru că toate vând şi articole de menaj.

— Foarte bine.

— Puteţi veni mâine seară la ora şapte să-mi spuneţi cum merge treaba. Nu vă suprasolicitaţi. V-ar prinde bine câteva ore la teatrul de varietăţi Day, seara după ce terminaţi de lucrat.

În timp ce vorbea, a râs, iar eu am văzut cu înfiorare că al doilea dinte din stânga fusese plombat grosolan cu aur.

Sherlock Holmes îşi frecă mâinile cu încântare, iar eu îl fixai uimit cu privirea pe clientul nostru.

— Poate vă surprinde, doctore Watson, zise el, dar iată cum stau lucrurile: în timp ce vorbeam cu celălalt individ din Londra, în momentul în care a râs de faptul că nu mă mai duc la Mawson, am observat din întâmplare că dintele lui era plombat exact în acelaşi fel. Vedeţi, în ambele cazuri, strălucirea aurului mi-a atras atenţia. Adunând la asta faptul că vocea şi chipul erau identice şi că singurele deosebiri puteau fi foarte uşor obţinute cu ajutorul unei lame de ras sau a unei peruci, nu m-am mai îndoit că era vorba de aceeaşi persoană. Bineînţeles că te aştepţi ca doi fraţi să semene, dar nu să aibă şi acelaşi dinte,

plombat în acelaşi mod. Şi-a luat la revedere înclinându-şi uşor capul, iar eu m-am trezit în stradă complet nedumerit. M-am întors la hotel, mi-am băgat capul într-un lighean cu apă rece şi am încercat să chibzuiesc. De ce mă trimisese de la Londra la Birmingham? De ce se dusese acolo înaintea mea? Şi de ce îşi scrisese lui însuşi o scrisoare? Toate astea mă depăşeau şi nu înţelegeam nimic. Apoi, deodată, mi-am dat seama că ceea ce era un mister pentru mine, ar putea fi foarte limpede pentru domnul Sherlock Holmes. Am avut timp cât să ajung în oraş cu trenul de noapte, să vorbesc cu ei în dimineaţa aceasta şi să vă iau pe amândoi cu mine înapoi la Birmingham.

Urmă o pauză după ce funcţionarul agenţiei de bursă termină de relatat surprinzătoarea-i experienţă. Apoi, Sherlock Holmes se uită cu coada ochiului la mine, rezemându-se de perne, cu o expresie încântată şi totuşi critică, asemeni unui cunoscător care tocmai gustase dintr-un vin de calitate superioară.

— Minunat, nu-i aşa, Watson? Există unele aspecte care îmi plac. Cred că eşti şi tu de acord că o întrevedere cu domnul Arthur Harry Pinner, în birourile temporare ale companiei de articole de menaj Franco-Midland Limited, ar fi o experienţă destul de interesantă pentru amândoi.

— Dar cum putem face asta? am întrebat.

— A, destul de uşor, zise vesel Hall Pycroft. Sunteţi doi prieteni de-ai mei în căutarea unei slujbe şi ce poate fi mai firesc decât să vă aduc pe amândoi la director?

— Bineînţeles, zise Holmes. Aş vrea să mă uit puţin la domnul acesta şi să văd dacă pot să-i înţeleg jocul. Ce calităţi ai tu, prietene, care să-ţi facă serviciile de nepreţuit? Sau este posibil să...

Începu să-şi roadă unghiile şi să privească în gol pe fereastră, astfel încât abia dacă am mai scos un cuvânt de la el până când am ajuns în New Street.

În seara aceea, la ora şapte, mergeam toţi trei pe strada Corporation către birourile companiei.

— N-are nici un rost să fim acolo devreme, zise clientul nostru. Se pare că vine aici doar ca să se întâlnească cu mine, pentru că locul e pustiu până la ora pe care o desemnează el.

— Ăsta e un lucru care dă de gândit, remarcă Holmes.

— Pe legea mea, ce v-am spus eu! exclamă funcţionarul. Uite-l! E cel care merge în faţa noastră.

Arătă cu degetul spre un bărbat mai degrabă scund, bine îmbrăcat, brunet, care mergea grăbit pe cealaltă parte a drumului. În timp ce-l priveam, s-a uitat vizavi la un băiat care anunţa în gura mare titlurile celei mai recente ediţii ale ziarului de seară şi, traversând în fugă, printre birje şi trăsuri, a cumpărat un exemplar. Apoi, ţinându-l strâns în mână, dispăru în spatele unei uşi.

— Iată-l! strigă Hall Pycroft. Acolo unde a intrat sunt birourile companiei. Veniţi cu mine şi voi aranja totul cât mai uşor cu putinţă.

Luându-ne după el, am urcat cinci etaje până când ne-am aflat în faţa unei uşi pe jumătate deschise, la care bătu clientul nostru. O voce dinăuntru ne-a invitat să intrăm şi am păşit într-o cameră goală, nemobilată, aşa cum ne-o descrisese Hall Pycroft. La singura masă din încăpere stătea bărbatul pe care îl văzusem în stradă, cu ziarul de seară desfăcut în faţa lui. Când îşi ridică privirile spre noi, mi s-a părut că niciodată nu mai văzusem un chip marcat de atâta suferinţă şi de ceva mai mult decât atât – de o groază cu care puţini oameni se întâlnesc în viaţă. Fruntea îi strălucea de transpiraţie, obrajii erau de un alb intens, mohorât, ca burta unui peşte, iar ochii erau sălbatici şi ficşi. Se uită la funcţionar de parcă nu l-ar mai fi recunoscut. După uimirea zugrăvită pe faţa clientului nostru, mi-am dat seama că aceasta nu era în nici un caz înfăţişarea obişnuită a angajatorului său.

— Păreţi bolnav, domnule Pinner! exclamă el.

— Da, nu mă simt prea bine, răspunse celălalt, făcând eforturi evidente să se adune şi lingându-şi buzele uscate înainte de a vorbi.

— Cine sunt aceşti domni pe care i-ai adus cu tine?

— Unul este domnul Harris din Bermondsey, iar celălalt este domnul Price, de aici din oraş, spuse iute funcţionarul nostru. Sunt prieteni de-ai mei şi domni cu experienţă, dar, de ceva vreme, au rămas fără un loc de muncă şi au venit sperând că le-aţi putea oferi un post în cadrul companiei.

— Foarte posibil! Foarte posibil! exclamă domnul Pinner, cu un zâmbet înfricoşător. Da, nu am nici o îndoială că vom putea

face ceva pentru dumneavoastră. Care este domeniul dumneavoastră de specialitate, domnule Harris?

— Sunt contabil, spuse Holmes.

— A, da, vom avea nevoie de aşa ceva. Şi dumneavoastră, domnule Price?

— Funcţionar, am zis eu.

— Am mari speranţe că veţi putea fi primiţi în companie. Vă voi anunţa de îndată ce vom ajunge la o concluzie. Şi acum vă rog să plecaţi. Pentru numele lui Dumnezeu, lăsaţi-mă singur!

Aceste ultime cuvinte izbucniseră din el, ca şi cum constrângerea, care începea în mod evident să pună stăpânire pe el, explodase deodată, cu o forţă violentă. Eu şi Holmes ne uitarăm unul la altul, iar Hall Pycroft făcu un pas către masă.

— Dar, domnule Pinner, uitaţi că am stabilit o întâlnire ca să-mi daţi instrucţiuni, zise el.

— Desigur, domnule Pycroft, desigur, reluă celălalt, cu o voce mai calmă. Aşteptaţi aici o clipă şi nu văd de ce prietenii dumneavoastră n-ar aştepta şi dumnealor. Voi fi complet la dispoziţia dumneavoastră peste trei minute, dacă-mi permiteţi să abuzez atât de mult de răbdarea dumneavoastră.

Se ridică de pe scaun şi, cu un aer foarte politicos, înclină uşor capul spre noi, apoi ieşi pe o uşă de la capătul celălalt al încăperii, pe care o închise în urma lui.

— Acum ce face? şopti Holmes. Vrea s-o şteargă?

— Imposibil, răspunse Pycroft.

— De ce?

— Uşa aceea dă spre o cameră interioară.

— Nu există nici o ieşire?

— Nici una.

— Este mobilată?

— Ieri era goală.

— Atunci ce naiba face? E ceva ce nu înţeleg în purtarea lui. Dacă ar exista un om aproape înnebunit de groază, acel om s-ar numi Pinner. Ce l-a putut speria aşa?

— Poate bănuieşte că suntem detectivi, i-am sugerat.

— Asta trebuie să fie! exclamă Pycroft.

Holmes clătină din cap.

— N-a devenit palid. Era deja palid când am intrat în cameră, zise el. Se prea poate să...

Cuvintele lui fură întrerupte de un ciocănit ascuţit, venind din direcţia camerei interioare.

— De ce naiba bate la propria lui uşă? strigă funcţionarul.

Ciocănitul se auzi din nou şi mai tare. Am privit cu toţii uşa închisă, aşteptând. Uitându-mă la Holmes, am văzut că faţa îi devine rigidă, în timp ce el se apleca înainte, extrem de agitat. Apoi, deodată, se auzi un horcăit înfundat şi o lovitură rapidă în lemnărie. Holmes ţâşni ca un apucat spre capătul celălalt al încăperii şi împinse uşa. Era încuiată pe dinăuntru. Urmând exemplul lui, ne-am aruncat şi noi asupra ei, cu toată greutatea. O balama cedă, apoi cealaltă şi uşa se prăbuşi cu zgomot pe podea. Călcând în viteză peste ea, ne trezirăm în camera interioară. Era goală.

Dar sentimentul nostru de vinovăţie nu dură decât o secundă. În colţul cel mai apropiat de încăperea pe care o părăsisem era o a doua uşă. Holmes sări spre ea şi o deschise. Pe podea, zăceau o haină şi o vestă, iar de un cârlig din spatele uşii, cu propriile bretele în jurul gâtului, era spânzurat directorul companiei de articole de menaj Franco-Midland Limited. Avea genunchii ridicaţi, capul îi atârna într-un unghi îngrozitor faţă de corp, iar călcâiele loveau ritmic uşa, producând zgomotul care ne întrerupsese conversaţia. Într-o clipă, l-am prins de talie şi l-am ţinut ridicat până când Holmes şi Pycroft au desfăcut bretelele care se adânciseră în pielea lividă. Apoi l-am cărat în cealaltă cameră, unde rămase întins respirând din greu, cu faţa galbenă, de culoarea cleiului, şi cu buzele vineţii – o epavă înspăimântătoare a tot ceea ce fusese cu doar cinci minute în urmă.

— Ce părere ai, Watson? întrebă Holmes.

M-am aplecat deasupra lui şi l-am examinat. Pulsul îi era slab şi intermitent, dar respira din ce în ce mai profund, iar sub pleoapele care îi tremurau uşor se vedea albul ochilor.

— A fost cât pe ce, am răspuns, dar o să supravieţuiască. Deschide, te rog, fereastra aceea şi dă-mi carafa cu apă.

I-am desfăcut gulerul, i-am turnat apă rece pe faţă, apoi l-am ridicat şi i-am coborât braţele până când începu să respire normal.

— E doar o chestiune de timp acum, am zis, dându-mă la o parte.

Holmes stătea lângă masă, cu mâinile înfundate adânc în buzunarele pantalonilor şi cu bărbia în piept.

— Presupun că acum ar trebui să chemăm poliţia, zise el. Şi totuşi mărturisesc că mi-ar face plăcere să dau cazul gata rezolvat când vor veni.

— E un adevărat mister pentru mine, exclamă Pycroft, scărpinându-se în cap. De ce-or fi vrut să mă facă să vin tocmai până aici, ca apoi...

— Pfui! Asta e destul de clar, spuse Holmes nervos. Gestul ăsta din urmă nu-l înţeleg.

— Atunci înseamnă că înţelegeţi restul?

— Cred că este destul de evident. Tu ce spui, Watson?

Am ridicat din umeri.

— Trebuie să mărturisesc că mă depăşeşte, am spus.

— Cu siguranţă că, dacă te gândeşti mai întâi la evenimente, acestea nu pot conduce decât la o singură concluzie.

— Tu ce înţelegi din toate astea?

— Ei bine, toată chestiunea se bazează pe două elemente. Primul este faptul că Pycroft a fost pus să scrie o declaraţie prin care se angaja în această ridicolă companie. Nu vezi cât de sugestiv e acest lucru?

— Mă tem că nu.

— Ei bine, de au vrut ca el să facă asta? Nu din motive de afaceri, deoarece aceste aranjamente sunt de obicei verbale şi nu avea nici un rost ca acum să se procedeze altfel. Nu îţi dai seama, tinere prieten, că erau nerăbdători să obţină o mostră din scrisul tău şi nu aveau cum altfel s-o facă?

— Dar de ce?

— Chiar aşa, de ce? Când vom răspunde la această întrebare vom fi progresat cu mica noastră problemă. De ce? Nu poate exista decât un singur motiv potrivit. Cineva voia să înveţe să-ţi imite scrisul şi trebuia mai întâi să obţină o mostră. Şi acum, dacă trecem la al doilea element, vedem că unul îl clarifică pe celălalt. Mă refer la rugămintea lui Pinner ca tu să nu-ţi dai demisia, ci să-l laşi pe directorul acelei companii importante să creadă că un domn Hall Pycroft, pe care nu-l văzuse niciodată, urma să intre în birou luni dimineaţa.

— Dumnezeule! strigă clientul nostru. Ce dobitoc orb am fost!

— Acum înţelegi care a fost ideea cu scrisul de mână. Dacă presupunem că cineva venea în locul tău, având un scris de mână complet diferit de cel din cererea de angajare, atunci cu siguranţă înşelăciunea ar fi fost descoperită. Dar între timp pungaşul învăţase să-ţi imite scrisul, astfel încât postul îi era asigurat, deoarece presupun că nimeni din birou nu te văzuse vreodată.

— Absolut nimeni, gemu Hall Pycroft.

— Foarte bine. Fireşte, era foarte important să te împiedice să te gândeşti mai bine la asta şi să nu te lase să te întâlneşti cu cineva care ar fi putut să-ţi spună că dublura ta era la serviciu în birourile firmei Mawson. Prin urmare, ţi-au dat un avans frumuşel la salariu şi te-au trimis la firma Midland, unde ţi-au dat să lucrezi destul cât să te împiedice să pleci la Londra, unde ai fi putut să le dai planul peste cap. Asta e destul de clar.

— Dar ce motiv ar fi avut acest om să pretindă că e propriul frate?

— Ei bine, şi asta e destul de clar. E evident că sunt doar doi oameni implicaţi. Unul ţi-a luat locul la birou. Celălalt s-a dat drept angajatorul tău şi apoi a descoperit că nu poate să-ţi găsească un şef fără să includă şi o a treia persoană în schema lui. Asta nu era deloc dispus să o facă. Şi-a schimbat înfăţişarea cât de mult a putut şi a sperat că asemănarea, pe care cu siguranţă o vei observa, va fi pusă pe seama unei trăsături de familie. Dacă n-ai fi avut norocul să observi plomba de aur, probabil că bănuielile tale n-ar fi fost niciodată trezite.

Hall Pycroft îşi scutură în aer mâinile încleştate.

— Dumnezeule! exclamă. Cine ştie ce-o fi făcut celălalt Hall Pycroft la Mawson, în timp ce eu eram dus de nas în felul acesta? Ce-ar trebui să facem, domnule Holmes? Spuneţi-mi ce să fac.

— Trebuie să trimitem o telegramă la firma Mawson.

— Sâmbăta închid la doisprezece.

— Nu contează. Trebuie să fie un paznic sau vreun îngrijitor...

— A, da, e mereu un paznic acolo, din cauza titlurilor de proprietate valoroase pe care le au în păstrare. Îmi aduc aminte că am auzit vorbindu-se la Londra despre asta.

— Foarte bine, îi vom trimite lui o telegramă să vedem dacă e totul în ordine şi dacă lucrează acolo un funcţionar cu numele

tău. Asta e clar, ceea ce nu e clar e motivul pentru care, la vederea noastră, unul din pungaşi ar vrea să iasă imediat din cameră şi să se spânzure.

— Ziarul! croncăni o voce în spatele nostru.

Bărbatul se ridicase în capul oaselor, înspăimântător de alb la faţă. Îşi venise în fire şi îşi freca speriat dunga lată şi roşie care îi înconjura încă gâtul.

— Ziarul! Desigur! strigă Holmes, agitat până la paroxism. Ce idiot am fost! M-am concentrat atât de mult asupra vizitei noastre, încât nu m-am gândit nici o clipă la ziar. Cu siguranţă că secretul este acolo.

Îl întinse pe masă şi scoase un strigăt un triumfător.

— Uită-te la asta, Watson! strigă el. Este un ziar londonez, e prima ediţie a ziarului „Evening Standard”, iată ce căutam. Uită-te la titluri: „Crimă la Londra. Omucidere la firma Mawson & William. Tentativă de jaf de proporţii gigantice. Prinderea criminalului.” Poftim, Watson, suntem cu toţii la fel de nerăbdători să auzim despre ce este vorba, aşa că te rog să citeşti cu voce tare.

După poziţionarea în pagină a articolului, se părea că acesta fusese singurul eveniment important din oraş. Relatarea suna în felul următor:

„Azi după-amiază, în Londra a avut loc o tentativă disperată de jaf, culminată cu moartea unui om şi cu capturarea criminalului. De câtăva vreme, Mawson & William, celebra companie financiară, avea în grijă titluri de proprietate a căror valoare totală se ridica la considerabila sumă de peste un milion de lire sterline. Directorul era pe deplin conştient de responsabilitatea care îi revenea drept consecinţă a marilor interese aflate în joc, astfel că achiziţionase cele mai moderne seifuri şi avusese grijă ca un paznic înarmat să se afle zi şi noapte în clădire. Se pare că săptămâna trecută firma a angajat un funcţionar nou, pe nume Hall Pycroft. Această persoană s-a dovedit a fi nimeni altul decât Beddington, celebrul falsificator şi spărgător, care, împreună cu fratele lui, ispăşise recent o pedeapsă de cinci ani. Prin anumite mijloace, încă neelucidate, el a reuşit, sub un nume fals, să ocupe un post în cadrul companiei, de care s-a folosit pentru a obţine mulaje ale diferitelor încuietori şi informaţii detaliate despre locaţia camerei fortificate şi a seifurilor.

La firma Mawson, obiceiul e ca, sâmbăta, funcţionarii să plece la amiază. De aceea, sergentul Tuson, de la poliţia londoneză, a fost oarecum surprins să vadă un domn cu o geantă de voiaj coborând scările la ora unu şi douăzeci de minute. Bănuitor, sergentul l-a urmărit şi, cu ajutorul poliţistului Pollack, a reuşit să-l aresteze, după o crâncenă împotrivire. A fost imediat limpede că se comisese o spargere îndrăzneaţă, de mari proporţii. În geantă s-au descoperit acţiuni ale companiei americane de cale ferată, împreună cu o mulţime de bilete de bancă aparţinând unor mine şi altor companii, în valoare totală de aproape o sută de mii de lire. Cercetările efectuate la locul faptei au dus la descoperirea cadavrului nefericitului paznic, ghemuit şi îndesat în cel mai mare dintre seifuri, unde ar fi fost găsit abia luni dimineaţă, dacă sergentul Tuson n-ar fi intervenit atât de prompt. Craniul bărbatului fusese zdrobit cu o lovitură de vătrai, dată pe la spate. Nu e nici o îndoială că Beddington a fost lăsat să intre pretinzând că a uitat ceva şi, după uciderea paznicului, a jefuit repede seiful cel mare şi a fugit cu prada. Din cele stabilite până în prezent, fratele său, care lucrează de obicei cu el, nu a fost implicat în această lovitură, deşi poliţia face cercetări asidue pentru a-i da de urmă.”

— Ei bine, în această privinţă, îi putem scuti pe poliţişti de efort, zise Holmes, uitându-se la silueta istovită, îngrămădită lângă fereastră.

— Firea omului e un amestec ciudat, Watson. Vezi tu, până şi un ticălos şi un criminal poate inspira aşa o afecţiune, încât fratele lui să recurgă la sinucidere când află că îi e capul în primejdie. Cu toate acestea, nu avem de ales. Eu şi doctorul vom rămâne de pază, domnule Pycroft, dacă aveţi amabilitatea să ieşiţi şi să chemaţi poliţia.

4. Vasul „Gloria Scott”

— Am aici nişte hârtii care cred, dragă Watson, că ar merita să te uiţi pe ele, zise prietenul meu, Sherlock Holmes, într-o seară de iarnă, în timp ce stăteam de-o parte şi de alta a focului. Sunt documentele cazului extraordinar al Gloriei Scott, iar acesta este mesajul care l-a îngrozit pe judecătorul de pace Trevor, atunci când l-a citit.

Luase dintr-un sertar un mic cilindru înnegrit şi, desfăcându-l, mi-a înmânat un bilet scurt, mâzgălit pe o bucată de hârtie cenuşie, pe care scria:

„Jocul de vânătoare e un timp pierdut. Paznicul şef Hudson, credem noi, a primit ordin spus să confişte tot vânatul. Poţi şterge din meniu o făzăniţă gătită imediat.”

După ce am citit acest mesaj enigmatic, mi-am ridicat privirea şi l-am văzut pe Holmes râzând pe înfundate de expresia feţei mele.

— Arăţi puţin cam uluit, zise el.

— Nu-mi dau seama cum un astfel de mesaj ar putea inspira oroare. Mie mi se pare mai degrabă ciudat.

— Foarte probabil. Şi totuşi, adevărul este că cel care l-a citit, un bătrân voinic şi rafinat, a fost doborât la pământ de acest bilet, de parcă l-ar fi lovit cineva cu patul unui pistol.

— Îmi stârneşti curiozitatea, i-am zis. Dar de ce ai spus adineaori că există motive speciale pentru care eu ar trebui să studiez acest caz?

— Pentru că e primul care mi-a fost încredinţat vreodată.

Mă străduisem deseori să-l fac pe prietenul meu să-mi spună ce-l determinase să se orienteze către cercetările penale, dar nu-l prinsesem niciodată într-o dispoziţie comunicativă. Iar acum stătea în fotoliu, aplecat înainte, cu documentele întinse pe genunchi. Apoi îşi aprinse pipa şi fumă un timp, uitându-se pe ele.

— Nu m-ai auzit niciodată vorbind despre Victor Trevor? întrebă el. A fost singurul prieten pe care mi l-am făcut în timpul celor doi ani de colegiu. N-am fost niciodată prea sociabil, Watson; preferam mai totdeauna să mă plimb prin cameră şi să lucrez la micile mele metode de raţionament, astfel că nu prea

m-am amestecat cu cei din acelaşi an ca mine. În afară de scrimă şi de box, nu aveam alte preferinţe atletice; în plus, domeniul meu de studiu era destul de diferit de al celorlalţi, aşa că nu aveam nici un punct comun. Trevor era singurul pe care îl cunoşteam şi asta numai prin intermediul accidentului cu câinele lui bull-terrier, care rămăsese înfipt în glezna mea într-o dimineaţă, în timp ce mă duceam la capelă.

A fost un mod prozaic de a lega o prietenie, totuşi a funcţionat. Am rămas ţintuit la pat zece zile, timp în care Trevor obişnuia să vină pe la mine, să vadă cum mă simt. La început nu stătea mai mult de un minut, dar în scurt timp vizitele lui s-au prelungit şi, înainte de sfârşitul semestrului, devenisem prieteni apropiaţi. Era un tip sincer şi pasionat, spiritual şi plin de energie, opusul meu în multe privinţe. Dar aveam câteva teme în comun şi ne-am legat repede unul de altul când am aflat ca nici el nu avea prieteni. În cele din urmă, m-a invitat la locuinţa tatălui său din Donnithorpe, în Norfolk, iar eu am acceptat ospitalitatea lui timp de o lună din vacanţa mare.

Era evident că bătrânul Trevor se bucura de oarece avere şi respect, fiind judecător de pace şi moşier. Donnithorpe este un mic cătun chiar la nord de Langmere, în regiunea Broads. Casa era o clădire mare, de modă veche, din cărămidă, cu grinzi din stejar şi cu o potecă străjuită de tei. Aveau acolo mlaştini unde se puteau practica de minune vânătoarea de raţe sălbatice şi pescuitul, o bibliotecă selectă preluată, din câte am înţeles, de la un fost locatar şi un bucătar acceptabil, aşa încât numai un om mofturos ar fi putut să spună că n-a petrecut acolo o lună încântătoare.

Trevor-tatăl era văduv, iar prietenul meu era singurul lui fiu. Din câte auzisem, mai avusese şi o fiică, dar murise de difterie în timpul unei vizite la Birmingham. Tatăl mi se părea extrem de interesant. Nu era un om cu o cultură prea vastă, dar avea în el o uriaşă forţă primitivă, atât din punct de vedere fizic, cât şi mental. Nu cunoştea aproape nici o carte, dar călătorise mult şi văzuse mai toate colţurile lumii. Şi îşi amintea perfect tot ce învăţase. Fizic vorbind, era un om voinic, solid, cu un păr cărunt şi des, cu o faţă bronzată, bătută de vreme, şi cu nişte ochi albaştri, pătrunzători, aproape fioroşi. Cu toate astea, în regiune avea o reputaţie de om bun şi generos, iar în tribunal era cunoscut pentru indulgenţa sentinţelor lui.

Într-o seară, la scurt timp după sosirea mea, ne delectam cu un pahar cu vin de Porto după cină, când tânărul Trevor începu să vorbească despre acele obiceiuri de observaţie şi deducţie pe care eu deja le sistematizasem, deşi nu-mi dădusem încă seama de rolul pe care acestea urmau să-l joace în viaţa mea. Bătrânul era fireşte de părere că fiul său exagera cu descrierea câtorva fapte mărunte pe care le săvârşisem eu.

— Haide acum, domnule Holmes, zise el râzând bine dispus. Sunt un subiect excelent; dacă doreşti, dedu ceva despre mine.

— Mă tem că nu prea am ce, am răspuns; aş putea sugera că aţi trăit cu frica unui atac la persoană în ultimele douăsprezece luni.

Zâmbetul îi pieri de pe buze şi mă fixă uluit cu privirea.

— Ei bine, asta e destul de adevărat, zise. Ştii, Victor, se adresă el fiului său, atunci când am anihilat banda aia de braconieri, au jurat să ne înjunghie şi Sir Eduard Holly chiar a fost atacat. De atunci am stat mereu cu ochii în patru, deşi nu am nici cea mai vagă idee de unde ştie asta.

— Aveţi un baston foarte frumos. După inscripţie mi-am dat seama că nu-l aveţi de mai mult de un an. Dar v-aţi străduit destul de mult să-i găuriţi măciulia şi să turnaţi plumb înăuntru, ca să-l transformaţi într-o armă redutabilă. M-am gândit că nu aţi fi luat astfel de precauţii, dacă nu v-aţi fi temut de vreun pericol.

— Altceva? întrebă el zâmbind.

— Aţi practicat boxul destul de mult în tinereţe.

— Ai iarăşi dreptate. De unde ţi-ai dat seama? Nasul meu e cumva strâmb?

— Nu, am zis. E vorba de urechile dumneavoastră. Au acea turtire şi grosime specifice unui boxer.

— Altceva?

— După bătături se vede că aţi săpat mult.

— Mi-am câştigat toţi banii în minele de aur.

— Aţi fost în Noua Zeelandă.

— Corect, din nou.

— Aţi vizitat Japonia.

— Chiar aşa.

— Şi aţi fost foarte intim cu o persoană ale cărei iniţiale erau J.A., pe care, după aceea, aţi fost nerăbdător să o uitaţi cu desăvârşire.

Domnul Trevor se ridică încet, îşi fixă ochii mari şi albaştri asupra mea, cu o privire ciudată şi sălbatică, apoi căzu leşinat cu faţa în cojile de nucă presărate pe masă.

Îţi poţi imagina, Watson, ce şocaţi am fost şi eu şi fiul lui. Cu toate astea, şi-a venit repede în simţiri, pentru că, atunci când i-am desfăcut gulerul şi l-am stropit pe faţă cu apa dintr-unul din paharele cu picior, a gâfâit de două ori şi s-a ridicat.

— A, băieţi, zise el, silindu-se să zâmbească, sper că nu v-am speriat. Oricât de puternic aş părea, există totuşi un loc slab în inima mea şi nu e nevoie de prea mult ca să mă doboare. Nu ştiu cum faci asta, domnule Holmes, dar mie mi se pare că toţi detectivii adevăraţi sau pretinşi ar fi copii în mâinile tale. Ăsta ţi-e drumul în viaţă, domnule, şi poţi crede pe cuvânt un om care a văzut destule pe lumea asta.

Şi acea recomandare, precedată de evaluarea exagerată a capacităţilor mele, a fost, dacă mă crezi, Watson, primul lucru care m-a făcut conştient de faptul că ceea ce fusese până atunci doar o pasiune putea deveni o profesie. În acel moment însă eram mult prea preocupat de îmbolnăvirea bruscă a gazdei mele ca să mă gândesc la altceva.

— Sper că n-am spus nimic care să vă provoace suferinţă, am zis eu.

— Ei bine, ai atins cu siguranţă un punct sensibil. Pot să te întreb de unde ştii şi cât ştii?

Acum vorbea pe jumătate în glumă, dar o urmă de teroare îi stăruia încă în priviri.

— E simplu ca bună ziua, i-am zis. Când v-aţi încordat braţul ca să trageţi acel peşte în barcă, am văzut literele J.A. Fuseseră tatuate pe antebraţ. Erau încă lizibile, dar, după înfăţişarea lor ştearsă şi după pielea pătată din jur, era limpede că se încercase din răsputeri îndepărtarea lor. Era evident deci că acele iniţiale v-au fost cândva foarte dragi şi că după aceea aţi dorit să le uitaţi.

— Ce ochi ai! exclamă el, oftând uşurat. E chiar aşa cum spui. Dar nu vom discuta despre asta. Dintre toate fantomele, umbrele vechilor iubiri sunt cele mai dureroase. Vino în salon, să fumăm în linişte un trabuc.

Din acea zi, cu toată cordialitatea lui, era mereu o nuanţă de suspiciune în purtarea domnului Trevor faţă de mine. Chiar şi fiul lui a remarcat acest lucru.

— L-ai cam întors pe dos pe tata, îmi zise, atât de tare, încât nu va mai fi niciodată sigur de ceea ce ştii şi de ceea ce nu ştii.

Sunt sigur că nu intenţiona să o arate, dar îl preocupa într-atât, încât se ivea cu fiecare ocazie. În cele din urmă, am fost atât de convins că eu eram cauza tulburării lui, aşa că am decis să-mi scurtez vizita. Dar, chiar în acea zi, înainte să plec, a avut loc un incident, care s-a dovedit mai târziu a fi foarte important.

Stăteam afară pe peluză, toţi trei aşezaţi pe scaune, bronzându-ne la soare şi admirând priveliştea ţinutului Broads, când o servitoare veni să ne spună că la uşă era un bărbat care voia să vorbească cu domnul Trevor.

— Cum se numeşte? întrebă gazda mea.

— N-a vrut să-mi spună.

— Atunci ce doreşte?

— Spune că îl cunoaşteţi şi că vrea doar să discute un moment cu dumneavoastră.

— Condu-l aici.

O clipă mai târziu îşi făcu apariţia un individ puţin îmbătrânit, care mergea adus de spate şi târşâindu-şi picioarele. Purta o haină descheiată, cu mâneca pătată de catran, o cămaşă în carouri roşii şi negre, pantaloni albaştri din pânză groasă şi cizme grele, foarte uzate. Avea o faţă slabă, arsă de soare şi vicleană, cu un zâmbet permanent, care dezvăluia un şir neregulat de dinţi galbeni. Mâinile lui zbârcite aveau palmele pe jumătate închise, în felul specific marinarilor. În timp ce înainta anevoios spre noi, l-am auzit pe domnul Trevor scoţând un sunet ca un sughiţ, apoi sărind în picioare şi fugind în casă. S-a întors imediat, iar eu am simţit un miros puternic de rachiu, când a trecut pe lângă mine.

— Ei bine, omule, zise el, ce pot să fac pentru dumneata?

Marinarul se opri şi îl privi încreţindu-şi ochii, având acelaşi zâmbet larg pe faţă.

— Nu ştii cine sunt? întrebă el.

— Măi să fie, e Hudson, fără îndoială, zise domnul Trevor cu o voce surprinsă.

— Chiar el, domnule, spuse marinarul. Sunt treij’ de ani şi mai bine de când nu te-am văzut, iată-te la casa ta, în timp ce eu încă mai mănânc carne sărată din butoaie.

— Aş, o să vezi că n-am uitat vremurile de altădată, strigă domnul Trevor şi, îndreptându-se către marinar, îi spuse ceva în

şoaptă. Du-te în bucătărie, continuă el cu voce tare, şi vei primi mâncare şi băutură. Nu mă îndoiesc că-ţi voi găsi o slujbă.

— Mulţumesc, domnule, spuse marinarul ducând o mână la frunte. Taman m-am întors după doi ani de drum la opt noduri, fără destui oameni la bord şi vreau zăbavă. M-am gândit c-o s-o găsesc ori la domnul Beddoes ori la dumneata.

— A! exclamă Trevor. Ştii unde e domnul Beddoes?

— Noroc bun, domnule, eu ştiu unde-mi sunt toţi vechii prieteni, zise individul, zâmbind sinistru şi plecă târşâind spre bucătărie, în urma servitoarei.

Domnul Trevor ne mormăi ceva despre faptul că fusese tovarăş de echipaj cu omul, când se întorcea de la minele de aur, apoi ne lăsă pe peluza şi intră în casă. O oră mai târziu, când am intrat şi noi înăuntru, l-am găsit beat mort, întins pe canapeaua din sufragerie. Întregul incident mi-a lăsat o impresie foarte proastă, aşa că a doua zi nu mi-a părut rău să las Donnithorpe în urma mea, deoarece m-am gândit că prezenţa mea ar fi fost foarte stânjenitoare pentru prietenul meu.

Toate acestea s-au petrecut în timpul primei luni din vacanţa mare. M-am întors în apartamentul meu din Londra, unde am petrecut şapte săptămâni lucrând la câteva experimente din chimia organică. Totuşi, într-una din zile, când toamna îşi intrase demult în drepturi şi vacanţa era pe sfârşite, am primit o telegramă de la prietenul meu, care mă implora să mă întorc la Donnithorpe, spunându-mi că are mare nevoie de sfatul şi de ajutorul meu. Bineînţeles că am lăsat totul baltă şi am plecat din nou în nord.

M-a aşteptat cu docarul la gară, iar eu mi-am dat seama dintr-o privire că ultimele două luni îl puseseră la grea încercare pe prietenul meu. Slăbise şi arăta îngrijorat şi îşi pierduse felul lui vesel şi zgomotos de a fi, care îl făcuse atât de remarcabil.

— Tata e pe moarte, au fost primele lui cuvinte.

— Imposibil! am strigat. Ce s-a întâmplat?

— A făcut apoplexie. Şoc nervos. Toată ziua a stat să moară. Mă îndoiesc că-l vom mai găsi în viaţă.

După cum îţi poţi imagina, Watson, am fost îngrozit la aflarea acestei veşti neaşteptate.

— Care a fost cauza? am întrebat.

— Păi tocmai asta e. Urcă şi îţi voi povesti pe drum. Îţi aminteşti de individul acela care a venit la noi cu o seară înainte să pleci?

— Bineînţeles.

— Ştii pe cine am lăsat să intre în casă în ziua aceea?

— N-am nici cea mai vagă idee.

— Era diavolul, Holmes! strigă el.

L-am privit uluit.

— Da, era diavolul în persoană. De atunci n-am mai avut nici o clipă de linişte – nici măcar una. Tata nu şi-a mai ţinut capul sus din seara aceea, iar acum viaţa şi inima îi sunt zdrobite, totul din cauza acestui blestemat de Hudson.

— Dar ce putere a avut asupra lui?

— Ah, aş da orice să ştiu asta. Blândul, generosul şi bunul meu tată, cum ar fi putut să cadă în ghearele unui astfel de ticălos! Dar mă bucur atât de mult că ai venit, Holmes. Am încredere în judecata şi discreţia ta şi ştiu că mă vei sfătui cum e mai bine.

Alergam de-a lungul drumului neted şi albicios, iar în faţa noastră întinderea nesfârşită a ţinutului Broads licărea în lumina roşiatică a apusului de soare. Printr-un crâng aflat la stânga noastră, puteam vedea deja coşurile înalte şi catargul de steag care marca locuinţa moşierului.

— Tatăl meu l-a angajat pe individ ca grădinar, spuse prietenul meu, apoi, cum asta nu l-a mulţumit, a fost promovat majordom. Toată casa părea că e la cheremul lui: se plimba peste tot şi făcea ce voia el. Servitoarele s-au plâns de obiceiurile lui de beţiv şi de limbajul lui neruşinat. Tata le-a mărit salariile la toţi, ca să-i recompenseze pentru neplăceri. Individul lua barca şi cea mai bună puşcă a tatălui meu şi se răsfăţa cu mici expediţii de vânătoare. Şi făcea toate aceste lucruri cu un rânjet batjocoritor şi impertinent pe faţă, încât l-aş fi pocnit de vreo douăzeci de ori dacă ar fi fost de vârsta mea. Îţi spun, Holmes, a trebuit să mă abţin din greu în tot acest timp, iar acum mă întreb dacă nu cumva ar fi fost mai înţelept să nu mă fi stăpânit atât de mult.

Ei bine, lucrurile ne-au mers din ce în ce mai rău, iar acest animal de Hudson a devenit atât de incomod, încât, într-o zi, în momentul în care i-a vorbit cu impertinenţă tatălui meu în prezenţa mea, l-am apucat de umeri şi l-am împins spre uşă. S-a

furişat afară cu o faţă lividă şi cu o privire veninoasă ce rostea mai multe ameninţări decât ar fi putut limba lui s-o facă. Nu ştiu ce s-a întâmplat între el şi bietul tata după aceea, dar a doua zi, tatăl meu a venit la mine şi m-a întrebat dacă n-aş vrea să-mi cer scuze lui Hudson. După cum îţi poţi imagina, am refuzat şi l-am întrebat cum de-l lăsa pe acest ticălos să-şi permită asemenea libertăţi faţă de el şi de casa lui.

— A, fiule, a zis el, îţi e uşor să vorbeşti, dar nu ştii cum stau lucrurile. Însă vei afla, Victor. Voi avea grijă să afli, orice s-ar întâmpla. N-ai crede ceva rău despre bietul tău tată, nu-i aşa, băiete?

Era foarte emoţionat şi s-a închis tot restul zilei în birou, unde puteam să văd prin fereastră că scria de zor.

În acea seară s-a întâmplat ceva care m-a uşurat foarte mult, căci Hudson ne-a spus că intenţiona să plece. După cină, a intrat în sufragerie şi ne-a dat vestea cu vocea groasă a unui om pe jumătate beat.

— M-am săturat de Norfolk, a zis el. Mă voi duce la domnul Beddoes, în Hampshire. Îndrăznesc să spun că va fi la fel de fericit să mă vadă cum ai fost şi tu.

— Sper că nu pleci supărat, Hudson, a zis tatăl meu, cu o umilinţă care a făcut să-mi fiarbă sângele în vine.

— Încă nu-mi primii scuzele, a zis el îmbufnat, privind spre mine.

— Victor, trebuie să recunoşti că l-ai tratat cam dur pe acest ins onorabil, a spus tatăl meu întorcându-se spre mine.

— Dimpotrivă, cred că am fost amândoi mult prea răbdători faţă de el, am răspuns.

— Aşa crezi, deci, mârâi el. Foarte bine, camarade. O să vedem noi despre asta.

A ieşit târşâind din cameră şi, după o jumătate de oră, a părăsit casa, lăsându-l pe tatăl meu într-o stare de nervozitate jalnică. Noapte de noapte îl auzeam plimbându-se prin cameră şi, tocmai când îşi recăpătase stăpânirea de sine, a venit lovitura fatală.

— Cum? am întrebat eu nerăbdător.

— În modul cel mai extraordinar cu putinţă. Ieri seară a sosit o scrisoare pentru tatăl meu, expediată din Fordingbridge. Tata a citit-o, şi-a dat cu pumnii în cap şi a început să alerge prin cameră, ca un om care şi-a pierdut minţile. Când am reuşit în

cele din urmă să-l fac să se aşeze pe canapea, avea gura şi pleoapele schimonosite într-o parte şi mi-am dat seama că avusese un atac. Doctorul Fordham a venit imediat. L-am întins în pat, dar paralizia s-a întins şi nu dă semne că ar fi conştient. Nu cred că-l vom mai găsi în viaţă.

— Mă îngrozeşti, Trevor! am strigat. Ce-ar fi putut conţine această scrisoare, ca să producă un efect atât de înspăimântător?

— Nimic. Aici e partea inexplicabilă. Mesajul era absurd şi banal. O, Doamne, e aşa cum mă temeam!

În timp ce vorbea, am cotit pe alee şi am văzut în lumina palidă a serii că toate storurile din casă fuseseră lăsate. Ne-am repezit spre uşă, prietenul meu având faţa zguduită de durere, în acel moment, un bărbat în costum negru ieşi din casă.

— Când s-a întâmplat, domnule doctor?

— Aproape imediat după ce ai plecat.

— Şi-a recăpătat cunoştinţa?

— Doar pentru o clipă, înainte de sfârşit.

— Vreun mesaj pentru mine?

— Doar că hârtiile sunt în sertarul din spate al dulapului japonez.

Prietenul meu urcă împreună cu doctorul în camera mortului, în timp ce eu am rămas în birou, întorcând problema pe toate părţile, mai trist decât fusesem vreodată în viaţa mea. Care era trecutul acestui Trevor, boxer, călător şi căutător de aur, şi cum de ajunsese la mâna acestui marinar cu faţă acră? Şi, de asemenea, de ce să leşine din cauza unei aluzii la iniţialele pe jumătate şterse de pe braţul lui şi să moară la primirea unei scrisori de la Fordingham? Atunci mi-am amintit că Fordingham era în Hampshire şi că acest domn Beddoes, pe care marinarul s-a dus să-l viziteze şi probabil să-l şantajeze, locuia tot acolo, din câte spusese. Înseamnă că scrisoarea a venit ori din partea lui Hudson, marinarul, anunţându-l că a dezvăluit secretul vinovat care se pare că există, ori din partea lui Beddoes, prevenindu-l pe vechiul său aliat că o astfel de dezvăluire este iminentă. Până aici, totul părea destul de clar. Dar atunci cum putea această scrisoare să fie banală şi ciudată, precum o descrisese fiul? Înseamnă că n-a citit-o bine. Dacă e aşa, atunci s-a folosit unul dintre acele ingenioase coduri secrete, care spun una şi înseamnă alta. Trebuia să văd această scrisoare. Dacă

exista vreo semnificaţie ascunsă în ea, eram sigur că o puteam dibui. Am cugetat pe întuneric la asta timp de o oră, până când, în cele din urmă, o servitoare cu ochii în lacrimi a adus o lampă. În urma ei intră prietenul meu Trevor, palid, dar liniştit, ţinând în mână hârtiile pe care le vezi pe genunchii mei. Se aşeză în faţa mea, trase lampa până la marginea mesei şi îmi dădu un bilet scurt, mâzgălit după cum vezi pe o bucată de hârtie cenuşie, pe care scria: „Jocul de vânătoare e un timp pierdut. Paznicul şef Hudson, credem noi, a primit ordin spus să confişte tot vânatul. Poţi şterge din meniu o făzăniţă gătită imediat.”

Îndrăznesc să spun că, atunci când am citit pentru prima dată acest mesaj, am fost la fel de uluit ca şi tine. Apoi l-am recitit cu mare atenţie. Era, bineînţeles, aşa cum crezusem. Mai mult ca sigur că un înţeles ascuns era îngropat în această combinaţie ciudată de cuvinte. Sau poate că unii termeni, precum „vânat” şi „făzăniţă” aveau o semnificaţie dinainte stabilită. O astfel de semnificaţie ar fi fost arbitrară şi nu putea fi dedusă în nici un fel. Totuşi, nu doream să cred că aşa stăteau lucrurile, iar prezenţa cuvântului Hudson părea să indice că subiectul mesajului era precum ghicisem şi că fusese trimis mai degrabă de Beddoes decât de marinar. Am încercat să-l citesc de la coadă la cap, dar combinaţia „imediat gătită făzăniţă” nu era încurajatoare. Atunci am încercat să alternez cuvintele, dar nici „jocul vânătoare un”, nici „de e timp” nu promiteau să mă lămurească în vreun fel.

Apoi, deodată, am descoperit cheia ghicitorii: am văzut că fiecare al treilea cuvânt, începând cu primul, ar forma un mesaj care într-adevăr putea să-l aducă la disperare pe bătrânul Trevor.

I-am citit prietenului meu avertismentul, care era scurt şi la obiect:

„Jocul e pierdut. Hudson a spus tot. Şterge-o imediat.”

Victor Trevor îşi îngropă faţa în mâinile tremurânde.

— Presupun că asta trebuie să fie, zise el. Asta e mai rău decât moartea, fiindcă înseamnă şi dezonoare. Dar care e semnificaţia cuvintelor „paznicul şef” şi „făzăniţă”?

— Nu înseamnă nimic pentru mesajul în sine, dar ar putea însemna foarte mult pentru noi, dacă n-am avea alte mijloace de a descoperi expeditorul. După cum vezi, a început prin a scrie „Jocul... e...” şi aşa mai departe. Mai apoi, ca să respecte codul

prestabilit, trebuia să completeze cu două cuvinte fiecare spaţiu. Era normal să folosească primele cuvinte care îi veneau în minte şi, dacă printre ele sunt aşa de multe care se referă la vânătoare, poţi fi destul de sigur că este fie un vânător împătimit, fie interesat de creşterea animalelor. Ştii ceva despre acest Beddoes?

— Păi, acum că ai pomenit de asta, zise el, îmi aduc aminte că în fiecare toamnă obişnuia să-l invite pe bietul tata la vânătoare în rezervaţia lui.

— Atunci biletul e fără îndoială de la el, am zis eu. Nu ne mai rămâne decât să aflăm care e secretul cu care marinarul Hudson se pare că îi ameninţa pe aceşti doi oameni bogaţi şi respectaţi.

— Din nefericire, Holmes, mi-e teamă că e vorba de un secret plin de păcat şi ruşine! strigă prietenul meu. Dar ţie nu-ţi voi ascunde nimic, iată declaraţia pe care a scris-o tatăl meu atunci când şi-a dat seama că pericolul din partea lui Hudson devenise iminent. Am găsit-o în dulapul japonez, aşa cum i-a spus doctorului, ia-o şi citeşte-mi-o, pentru că eu nu am nici puterea, nici curajul să o fac.

Ei bine, Watson, acestea sunt hârtiile pe care mi le-a înmânat şi ţi le voi citi şi ţie, aşa cum i le-am citit şi lui în acea noapte, în vechiul birou. Pe ele scrie, precum vezi, „Câteva amănunte ale călătoriei vasului Gloria Scott, de la plecarea ei din Falmouth pe 8 octombrie 1955, până la distrugerea ei pe 6 noiembrie, la 15 grade şi 20 de minute latitudine nordică şi 25 de grade şi 14 minute longitudine vestică.” Sunt sub forma unei scrisori şi sună în felul următor:

„Dragul meu fiu, acum că dezonoarea care se apropie, începe să-mi întunece ultimii ani din viaţă, pot să scriu cu sinceritate că nici frica de lege, nici pierderea poziţiei în societate şi nici decăderea în ochii tuturor celor care m-au cunoscut nu-mi provoacă suferinţă, ci numai gândul că vei ajunge să roşeşti din cauza mea, tu, care mă iubeşti şi care ai avut, sper, puţine motive să nu mă respecţi. Dar dacă sabia, care stă mereu deasupra mea, va cădea, atunci dorinţa mea e ca tu să citeşti aceste rânduri, ca să ştii de la mine cât de vinovat sunt. Pe de altă parte, dacă totul va fi bine (şi să dea Bunul Dumnezeu să fie aşa!) şi dacă se întâmplă ca această hârtie să nu fie distrusă şi să-ţi cadă în mâini, atunci te implor ca, în numele a tot ce ai mai sfânt pe lume, în numele scumpei tale mame şi a iubirii care a

existat între noi, s-o arunci în foc şi să nu te mai gândeşti niciodată la ea.

Dar dacă citeşti aceste rânduri, înseamnă că am fost deja demascat şi târât afară din casă sau, cum cred că e mai probabil, căci ştii că am inima slabă, am amuţit pentru vecie. În ambele cazuri, timpul secretelor a trecut, fiecare cuvânt pe care ţi-l spun e adevărul gol-goluţ, iar în privinţa asta jur şi sper să capăt îndurare.

Dragul meu băiat, numele meu nu este Trevor. În tinereţe am fost James Armitage, iar acum îţi dai seama de ce am fost atât de şocat în urmă cu câteva săptămâni, când prietenul tău de la colegiu mi-a spus acele cuvinte ce păreau să sugereze că-mi descoperise secretul. Căci, Armitage mă numeam atunci când m-am angajat la o bancă din Londra şi ca Armitage am fost găsit vinovat de încălcarea legilor ţării mele şi condamnat la deportare. Nu mă judeca prea aspru, băiete. Aveam o aşa-zisă datorie de onoare pe care trebuia s-o plătesc, iar eu am folosit pentru asta bani ce nu-mi aparţineau, convins fiind că-i pot pune la loc înainte ca cineva să-şi dea seama că lipsesc. Dar am avut un ghinion îngrozitor. Banii pe care mă bazam nu au mai venit, iar o examinare prematură a conturilor a dat la iveală deficitul meu. Cazul ar fi putut fi tratat cu indulgenţă, dar, în urmă cu treizeci de ani, legile erau aplicate mult mai sever decât acum, astfel că, în ziua când am împlinit douăzeci şi trei de ani, m-am trezit înlănţuit ca un infractor, împreună cu alţi treizeci şi şapte de condamnaţi, sub punţile vasului Gloria Scott, în drum spre Australia.

Era în anul ‘55, când războiul din Crimeea era la apogeu, iar vechile nave de condamnaţi fuseseră utilizate în mare măsură ca vase de transport în Marea Neagră. De aceea, guvernul era nevoit să folosească vase mai mici şi mai puţin potrivite pentru transportarea prizonierilor. Gloria Scott fusese vas de comerţ cu ceai chinezesc, dar era o ambarcaţiune de modă veche, prea lată, cu prora grea şi mult depăşită de noile goelete. Avea o greutate de cinci tone; pe lângă cei treizeci şi opt de puşcăriaşi, pe vas se mai aflau douăzeci şi şase de membri ai echipajului, optsprezece soldaţi, un căpitan, trei şefi de echipă, un doctor, un preot şi patru temniceri. Cu totul, eram aproape o sută de suflete la bord când am ridicat ancora la Falmouth.

Despărţiturile dintre celulele condamnaţilor erau subţiri şi fragile, în loc să fie din stejar gros, aşa cum sunt de obicei pe navele de condamnaţi. Bărbatul de lângă mine, dinspre pupa, era unul care îmi atrăsese în mod special atenţia când eram pe chei. Era un tânăr cu o faţă senină şi lipsită de păr, cu un nas lung, subţire şi fălci mai degrabă puternice. Îşi mişca vesel capul, avea un mers ţanţoş şi era mai ales remarcabil prin înălţimea lui extraordinară. Nu cred că vreunul dintre noi i-ar fi ajuns cu capul la umeri şi sunt sigur că nu avea mai puţin de doi metri. Era ciudat ca, între atâtea feţe triste şi obosite, să vezi una care era plină de energie şi hotărâre. Pentru mine, această privelişte era ca un foc în mijlocul unei furtuni de zăpadă. Apoi am fost bucuros să descopăr că el era vecinul meu şi încă şi mai bucuros când, în mijlocul nopţii, am auzit o şoaptă lângă ureche şi am văzut că reuşise să facă o deschizătură în scândura care ne separa.

— Salut, amice! zise el. Cum te cheamă şi de ce eşti aici?

I-am răspuns şi am întrebat, la rândul meu, cu cine stăteam de vorbă.

— Sunt Jack Prendergast, zise el, şi pe cinstea mea că vei ajunge să-mi binecuvântezi numele înainte să termini cu mine.

Mi-am amintit că auzisem de cazul lui, căci era unul care făcuse mare senzaţie în toată ţara cu ceva vreme înainte de arestarea mea. Era un om de familie bună şi foarte capabil, dar cu vicii incurabile, care, cu ajutorul unui sistem ingenios de fraudă, obţinuse sume uriaşe de bani de la negustorii de vază din Londra.

— Ha, ha! Îţi aduci aminte de cazul meu! zise el mândru.

— Chiar foarte bine.

— Atunci poate îţi aminteşti şi că era ceva ciudat la el?

— Ce anume?

— Aveam aproape un sfert de milion, nu-i aşa?

— Aşa s-a spus.

— Dar nu s-a recuperat nimic, ei?

— Nu.

— Ei bine, unde crezi că-i soldul? întrebă el.

— N-am nici cea mai vagă idee, am zis eu.

— Chiar aici între deştele mele, strigă el. Pe cinstea mea! Am mai multe lire pe numele meu decât ai tu fire de păr în cap. Şi dac-ai bani, fiule, şi ştii cum să-i învârteşti şi să-i plasezi, poţi să

faci orice. Acu', să nu-ţi imaginezi că un om care poate face orice o să-şi tocească pantalonii stând în cala împuţită a unei nave de coastă chinezeşti, un coşciug vechi şi mucegăit, plin de maţe de şobolani şi călărit de gândaci. Nu, dom'le, un astfel de om va avea grijă de el şi de camarazii lui. Poţi să pui pariu p-asta! Ţin-te scai de el şi poţi să pupi Biblia, că el o să te scoată sigur la liman.

Acesta era stilul lui de a vorbi şi la început am crezut că nu însemna nimic, dar ceva mai târziu, după ce m-a testat şi m-a pus să jur cu toată solemnitatea, mi-a dat de înţeles că exista într-adevăr un complot menit să preia conducerea vasului. O duzină de prizonieri îl clociseră înainte să urce la bord. Prendergast era şeful, iar banii lui erau forţa motrice.

— Am avut un partener, zise el, un om bun cum rar se află, credincios ca un căţel. E deştept, aşa să ştii, şi unde crezi că-i el acu'? Păi e preotul vasului – chiar preotul, nici mai mult, nici mai puţin! S-a urcat la bord îmbrăcat în sutană şi cu acte în regulă şi cu destui bani în cutia milei, cât să cumpere toată şandramaua asta, de la chilă până la catarg. Echipajul îi e devotat cu trup şi suflet, l-a cumpărat cu banii jos şi-a făcut-o chiar înainte ca ei să se îmbarce, l-a mituit pe doi dintre temniceri şi pe Mereer, al doilea şef de echipă, şi l-ar mitui şi pe căpitan, dac-ar crede că merită.

— Atunci ce avem de făcut? am întrebat.

— Tu ce crezi? zise el. O să înroşim hainele unora din soldaţii ăştia, mai ceva decât croitorul.

— Dar sunt înarmaţi, am zis eu.

— Aşa o să fim şi noi, băiete. E o pereche de pistoale pentru fiecare fiu al mamei noastre şi, dacă nu suntem în stare să luăm vasul ăsta cu ajutorul echipajului, atunci e timpul să fim trimişi cu toţii la pensionul de domnişoare. În noaptea asta, tu vorbeşte cu vecinul tău din stânga şi vezi dacă-i de-ncredere.

Aşa am şi făcut şi am descoperit că celălalt vecin al meu era un tânăr în aceeaşi situaţie ca şi mine, acuzat de fals. Se numea Evans, dar mai târziu şi l-a schimbat, ca şi mine, iar acum este un om bogat şi prosper din sudul Angliei. Era gata să se alăture conspiraţiei, căci era unicul mod de a ne salva, şi, înainte să traversăm golful, nu mai erau decât doi prizonieri care nu ştiau secretul. Unul dintre ei era slab la minte şi nu am îndrăznit să

avem încredere în el, iar celălalt suferea de icter şi nu ne putea fi de nici un folos.

Încă de la început, nu exista nimic care să ne împiedice să preluăm controlul navei. Echipajul era o bandă de ticăloşi, aleşi în mod special pentru treaba asta. Falsul preot veni la noi în celule ca să ne mustre pentru păcatele noastre, având cu el o geantă neagră, cică plină cu broşuri, şi veni atât de des, încât în a treia zi fiecare aveam deja ascunse la piciorul patului o pilă, o pereche de pistoale, o livră de praf de puşcă şi douăzeci de gloanţe. Doi dintre temniceri erau oameni de-ai lui Prendergast, iar al doilea şef de echipă era mâna lui dreaptă. Căpitanul, ceilalţi doi şefi de echipă, doi temniceri, locotenentul Martin, cei optsprezece soldaţi ai lui şi doctorul reprezentau forţele care ne stăteau împotrivă. Cu toate astea, oricât de sigur părea totul, ne-am hotărât să nu neglijăm nici o măsură de precauţie şi să atacăm noaptea, prin surprindere. Dar s-a întâmplat mai repede decât ne-am aşteptat şi în felul următor:

Într-o seară, cam în a treia săptămână de la plecarea noastră, doctorul a venit să vadă pe un prizonier care era bolnav şi, punând mâna pe pat, a simţit conturul pistoalelor. Dacă ar fi fost un om calm, ar fi putut să dea totul în vileag, dar era un tip nervos, aşa încât a scăpat un strigăt de surpriză şi a devenit atât de palid, încât prizonierul şi-a dat imediat seama ce se întâmpla şi a pus mâna pe el. I s-a pus căluş înainte să poată da alarma şi a fost legat şi aruncat pe pat. Uşa care dădea spre punte fusese descuiată, aşa că ne-am năpustit afară. Cei doi paznici au fost împuşcaţi, la fel şi caporalul care s-a repezit să vadă ce se întâmpla. La uşa cabinei private mai erau doi soldaţi, iar muschetele lor nu păreau încărcate, căci nu au tras deloc asupra noastră şi au fost împuşcaţi în timp ce încercau să-şi pregătească baionetele. Apoi am dat buzna în cabina căpitanului, dar, când am împins uşa la perete, dinăuntru s-a auzit o explozie şi l-am găsit cu creierii împrăştiaţi pe harta Atlanticului, care era întinsă pe masă, în timp ce preotul stătea în picioare, cu un pistol fumegând în mână. Cei doi şefi de echipă căzuseră în mâinile echipajului şi întreaga afacere părea rezolvată.

Cabina privată era lângă cea a căpitanului, iar noi ne-am îmbulzit înăuntru şi ne-am trântit pe canapele, vorbind toţi o dată, îmbătaţi de fericire că eram iarăşi liberi. De jur împrejur

erau dulăpioare, iar Wilson, falsul preot, a spart unul dintre ele şi a scos vreo douăsprezece sticle cu vin de Xeres. Am desfăcut sticlele, am turnat lichidul în pahare şi tocmai îl dădeam pe gât, când, brusc şi pe neaşteptate, furăm asurziţi de bubuituri de muschetă, iar încăperea se umplu de un fum gros să-l tai cu cuţitul. Când acesta s-a risipit, am văzut că în jur era un adevărat masacru. Wilson şi alţi opt se zvârcoleau pe podea, unul peste altul, iar sângele amestecat cu vinul de pe masă îmi provoacă greaţă şi acum, când mă gândesc. Eram atât de înfricoşaţi de privelişte, încât am fi renunţat, dacă n-ar fi fost Prendergast. A mugit ca un taur şi s-a năpustit spre uşă, urmat de toţi cei rămaşi în viaţă. Am fugit afară. La pupa se aflau locotenentul şi zece dintre oamenii săi. Lucarnele de deasupra mesei din cabină erau întredeschise şi ei trăseseră asupra noastră prin deschizătură, i-am atacat înainte să apuce să reîncarce armele, iar ei ne-au ţinut piept cu curaj. Însă noi eram în avantaj şi totul se termină în cinci minute. Dumnezeule mare! În viaţa mea nu mai văzusem un masacru ca acela! Prendergast era ca un diavol înfuriat şi îi lua pe soldaţi pe sus, de parcă ar fi fost copii, aruncându-i peste bord, vii sau morţi. Un sergent fusese grav rănit şi totuşi continuă să înoate un timp surprinzător de lung, până când cuiva i se făcu milă şi îi zbură creierii. Când lupta luă sfârşit, nu mai rămăsese nici un inamic în viaţă, în afară de temniceri, de şefii de echipă şi de doctor.

Din cauza lor izbucni un scandal monstru. Mulţi dintre noi erau bucuroşi că-şi recăpătaseră libertatea şi nu voiau să aibă crime pe conştiinţă. Una era să dobori soldaţii când aveau muschetele în mână şi alta era să stai deoparte, în timp ce oameni erau omorâţi cu sânge rece. Opt dintre noi, cinci condamnaţi şi trei marinari, au spus că nu vor lăsa să se întâmple aşa ceva. Dar nu-l puteam înduplеca pe Prendergast şi nici pe cei care erau de partea lui. Singura noastră şansă de a fi în siguranţă era să ducem treaba până la capăt, zicea el, şi nu voia să lase în urmă martori care ar fi putut vorbi în instanţă. Era cât pe ce să împărtăşim soarta prizonierilor, dar, în cele din urmă, el a zis că, dacă vrem, putem să luăm o barcă şi să plecăm. Am acceptat imediat oferta, căci eram deja sătui de aceste fapte sângeroase şi ne-am dat seama că va fi mult mai rău înainte de a se termina definitiv. Ni s-au dat haine de marinar, un butoi cu apă, unul cu biscuiţi şi altul cu fleacuri şi o

busolă. Prendergast ne-a aruncat o hartă, ne-a spus că eram marinari naufragiaţi a căror navă se scufundase la 15 grade latitudine nordică şi 25 de grade longitudine vestică, apoi a tăiat frânghia şi ne-a lăsat să plecăm.

Şi acum, dragul meu fiu, ajung la partea cea mai surprinzătoare a povestirii mele. În timpul revoltei, marinarii coborâseră vela de la prora, dar au ridicat-o din nou după plecarea noastră şi, cum bătea un vânt uşor dinspre nord-est, vasul începu să se îndepărteze încet de noi. Barca noastră se ridica şi cobora pe valurile înalte şi netede, iar eu şi Evans, fiindcă eram cei mai şcoliţi din grup, stăteam cu nasul în hartă, încercând să ne dăm seama de poziţia noastră şi plănuind spre ce coastă să ne îndreptăm. Era o întrebare bună, deoarece Capul Verde era la aproape cinci sute de mile depărtare spre nord, iar coasta Africii la şapte sute de mile depărtare spre est. Ţinând seama de toate acestea şi de faptul că vântul începea să bată dinspre nord, ne-am gândit că alegerea cea mai bună ar fi Sierra Leone şi ne-am îndreptat într-acolo, Gloria Scott aflându-se în acel moment cu carena la tribordul nostru. Deodată, în timp ce o priveam, am văzut un nor de fum gros şi negru ţâşnind din ea, zăbovind la orizont ca un copac monstruos. Câteva secunde mai târziu, o bubuitură ca de tunet ne-a asurzit urechile şi, după ce fumul s-a risipit, nu mai rămăsese nici o urmă din vasul Gloria Scott. Într-o secundă am întors barca şi am vâslit cu toată puterea spre locul unde ceaţa, care plutea încă deasupra apei, marca locul catastrofei.

A trecut mai bine de o oră până când am ajuns acolo şi, la început, ne-am temut că era prea târziu ca să mai putem salva pe cineva. O barcă despicată, câteva lăzi şi fragmente de catarge plutind pe valuri ne-au arătat locul unde se scufundase vasul, dar nu era nici un semn de viaţă şi ne-am întors deznădăjduiţi, gata să plecăm, când am auzit un strigăt de ajutor şi am văzut la o oarecare distanţă o bucată din epavă pe care stătea întins un om. Când l-am tras în barcă, s-a dovedit a fi un tânăr marinar pe nume Hudson, care era atât de ars şi epuizat, încât abia a doua zi de dimineaţă ne-a putut spune ce s-a întâmplat.

Se pare că, după ce-am plecat noi, Prendergast şi banda lui au continuat cu planul lor de a-i ucide pe cei cinci prizonieri rămaşi. Cei doi temniceri fuseseră împuşcaţi şi aruncaţi peste

bord, la fel şi al treilea şef de echipă. Prendergast coborâse apoi sub punte şi îi tăiase el însuşi gâtul nefericitului doctor. Nu mai rămăsese decât secundul, care era un om curajos şi energic. Atunci când l-a văzut pe condamnat apropiindu-se de el cu cuţitul însângerat în mână şi-a aruncat legăturile, pe care reuşise cumva să le lărgească, şi, năpustindu-se pe punte, s-a aruncat în cală. O duzină de condamnaţi, care coborâseră cu pistoalele să-l caute, l-au găsit cu un chibrit în mână lângă un butoi de pulbere deschis, unul dintre cele o sută care se aflau la bord, jurându-se că va arunca totul în aer, dacă i se va face vreun rău. O clipă mai târziu s-a produs explozia, deşi Hudson credea că fusese cauzată mai degrabă de glontele rătăcit al unuia dintre condamnaţi, decât de chibritul secundului. Oricare ar fi fost cauza, aceasta a dus la sfârşitul Gloriei Scott şi a gloatei care preluase comanda.

Pe scurt, dragul meu băiat, aceasta este relatarea afacerii îngrozitoare în care am fost implicat. A doua zi, am fost salvaţi de bricul Hotspur, care se îndrepta spre Australia şi al cărui căpitan a crezut cu uşurinţă că noi eram supravieţuitorii unei nave de pasageri care se scufundase. Vasul comercial Gloria Scott a fost declarat de amiralitate ca pierdut pe mare şi nu s-a aflat niciodată care a fost adevărata sa soartă. După o călătorie fără probleme, bricul Hotspur ne-a debarcat la Sydney, unde eu şi Evans ne-am schimbat numele şi ne-am îndreptat spre minele de aur, unde, printre mulţimile adunate acolo din toate colţurile lumii, nu ne-a fost foarte greu să ne pierdem vechile identităţi. Restul nu mai e nevoie să-l povestesc. Am prosperat, am călătorit, ne-am întors în Anglia colonişti bogaţi şi ne-am cumpărat moşii. Timp de mai bine de douăzeci de ani am dus o viaţă liniştită şi folositoare şi am sperat că trecutul nostru era îngropat pentru totdeauna. Închipuieşte-ţi atunci ce-am simţit când am recunoscut în marinarul care a venit la noi pe omul salvat de pe epavă. Ne dăduse cumva de urmă şi se hotărâse să trăiască de pe urma fricii noastre. Aşadar, vezi de ce m-am străduit să-i fac pe plac şi sper că-mi vei înţelege temerile care mă copleşesc, acum că a plecat de la mine la cealaltă victimă a sa, plin de ameninţări.”

Dedesubt e scris cu o mână atât de tremurătoare, încât e abia lizibil: „Beddoes mi-a scris codificat ca să mă anunţe că

Hudson a spus totul. Doamne Milostive, îndură-te de sufletele noastre!”

Aceasta este povestirea pe care i-am citit-o tânărului Trevor în seara aceea şi cred, Watson, că, având în vedere împrejurările, a fost una dramatică. Bietul băiat a fost zdrobit auzind-o şi a plecat pe plantaţia de ceai din Terai, unde am aflat că o duce bine. În ceea ce-i priveşte pe marinar şi pe Beddoes, nu s-a mai auzit nimic despre ei din ziua în care a fost scris mesajul de avertisment. Au dispărut amândoi cu desăvârşire. Nu fusese înaintată nici o plângere la poliţie, aşa că Beddoes luase drept fapt împlinit ceea ce nu era decât o ameninţare. Hudson fusese văzut dând târcoale, iar poliţia credea că el îl omorâse pe Beddoes şi fugise. Părerea mea este că s-a întâmplat tocmai invers. Cred că este foarte probabil ca Beddoes, ajuns la disperare şi crezând că fusese deja trădat, să se fi răzbunat pe Hudson şi să fi fugit din ţară, luând cu el câţi bani a putut. Acestea sunt faptele, doctore, şi, dacă sunt de vreun folos colecţiei tale, te asigur că ele sunt cu totul la dispoziţia ta.

5. Ritualul Musgrave

O anomalie care mă izbise deseori la caracterul prietenului meu, Sherlock Holmes, era aceea că, deşi în metodele lui de raţionament era cel mai îngrijit şi metodic om de pe pământ şi adopta o ţinută de calitate dar modestă, în ceea ce priveşte obiceiurile personale era cel mai dezordonat om care a scos vreodată din minţi un coleg de cameră. Nu că eu aş fi câtuşi de puţin convenţional în acest sens. Munca grea şi dezordonată din Afganistan, suprapusă unei firi boeme de la natură, m-a făcut mai neglijent decât s-ar potrivi unui doctor care-şi ţine trabucurile în căldarea de cărbuni, tutunul în vârful unui papuc persan şi corespondenţa, la care încă n-a dat răspuns, străpunsă de briceag chiar în mijlocul poliţei din lemn a şemineului, şi atunci încep să-mi dau aere de virtuos. Şi eu am fost dintotdeauna de părere că trasul cu pistolul ar trebui să fie o distracţie practicată strict în aer liber, astfel că, atunci când Holmes, într-una din dispoziţiile lui ciudate, se aşeza în fotoliu cu pistolul în mână, având alături o sută de cartuşe Boxer, şi începea să ciuruiască zidul din faţa lui cu inscripţia patriotică „V.R. Done”, simţeam cu toată convingerea că nici atmosfera, nici înfăţişarea camerei noastre nu era îmbunătăţită prin asta.

Camerele noastre erau mereu pline de substanţe chimice şi relicve din cazurile penale, care aveau un fel de a ajunge în cele mai ciudate poziţii şi de a apărea în farfuria cu unt sau chiar în locuri mai puţin plăcute. Dar hârtiile lui erau marea mea dificultate. Avea oroare să distrugă documente, mai ales pe cele care aveau legătură cu cazurile lui vechi şi doar o dată sau de două ori pe an aduna destulă energie ca să le pună în ordine, căci, aşa cum am mai spus undeva în aceste memorii incoerente, izbucnirile pătimaşe de energie din timpul remarcabilelor performanţe cu care se asociază numele lui erau urmate de perioade de letargie, în timpul cărora lâncezea cu vioara şi cu cărţile lui, abia catadicsind să se mişte, cu excepţia drumului de la canapea până la masă. Astfel, lună după lună, teancul de hârtii creştea, până când toate colţurile camerei erau îngropate în stive de manuscrise ce nu trebuiau sub nici o formă arse şi nici nu puteau fi mutate din loc, decât de proprietarul lor. Într-o

seară de iarnă, în timp ce stăteam amândoi lângă foc, m-am aventurat să-i sugerez că, din moment ce terminase de lipit extrase în carnetul lui obişnuit, ar putea să folosească următoarele două ore făcând camera să arate cât de cât locuibilă. Nu putu nega justeţea rugăminţii mele, aşa că se duse în dormitorul lui, cu o expresie tristă pe faţă, şi se întoarse imediat, trăgând după el o cutie mare de tinichea. O aşeză pe podea în mijlocul camerei şi, ghemuindu-se pe un scăunel în faţa ei, deschise capacul. Am văzut că o treime din ea era deja plină cu teancuri de hârtii, legate cu fundă roşie în pachete separate.

— Sunt destule cazuri aici, Watson, zise el, uitându-se la mine cu ochi poznaşi. Cred că, dacă ai ştii tot ce am în această cutie, m-ai ruga mai degrabă să scot unele afară, decât să bag altele înăuntru.

— Atunci, astea sunt dosare ale cazurilor tale mai vechi? am întrebat. Mi-am dorit de multe ori să am însemnări despre ele.

— Da, băiete, toate astea au fost rezolvate prematur, înainte ca biograful meu să vină să mă glorifice.

Ridică teanc după teanc, într-o manieră tandră şi mângâietoare.

— Nu sunt toate numai succese, dragă Watson, zise el. Dar există câteva probleme destul de interesante printre ele. Iată dosarul crimelor Tarleton, şi cazul lui Vamberry, negustorul de vin, şi aventura bătrânei rusoaice, şi ciudata afacere a cârjei de aluminiu, ca să nu mai vorbim de întreaga poveste a lui Ricoletti, cel cu piciorul deformat, şi a îngrozitoarei lui neveste. Iar aici, a da, iată ceva destul de rar!

Îşi afundă mâna în cutie şi scoase de pe fundul ei o cutiuţă din lemn cu capac culisant, asemănătoare celor în care copiii îşi ţin jucăriile. Luă dinăuntru o bucată mototolită de hârtie, o cheie demodată din alamă, un ţăruş din lemn cu un ghem de aţă atârnat de el şi trei discuri din metal, vechi şi ruginite.

— Ei bine, băiete, ce crezi despre grămada asta? întrebă el, zâmbind la vederea expresiei mele.

— E o colecţie curioasă.

— Foarte curioasă, iar povestea din jurul ei te va izbi ca fiind şi mai curioasă.

— Înseamnă că aceste relicve au o poveste?

— Mai mult decât atât, ele sunt povestea în sine.

— Ce vrei să spui cu asta?

Sherlock Holmes ridică obiectele unul câte unul şi le alinie pe marginea mesei. Apoi se aşează iar pe scaun şi le privi cu o strălucire de satisfacţie în ochi.

— Acestea sunt singurele lucruri care au mai rămas să-mi amintească de aventura „Ritualului Musgrave”.

Îl auzisem pomenind de acest caz de mai multe ori, cu toate că nu am reuşit niciodată să adun detaliile.

— Aş fi foarte bucuros, i-am zis eu, dacă ai vrea să-mi povesteşti despre asta.

— Şi să las dezordinea aşa? strigă el, răutăcios. Firea ta ordonată n-ar mai putea-o suporta, Watson. Dar voi fi fericit dacă vei adăuga acest caz la cronicile tale, căci există în el unele elemente care îl fac unic în arhivele penale ale acestei ţări, sau, cred eu, ale oricărei alte ţări. O colecţie a neînsemnatelor mele realizări ar fi cu siguranţă incompletă dacă nu ar conţine relatarea acestei foarte ciudate afaceri.

Poate că îţi aminteşti cum afacerea vasului Gloria Scott şi conversaţia mea cu acel om nefericit despre a cărui soartă ţi-am povestit mi-a îndreptat atenţia către profesia care a devenit munca mea de-o viaţă. Tu mă cunoşti acum, când numele meu e celebru şi când sunt în general recunoscut şi de public şi de autorităţi drept ultima curte de apel în cazurile îndoielnice. Chiar şi atunci când m-ai întâlnit pentru prima oară, cu ocazia afacerii pe care ai înregistrat-o sub numele de „Studiu în roşu”, îmi stabilisem deja relaţii considerabile, deşi nu foarte rentabile. Nici nu-ţi dai seama ce greu mi-a fost la început şi cât de mult a trebuit să aştept până să fac vreun progres.

Când am venit pentru prima dată la Londra, locuiam în strada Montague, chiar pe colţ cu Muzeul Britanic, şi acolo am aşteptat, umplându-mi timpul liber, pe care îl aveam cu prisosinţă, studiind toate acele ramuri ale ştiinţei care m-ar fi putut face mai eficient. Din când în când aveam câte un caz, în principal prin intermediul unor foşti colegi de facultate, pentru că în ultimii ani de universitate se vorbea mult despre mine şi metodele mele. Al treilea dintre aceste cazuri a fost cel al „Ritualului Musgrave”, iar eu am făcut primii paşi spre poziţia pe care o am acum doar datorită interesului stârnit în jurul acelui lanţ ciudat de evenimente şi a mizelor mari care s-au dovedit a fi în joc.

Reginald Musgrave fusese la acelaşi colegiu ca şi mine şi îl cunoşteam de departe. Nu era foarte iubit printre studenţii din anii terminali, deşi mie mi s-a părut întotdeauna că ceea ce fusese luată drept mândrie era de fapt o încercare de a ascunde o fire extrem de neîncrezătoare. Ca înfăţişare, era un bărbat cu o alură peste măsură de aristocratică, slab, cu nasul cârn şi ochii mari, cu un comportament apatic şi totuşi politicos. Era cu adevărat un vlăstar al uneia din cele mai vechi familii din regat, deşi spiţa lui era una tânără, care se separase de Musgravii din nord cândva în secolul al şaisprezecelea şi se stabilise în vestul ţinutului Sussex, unde Conacul Hurlstone este poate cea mai veche clădire locuită din regiune. Ceva din locul lui de naştere părea că se lipise de el, iar eu nu i-am privit niciodată faţa palidă şi ascuţită, sau semeţia capului fără să îl asociez cu arcade cenuşii şi geamuri despărţite de stinghii din lemn şi cu toate celelalte venerabile rămăşiţe ale unei structuri feudale. Am început să discutăm o dată sau de două ori şi îmi aduc aminte că s-a arătat deseori extrem de interesat de metodele mele de observaţie şi deducţie.

Timp de patru ani nu am mai auzit nimic despre el, până într-o dimineaţă, când a intrat în apartamentul meu din strada Montague. Nu se schimbase mai deloc; era îmbrăcat la modă – a fost întotdeauna puţin cam filfizon – şi-şi păstrase aceeaşi purtare liniştită şi suavă care pe vremuri îl făcuse deosebit.

— Ce mai faci, Musgrave? l-am întrebat, după ce ne-am strâns cordial mâinile.

— Probabil că ai auzit de moartea bietului meu tată, a răspuns el. S-a stins acum vreo doi ani. De atunci a trebuit bineînţeles să conduc domeniul Hurlstone şi viaţa mea a fost una ocupată, mai ales că sunt de asemenea un membru reprezentant al ţinutului meu. Dar am auzit, Holmes, că ai început să îţi foloseşti în scopuri practice capacităţile cu care obişnuiai să ne uimeşti?

— Da, am zis. Acum trăiesc de pe urma inteligenţei mele.

— Sunt încântat să aud asta, căci în momentul de faţă sfatul tău ar fi de mare valoare pentru mine. S-au întâmplat nişte lucruri foarte ciudate la Hurlstone şi poliţia nu a fost în stare să lămurească situaţia. Este, într-adevăr, o afacere cât se poate de extraordinară şi inexplicabilă.

Îţi poţi imagina, Watson, cu câtă nerăbdare l-am ascultat, căci se părea că şansa după care tânjisem în timpul acelor luni de inactivitate îmi bătea în sfârşit la uşă. În adâncul fiinţei mele, eram sigur voi reuşi acolo unde alţii au dat greş, iar acum aveam ocazia să mă testez.

— Te rog, spune-mi toate detaliile, am strigat.

Reginald Musgrave s-a aşezat în faţa mea şi a aprins ţigara pe care i-o oferisem.

— Trebuie să ştii, zise el, că, deşi sunt burlac, sunt nevoit să ţin o adevărată armată de servitori la Hurlstone, pentru că este un loc imens şi are nevoie de multă îngrijire. Ţin şi o rezervaţie şi, când se deschide sezonul la fazani, de obicei dau o petrecere, astfel încât nu se poate să ai puţini angajaţi. În total sunt opt slujnice, bucătarul, majordomul, doi servitori şi un băiat în casă. Grădina şi grajdurile au, bineînţeles, personal separat. Dintre aceşti servitori, majordomul Brunton era de cel mai mult timp în serviciul nostru. Era un tânăr învăţător fără slujbă atunci când l-a angajat tatăl meu, dar era un om energic şi cu mare tărie de caracter, astfel că, în curând, a devenit de nepreţuit în gospodărie. Era un bărbat frumos şi bine făcut, cu o frunte splendidă şi acum nu poate avea mai mult de patruzeci de ani, deşi a lucrat la noi timp de douăzeci de ani. Cu aceste avantaje personale şi cu talentele lui extraordinare, căci vorbeşte mai multe limbi şi cântă la aproape toate instrumentele muzicale, este de minune că s-a mulţumit atât de mult timp cu o asemenea funcţie. Dar presupun că era comod şi îi lipsea energia să facă vreo schimbare. Majordomul de la Hurlstone este întotdeauna ţinut minte de toţi cei care ne vizitează.

Însă acest model de om are un singur defect. Este un fel de Don Juan şi îţi poţi imagina că, pentru un om ca el, nu este un rol foarte greu de jucat într-o regiune liniştită de ţară. Atunci când era căsătorit nu era o problemă, dar, de când a devenit văduv, am avut numai necazuri cu el. Cu câteva luni în urmă, aveam speranţa că se va aşeza din nou la casa lui, fiindcă se logodise cu Rachel Howells, una din slujnicele noastre. Dar a părăsit-o şi şi-a îndreptat atenţia asupra lui Janet Tregellis, fiica pădurarului-şef. Rachel, care este o fată foarte bună, dar cu un temperament galez iritabil, a făcut o criză serioasă de meningită, iar acum umblă prin casă, sau cel puţin umbla, până ieri, cu ochii vineţi, ca o umbră a celei care a fost odată. Aceasta

a fost prima tragedie de la Hurlstone, dar a urmat o a doua, care ne-a făcut să uităm de ea şi care a fost precedată de dezonoarea şi concedierea majordomului Brunton.

Iată cum s-a întâmplat. După cum am spus, omul era inteligent, dar chiar această inteligenţă i-a cauzat ruina, căci se pare că a dus la o curiozitate nesăţioasă în privinţa unor lucruri care nu erau deloc treaba lui. Nu aveam nici cea mai vagă idee până unde împingea el această curiozitate, până când o simplă întâmplare mi-a deschis ochii.

Am menţionat deja cât de imensă era casa. Într-o zi, săptămâna trecută, marţi seara, ca să fiu mai exact, nu puteam dormi, după ce băusem ca neghiobul o cafea tare după cină. M-am luptat să adorm până pe la două dimineaţa, dar mi-am dat seama că nu are nici un rost, aşa că m-am sculat şi am aprins o lumânare cu intenţia de a continua lectura unui roman pe care începusem să-l citesc. Însă cartea rămăsese în salon, astfel încât mi-am pus halatul şi m-am dus s-o iau.

Ca să ajung în salon, a trebuit să cobor un rând de trepte şi apoi să traversez capătul unui culoar care ducea la bibliotecă şi la sala armelor. Îţi poţi imagina surpriza mea când, în momentul în care am privit de-a lungul acestui coridor, am văzul o licărire de lumină venind dinspre uşa deschisă a bibliotecii. Eu însumi stinsesem lampa şi închisesem uşa înainte de a mă duce la culcare. Fireşte, primul meu gând a fost că intraseră nişte hoţi. Coridoarele de la Hurlstone au pereţii plini de colecţii de arme vechi. Dintre acestea, am luat un topor şi, lăsând lumânarea jos, m-am furişat de-a lungul culoarului şi am aruncat o privire prin uşa deschisă.

Majordomul Brunton era în bibliotecă. Stătea într-un fotoliu, cu ceea ce părea a fi o hartă pe genunchi şi cu capul în mâini, pierdut în gânduri. Am rămas uluit, privindu-l din întuneric. O lumânare subţire de pe marginea mesei răspândea o lumină palidă, de ajuns cât să-mi dau seama că era complet îmbrăcat. Deodată, în timp ce-l priveam, s-a ridicat din fotoliu şi, ducându-se la birou, a descuiat şi a tras unul din sertare. De aici a luat o hârtie şi, întorcându-se la locul lui, a întins-o pe marginea mesei, lângă lumânare, şi a început s-o studieze minuţios. Văzând cu cât calm examina documentele familiei mele, am fost copleşit de indignare şi am făcut un pas înainte, iar Brunton, ridicându-şi privirea, m-a văzut stând în pragul uşii. A sărit în picioare, cu

faţa palidă şi speriată, şi şi-a vârât în sân presupusa hartă pe care o studia la început.

— Aşa, deci, am zis eu. Aşa răsplăteşti tu încrederea pe care ţi-am acordat-o. Vei părăsi serviciul meu începând de mâine.

Se înclină, având înfăţişarea unui om complet distrus şi se furişă pe lângă mine fără să scoată un cuvânt. Lumânarea era încă pe masă şi, la lumina ei, m-am uitat să văd ce hârtie luase Brunton din birou. Spre surprinderea mea, era una fără nici o importanţă, doar o copie a întrebărilor şi răspunsurilor din cadrul unei vechi şi ciudate sărbători numite „Ritualul Musgrave”. Este un fel de ceremonie specifică familiei noastre, veche de câteva secole, prin care fiecare membru al familiei Musgrave trebuie să treacă o dată cu împlinirea majoratului, o chestiune de interes particular şi poate de o oarecare importanţă pentru arheologi, la fel ca blazoanele şi luptele noastre, dar în rest de nici un folos.

— Ar fi bine să revenim mai târziu la hârtie, am zis.

— Da, dacă eşti de părere că e într-adevăr necesar, a răspuns el, cu oarecare ezitare. Dar să-mi continuu povestea: am încuiat la loc sertarul, folosind cheia pe care o lăsase, Brunton şi am dat să plec, când am văzut cu surprindere că majordomul se întorsese şi stătea în faţa mea.

— Domnule Musgrave, a strigat el, cu o voce răguşită de emoţie, nu suport să fiu dezonorat, domnule. Am fost întotdeauna mai mândru decât îmi permitea poziţia mea în viaţă, iar dezonoarea m-ar ucide. Mă veţi avea pe conştiinţă, domnule. Chiar aşa va fi, dacă mă aduceţi la deznădejde. Dacă nu mă mai puteţi ţine după cele întâmplate, atunci, pentru numele lui Dumnezeu, lăsaţi-mă să vă dau preavizul şi să plec după o lună, ca şi când ar fi din proprie iniţiativă. Aş putea suporta asta, domnule Musgrave, dar nu să fiu alungat de faţă cu toţi oamenii pe care îi cunosc atât de bine.

— Nu meriţi prea multă consideraţie, Brunton, am răspuns. Purtarea ta a fost foarte ruşinoasă. Totuşi, pentru că ai fost în familia noastră de mult timp, nu doresc să te dezonorez în faţa tuturor. Cu toate acestea, o lună este prea mult. Poţi să pleci după o săptămână şi motivează-ţi plecarea cum vrei.

— Doar o săptămână, domnule? strigă el, cu o voce disperată. Două, spuneţi măcar două săptămâni!

— O săptămână, am repetat eu, şi poţi considera că te-am tratat cu foarte mare indulgenţă.

S-a furişat afară, cu capul în piept, ca un om zdrobit, în timp ce eu am stins lumânarea şi m-am întors în camera mea. Două zile după acest eveniment, Brunton a fost extrem de conştiincios faţă de îndatoririle lui. N-am făcut nici o aluzie la cele petrecute şi am aşteptat cu oarecare curiozitate să văd cum îşi va acoperi dezonoarea. Cu toate astea, a treia dimineaţa nu şi-a făcut apariţia după micul dejun, aşa cum avea obiceiul, ca să primească de la mine instrucţiunile pe ziua respectivă. Când am ieşit din sala de mese, m-am întâlnit din întâmplare cu Rachel Howells, servitoarea. Ţi-am spus că tocmai se întremase după boală şi arăta îngrozitor de palidă şi de istovită, astfel că am mustrat-o că venise la lucru.

— Ar trebui să fii în pat, am zis. Îţi vei relua îndatoririle când te vei simţi mai bine.

M-a privit cu o expresie atât de ciudată, încât am început să bănuiesc că îi fusese afectat creierul.

— Mă simt destul de bine, domnule Musgrave, zise ea.

— Vom vedea ce spune doctorul, am răspuns. Trebuie să-ţi întrerupi lucrul chiar acum şi, când te duci jos, spune-i lui Brunton că vreau să-i vorbesc.

— Majordomul a plecat, zise ea.

— A plecat! Unde?

— A plecat. Nu l-a văzut nimeni. Nu e în camera lui. Da, a plecat, a plecat!

Se rezemă de perete, râzând în hohote ascuţite, în timp ce eu, îngrozit de această criză de isterie, m-am repezit la clopoţel, să sun după ajutor. Fata a fost dusă în camera ei, încă ţipând şi suspinând, iar eu am făcut cercetări în legătură cu Brunton. Nu era nici o îndoială că dispăruse. Nu se dormise în patul lui, nu-l văzuse nimeni de când se retrăsese în cameră cu o seară înainte şi totuşi era greu de înţeles cum putuse să iasă din casă, din moment ce, şi ferestrele şi uşile au fost găsite încuiate a doua zi de dimineaţă. Hainele, ceasul, chiar şi banii erau la el în cameră, dar costumul negru pe care îl purta de obicei lipsea. Şi papucii lipseau, în schimb ghetele erau acolo. Unde putuse Brunton să se ducă în timpul nopţii şi ce se întâmplase cu el?

Bineînţeles, am cercetat casa din pivniţă până în mansardă, dar nu era nici urmă de el. Aşa cum am mai spus, e o casă

veche, ca un labirint, mai ales în aripa principală, care acum este practic nelocuită, dar am răscolit în fiecare cameră şi în fiecare pivniţă, fără să descoperim nici cea mai mică urmă a omului dispărut. Mi se părea incredibil că ar fi putut să plece lăsându-şi lucrurile în urmă şi totuşi, unde putea fi? Am chemat poliţia locală însă fără succes. Plouase cu o seară înainte şi am examinat peluza şi potecile din jurul casei, dar în zadar. Aşa stăteau lucrurile, când un nou incident ne-a distras atenţia de la misterul original.

Timp de două zile, Rachel Howells fusese atât de bolnavă, când în delir, când isterică, încât angajasem o infirmieră să stea noaptea cu ea. A treia dimineaţă după dispariţia lui Brunton, infirmiera, văzând că pacienta doarme liniştită, a adormit în fotoliu. Când s-a trezit dimineaţa devreme, a găsit patul gol, geamul deschis şi nici urmă de bolnavă. Am fost sculat imediat şi, împreună cu cei doi servitori, am început numaidecât să căutăm fata dispărută. N-a fost greu de ghicit în ce direcţie plecase, căci, începând de sub fereastră, ne-am luat cu uşurinţă după urmele paşilor ei, de-a curmezişul peluzei până la marginea lacului, unde au dispărut în apropierea potecii pietruite, care duce în afara domeniului. Acolo lacul are aproape doi metri şi jumătate în adâncime şi-ţi poţi imagina ce am simţit când am văzut că urmele paşilor bietei nebune se opriseră la marginea lui.

Bineînţeles că am dragat imediat lacul ca să recuperăm rămăşiţele, dar n-am găsit nici o urmă de cadavru. Pe de altă parte, am scos la suprafaţă un obiect la care nu ne aşteptam. Era un sac din pânză de in care conţinea o grămadă de metal ruginit şi decolorat şi mai multe pietricele şi cioburi închise la culoare. Această stranie descoperire a fost tot ce am găsit în lac şi, cu toate că ieri am căutat şi am întrebat peste tot, nu ştim ce s-a întâmplat cu Rachel Howells sau cu Richard Brunton. Poliţia locală nu mai are nici o idee, astfel că am apelat la tine, ca o ultimă variantă.

Îţi poţi închipui, Watson, cu câtă nerăbdare am ascultat această înşiruire extraordinară de evenimente, străduindu-mă să le pun cap la cap şi să născocesc vreun fir comun care să le lege pe toate. Majordomul dispăruse. Servitoarea dispăruse. Servitoarea-l iubise pe majordom, dar mai târziu avusese motive să-l urască. Avea sânge galez, era arzătoare şi pătimaşă. Fusese

îngrozitor de agitată imediat după dispariţia lui. Aruncase în lac o geantă cu conţinut ciudat. Toţi aceşti factori trebuiau luaţi în considerare şi totuşi nici unul din ei nu ajungea la miezul problemei. Care era punctul de plecare al acestui lanţ de evenimente? Acolo era sfârşitul acestei poveşti încurcate.

— Musgrave, am zis, trebuie să văd acea hârtie pe care majordomul acesta al tău a crezut că merită să o studieze, chiar cu riscul de a-şi pierde slujba.

— E mai degrabă o chestie absurdă, ritualul acesta al nostru, răspunse el. Dar cel puţin îl salvează graţia pe care i-o conferă vechimea. Am aici o copie a întrebărilor şi răspunsurilor, dacă doreşti să te uiţi pe ele.

Mi-a întins hârtia pe care o vezi acum în mâna mea, Watson, şi acesta este ciudatul catehism căruia fiecare Musgrave trebuia să i se supună, când devenea bărbat. Îţi voi citi întrebările şi răspunsurile, aşa cum sunt:

„A cui a fost?”
„A celui care nu mai este.”
„Cine-o va avea?”
„Cel care va veni.”
„Unde era soarele?”
„Deasupra stejarului.”
„Unde era umbra?”
„Sub ulm.”
„Cum se păşea?”
„Spre nord zece şi cu zece, spre est cinci şi cu cinci, spre sud doi şi cu doi, spre vest unu şi cu unu, şi aşa dedesubt.”
„Ce vom da în schimb?”
„Tot ce e al nostru.”
„De ce să-l dăm?”
„De dragul încrederii.”

— Originalul nu e datat, dar este scris cu ortografia folosită la jumătatea secolului al şaptesprezecelea, remarcă Musgrave. Cu toate astea, mă tem că n-o să-ţi fie de mare ajutor în rezolvarea acestui mister.

— Cel puţin, am zis, ne oferă un alt mister, şi unul care e mult mai interesant decât primul. S-ar putea ca rezolvarea unuia să fie şi rezolvarea celuilalt. Mă vei ierta, Musgrave, dacă-ţi voi

spune că majordomul tău mi se pare că a fost un om foarte deştept şi că a avut o minte mai pătrunzătoare decât zece generaţii de stăpâni de-ai lui.

— Nu prea te urmăresc, zise Musgrave. Mie mi se pare că hârtia nu are practic nici o importanţă.

— În schimb, mie mi se pare foarte importantă şi îmi închipui că Brunton a fost de aceeaşi părere. Probabil că o mai văzuse înainte de noaptea în care l-ai prins.

— E foarte posibil. Nu ne-am străduit să o ascundem.

— Cred că ultima oară a vrut pur şi simplu să îşi reîmprospăteze memoria. Avea, din câte am înţeles, un fel de hartă sau schiţă cu care compara manuscrisul şi pe care a vârât-o în buzunar atunci când ai apărut.

— E adevărat. Dar ce legătură putea el să aibă cu acest obicei vechi al familiei noastre şi ce înseamnă aiureala asta?

— Nu cred că ne va fi foarte greu să stabilim acest lucru, am zis eu. Cu permisiunea ta, vom lua primul tren spre Sussex şi vom aprofunda chestiunea la faţa locului.

În aceeaşi după-amiază, am ajuns amândoi la Hurlstone. Probabil că ai văzut imagini şi ai citit descrieri ale celebrei clădiri vechi, aşa că îmi voi limita relatarea despre ea la a spune că e construită în formă de L, latura lungă fiind partea mai modernă, iar cea scurtă nucleul străvechi din care s-a dezvoltat cealaltă. În centrul acestei laturi vechi, deasupra uşii joase, cu prag gros în partea superioară, este inscripţionată data 1607, dar experţii sunt de acord că grinzile şi zidăria sunt de fapt mult mai vechi decât atât. Pereţii enorm de groşi şi ferestrele mici din această latură determinaseră familia să construiască, în secolul trecut, o nouă aripă, iar cea veche, atunci când era folosită, servea drept magazie şi pivniţă. Casa e înconjurată de un parc superb, cu o pădure bătrână şi frumoasă, iar lacul, la care se referise clientul meu, se află aproape de alee, la aproximativ două sute de iarzi de clădire.

Eram deja ferm convins, Watson, că nu aveam aici trei mistere separate, ci doar unul, şi că, dacă voi descifra corect „Ritualul Musgrave”, voi deţine cheia care mă va conduce la adevărul cu privire atât la majordomul Brunton, cât şi la servitoarea Howells. Mi-am concentrat atunci întreaga atenţie asupra acestui lucru. De ce ar fi fost acest servitor atât de nerăbdător să stăpânească formula asta veche?

Evident, pentru că văzuse ceva în ea care scăpase tuturor acelor generaţii de moşieri şi din care se aştepta să tragă nişte foloase personale. Dar ce văzuse şi cum îi afectase asta soarta?

Citind ritualul, îmi era perfect clar că măsurătorile trebuie să se refere la vreun loc la care făcea aluzie restul documentului şi că, dacă vom găsi acel loc, ne vom putea da seama care era secretul pe care strămoşii familiei Musgrave consideraseră că este necesar să-l îmbălsămeze într-un mod atât de curios. Aveam două indicii cu care puteam începe, un stejar şi un ulm. În ceea ce priveşte stejarul, nu era nici o îndoială. Chiar în faţa casei, pe partea stângă a aleii, se afla un patriarh al stejarilor, unul dintre cei mai minunaţi copaci pe care i-am văzut vreodată.

— Cred că stejarul ăsta era aici când a fost conceput ritualul vostru, am zis eu, când am trecut pe lângă el.

— Era aici şi pe vremea cuceririi normande, după toate probabilităţile, răspunse el. Are o circumferinţă de aproape şapte metri.

— Aveţi cumva şi ulmi bătrâni? am întrebat.

— Era unul foarte bătrân acolo, dar a fost lovit de trăsnet cu zece ani în urmă şi am tăiat ciotul.

— Se poate vedea unde a fost?

— Bineînţeles.

— Alţi ulmi nu mai sunt?

— Vechi nu, dar avem destui fagi.

— Aş vrea să văd locul unde a crescut.

Venisem cu docartul şi clientul meu mă conduse imediat, fără să mai intrăm în casă, la „cicatricea” de pe peluză, unde fusese odinioară ulmul. Era aproape la jumătatea distanţei dintre stejar şi casă. Cercetările mele păreau să avanseze.

— Presupun că este imposibil să aflăm cât de înalt era ulmul? am întrebat.

— Ţi-o pot spune imediat. Era de nouăsprezece metri şi douăzeci de centimetri.

— Cum de ştii asta? am întrebat surprins.

— Când fostul meu profesor îmi dădea un exerciţiu de trigonometrie, era întotdeauna vorba de măsurarea unei înălţimi. Când eram puşti, calculam fiecare copac şi clădire de pe domeniu.

Acesta era un noroc neaşteptat. Informaţiile se adunau mai repede decât aş fi sperat în mod normal.

— Spune-mi, l-am întrebat, majordomul tău ţi-a pus vreo odată o astfel de întrebare?

Reginald Musgrave m-a privit cu uimire.

— Acum că mi-ai adus aminte, răspunse el, Brunton chiar m-a întrebat de înălţimea copacului cu câteva luni în urmă, în legătură cu nu ştiu ce ceartă dintre el şi grăjdar.

Aceasta era o veste grozavă, Watson, căci îmi arăta că sunt pe drumul cel bun. M-am uitat la soare. Era încă jos, iar după calculul meu, urma să ajungă deasupra bătrânului stejar în mai puţin, de o oră. Atunci, una din condiţiile menţionate în Ritual va fi îndeplinită. Iar umbra ulmului trebuie să însemne capătul cel mai îndepărtat al umbrei, altfel s-ar fi ales trunchiul drept ghid. Trebuia, deci, să aflu unde va cădea capătul îndepărtat al umbrei atunci când soarele va fi deasupra stejarului.

— Lucrul acesta trebuie să fi fost dificil, Holmes, din moment ce ulmul nu mai era acolo.

— Ei bine, cel puţin ştiam că, dacă Brunton putea s-o facă, atunci puteam şi eu. În plus, nu era cine ştie ce greutate. M-am dus cu Musgrave în biroul lui şi mi-am înjghebat un ţăruş, de care am legat o sfoară lungă, cu un nod pentru fiecare yard. Apoi am luat două lungimi de gută de pescuit, care ajungeau exact până la un metru şi optzeci de centimetri, şi m-am întors împreună cu clientul meu la locul unde fusese ulmul. Soarele tocmai atingea vârful stejarului. Am fixat guta la un capăt, am marcat direcţia umbrei şi am măsurat-o. Era lungă de doi metri şi şaptezeci de centimetri.

Bineînţeles că acum calculul era simplu. Dacă o gută de un metru şi optzeci de centimetri avea o umbră de doi metri şi şaptezeci de centimetri, atunci un copac de nouăsprezece metri şi douăzeci de centimetri ar avea una de douăzeci şi opt de metri şi optzeci de centimetri, iar direcţia uneia va fi, desigur, şi direcţia celeilalte. Am măsurat distanţa, care m-a adus până aproape de zidul casei, şi am marcat locul cu un ţăruş. Îţi închipui bucuria mea, Watson, când, la vreo patru centimetri de ţăruşul meu, am văzut o gaură în pământ. Mi-am dat seama că era marcajul făcut de Brunton după măsurătorile lui şi că eram încă pe urma lui.

Din acest punct am început să număr paşii, după ce stabilisem în prealabil punctele cardinale cu ajutorul busolei mele de buzunar. Zece paşi cu fiecare picior m-au dus de-a

lungul zidului casei, unde am marcat din nou locul cu un ţăruş. Apoi, am numărat cu grijă cinci spre est şi doi spre sud. Am ajuns chiar în pragul vechii uşi. Doi paşi spre vest însemna că trebuia acum să merg doi paşi pe coridorul pavat cu dale de piatră şi acesta era locul indicat de Ritual.

Niciodată nu m-am simţit mai dezamăgit, Watson. Pentru o clipă, mi s-a părut că trebuie să fie vreo greşeală radicală în calculele mele. Soarele care apunea strălucea pe podeaua coridorului şi astfel puteam vedea că vechile dale cenuşii şi tocite cu care era pavată erau bine cimentate şi nu fuseseră mai mult ca sigur mutate din loc de foarte mulţi ani. Brunton nu umblase aici. Am bătut cu piciorul în podea, dar suna la fel peste tot şi nu se vedea nici urmă de spărtură sau crăpătură. Din fericire, Musgrave, care începuse să aprecieze însemnătatea metodelor mele şi care era acum la fel entuziasmat ca mine, luă manuscrisul ca să-mi verifice calculele.

— „Şi dedesubt”, strigă el. Ai uitat de „şi dedesubt”.

Am crezut că voia să spună că trebuie să săpăm, dar apoi, fireşte, mi-am dat seama imediat că greşeam.

— Înseamnă că există o pivniţă dedesubt? am strigat.

— Da, şi este la fel de veche ca şi casa. Aici jos, pe uşa asta.

Am coborât o scară de piatră în spirală, iar însoţitorul meu luă un chibrit şi aprinse un felinar mare, aflat în colţ, pe un butoi. Într-o clipă a fost evident că ajunsesem în sfârşit la locul care trebuia şi că nu eram singurii care îl vizitaseră de curând.

Fusese folosit drept magazie de lemne, dar lemnele, care mai înainte fuseseră evident împrăştiate pe podea, erau acum strânse grămadă într-o parte şi-n alta, lăsând în mijloc un spaţiu gol. În acest spaţiu era o lespede mare şi grea, cu un inel din fier ruginit în centru, de care era agăţat un fular gros, în carouri.

— Pe legea mea! exclamă clientul meu. Ăsta e fularul lui Brunton. L-am văzut purtându-l şi aş putea să jur în privinţa asta. Ce a căutat ticălosul aici?

La sugestia mea, câţiva poliţişti locali au fost chemaţi la faţa locului, iar eu am încercat să ridic lespedea, trăgând de fular. N-am putut s-o deplasez decât foarte puţin şi numai cu ajutorul unuia dintre poliţişti am reuşit în cele din urmă să o dau la o parte. Dedesubt se căsca o gaură neagră, pe care am încercat

cu toţii s-o străpungem cu privirea, în timp ce Musgrave, îngenunchind pe margine, băgă înăuntru felinarul.

În faţa noastră apăru o cameră mică, de vreo doi metri adâncime şi puţin mai mare de un metru pătrat. Într-o parte era o cutie din lemn turtită, cu margini din alamă, al cărei capac era ridicat, cu o ciudată cheie de modă veche în încuietoare. Era acoperită cu un strat gros de praf, iar umezeala şi viermii mâncaseră lemnul, astfel că un mănunchi de ciuperci albicioase creştea în interior. Mai multe discuri din metal, aparent monede vechi, ca astea pe care le am aici, erau împrăştiate pe fundul cutiei, dar, în rest, nimic altceva.

Totuşi, în acel moment, nu ne gândeam prea mult la cutie, deoarece privirea noastră era pironită pe ceva ce stătea ghemuit lângă ea. Era silueta unui bărbat îmbrăcat în costum negru, care stătea pe vine, cu fruntea prăbuşită pe marginea cutiei şi cu braţele de o parte şi de alta a acesteia. Din cauza poziţiei, tot sângele i se adunase în cap, astfel că nimeni n-ar fi putut recunoaşte figura aceea vineţie şi diformă, dar statura lui, hainele şi părul au fost de ajuns să-i arate clientului meu, atunci când am scos afară cadavrul, că era într-adevăr vorba de majordomul dispărut. Murise de câteva zile, dar nu avea nici o rană sau vânătaie care să arate din ce cauză sfârşise atât de îngrozitor. După ce cadavrul a fost scos din pivniţă, ne-am trezit confruntaţi cu o problemă aproape la fel de formidabilă ca aceea cu care începusem.

Mărturisesc, Watson, că până în acel moment fusesem dezamăgit de cercetările mele. Mă bazasem pe faptul că, o dată descoperit locul la care făcea referinţă Ritualul, problema va fi rezolvată, dar, acum că ajunsesem acolo, îmi părea că sunt la fel de departe ca întotdeauna de a afla care era secretul pe care familia îl ascunsese cu atâtea precauţii. E adevărat că lămurisem soarta lui Brunton, dar acum trebuia să descopăr cum anume murise şi care fusese rolul jucat de femeia dispărută în toată această poveste. M-am aşezat într-un colţ, pe un butoiaş şi am reflectat cu atenţie la toată chestiunea.

Ştii care sunt metodele mele în astfel de cazuri, Watson. Mă pun în locul omului şi, după ce-mi dau seama mai întâi cât de inteligent este, încerc să-mi închipui cum aş fi procedat eu în aceleaşi împrejurări. În acest caz, problema a fost simplificată de faptul că Brunton era foarte inteligent, astfel încât n-a fost

necesar să ţin seama de ecuaţia personală, după cum au poreclit-o astronomii. Ştia că ceva de valoare era ţinut ascuns. A descoperit locul. A văzut că piatra care îl acoperea era prea grea pentru un singur om. Ce-ar face el în continuare? Nu putea să aducă ajutor din afară, chiar dacă avea pe cineva de încredere, fără să descuie uşile şi să rişte să fie descoperit. Era mai bine, dacă putea, să-şi ia ca ajutor pe cineva din casă. Dar pe cine putea să roage? Fata asta îi fusese devotată. Oricât de urât s-a purtat cu o femeie, unui bărbat îi e întotdeauna greu să-şi închipuie că poate a pierdut definitiv iubirea ei. Prin intermediul unor mici atenţii, el ar încerca să se împace cu servitoarea Howells şi apoi ar lua-o drept complice. Ar veni împreună noaptea în pivniţă, iar forţele lor unite ar fi de ajuns să ridice piatra. Până aici le-am putut urmări acţiunile ca şi cum i-aş fi văzut cu ochii mei.

Dar chiar şi pentru ei doi, ridicarea pietrei trebuie să fi fost o muncă anevoioasă, unul dintre ei fiind femeie. Mie şi unui poliţist corpolent din Sussex ni s-a părut o treabă destul de grea. La ce alt ajutor ar face apel? Probabil la acelaşi la care aş fi făcut şi eu. M-am ridicat şi am examinat cu grijă diferitele bucăţi din lemn împrăştiate pe podea. Aproape imediat am găsit ceea ce mă aşteptam să găsesc. O bucată, lungă de vreun metru, avea la un capăt o crestătură foarte vizibilă, în timp ce mai multe bucăţi erau turtite pe margini, ca şi cum ar fi fost presate de o greutate enormă. Evident, după ce au săltat piatra, au vârât bucăţile din lemn în deschizătură, până când în sfârşit aceasta a fost destul de mare ca să pătrundă prin ea şi au ţinut-o deschisă cu ajutorul unei bucăţi din lemn plasate vertical, care s-ar fi putut foarte bine cresta la capătul inferior, din moment ce întreaga greutate a pietrei o presa de marginea celeilalte lespezi. Până aici eram încă pe teren sigur.

Iar acum, în ce fel ar fi trebuit să continuu reconstituirea acestei tragedii nocturne? În mod clar, doar unul ar fi încăput în gaură şi acela a fost Brunton. Fata trebuie să fi aşteptat deasupra. Apoi, Brunton a descuiat cutia, i-a dat probabil fetei conţinutul acesteia, din moment ce nu a fost de găsit nicăieri, şi apoi, apoi, ce s-a întâmplat?

Ce foc mocnit de răzbunare izbucnise deodată ca o flacără în sufletul acestei pătimaşe femei celtice, când l-a văzut pe bărbatul care o nedreptăţise, mai mult poate decât bănuim noi,

în puterea ei? A fost doar o întâmplare că bucata din lemn a alunecat şi că piatra a căzut la loc, închizându-l pe Brunton în ceea ce a devenit mormântul lui? A fost ea vinovată doar de tăcere în privinţa sorţii lui? Sau o lovitură bruscă a mâinii ei a aruncat suportul la o parte, făcând lespedea să se prăbuşească la loc? Oricum ar fi fost, mi se părea că văd silueta femeii încă strângând comoara la piept şi fugind sălbatic pe scara în spirală, cu urechile răsunând de strigătele înăbuşite din spatele ei şi de loviturile înnebunite în lespedea care îl sufoca pe iubitul ei necredincios.

Acesta era secretul chipului său alb, al nervilor zdruncinaţi şi al hohotelor isterice de râs din dimineaţa următoare. Dar ce fusese în cutie? Ce făcuse ea cu conţinutul acesteia? Desigur, trebuie să fi fost metalul vechi şi pietricelele pe care le scosese clientul meu din lac. Le aruncase acolo cu prima ocazie, ca să şteargă şi ultima urmă a crimei ei.

Timp de douăzeci de minute am stat nemişcat, reflectând asupra problemei. Musgrave încă mai era palid, legănând felinarul şi străpungând gaura cu privirea.

— Acestea sunt monede de pe vremea lui Charles I, zise el, arătându-mi câteva care fuseseră în cutie. Vezi, am avut dreptate când am stabilit data Ritualului.

— S-ar putea să mai găsim şi altceva de-al lui Charles I, am exclamat, atunci când semnificaţia probabilă a primelor două întrebări din Ritual mă izbi brusc. Arată-mi conţinutul genţii pe care ai pescuit-o din lac.

Am urcat la el în birou, iar el a răsturnat resturile în faţa mea. Când le-am văzut, mi-am dat seama de ce credea că sunt fără importanţă, căci metalul era aproape negru, iar pietrele erau închise la culoare şi-şi pierduseră strălucirea. Cu toate astea, după ce am şters una din ele de mâneca hainei, a început să strălucească precum o scânteie în căuşul întunecat al palmei. Partea din metal avea forma unui inel dublu, dar fusese atât de îndoit şi răsucit, încât îşi pierduse forma originală.

— Nu trebuie să uiţi, am zis eu, că oamenii regelui au rămas în continuare în Anglia chiar şi după moartea acestuia, iar atunci când în sfârşit au fugit, probabil că au lăsat îngropate în urmă multe din cele mai valoroase averi ale lor, cu intenţia de a se întoarce după ele în vremuri mai paşnice.

— Strămoşul meu, Sir Ralph Musgrave, a fost un cavaler remarcabil şi mâna dreaptă a regelui Charles al II-lea, în timpul călătoriilor lui, zise prietenul meu.

— Nu, zău! am răspuns. Ei bine atunci, asta cred că era ultima verigă care ne lipsea. Trebuie să te felicit, pentru că tocmai ai intrat în posesia, deşi într-o manieră tragică, a unei relicve de o mare valoare intrinsecă, dar de o importanţă şi mai mare în calitate de curiozitate istorică.

— Dar, ce este? întrebă el uimit, cu răsuflarea întretăiată.

— E nici mai mult nici mai puţin decât vechea coroană a regilor Angliei.

— Coroana!

— Exact. Gândeşte-te la ceea ce spune Ritualul. Cum suna? *„A cui a fost?” „A celui care nu mai este.* „Asta a fost după execuţia lui Charles. Apoi, *„Cine o va avea?” „Cel care va veni.”* Acesta era Charles al II-lea, a cărui sosire fusese deja prevăzută. Nu cred că mai încape îndoială că această diademă turtită şi diformă încununa cândva frunţile regilor din dinastia Stuart.

— Şi cum a ajuns în lac?

— A, asta e o întrebare la care va dura ceva timp până să răspundem.

Şi atunci am început să-i schiţez întregul lanţ de presupuneri şi dovezi pe care îl construisem. Când am terminat de povestit, dispăruse şi ultima rază de soare, iar luna strălucea puternic pe cer.

— Dar cum se face că Charles nu şi-a luat coroana când s-a întors? întrebă Musgrave, punând relicva înapoi în sacul din pânză.

— A, ai evidenţiat singurul punct pe care nu-l vom lămuri probabil niciodată. Mai mult ca sigur, acel Musgrave care deţinea secretul a murit între timp şi, dintr-o neglijenţă, a lăsat acest ghid urmaşului său fără să-i explice semnificaţia. Din acea zi şi până acum a fost lăsat moştenire din tată în fiu, până când, în cele din urmă, a ajuns la îndemâna unui om care i-a desluşit secretul şi şi-a pierdut viaţa în această aventură.

Şi aceasta e povestea „Ritualului Musgrave”, Watson. Cei din familie ţin coroana la Hurlstone, deşi au avut ceva probleme legale şi au plătit o sumă considerabilă, înainte să li se permită s-o păstreze. Sunt sigur că, dacă le menţionezi numele meu, vor fi fericiţi să ţi-o arate. Cât priveşte femeia, nu s-a mai auzit nimic

de ea şi e posibil să fi părăsit Anglia, ducând cu ea amintirea crimei sale către cine ştie ce pământ de peste mări.

6. Enigma din Reigate

A trecut ceva timp, până când sănătatea prietenului meu Sherlock Holmes s-a ameliorat după încordarea cauzată de eforturile lui extreme din primăvara lui ‘87. Întreaga afacere cu compania Netherland-Sumatra şi cu mârşăviile colosale ale baronului Maupertuis sunt prea proaspete în mintea publicului şi au o prea strânsă legătură cu politica şi cu finanţele pentru a fi subiecte potrivite în cadrul acestei serii de schiţe. Totuşi, au dus în mod indirect la o problemă deosebită şi complexă, care i-a dat prietenului meu ocazia să demonstreze valoarea unei arme noi pe lângă multe altele de care se folosise în lupta lui de-o viaţă împotriva crimei.

Făcând apel la însemnările mele, observ că era ziua de 14 aprilie atunci când am primit o telegramă de la Lyons, care mă anunţa că Holmes zăcea bolnav în Hotelul Dulong. Am ajuns în camera lui în mai puţin de douăzeci şi patru de ore şi am constatat uşurat că nu era nimic grav în simptomele sale. Însă până şi constituţia lui de fier cedase sub presiunea unei anchete care durase mai bine de două luni, perioadă în care nu lucrase mai puţin de cincisprezece ore pe zi şi, după cum mă asigurase chiar el, nu o dată se concentrase asupra sarcinii sale timp de cinci zile la rând. Nici măcar rezultatul triumfător al muncii lui nu l-a putut salva de o reacţie după un astfel de efort, şi, într-o vreme când numele lui răsuna în toată Europa, iar camera îi era plină până la glezne cu telegrame de felicitare, l-am găsit pradă celei mai negre depresii. Cu toate că, ştia că reuşise acolo unde poliţia a trei ţări eşuase şi că anticipase de fiecare dată manevrele celui mai desăvârşit escroc din Europa, acest lucru nu era suficient să-l scoată din deprimare.

Trei zile mai târziu eram iarăşi amândoi în strada Baker, dar era evident că prietenului meu i-ar fi prins mult mai bine o schimbare, iar gândul la o săptămână de primăvară petrecută la ţară mă atrăgea şi pe mine. Vechiul meu prieten, colonelul Hayter, care, îmi fusese pacient în Afganistan, îşi cumpărase acum o casă lângă Reigate, în Surrey şi mă rugase de multe ori să-l vizitez. Ultima oară, îmi spusese că, dacă prietenul meu ar vrea să vină cu mine, i-ar face mare plăcere să-l aibă şi pe el ca

oaspete. A fost nevoie de puţină diplomaţie, dar când Holmes a înţeles că locuinţa aparţinea unui burlac şi că i se va permite cea mai deplină libertate, a căzut de acord cu planurile mele, astfel că, la o săptămână după întoarcerea noastră de la Lyons, eram sub acoperişul colonelului. Hayter era un vechi şi bun soldat, care călătorise mult şi, după cum mă aşteptasem, şi-a dat în curând seama că el şi Holmes aveau multe lucruri în comun.

În seara sosirii noastre, ne-am dus după cină în sala de arme a colonelului, iar Holmes s-a întins pe canapea, în timp ce eu şi Hayter admiram mica lui colecţie de arme est-europene.

— Apropo, zise deodată colonelul, cred că voi lua unul din pistoalele astea cu mine în cameră, în caz că avem vreo alarmă.

— O alarmă! am zis eu.

— Da, nu demult am avut parte de o sperietură pe-aici. Bătrânului Acton, care e unul dintre magnaţii regiunii, i-a fost spartă casa lunea trecută. N-au fost prea multe pagube, dar indivizii sunt încă liberi.

— Nici un indiciu? întrebă Holmes, uitându-se cu coada ochiului la colonel.

— Încă nu. Dar afacerea e una modestă, una din micile noastre infracţiuni de la ţară, care probabil că vă pare prea nesemnificativă, domnule Holmes, mai ales după această afacere internaţională de proporţii.

Holmes îşi flutură mâna a nepăsare la auzul complimentului, dar zâmbetul lui arăta că îl încântase.

— A fost vreun aspect interesant?

— Nu cred. Hoţii au răscolit biblioteca şi s-au ales cu puţine lucruri pentru osteneala lor. Totul a fost întors cu susul în jos, sertarele deschise cu forţa, dulapurile devastate şi n-au dispărut decât un volum din opera „Homer” a lui Pope, două sfeşnice placate, un prespapier din fildeş, un barometru mic din lemn de stejar şi un ghem de aţă.

— Ce sortiment extraordinar! am exclamat.

— A, e clar că indivizii au înşfăcat tot ce le-a căzut în mână.

Holmes mormăi din canapea.

— Poliţia locală ar trebui să înţeleagă ceva din toate astea, zise el. Păi, e cu siguranţă evident că…

Dar eu ridicai ameninţător degetul.

— Eşti aici ca să te odihneşti, dragă prietene. Pentru, numele lui Dumnezeu, nu te preocupa de o nouă problemă, când nervii tăi sunt la pământ.

Holmes ridică din umeri, privindu-l pe colonel cu o resemnare comică, iar discuţia alunecă spre subiecte mai puţin periculoase.

Era destinat, însă, ca toate precauţiile mele profesionale să fie în zadar, căci, a doua zi de dimineaţă, problema s-a impus asupra noastră în aşa fel încât era imposibil s-o ignori şi vacanţa la ţară a luat o turnură pe care n-o anticipase nici unul dintre noi. Tocmai ne luam micul dejun, când majordomul colonelului dădu buzna, uitând complet de buna-cuviinţă.

— Aţi auzit vestea, domnule? gâfâi el. La Cunningham, domnule!

— Spargere! exclamă colonelul, cu ceaşca de cafea în aer.

— Crimă!

Colonelul scoase un fluierat.

— Pe legea mea! zise el. Atunci, cine a fost ucis? Judecătorul de pace sau fiul lui?

— Nici unul, nici altul, domnule. A fost William, vizitiul. Împuşcat drept în inimă, domnule, şi a amuţit pe veci.

— Dar cine l-a împuşcat?

— Hoţul, domnule. A fugit ca din puşcă şi a scăpat. Tocmai spărsese fereastra de la cămară, când William l-a surprins şi şi-a găsit sfârşitul salvând proprietatea stăpânului său.

— La ce oră s-a întâmplat?

— A fost noaptea trecută, domnule, în jurul orei douăsprezece.

— A, atunci o să trecem pe-acolo mai târziu, zise colonelul, aşezându-se din nou la masă, liniştit. E o afacere cam proastă, adăugă el, după plecarea majordomului. Bătrânul Cunningham e un om de vază pe-aici şi tare cumsecade. O să fie distrus din cauza asta, căci vizitiul era în slujba lui de mulţi ani şi a fost un servitor bun. E clar că sunt aceiaşi ticăloşi care au spart şi casa lui Acton.

— Şi au furat acea colecţie ciudată, zise Holmes, gânditor.

— Exact.

— Hm! Se poate dovedi a fi cel mai simplu lucru din lume, cu toate acestea, la prima vedere pare puţin curios, nu-i aşa? Ar fi de aşteptat ca o bandă de hoţi care acţionează la ţară să

schimbe decorul operaţiunilor lor şi nu să spargă două căsuţe în aceeaşi regiune într-un interval de câteva zile. Aseară, când aţi vorbit despre luarea unor precauţii, îmi amintesc că mi-a trecut prin cap faptul că această zonă e ultimul loc din Anglia spre care hoţul sau hoţii şi-ar îndrepta atenţia, ceea ce arată că mai au, încă multe de învăţat.

— Îmi închipui că e vreun profesionist din regiune, zise colonelul. În acest caz, desigur, locuinţele lui Acton şi Cunningham sunt exact locurile pe care le-ar alege, din moment ce sunt pe departe cele mai mari de pe-aici.

— Şi cele mai bogate?

— Păi, ar trebui să fie, dar au avut un proces care a durat câţiva ani şi care i-a secat de sânge pe amândoi, cred. Bătrânu Acton revendică jumătate din proprietatea lui Cunningham, iar avocaţii se ocupă de asta zi şi noapte.

— Ei bine, dacă e vorba de un infractor local, n-ar trebui să fie prea dificil de găsit, zise Holmes, căscând. Bine, bine, Watson, n-am de gând să mă amestec.

— Inspectorul Forrester, domnule, spuse majordomul, împingând uşa la perete.

Funcţionarul, un tânăr elegant, cu o faţă ascuţită, intră în cameră.

— Bună dimineaţa, domnule colonel, zise el, sper că nu vă deranjez, dar am auzit că domnul Holmes din strada Baker e aici.

Colonelul făcu un gest cu mâna în direcţia prietenului meu, iar inspectorul se înclină.

— Ne-am gândit că poate aţi dori să interveniţi, domnule Holmes.

— Sorţii sunt împotriva ta, Watson, zise el râzând. Tocmai discutam cazul, când aţi venit, domnule inspector. Poate ne puteţi da câteva detalii.

Văzând că se reazemă de scaun în acea manieră familiară, mi-am dat seama că nu mai am nici o şansă.

— În afacerea Acton n-am avut nici un indiciu. Dar acum avem destule şi nu e nici o îndoială că e vorba de aceeaşi persoană în ambele cazuri. Omul a fost văzut.

— Aha!

— Da, domnule. Dar a fugit ca o căprioară după ce s-a tras glonţul care l-a omorât pe bietul William Kirwan. Domnul

Cunningham l-a văzut de la fereastra dormitorului, iar domnul Alec Cunningham l-a văzut din coridorul din spate. Era ora douăsprezece fără un sfert când s-a dat alarma. Domnul Cunningham tocmai se dusese la culcare, iar domnul Alec fuma o pipă, îmbrăcat în halat. Amândoi l-au auzit pe William, vizitiul, strigând după ajutor, iar domnul Alec a fugit într-acolo să vadă ce se întâmplă. Uşa din spate era deschisă şi, când a ajuns la capătul de jos al scărilor, a văzut doi oameni luptându-se afară. Unul din ei a tras un foc de armă, celălalt a căzut, iar ucigaşul a fugit prin grădină şi a sărit gardul. Domnul Cunningham, uitându-se pe fereastra dormitorului, l-a văzut pe individ când a ajuns la stradă, dar l-a pierdut imediat din vedere. Domnul Alec s-a oprit să vadă dacă îl poate ajuta pe muribund şi astfel ticălosul a scăpat. În afara faptului că era un bărbat de statură mijlocie şi îmbrăcat în ceva negru, nu avem nici un indiciu asupra persoanei, dar facem cercetări asidue şi, dacă e un străin, o să-l găsim în curând.

— Ce căuta acest William acolo? A spus ceva înainte să moară?

— Nici un cuvânt. Locuieşte într-o cabană împreună cu mama lui şi, fiind un om foarte devotat, ne-am gândit că s-a dus spre casă cu intenţia de a vedea dacă totul e în ordine acolo. Fireşte că treaba cu Acton i-a pus pe toţi în gardă. Probabil că hoţul abia spărsese uşa, încuietoarea a fost forţată, atunci când l-a surprins William.

— I-a spus William ceva mamei lui înainte să plece?

— Este o femeie foarte bătrână şi surdă, aşa că nu putem scoate nici o informaţie de la ea. Şocul a făcut-o pe jumătate nebună, dar am înţeles că n-a fost niciodată foarte inteligentă. Există totuşi un amănunt extrem de important. Uitaţi-vă la asta!

Inspectorul luă dintr-un carnet o bucată ruptă de hârtie şi o întinse pe genunchi.

— A fost găsită între degetele mortului. Se pare că e un fragment rupt dintr-o foaie mai mare. După cum vedeţi, ora menţionată pe ea este chiar aceea la care bietul om şi-a găsit sfârşitul. Vă puteţi imagina că ucigaşul lui ar fi putut să-i smulgă restul hârtiei sau că el ar fi putut lua acest fragment de la ucigaş. Ceea ce scrie pare a fi o întâlnire.

Holmes luă bucata de hârtie, a cărei copie este reprodusă aici:

„la douăsprezece fără un sfert afli ce poate.”

— Presupunând că este o întâlnire, continuă inspectorul, este o teorie posibilă aceea că William Kirwan, deşi avea reputaţia de om cinstit, ar fi putut fi în cârdăşie cu hoţul. S-ar fi putut întâlni cu el acolo, ar fi putut să-l ajute să spargă uşa şi apoi ar fi putut izbucni o ceartă între ei.

— Acest scris este extraordinar de interesant, zise Holmes, care examinase hârtia foarte concentrat. Apele sunt mult mai adânci decât am crezut la început.

Îşi luă capul în mâini, în timp ce inspectorul zâmbi văzând efectul pe care acest caz îl avusese asupra faimosului specialist londonez.

— Ultima dumneavoastră remarcă, spuse Holmes deodată, referitoare la posibilitatea existenţei unei înţelegeri între hoţ şi servitor, această hârtie fiind un bilet prin care îşi dădeau întâlnire, este o presupunere ingenioasă şi nu complet imposibilă. Dar acest scris deschide...

Îşi luă din nou capul în mâini şi rămase adâncit în gânduri câteva minute. Când îşi ridică iar faţa, am fost surprins să văd că obrazul îi era aprins şi ochii îi străluceau la fel ca înainte de boală. Sări în picioare cu toată energia lui de odinioară.

— Uite ce e, zise el. Aş vrea să arunc o mică privire în detaliile acestui caz. Există ceva în el care mă fascinează enorm de mult. Dacă-mi permiteţi, domnule colonel, vă voi părăsi pe dumneavoastră şi pe prietenul meu, Watson, şi voi merge cu inspectorul să testez adevărul câtorva mici idei de-ale mele. Mă voi întoarce într-o jumătate de oră.

Trecu o oră şi jumătate până când inspectorul se întoarse singur.

— Domnul Holmes se plimbă în sus şi-n jos pe-afară, zise el. Vrea să mergem toţi patru până la casă.

— La casa domnului Cunningham?

— Da, domnule.

— De ce?

Inspectorul dădu din umeri.

— Nu prea ştiu nici eu, domnule. Între noi fie vorba, nu cred că domnul Holmes şi-a revenit încă după boala lui. Se poartă foarte ciudat şi e foarte agitat.

— Nu cred că e nevoie să vă alarmaţi, am zis eu. De cele mai multe ori, am descoperit că e o metodă în nebunia lui.

— Unii oameni ar zice că e o nebunie în metoda lui, mârâi inspectorul. Dar arde de nerăbdare să înceapă, domnule colonel, aşa că mai bine ieşim afară, dacă sunteţi gata.

L-am găsit pe Holmes plimbându-se în sus şi-n jos pe câmp, cu bărbia în piept şi cu mâinile vârâte în buzunarele pantalonilor.

— Chestiunea devine din ce în ce mai interesantă, zise el. Watson, excursia ta la ţară este un adevărat succes. Am avut o dimineaţă încântătoare.

— Din câte înţeleg, aţi fost la locul faptei, zise colonelul.

— Da, eu şi inspectorul am făcut o mică recunoaştere împreună.

— Aţi avut noroc?

— Ei bine, am văzut nişte lucruri foarte interesante. Am să vă povestesc pe drum ce am făcut. Mai întâi, am văzut cadavrul acelui nefericit om. A murit într-adevăr din cauza unei răni provocate de un revolver, aşa cum s-a declarat.

— Te-ai îndoit cumva de asta?

— O, e mai bine să verific totul. Inspecţia noastră nu a fost o pierdere de timp. Apoi, am avut o întrevedere cu domnul Cunningham şi cu fiul său, care au putut să indice locul exact unde ucigaşul a trecut prin gardul viu al grădini, atunci când a fugit. Acest lucru a fost de mare interes.

— Fireşte.

— Apoi am fost s-o vedem pe mama nefericitului om. Dar de la ea n-am putut obţine nici o informaţie, pentru că e foarte bătrână şi plăpândă.

— Şi care e rezultatul cercetărilor?

— Convingerea că această crimă e una foarte ciudată! Poate că vizita noastră de acum va reuşi să o mai limpezească puţin. Cred că suntem amândoi de acord, domnule inspector, că bucata de hârtie din mâna mortului, având scrisă pe ea însăşi ora morţii lui, este de o importanţă covârşitoare.

— Ar trebui să ne dea un indiciu, domnule Holmes.

— Chiar ne dă un indiciu. Cel care a scris biletul este cel care l-a sculat pe William Kirwan din patul lui la acea oră. Dar unde e restul acelei foi de hârtie?

— Am cercetat locul cu mare atenţie, sperând că o voi găsi, spuse inspectorul.

— A fost smulsă din mâna mortului. De ce era acel cineva atât de nerăbdător să pună mâna pe ea? Pentru că îl incrimina. Şi ce-ar face cu ea? Foarte probabil ar vârâ-o în buzunar fără să observe că un colţ a rămas în mâna strânsă a cadavrului. Dacă vom găsi restul acelei foi de hârtie, e evident că vom fi făcut progrese mari către rezolvarea misterului.

— Da, dar cum putem ajunge la buzunarul criminalului înainte de a-l prinde pe criminal?

— Mda, mă rog, a meritat totuşi să reflectăm la asta. Apoi, mai există un alt element evident. Biletul i-a fost trimis lui William. Nu se poate să i-l fi înmânat cel care l-a scris, altfel, bineînţeles, i-ar fi putut transmite oral mesajul. Atunci, cine a adus biletul? Sau a venit prin poştă?

— Am făcut cercetări, zise inspectorul. William a primit ieri o scrisoare cu poşta de după-amiază. Plicul l-a distrus el.

— Excelent! exclamă Holmes, bătându-l pe inspector pe spate. Aţi fost să vorbiţi cu poştaşul. E o plăcere să lucrez cu dumneavoastră. Ei bine, iată cabana, şi dacă doriţi să veniţi cu mine, domnule colonel, vă voi arăta locul faptei.

Am trecut pe lângă căsuţa unde locuise victima şi am urcat pe o alee străjuită de stejari, până la frumoasa casă veche, în stil Regina Ana. Pe pragul de sus al uşii era inscripţionată data lui Malplaquet. Holmes şi inspectorul ne-au condus în jurul casei, până când am ajuns la poarta laterală, separată printr-o grădină de gardul viu care străjuieşte drumul. Un poliţist era postat la uşa bucătăriei.

— Deschideţi uşa, domnule poliţist, zise Holmes. Deci, tânărul domn Cunningham stătea chiar pe scările acelea, atunci când i-a văzut pe cei doi bărbaţi luptându-se exact în locul unde suntem noi acum. Bătrânul domn Cunningham era la fereastră. A doua din stânga, şi l-a văzut pe individ fugind tocmai la stânga acelui tufiş. Apoi, domnul Alec s-a repezit afară şi a îngenunchiat lângă omul rănit. Pământul e foarte tare, după cum vedeţi, şi nu sunt urme care să ne ghideze.

În timp ce vorbea, doi bărbaţi ieşiră de după colţul casei, venind spre noi pe poteca din grădină. Unul era în vârstă, cu o faţă robustă şi zbârcită şi cu ochi gravi, celălalt era un tânăr îndrăzneţ, a cărui expresie zâmbitoare, plină de strălucire şi îmbrăcăminte arătoasă contrastau în mod bizar cu problema care ne adusese aici.

— Încă mai faceţi cercetări, ei? îi zise el lui Holmes. Credeam că voi, londonezii, nu greşiţi niciodată. La urma urmei, nu mi se pare că vă mişcaţi foarte repede.

— A, trebuie să ne acordaţi puţin timp, zise Holmes, binedispus.

— O să aveţi nevoie, spuse tânărul Alec Cunningham. Din câte văd, nu avem nici cel mai mic indiciu.

— Avem doar unul, răspunse inspectorul. Ne-am gândii că dacă vom putea găsi... Doamne Dumnezeule, domnule Holmes! Ce s-a întâmplat?

Faţa bietului meu prieten avea cea mai înspăimântătoare expresie. Ochii îi erau daţi peste cap, trăsăturile i se zvârcoleau în agonie şi, cu un geamăt înăbuşit, căzu lat la pământ. Îngroziţi de gravitatea acestei crize bruşte, l-am dus în bucătărie, unde el se lăsă pe spate într-un scaun mare, respirând greu pentru câteva minute. În cele din urmă, scuzându-se ruşinat de slăbiciunea lui, se ridică iar în picioare.

— Watson vă va spune că abia mi-am revenit după o boală gravă, explică el. Sunt predispus la aceste crize bruşte de nervi.

— Să vă trimit acasă cu trăsura mea? întrebă bătrânul Cunningham.

— Ei bine, dacă tot sunt aici, există un element în privinţa căruia aş vrea să fiu sigur. Îl putem verifica foarte uşor.

— Care anume?

— Păi, mie mi se pare că este posibil ca sosirea bietului William să se fi petrecut nu înainte, ci după intrarea hoţului în casă. Se pare că luaţi de bun faptul că, deşi uşa a fost forţată, spărgătorul nu a intrat deloc înăuntru.

— Mă gândesc că acest lucru e destul de evident, zise domnul Cunningham grav. Fiul meu, Alec, nu se dusese încă la culcare şi ar fi auzit în mod sigur dacă ar fi fost cineva în casă.

— Unde stătea?

— Fumam în cabina mea.

— Care e fereastra?

— Ultima din stânga, lângă cea a tatălui meu.

— Bineînţeles, ambele lămpi erau aprinse?

— Fără îndoială.

— Sunt nişte elemente ciudate aici, zise Holmes zâmbind. Nu vi se pare extraordinar ca un hoţ, unul care avea ceva experienţă anterioară, să spargă intenţionat o casă într-un

moment în care vedea după lumini că doi membri ai familiei erau încă în picioare?

— Probabil că se simţea sigur pe el.

— Fireşte că, dacă n-ar fi fost un caz ciudat, nu ar fi fost nevoie să vă cerem dumneavoastră să ne daţi o explicaţie, zise tânărul domn Alec. Dar, în ceea ce priveşte ideea dumneavoastră că bărbatul a jefuit casa înainte să-l surprindă William, cred că e complet absurdă. N-am fi găsit totul răscolit şi n-am fi observat că lipsesc lucruri?

— Depinde de lucruri, zise Holmes. Trebuie să ţineţi minte că avem de-a face cu un hoţ foarte bizar, care pare să lucreze după un plan al lui. Uitaţi-vă, de exemplu, la grămada ciudată de obiecte pe care le-a luat din locuinţa lui Acton – ce anume era?

— Un ghem de aţă, un prespapier şi nu mai ştiu ce alte ciudăţenii.

— Ei bine, se pare că suntem în mâinile dumneavoastră, domnule Holmes, zise bătrânul Cunningham. Orice aţi putea sugera dumneavoastră sau domnul inspector va fi îndeplinit cu siguranţă.

— În primul rând, spuse Holmes, aş vrea să oferiţi o recompensă venind din partea dumneavoastră, căci autorităţilor le-ar lua ceva timp până să se hotărască în privinţa sumei, iar aceste lucruri trebuie făcute imediat. Am notat aici cam cum ar putea fi formulată, dacă aveţi amabilitatea s-o semnaţi. M-am gândit că cincizeci de lire ar fi suficient.

— Aş da bucuros şi cinci sute, zise judecătorul de pace, luând foaia de hârtie şi creionul pe care i le întindea Holmes. Cu toate astea, formularea nu e chiar corectă, adăugă el, aruncându-şi o privire pe document.

— Am scris-o cam în grabă.

— Păi, începeţi prin a spune *„Întrucât în jurul orei unu fără un sfert, marţi dimineaţa, s-a încercat”* şi aşa mai departe. De fapt, a fost la douăsprezece fără un sfert.

Greşeala m-a durut, căci ştiam cât de puternic resimţea Holmes orice scăpare de genul acesta. Era specialitatea lui să fie corect în privinţa faptelor, dar boala lui recentă îl zguduise, iar acest mic incident a fost suficient ca să-mi arate că era încă departe de a fi el însuşi. Se simţi, fireşte, stânjenit pentru o clipă, în timp ce inspectorul îşi ridică mirat sprâncenele, iar Alec

Cunningham izbucni în râs. Totuşi, bătrânul domn corectă greşeala şi îi dădu lui Holmes hârtia înapoi.

— Duceţi-o la tipărit cât mai repede cu putinţă, zise el. Cred că ideea dumneavoastră e excelentă.

Holmes puse cu grijă hârtia în carneţelul lui de buzunar.

— Şi acum, zise el, ar fi într-adevăr bine să mergem cu toţii în casă şi să ne asigurăm că acest hoţ extravagant nu a luat, la urma urmei, ceva cu el.

Înainte de a intra, Holmes cercetă uşa care fusese forţată. Era evident că încuietoarea fusese forţată cu o daltă sau cu un cuţit solid. Puteam vedea semnele făcute în lemn, în locul unde fusese vârâtă unealta.

— Aşadar, nu folosiţi gratii? întrebă el.

— Nu am considerat niciodată că este necesar.

— Nu aveţi câine?

— Ba da, dar este legat cu lanţ, în cealaltă parte a casei.

— Servitorii când se culcă?

— Pe la zece.

— Din câte am înţeles, şi William era de obicei în pat la acea oră.

— Da.

— E ciudat că era treaz tocmai în noaptea cu pricina. Acum, aş fi bucuros dacă aţi avea amabilitatea să ne arătaţi casa, domnule Cunningham.

Un coridor pavat cu dale din piatră, din care se putea ajunge la bucătărie, ducea, prin intermediul unei scări din lemn, direct la primul etaj al casei. Aici ajungeai pe un palier, vizavi de a doua scară, mai ornamentată, care ducea jos, în holul de la intrare. În palier dădeau salonul şi mai multe dormitoare, inclusiv cel al domnului Cunningham şi cel al fiului său. Holmes mergea încet, întipărindu-şi bine în minte arhitectura casei. După expresia feţei sale, mi-am dat seama că adulmecase o urmă şi totuşi nu-mi puteam imagina în nici un fel în ce direcţie îl conduceau deducţiile lui.

— Bunul meu domn, zise domnul Cunningham cu o oarecare nerăbdare, cu siguranţă că acest lucru nu este deloc necesar. La capătul scărilor se află camera mea, iar cea a fiului meu e dincolo de ea. Vă las pe dumneavoastră să apreciaţi dacă ar fi fost posibil ca hoţul să urce până aici fără să ne deranjeze.

— Îmi închipui că acum trebuie să vă învârtiţi în jur şi să daţi de o nouă urmă, zise fiul, cu un zâmbet mai degrabă răutăcios.

— Totuşi, trebuie să vă rog să-mi mai faceţi puţin pe plac. Aş vrea, de exemplu, să ştiu cât de departe se poate vedea afară de la ferestrele dormitoarelor. Aceasta, din câte am înţeles, este camera fiului dumneavoastră, zise el, deschizând uşa, iar aceea, presupun, este antecamera în care stătea şi fuma atunci când s-a dat alarma. Unde dă fereastra ei?

Traversă dormitorul, deschise uşa şi aruncă o privire în cealaltă încăpere.

— Sper că acum sunteţi satisfăcut, zise domnul Cunningham acru.

— Vă mulţumesc. Cred că am văzut tot ceea ce doream.

— Atunci, dacă e într-adevăr necesar, putem merge în camera mea.

— Dacă nu vă deranjez prea mult.

Judecătorul de pace ridică din umeri şi o luă înainte spre dormitorul său, care era o cameră obişnuită şi mobilată simplu. În timp ce o traversam, îndreptându-ne spre fereastră, Holmes îşi încetini din ce în ce mai mult paşii, până când noi doi rămăseserăm ultimii în grup. Lângă piciorul patului, pe o măsuţă, era o farfurie cu portocale şi o carafă cu apă. Când trecurăm pe lângă ea, Holmes se aplecă prin faţa mea şi răsturnă totul în mod intenţionat, spre marea mea uimire. Sticla se sparse în mii de bucăţi, iar fructele se rostogoliră prin toată camera.

— Uite ce-ai făcut, Watson, zise el degajat. Uite ce mizerie ai făcut pe covor.

Oarecum încurcat, m-am aplecat şi am început să culeg fructele, dându-mi seama că, dintr-un motiv anume, prietenul meu voia ca eu să iau vina asupra mea. Ceilalţi s-au oprit şi ei şi au ridicat măsuţa la loc.

— Hei! exclamă inspectorul. Unde s-a dus?

Holmes dispăruse.

— Aşteptaţi aici o clipă, zise tânărul Alec Cunningham. Omul e sărit de pe fix, după părerea mea. Vino cu mine, tată, să vedem unde s-a dus!

S-au repezit afară din cameră şi ne-au lăsat pe mine, pe inspector şi pe colonel uitându-ne unul la altul.

— Pe legea mea, sunt înclinat să-i dau dreptate domnului Alec, zise funcţionarul. Se poate să fie efectul bolii, dar mie mi se pare că...

Dar cuvintele lui fură întrerupte de un strigăt brusc de „Ajutor! Ajutor! Crimă!” Am recunoscut îngrozit vocea prietenului meu. M-am năpustit ca un nebun pe palier. Strigătele, care deveniseră acum un ţipăt răguşit şi neclar, veneau din camera pe care o vizitasem prima dată. Am dat buzna înăuntru şi am intrat apoi în antecamera de dincolo. Cei doi Cunningham erau aplecaţi deasupra siluetei culcate la pământ a lui Sherlock Holmes, tânărul strângându-l de gât cu ambele mâini, în timp ce bătrânul părea că îi suceşte încheietura. Într-o secundă, noi trei i-am smuls de pe el, iar Holmes se ridică în picioare clătinându-se, foarte palid şi evident foarte epuizat.

— Arestaţi-i pe aceşti oameni, domnule inspector, gâfâi el.

— Sub ce acuzaţie?

— Aceea de ucidere a vizitiului lor, William Kirwan.

Inspectorul îl privi uluit.

— Ei, haideţi acum, domnule Holmes, zise el în cele din urmă. Sunt sigur că nu vreţi să spuneţi că...

— Aş, omule, uită-te la feţele lor! strigă Holmes repezit.

Într-adevăr, nu mai văzusem niciodată o mărturisire mai clară a vinovăţiei pe faţa unui om. Bătrânul părea amorţit şi ameţit, cu o expresie gravă şi mohorâtă pe chipul lui puternic marcat. Pe de altă parte, fiul său renunţase la stilul sprinţar şi îndrăzneţ, care îl caracterizase până acum, iar în ochii lui întunecaţi strălucea ferocitatea unei fiare periculoase, deformându-i frumoasele trăsături. Inspectorul nu spuse nimic, ci doar păşi spre uşă şi suflă din fluier. Doi dintre oamenii lui veniră la auzul chemării.

— Nu am de ales, domnule Cunningham, zise el. Sper ca toate acestea să se dovedească a fi o greşeală absurdă, dar vedeţi că... Aha, aşa deci? Aruncă-l!

Lovi cu mâna scurt şi un revolver, al cărui cocoş tânărul tocmai se pregătea să-l tragă, căzu pe podea.

— Păstraţi-l, zise Holmes, punându-şi încet piciorul pe el. O să vă fie de folos la proces. Dar iată ceea ce voiam noi de fapt.

Ne arătă o bucăţică de hârtie mototolită.

— Restul foii! exclamă inspectorul.

— Exact.

— Şi unde era?

— Unde eram sigur că trebuie să fie. O să vă clarific imediat întreaga poveste. Cred, domnule colonel, că dumneavoastră şi Watson vă puteţi întoarce acum, voi veni şi eu cel mult după o oră. Eu şi domnul inspector trebuie să vorbim cu prizonierii, dar cu siguranţă mă voi întoarce până la prânz.

Sherlock Holmes se ţinu de cuvânt, căci pe la ora unu ni se alătură în salonul colonelului. Era însoţit de un domn în vârstă, mic de statură, pe care ni-l prezentă ca fiind domnul Acton, a cărui casă fusese scena primei spargeri.

— Am dorit ca domnul Acton să fie de faţă când voi dezvălui adevărul în această mică problemă, zise Holmes, deoarece e firesc să fie foarte interesat de detalii. Mi-e teamă, dragul meu colonel, că regretaţi ora în care aţi primit în casă o aşa pasăre a furtunii ca mine.

— Dimpotrivă, răspunse colonelul cu căldură, consider un mare privilegiu faptul că mi s-a permis să vă studiez metodele de lucru. Mărturisesc că acestea îmi depăşesc cu mult aşteptările şi că sunt complet incapabil să-mi dau seama cum aţi ajuns la rezultat. Nu am văzut încă nici urmă de indiciu.

— Mi-e teamă că explicaţia mea s-ar putea să vă deziluzioneze, dar am avut mereu obiceiul să nu ascund nici una din metodele mele, nici de prietenul meu Watson, nici de oricine altcineva, care ar putea fi interesat în mod inteligent de ele. Dar, mai întâi, întrucât sunt cam zdruncinat după încăierarea pe care am avut-o în antecameră, cred că mă voi servi cu un strop din rachiul dumneavoastră, domnule colonel. Puterile mele au cam fost puse la încercare în ultima vreme.

— Sper că n-aţi mai avut vreuna din acele crize nervoase.

Sherlock Holmes râse cu poftă.

— Ajungem în curând şi la asta, zise el. Vă voi relata cazul începând cu începutul şi arătându-vă diferitele elemente care m-au ghidat în luarea hotărârii mele. Vă rog să mă întrerupeţi dacă există vreo deducţie care nu vă este perfect clară.

În arta investigaţiei, este de o mare importanţă să poţi recunoaşte, dintr-un număr de fapte, care din ele sunt întâmplătoare şi care sunt vitale. Altfel, energia şi atenţia îţi sunt împrăştiate, în loc să fie concentrate. Acum, în acest caz, nu a existat de la bun început nici o îndoială în mintea mea că

trebuie să caut cheia întregii poveşti în bucata de hârtie din mâna mortului.

Înainte de a intra în detalii, aş vrea să vă atrag atenţia asupra faptului că, dacă relatarea lui Alec Cunningham ar fi fost corectă şi dacă atacatorul, după ce l-a împuşcat pe William Kirwan, ar fi fugit imediat, atunci este evident că nu el a smuls hârtia din mâna mortului. Dar, dacă nu a fost el, trebuie să fi fost chiar Alec Cunningham, deoarece, până să coboare bătrânul, mai mulţi servitori erau deja la locul faptei. Amănuntul e simplu, dar inspectorul îl omisese pentru că a pornit de la presupunerea că aceşti magnaţi ai regiunii nu aveau nimic de a face cu asta. În schimb, eu mi-am făcut un obicei din a nu avea niciodată prejudecăţi şi de a urma supus faptele, oriunde m-ar duce ele. Astfel, încă de la începutul cercetărilor mele, m-am trezit că mă uit chiorâş la rolul jucat de domnul Alec Cunningham.

Apoi am examinat cu atenţie colţul de hârtie pe care ni-l arătase inspectorul. Mi-a fost imediat clar că făcea parte dintr-un document foarte important. Priviţi! Nu observaţi acum ceva foarte sugestiv la hârtia aceasta?

— Are o înfăţişare neregulată, zise colonelul.

— Dragul meu domn, strigă Holmes, nu poate exista nici cea mai mică îndoială din lume că a fost scrisă de două persoane prin alternarea cuvintelor! Când vă voi atrage atenţia asupra T-urilor energice din „la”[1] şi „fără”[2] şi vă voi ruga să le comparaţi cu cele slabe din „sfert”[3] şi „douăsprezece”[4], vă veţi da numaidecât seama de asta. O scurtă analiză a acestor patru cuvinte v-ar permite să spuneţi cu toată convingerea că „afli”[5] şi „poate”[6] sunt scrise de mâna energică, iar „ce”[7] de mâna mai slabă.

— Pe legea mea, e clar ca lumina zilei! exclamă colonelul. De ce ar scrie doi oameni o scrisoare în acest fel?

---

1 „at” în engleză – n.tr.
2 „to” în engleză – n.tr.
3 „quarter” în engleză – n.tr.
4 „twelve” în engleză – n.tr.
5 „learn” în engleză – n.tr.
6 „maybe” în engleză – n.tr
7 „what” în engleză – n.tr.

— Evident pentru că afacerea era una urâtă, iar unul din cei doi, care nu avea încredere în celălalt, s-a hotărât ca, orice vor face, amândoi să fie implicaţi în mod egal. Acum, dintre cei doi oameni, este clar că cel care a scris cuvintele „la” şi „fără” era şeful.

— Cum de aţi ajuns la o asemenea concluzie?

— O putem deduce din simplul caracter al unui scris în comparaţie cu celălalt. Dar avem motive mult mai întemeiate de atât ca să presupunem asta. Dacă examinaţi cu atenţie aceasta bucată de hârtie, veţi ajunge la concluzia că omul cu scrisul energic şi-a scris primul toate cuvintele, lăsând spaţii libere pe care celălalt urma să le completeze. Aceste spaţii nu erau întotdeauna suficient de mari şi puteţi vedea că al doilea om a fost nevoit să se înghesuie ca să scrie „sfert” între „la” şi „fără”, acest lucru arătând că cele din urmă erau deja scrise. Omul care şi-a scris primul cuvintele este fără îndoială cel care a planificat afacerea.

— Excelent! exclamă domnul Acton.

— Dar foarte superficial, zise Holmes. Acum ajungem însă la un amănunt de mare importanţă. Poate nu ştiţi că deducerea vârstei unui om după scrisul lui este o metodă foarte mult îmbunătăţită de experţi. În cazuri normale, cineva ar putea determina cu o oarecare siguranţă adevărata vârstă a cuiva. Spun în cazuri normale, pentru că o sănătate şubredă şi o slăbiciune fizică dau impresia unui om în vârstă, chiar şi atunci când bolnavul este un tânăr. În acest caz, uitându-ne la scrisul ascuţit şi energic al unuia şi la înfăţişarea frântă a celuilalt, care îşi păstrează încă lizibilitatea, deşi T-urile au început să-şi piardă liniile, putem spune că unul era tânăr, iar celălalt era în vârstă, fără a fi însă complet ramolit.

— Excelent! exclamă iar domnul Acton.

— Mai este totuşi un amănunt, mai subtil şi, mult mai interesant. Aceste scrisuri au ceva în comun. Aparţin unor oameni care sunt înrudiţi. Poate că asta vă e foarte clar din „e”-urile în stil grecesc, dar în cazul meu există multe alte mici indicii care îmi spun acelaşi lucru. Nu am nici o îndoială că din aceste două mostre de scris poate fi dedusă o particularitate de familie. Desigur, eu vă dau acum doar elementele principale, care au rezultat din examinarea hârtiei. Mai sunt alte douăzeci şi trei de concluzii, care ar fi mult mai interesante pentru

experţi, decât pentru dumneavoastră. Oricum, toate tindeau să-mi întărească impresia că cei doi Cunningham, tată şi fiu, scriseseră această scrisoare.

Ajuns aici, următorul meu pas era, bineînţeles, să cercetez detaliile crimei şi să văd cât de mult ne vor ajuta. M-am dus la casa familiei Cunningham împreună cu inspectorul şi am văzut tot ce era de văzut. După cum am putut determina cu siguranţă absolută, rana de pe corpul mortului era făcută de un foc de revolver, de la o distanţă de patru yarzi şi ceva. Hainele nu prezentau urme de praf de puşcă. Era evident, aşadar, că Alec Cunningham minţise când spusese că cei doi bărbaţi se luptau când s-a tras focul. Apoi, şi tatăl şi fiul erau de acord în privinţa locului pe unde fugise agresorul. Cu toate astea, în acel loc se întâmplă să fie un şanţ destul de larg, pe fundul căruia e umezeală. Cum nu existau urme de cizme în acest şanţ, am fost ferm convins nu numai că cei doi Cunningham minţiseră din nou, ci şi că nu existase niciodată un necunoscut în toată povestea.

Acum, trebuia să reflectez la motivul acestei crime ciudate. Ca să ajung la asta, am încercat mai întâi să găsesc motivul primei spargeri, aceea de la casa domnului Acton. Înţelesesem din spusele colonelului că există un proces între dumneavoastră, domnule Acton, şi familia Cunningham. Bineînţeles, mi-a trecut numaidecât prin minte că ei pătrunseseră în biblioteca dumneavoastră cu intenţia de a lua vreun document care era probabil important în proces.

— Chiar aşa, zise domnul Acton. Nu poate fi nici un dubiu în privinţa intenţiilor lor. Am drept legal la jumătate din domeniile lor de acum şi dacă ei ar fi găsit un anumit document, care, din fericire, era în seiful avocaţilor mei, ar fi putut fără îndoială să facă mult rău cazului nostru.

— Ei, asta e, zise Holmes zâmbind. A fost o tentativă periculoasă şi nechibzuită, în care mi se pare că recunosc influenţa tânărului Alec. Fiindcă n-au găsit nimic, au încercat să abată bănuielile, făcând să pară o spargere obişnuită. În acest scop, au luat cu ei tot ce le-a căzut în mână. Asta e destul de clar, dar mai erau multe lucruri încă nelămurite. Ceea ce voiam mai presus de orice, era să obţin bucata de hârtie care lipsea. Eram sigur că Alec o smulsese din mâna mortului şi aproape sigur că o vârâse în buzunarul halatului său. Unde altundeva ar

fi putut s-o pună? Singura întrebare era dacă se mai găsea încă acolo. Merita efortul de a afla acest lucru şi de aceea ne-am dus cu toţii la locuinţa familiei Cunningham. După cum desigur vă amintiţi, cei doi Cunningham ni s-au alăturat în faţa uşii de la bucătărie. Era bineînţeles extrem de important să nu li se reamintească de existenţa acestei foi de hârtie, altfel ar fi distrus-o fără întârziere. Inspectorul era pe cale să le dezvăluie importanţa pe care i-o dădusem noi biletului, când, printr-un noroc de-a dreptul chior, am făcut un fel de criză şi am căzut la pământ, schimbând astfel subiectul discuţiei.

— Dumnezeule! exclamă colonelul râzând. Vreţi să spuneţi că toată compasiunea noastră a fost inutilă şi că de fapt criza dumneavoastră a fost una falsă?

— Din punct de vedere profesional, a fost admirabil mimată, am strigat eu, privindu-l uluit pe acest om care mă uimea mereu cu câte o nouă latură a isteţimii lui.

— Este o artă, care e deseori folositoare, zise el. Când mi-am revenit, am reuşit, printr-un şiretlic care a avut poate ceva ingeniozitate în el, să-l fac pe bătrânul Cunningham să scrie cuvântul „douăsprezece”, ca să-l pot compara cu cel de pe hârtie.

— O, ce idiot am fost! am exclamat eu.

— Mi-am dat seama că ţi-era milă de mine din cauza greşelilor mele, zise Holmes râzând. Îmi părea rău că-ţi provocam suferinţa plină de compătimire pe care ştiu că ai simţit-o. Apoi, am urcat cu toţii la etaj şi, după ce am intrat în cameră şi am văzut halatul agăţat în spatele uşii, am reuşit, răsturnând masa, să le distrag atenţia pe moment şi să mă întorc să examinez buzunarele. Cu toate acestea, abia luasem hârtia, care era aşa cum mă aşteptasem într-unul din buzunare, când cei doi Cunningham au sărit pe mine şi sunt convins că m-ar fi omorât pe loc dacă n-ar fi fost intervenţia ta rapidă şi amabilă. În ceea ce mă priveşte, mai simt şi acum în jurul gâtului strânsoarea mâinilor acelui tânăr, iar tatăl lui mi-a sucit de tot încheietura încercând să-mi ia hârtia din mână. Vedeţi, şi-au dat seama că am aflat totul şi trecerea bruscă de la siguranţă absolută la deznădăjduire completă i-a făcut să devină total disperaţi.

După aceea, am avut o mică discuţie cu bătrânul Cunningham în legătură cu motivul crimei. El a fost destul de

docil, deşi fiul lui s-a dovedit a fi un adevărat diavol, gata să-şi zboare creierii, şi lui şi oricui altcuiva, dacă ar fi putut pune mâna pe revolver. Când Cunningham a văzut că dovezile împotriva lui sunt de netăgăduit şi-a pierdut curajul şi a mărturisit tot. Se pare că William îşi urmărise în secret stăpânii, în noaptea când aceştia pătrunseseră în locuinţa domnului Acton şi astfel, avându-i la mână, i-a ameninţat că îi va demasca şi a început să-i şantajeze. Totuşi, cu domnul Alec era periculos să joci astfel de jocuri. A fost o idee de geniu din partea lui să vadă în spaima provocată de spargere, din cauza căreia vuia toată regiunea, o ocazie de a scăpa în mod plauzibil de omul de care se temea. William a fost momit şi împuşcat, iar dacă ei ar fi luat toată bucata de hârtie şi ar fi fost puţin mai atenţi la detalii, e foarte probabil că bănuielile n-ar fi fost trezite niciodată.

— Şi biletul? am întrebat.

Sherlock Holmes puse în faţa noastră biletul întregit:

„Dacă vei veni la poarta din est, te vom surprinde foarte mult şi-ţi vom fi de mare folos ţie şi lui Annie Morrison. Dar nu spune nimic nimănui despre asta.”

— Este cam ceea ce mă aşteptam să fie, zise el. Bineînţeles, încă nu ştim care erau relaţiile dintre Alec Cunningham, William Kirwan şi Annie Morrison. Rezultatul arată că momeala din capcană a fost plasată cu multă iscusinţă. Sunt sigur că nu puteţi să nu fiţi încântaţi de urmele ereditare care reies din „p”-uri şi din „g”-uri. Absenţa punctelor pe „i” în scrisul bătrânului este de asemenea foarte caracteristică. Watson, cred că vacanţa noastră liniştită la ţară a fost un adevărat succes şi cu siguranţă mă voi întoarce mâine mult mai înviorat în strada Baker.

7. Omul necinstit

Într-o noapte de vară, la câteva luni după căsătoria mea, stăteam lângă şemineu, fumând o ultimă pipă şi moţăind deasupra unui roman, căci ziua mea de lucru fusese istovitoare. Soţia mea se dusese deja la culcare, iar zgomotul făcut cu ceva vreme în urmă de servitorii care încuiau uşa mi-a dat de înţeles că se retrăseseră şi ei în camerele lor. Tocmai mă ridicasem de la locul meu şi-mi scuturam pipa, când am auzit clopoţelul sunând.

M-am uitat la ceas. Era douăsprezece fără un sfert. Nu putea fi vorba de un musafir la o oră atât de târzie. Era evident un pacient şi posibil unul la care trebuia să stau toată noaptea. Cu o strâmbătură, m-am dus în hol şi am deschis uşa. Spre surprinderea mea, în prag stătea Sherlock Holmes.

— A, Watson, zise el. Am sperat să te găsesc treaz.

— Dragul meu prieten, te rog, intră.

— Pari surprins, şi pe bună dreptate! Uşurat, de asemenea, îmi închipui! Hm! Încă mai fumezi Arcadia, amestecul tău din zilele de burlăcie! Scrumul acela pufos de pe haina ta nu poate fi confundat. E uşor de ghicit că te-ai obişnuit să porţi uniformă, Watson. N-o să fii luat niciodată drept un civil adevărat atâta timp cât vei păstra obiceiul de a-ţi ţine batista în mânecă. Mă poţi găzdui în noaptea asta?

— Cu plăcere.

— Mi-ai spus că ai o cameră de oaspeţi pentru o persoană şi văd că acum nu ai nici un domn musafir. Se vede după raftul de pălării.

— Voi fi încântat dacă vei rămâne.

— Mulţumesc. O să umplu locul liber de la cuier. Îmi pare rău să văd că ai chemat lucrătorul. E un semn rău. Sper că nu e vorba de canalizare?

— Nu, de gaz.

— A! A lăsat două urme de ghete pe linoleum, chiar acolo unde bate lumina. Nu, mulţumesc, am mâncat la Waterloo, dar voi fuma cu plăcere o pipă cu tine.

I-am întins punga cu tutun, iar el se aşeză în faţa mea şi fumă un timp în linişte. Mi-am dat seama că doar o afacere

importantă l-ar fi putut face să vină la mine la acea oră, aşa că am aşteptat răbdător să-mi spună despre ce era vorba.

— Văd că, din punct de vedere profesional eşti cam ocupat acum, zise el, aruncând o privire pătrunzătoare spre mine.

— Da, am avut o zi aglomerată, am răspuns. Poate că ţie ţi se pare prostesc, am adăugat, dar chiar nu ştiu cum ai dedus asta.

Holmes râse pe înfundate.

— Am avantajul că îţi cunosc obiceiurile, Watson, zise el. Când runda ta e scurtă, mergi pe jos, iar când e lungă, foloseşti o birjă. Întrucât văd că ghetele tale, deşi uzate, nu sunt deloc murdare, nu mă îndoiesc că în acest moment eşti destul de ocupat ca să fie justificată folosirea birjei.

— Excelent! am exclamat.

— Elementar, zise el. E unul din acele cazuri în care detectivul produce un efect care pare extraordinar conlocutorului său, pentru că acesta din urmă a omis singurul amănunt care stă la baza deducţiei. Acelaşi lucru poate fi spus, dragă prietene, despre efectul unora din aceste schiţe ale tale, efect care este în totalitate nesincer, întrucât depinde de faptul că tu ţii în mână nişte factori ai problemei, care nu sunt niciodată împărtăşiţi cititorului. Acum, în momentul de faţă, sunt în aceeaşi situaţie ca aceşti cititori, căci ţin în mână mai multe fire ale unuia dintre cele mai ciudate cazuri care au uluit vreodată creierul unui om şi totuşi îmi lipsesc cele câteva fire de care am nevoie ca să-mi completez teoria. Dar le voi avea, Watson, le voi avea!

Ochii i se aprinseră şi o uşoară roşeaţă apăru în obrajii lui slabi. Doar pentru o clipă. Când l-am privit din nou, faţa lui îşi reluase expresia gravă şi neclintită ca de indian, care îi făcuse pe atât de mulţi să-l considere mai degrabă un robot decât un om.

— Problema prezintă trăsături interesante, spuse el. Aş zice chiar excepţional de interesante. Am cercetat deja chestiunea şi am întrevăzut, cred eu, soluţia. Dacă ai putea să-mi fii alături în această ultimă etapă, mi-ai fi de mare ajutor.

— Voi fi încântat.

— Ai putea să vii mâine până la Aldershot?

— Sunt sigur că Jackson va fi destul de amabil să se ocupe de pacienţii mei.

— Foarte bine. Vreau să plec din Waterloo, cu trenul de 11.10.

— Asta o să-mi dea suficient timp.

— Atunci, dacă nu eşti prea obosit, o să-ţi spun pe scurt ce s-a întâmplat şi ce mai rămâne de făcut.

— Eram obosit înainte să vii tu. Acum sunt chiar treaz.

— O să reduc cât pot de mult povestirea, fără să omit nimic care ar putea fi vital pentru caz. E posibil să fi citit deja ceva despre această afacere. Este vorba de presupusa ucidere a colonelului Barclay, de la Royal Munsters din Aldershot, pe care o cercetez eu acum.

— N-am auzit nimic despre asta.

— Cu excepţia regiunii respective, n-a stârnit încă prea multă atenţie. Faptele au avut loc abia acum două zile. Iată-le, pe scurt:

După cum ştii, Royal Munsters este unul din cele mal celebre regimente irlandeze din armata Marii Britanii. A făcut minuni şi în timpul războiului din Crimeea şi în timpul Rebeliunii şi de atunci s-a distins cu fiecare ocazie. Până luni seara, era comandată de James Barclay, un veteran viteaz, care şi-a început cariera ca simplu soldat, a fost confirmat în gradul de ofiţer pentru curajul din timpul Rebeliunii şi aşa a ajuns sa comande regimentul în care, cândva, purtase muschetă.

Colonelul Barclay se căsătorise pe vremea când era sergent, iar soţia lui, al cărei nume de fată fusese Nancy Devoy, era fiica unui fost stegar din acelaşi corp. Prin urmare, cum era de aşteptat, au existat oarecare neînţelegeri sociale atunci când tânărul cuplu (căci erau încă tineri) s-a trezit în noul său mediu. Cu toate acestea, se pare că s-au adaptat repede, iar doamna Barclay, din câte am înţeles, a fost mereu la fel de îndrăgită de către doamnele din regiment cum a fost şi soţul ei de către ceilalţi ofiţeri. Aş putea adăuga că ea era o femeie foarte frumoasă şi că şi acum, după aproape treizeci de ani de căsătorie, are încă o înfăţişare impunătoare, ca de regină.

Viaţa de familie a colonelului Barclay părea să fie una fericită pe toate planurile. Maiorul Murphy, căruia îi datorez majoritatea informaţiilor, m-a asigurat că nu a auzit niciodată de vreo neînţelegere între cei doi soţi. Ţinând seama de toate, el crede că Barclay îi era mai devotat soţiei lui, decât îi era ea lui. El se simţea foarte neliniştit dacă lipsea de lângă ea chiar şi

pentru o zi. Ea, pe de altă parte, deşi devotată şi credincioasă, avea faţă de el o afecţiune mai puţin sufocantă. Dar erau priviţi în regiment drept modelul de cuplu ajuns la vârsta a doua. Nu exista absolut nimic în relaţiile lor reciproce care să pregătească oamenii pentru tragedia care a urmat.

Colonelul Barclay pare să fi avut nişte trăsături ciudate de caracter. De obicei, era un soldat îndrăzneţ şi vesel, dar erau momente în care părea să arate că e capabil de o considerabilă violenţă şi răzbunare. Totuşi, această parte a firii sale nu se manifesta niciodată împotriva soţiei lui. Un alt amănunt, care l-a izbit pe maiorul Murphy, precum şi pe trei din cinci alţi ofiţeri cu care am stat de vorbă, îl constituie genul ciudat de depresie în care cădea uneori. Aşa cum s-a exprimat maiorul, atunci când se alătura veseliilor şi tachinărilor de la popotă, zâmbetul îi dispărea deseori de pe buze, ca şi când ar fi fost şters de o mână invizibilă. Zile întregi, cât îl ţinea această stare, era cufundat în cea mai adâncă tristeţe. Acest lucru şi o nuanţa de superstiţie erau singurele trăsături ciudate ale caracterului său, pe care le observaseră ceilalţi ofiţeri. Ultima ciudăţenie se manifesta prin neplăcerea lui de a fi lăsat singur, mai ales după lăsarea întunericului. Această trăsătură copilărească, întâlnită la o fire care era remarcabil de bărbătească, dăduse deseori naştere la comentarii şi presupuneri.

Primul batalion al regimentului Royal Munsters (care este fostul 117) e postat la Aldershot de câţiva ani. Ofiţerii căsătoriţi locuiesc în afara cazărmii, iar colonelul, în tot acest timp, a ocupat o vilă numită Lachine, aflată la aproape o jumătate de milă de tabăra din nord. Casa îşi are propriul teren, dar partea ei vestică nu e mai departe de treizeci de yarzi de drumul principal. Un vizitiu şi două servitoare formează întregul personal. Aceştia, împreună cu stăpânul şi stăpâna lor, erau singurii ocupanţi ai vilei Lachine, deoarece soţii Barclay nu aveau copii şi nici nu era un lucru obişnuit ca ei să aibă musafiri care să locuiască acolo.

Acum, să-ţi spun despre evenimentele care au avut loc la Lachine, luni seara, între nouă şi zece.

Se pare că doamna Barclay era membră a bisericii Romano-Catolice şi se implicase foarte mult în înfiinţarea Asociaţiei Sfântului Gheorghe, care a fost formată cu sprijinul Capelei din strada Watt, în scopul de a ajuta săracii cu haine donate. În

seara aceea, la ora opt, se ţinuse o întrunire a asociaţiei, iar doamna Barclay cinase pe fugă, ca să nu întârzie. Când a ieşit din casă, vizitiul a auzit-o spunându-i ceva banal soţului ei şi asigurându-l că se va întoarce imediat. Apoi a chemat-o pe domnişoara Morrison, o tânără domnişoară caro locuieşte în vila de alături, şi au plecat amândouă la întrunire. Aceasta a durat patruzeci de minute, iar la ora nouă şi un sfert doamna Barclay s-a întors acasă, după ce a condus-o mai întâi pe domnişoara Morrison.

La Lachine există o încăpere care este folosită drept cameră de zi. Aceasta are fereastra la stradă şi dă spre peluza printr-o uşă culisantă din sticlă. Peluza are o întindere de trei zeci de yarzi şi e separată de drumul principal doar printr-un zid scund cu grilaj din fier deasupra. În această cameră a intrat doamna Barclay când s-a întors. Storurile nu erau lăsate în jos, deoarece camera era rar folosită în timpul serii, dar doamna Barclay a aprins chiar ea lampa şi apoi a sunat din clopoţel, cerându-i servitoarei Jane Stewart să-i aducă o ceaşcă cu ceai, cea ce era contrar obiceiurilor ei. Colonelul stătuse până atunci în sufragerie, dar, auzind că soţia lui se întorsese, i s-a alăturat în camera de zi. Vizitiul l-a văzut traversând holul şi intrând înăuntru. De atunci, nu a mai fost văzut în viaţă.

Ceaiul care fusese cerut a fost adus după zece minute, dar, când s-a apropiat de uşă, servitoarea a fost surprinsă să audă vocile furioase ale stăpânului şi stăpânei ei, certându-se. A bătut la uşă fără să primească însă nici un răspuns şi chiar a apăsat clanţa, dar a văzut că uşa era încuiată pe dinăuntru. Firește, a dat fuga să-i spună bucătăresei şi cele două femei, împreună cu vizitiul, au venit în hol şi au ascultat cearta care încă mai continua. Toţi trei au fost de acord că se auzeau doar două voci, cea a lui Barclay şi cea a soţiei lui. Replicile lui Barclay erau scurte şi pe un ton mai jos, astfel că nici una din ele nu era înţeleasă de ascultători. Pe de altă parte, cele ale soţiei erau înverşunate şi, atunci când ridica vocea, puteau fi limpede auzite.

— Laşule! repeta ea întruna. Ce e de făcut acum? Ce e de făcut acum? Dă-mi viaţa înapoi! Nu vreau nici măcar să mai respir acelaşi aer cu tine! Laşule! Laşule!

Acestea erau frânturi din conversaţia ei, care s-a terminat cu un strigăt brusc şi îngrozitor al bărbatului, un trosnet şi un ţipăt

ascuţit al femeii. Convins că se petrecuse o tragedie, vizitiul s-a năpustit asupra uşii, încercând s-o forţeze, în timp ce dincolo de ea se auzea ţipăt după ţipăt. Cu toate acestea, n-a reuşit să intre înăuntru, iar servitoarele erau prea înfricoşate ca să-i fie de vreun ajutor. Deodată însă i-a trecut prin minte un gând şi a fugit afară pe peluza spre care dădea uşa culisantă. Acesta era întredeschis, ceea ce am înţeles că era un lucru obişnuit pe timpul verii, iar vizitiul a putut intra fără nici o greutate în cameră. Stăpâna lui încetase să mai ţipe şi era leşinată pe o canapea, în timp ce nefericitul soldat zăcea mort de-a binelea într-o baltă de sânge, cu picioarele răsturnate peste braţele unui fotoliu şi cu capul pe podea, aproape de colţul galeriei de la şemineu.

Văzând că nu-şi poate ajuta cu nimic stăpânul, primul gând al vizitiului a fost fireşte să deschidă uşa. Dar a dat peste un obstacol neaşteptat şi ciudat. Cheia nu era în broască şi n-a putut s-o găsească nicăieri în cameră. Prin urmare, a ieşit din nou prin uşa culisantă şi s-a întors după aceea cu un poliţist şi un doctor. Doamna, care nu-şi venise încă în simţiri şi împotriva căreia se îndreptau bineînţeles toate bănuielile, a fost dusă în camera ei. Cadavrul colonelului a fost apoi întins pe canapea, iar scena tragediei a fost cercetată cu grijă.

Rana pe care o avea nefericitul veteran s-a dovedit a fi o zdrelitură de cinci centimetri lungime, în partea din spate a capului, cauzată evident de o lovitură violentă, cu un obiect contondent. Nici n-a fost greu de ghicit care ar fi putut fi acel obiect. Pe podea, lângă cadavru, era o bâtă deosebită, din lemn tare şi sculptat, cu mâner din os. Colonelul avea o colecţie variată de arme aduse din diferitele ţări unde luptase, iar poliţia presupune că bâta era printre trofee. Servitorii neagă că ar fi văzut-o până acum, dar, între atâtea curiozităţi din casă, e posibil să fi fost trecută cu vederea. Poliţia nu a mai descoperit nimic important în cameră, cu excepţia inexplicabilului fapt că nu s-a găsit cheia care lipsea nici asupra doamnei Barclay, nici asupra victimei şi nici altundeva în cameră. În cele din urmă, a fost nevoie de un lăcătuş din Aldershot pentru a deschide uşa.

Aceasta era situaţia, Watson, când, la rugămintea maiorului Murphy, m-am dus marţi dimineaţă la Aldershot să suplimentez eforturile poliţiei. Cred că eşti de acord că problema era deja una interesantă, dar observaţiile mele m-au făcut să-mi dau

seama că era de fapt mult mai extraordinară decât părea la prima vedere.

Înainte de a cerceta camera, am interogat servitorii, dar n-am reuşit să smulg de la ei decât faptele pe care le-am prezentat deja. Totuşi, servitoarea Jane Stewart şi-a amintit un detaliu interesant. Mai ţii minte că, auzind cearta, fata s-a dus să-i cheme pe ceilalţi servitori. Prima dată, atunci când era singură în hol, ea zice că vocile stăpânului şi stăpânei ei erau atât de joase, încât abia dacă auzea ceva şi şi-a dat seama că se certau mai mult după ton decât după cuvinte. Cu toate acestea, la insistenţele mele, şi-a adus aminte că a auzit-o pe doamnă pronunţând de două ori cuvântul David. Amănuntul e foarte important, întrucât ne conduce spre motivul pentru care izbucnise cearta. După cum ştii, numele colonelului era James.

Exista ceva în acest caz care îi impresionase puternic şi pe servitori şi pe poliţişti. Acest ceva era faţa contorsionată a colonelului. Conform relatării lor, avea cea mai îngrozitoare expresie de frică şi oroare de care e capabilă faţa unui om. Mai multe persoane au leşinat doar văzându-l pe colonel, atât de înspăimântător era efectul. Era aproape sigur că el îşi anticipase soarta, iar acest lucru îl îngrozise peste măsură. Asta se potrivea bineînţeles cu teoria poliţiei şi anume că Barclay ar fi văzut-o pe soţia lui atacându-l cu intenţia de a-l ucide. Faptul că rana era la ceafă n-a părut să ridice obiecţii fatale împotriva acestei teorii, întrucât el s-ar fi putut întoarce ca să evite lovitura. De la doamna în cauză nu s-a putut obţine nici o informaţie, deoarece era într-o stare de nebunie temporară, provocată de o gravă criză de meningită.

De la poliţie am aflat că domnişoara Morrison, care ţii minte că ieşise cu doamna Barclay în seara respectivă, a negat că ar şti ce anume cauzase proasta dispoziţie în care se întorsese acasă însoţitoarea ei.

După ce am adunat aceste fapte, Watson, am reflectat la ele, fumând câteva pipe şi încercând să le separ pe cele cruciale de cele care erau pur întâmplătoare. Nu era nici o îndoială că elementul cel mai deosebit şi cel mai sugestiv în acest caz era ciudata dispariţie a cheii din uşă. Nici chiar o cercetare amănunţită a camerei nu a dus la descoperirea ei. Prin urmare, însemna că fusese scoasă afară din cameră. Dar nici colonelul, nici soţia lui n-ar fi putut face asta. Deci, o a treia persoană

trebuie să fi intrat în încăpere. Iar acea a treia persoană n-ar fi putut intra decât pe uşa culisantă. Mi se părea că o cercetare atentă a camerei şi a peluzei ar putea dezvălui vreo urmă a acestui misterios individ. Îmi cunoşti metodele, Watson. N-a existat una pe care să n-o folosesc în anchetă. Şi unele dintre cele la care mă aşteptasem. Fusese într-adevăr un bărbat în cameră şi traversase peluza venind dinspre drum. Am reuşit să obţin cinci urme foarte clare ale picioarelor lui: una chiar pe drum, în locul unde se căţărase pe zidul scund, două pe peluză şi două foarte slabe pe scândurile colorate de lângă uşă, pe unde intrase. Se părea că a traversat în fugă peluza, pentru că urmele lăsate de degetele de la picioare erau mai adânci decât cele ale călcâielor. Dar nu bărbatul m-a surprins pe mine, ci însoţitorul lui.

— Însoţitorul lui!

Holmes scoase din buzunar o foaie mare de calc şi o despături cu grijă pe genunchi.

— Ce părere ai despre asta? întrebă el.

Foaia era acoperită cu copii ale urmelor unui animal de mici dimensiuni. Acesta avea cinci perniţe bine conturate şi gheare lungi, iar întreaga urmă nu era mai mare ca o linguriţă.

— E un câine, am zis eu.

— Ai auzit tu vreodată de un câine care să se caţere pe perdea? Am găsit urme clare că această creatură a făcut aşa ceva.

— Atunci, o maimuţă?

— Dar nu e urma unei maimuţe.

— Şi atunci, ce poate fi?

— Nici câine, nici pisică, nici maimuţă, nici vreun alt animal pe care îl cunoaştem noi. Am încercat să-l reconstitui după măsurători. Aici sunt patru urme, unde animalul a stat nemişcat. După cum vezi, nu sunt mai mult de patruzeci de centimetri de la labele din faţă până la cele din spate. Adaugă la asta lungimea gâtului şi a capului şi obţii o creatură nu mai lungă de şaizeci de centimetri, probabil mai mult, dacă are şi coadă. Dar acum, uită-te la măsurătoarea asta de aici. Animalul s-a mişcat şi avem lungimea pasului. De fiecare dată, e doar de aproape opt centimetri. Din asta îţi dai seama că are un corp lung, cu picioare foarte scurte. N-a fost destul de amabil să lase şi ceva

păr în urmă. Dar, în general, forma lui trebuie să fie cea pe care am sugerat-o, în plus, poate să se caţere pe perdea şi e carnivor.

— Cum ai dedus asta?

— Din faptul că s-a căţărat pe perdea. La geam era agăţată colivia unui canar, iar scopul animalului se pare că a fost să ajungă la pasăre.

— Şi atunci ce fel de animal era?

— Ah, dacă aş ştii, aş face un mare pas înainte către rezolvarea cazului. Ţinând seama de toate, era probabil vreo creatură din familia nevăstuicii sau a herminei – şi totuşi e mai mare decât oricare din aceste animale pe care le-am văzut eu.

— Dar ce legătură a avut creatura cu crima?

— Şi asta e încă neclar. Dar, după cum vezi, am aflat multe lucruri. Ştim că un bărbat a stat în drum, asistând la cearta dintre Barclay şi soţia lui, storurile erau ridicate şi camera luminată. De asemenea, ştim că a traversat în fugă peluza, a intrat în cameră, însoţit de un animal ciudat şi că ori l-a lovit pe colonel, ori, ceea ce este la fel de posibil, colonelul a căzut, speriindu-se pur şi simplu când l-a văzut şi lovindu-se la cap de colţul galeriei de la şemineu. În sfârşit, mai avem faptul curios că intrusul a luat cheia cu el când a plecat.

— Se pare că descoperirile tale, în loc să lămurească afacerea, au încâlcit-o mai mult ca înainte, am zis eu.

— Chiar aşa. Ele au arătat fără urmă de îndoială că povestea era mai complicată decât am presupus la început. Am chibzuit îndelung şi am ajuns la concluzia că trebuie să abordez cazul dintr-un alt unghi. Dar zău aşa, Watson, te ţin treaz, când aş putea foarte bine să-ţi spun toate astea mâine, în drum spre Aldershot.

— Mulţumesc, dar ai ajuns prea departe ca să te opreşti acum.

— E destul de sigur că, atunci când doamna Barclay a plecat de acasă la şapte şi jumătate, nu se certase cu soţul ei. Cred că am mai spus că nu era niciodată ostentativ de afectuoasă, dar vizitiul a auzit-o discutând amabil cu colonelul. De asemenea, e la fel de sigur că, imediat după ce s-a întors, s-a dus în camera în care era cel mai puţin probabil să se întâlnească cu soţul ei, a cerut ceai aşa cum ar face o femeie agitată şi, în sfârşit, când el a venit la ea, a izbucnit în acuzaţii violente. Prin urmare, ceva se întâmplase între şapte şi jumătate şi nouă, care i-a schimbat

complet sentimentele faţă de el. Dar domnişoara Morrison fusese cu ea pe tot parcursul acelei ore şi jumătate. Deci, în ciuda negării ei, nu există nici o îndoială că ştia ceva despre asta.

Prima mea presupunere a fost că putea să fi existat vreo legătură între această tânără domnişoară şi bătrânul soldat, legătură pe care fata o mărturisise acum soţiei. Acest lucru ar fi explicat întoarcerea furioasă precum şi negarea fetei că ceva se petrecuse în acel interval de timp. Şi s-ar fi potrivit întrucâtva şi cu majoritatea cuvintelor auzite de servitori. Dar împotriva acestei presupuneri stătea referirea făcută la David şi afecţiunea cunoscută a colonelului pentru soţia sa, ca să nu mai vorbim de intervenţia dramatică a celuilalt bărbat, care ar putea desigur să nu aibă nici o legătură cu ce se întâmplase mai înainte. Nu era uşor să ghiceşti mişcările cuiva, dar, ţinând seama de toate, eram înclinat să renunţ la ideea că fusese ceva între colonel şi domnişoara Morrison, însă eram convins, mai mult ca niciodată, că tânăra domnişoară deţinea amănuntul care lămurea ce anume o făcuse pe doamna Barclay să-şi urască soţul. Prin urmare, i-am făcut evident o vizită domnişoarei M., i-am explicat că eram absolut sigur că deţine toate faptele şi am asigurat-o că prietena ei, doamna Barclay, s-ar putea trezi în boxa acuzaţilor, învinuită de crimă, dacă această chestiune nu este lămurită.

Domnişoara Morrison este o fată subţirică şi mlădioasă, cu ochi timizi şi cu păr blond, dar nici pe departe nu mi s-a părut că i-ar lipsi isteţimea şi bunul simţ. După ce i-am vorbit, a rămas puţin pe gânduri, apoi, adresându-mi-se cu o expresie de hotărâre pe faţă, mi-a spus o poveste remarcabilă, pe care eu o voi scurta în folosul tău.

— I-am promis prietenei mele că nu voi spune nimic despre asta şi o promisiune e o promisiune, a zis ea, dar dacă pot într-adevăr s-o ajut, acum când i se aduce o acuzaţie atât de gravă, iar gura ei este închisă din pricina bolii, biata de ea, atunci cred că sunt dezlegată de promisiunea mea. Vă voi spune exact ce s-a întâmplat luni seara.

Pe la nouă fără un sfert, ne întorceam de la Misiunea din strada Watt. În drumul nostru, trebuia să trecem prin strada Hudson, care este o stradă foarte liniştită. Nu există decât un felinar pe partea stângă şi, când ne-am apropiat de acest felinar,

am văzut un bărbat venind spre noi, foarte aplecat şi cărând ceva ca o cutie pe unul din umeri. Părea că e diform, căci îşi ţinea capul jos şi mergea cu genunchii îndoiţi. Tocmai treceam pe lângă el, când şi-a ridicat faţa ca să se uite la noi în lumina felinarului şi, atunci când ne-a văzut, s-a oprit şi a exclamat cu o voce înspăimântătoare: „Doamne, e Nancy!” Doamna Barclay a devenit palidă ca un mort şi ar fi căzut jos dacă n-ar fi prins-o îngrozitoarea creatură. Eram gata să chem poliţia, dar ea, spre surprinderea mea, i-a vorbit destul de politicos individului.

— În toţi aceşti treizeci de ani, am crezut că eşti mort, Henry, a zis ea cu o voce tremurătoare.

— Aşa am şi fost, a zis el şi a fost oribil să aud pe ce ton a zis-o.

Avea o faţă fioroasă, închisă la culoare, şi o strălucire în ochi care îmi bântuie visele. Părul şi favoriţii erau încărunţiţi, iar faţa era ridată şi încreţită ca un măr veştejit.

— Ia-o puţin înainte, draga mea, a zis doamna Barclay. Vreau să discut ceva cu acest bărbat. Nu ai de ce să te temi.

A încercat să vorbească pe un ton curajos, dar era încă palidă, iar buzele îi tremurau atât de tare, încât abia putea să rostească cuvintele.

Am făcut aşa cum m-a rugat şi ei au stat de vorbă împreună pentru câteva minute. Apoi ea a venit spre mine, cu ochii în flăcări, iar eu l-am văzut pe nenorocitul infirm stând lângă felinar şi agitându-şi pumnii încleştaţi în aer, ca şi când ar fi fost nebun de furie. Ea nu a scos nici un cuvânt până am ajuns la uşă şi atunci m-a luat de mână şi m-a implorat să nu spun nimănui ce se întâmplase.

— Este o veche cunoştinţă de-a mea, care a revenit în lume, a zis ea.

Când i-am promis că nu voi spune nimic, m-a sărutat şi n-am mai văzut-o de atunci. Acum v-am spus tot adevărul şi dacă l-am ascuns de poliţie este pentru că nu mi-am dat seama în acel moment de pericolul în care se afla draga mea prietenă. Ştiu că nu poate fi decât în avantajul ei ca totul să fie cunoscut.

Aceasta a fost relatarea ei, Watson, iar pentru mine, după cum îţi poţi închipui, a fost ca o lumină în întuneric. Tot ceea ce nu se lega înainte a început imediat să cadă la locul lui, iar eu aveam un presentiment întunecat în ceea ce priveşte întreaga succesiune de evenimente. Evident că următorul meu pas a fost

să-l găsesc pe bărbatul care produsese o impresie atât de remarcabilă asupra doamnei Barclay. Dacă mai era încă în Aldershot, nu era un lucru foarte greu. Nu sunt aşa de mulţi civili acolo şi un om diform a atras cu siguranţă atenţia. Mi-am petrecut ziua căutându-l, iar până seara, chiar seara asta, Watson, deja îl găsisem. Numele bărbatului este Henry Wood şi locuieşte cu chirie pe aceeaşi stradă unde l-au întâlnit doamnele. Stă acolo doar de cinci zile. Pozând drept agent de înregistrări, am stat la o bârfă interesantă cu proprietăreasa lui. Omul e de profesie scamator şi artist, ducându-se după căderea serii pe la toate cantinele şi dând mici spectacole la fiecare. În cutia aia pe care o cară după el are un animal, din pricina căruia proprietăreasa părea a fi în mare panică, fiindcă nu mai văzuse niciodată o aşa creatură. După cum mi-a povestit ea, bărbatul îl foloseşte în câteva din trucurile lui. Atât a putut femeia să-mi spună şi a mai adăugat că e o minune că omul trăieşte, la cât e de pocit, şi că vorbeşte uneori o limbă ciudată, iar de două nopţi îl aude gemând şi plângând în patul lui. În ceea ce priveşte banii, a zis că e în regulă, dar ca garanţie i-a dat ceea ce părea a fi un florin fals. Mi l-a arătat, Watson, şi era o rupie indiană.

Aşa că acum, dragă prietene, ştii exact cum stăm şi de ce am nevoie de tine. Este foarte clar că, după ce doamnele s-au despărţit de bărbat, el le-a urmărit de la distanţă, a văzut prin geam cearta dintre soţ şi soţie, s-a repezit înăuntru, iar creatura pe care o avea în cutie a scăpat. Asta e limpede. Dar el este singura persoană din lume care ne poate spune exact ce s-a întâmplat în acea cameră.

— Şi ai de gând să-l întrebi?

— Mai mult ca sigur, dar în prezenţa unui martor.

— Iar eu sunt martorul?

— Dacă eşti amabil. Dacă el poate clarifica problema, toate bune şi frumoase. Dacă refuză, n-avem altă alternativă decât să cerem un mandat.

— Dar de unde ştii că va mai fi acolo când ne vom întoarce?

— Poţi fi sigur că mi-am luat nişte măsuri de precauţie. L-am pus pe unul din băieţii din strada Baker să stea de pază, iar el se va ţine de om ca scaiul, oriunde se va duce. Îl vom găsi mâine în strada Hudson, dar până atunci aş fi chiar eu un criminal dacă te-aş mai ţine treaz.

Era amiază când am ajuns la locul tragediei şi, sub îndrumarea prietenului meu, ne-am îndreptat imediat spre strada Hudson. În ciuda capacităţii lui de a-şi ascunde emoţiile, vedeam foarte uşor că Holmes era într-o stare de agitaţie înăbuşită, în timp ce eu însumi simţeam că mă furnică acea plăcere jumătate sportivă, jumătate intelectuală, pe care o trăiam mereu atunci când mă alăturam investigaţiilor lui.

— Aici e, zise el când intrarăm pe o stradă scurtă, străjuită de case din cărămidă, cu două etaje. Şi iată-l pe Simpson la raport!

— E înăuntru, domnule Holmes! strigă un mic vagabond, fugind spre noi.

— Foarte bine, Simpson! zise Holmes, mângâindu-l pe cap. Vino, Watson! Asta e casa.

Îşi trimise cartea de vizită cu mesajul că venise pentru o treabă importantă şi, o clipă mai târziu, ne aflam în faţa bărbatului cu care voiam să vorbim. În ciuda vremii calde, el stătea ghemuit lângă foc, iar mica încăpere era ca un cuptor. Bărbatul stătea sucit şi învălmăşit tot în scaunul lui, într-un mod care dădea o impresie de diformitate de nedescris, dar faţa pe care o ridică spre noi, deşi istovită şi oacheşă, trebuie să fi fost cândva remarcabilă pentru frumuseţea ei. Acum, el ne privi suspicios, cu ochii săi gălbejiţi şi susceptibili, şi, fără să spună un cuvânt sau să se ridice, ne făcu semn cu mâna spre două scaune.

— Domnul Henry Wood, de curând întors din India, presupun, zise Holmes politicos. Am venit în legătură cu această mică poveste cu moartea colonelului Barclay.

— Ce-aş putea şti eu despre asta?

— Tocmai acest lucru vreau să-l stabilesc. Presupun că ştiţi că, dacă nu se lămureşte situaţia, doamna Barclay, care este o veche prietenă de-a dumneavoastră, va fi probabil judecată pentru crimă.

Omul tresări puternic.

— Nu ştiu cine sunteţi, strigă el, şi nici cum de ştiţi ceea ce ştiţi, dar juraţi că ceea ce-mi spuneţi este adevărat?

— Păi, nu aşteaptă decât să-şi vină în fire ca s-o aresteze.

— Dumnezeule! Sunteţi de la poliţie?

— Nu.

— Atunci ce treabă aveţi cu asta?

— E treaba oricărui om să aibă grijă să se facă dreptate. Mă puteţi crede pe cuvânt că ea este nevinovată.

— Înseamnă că dumneavoastră sunteţi vinovatul.

— Nu, nu sunt eu.

— Atunci, cine l-a omorât pe James Barclay?

— Providenţa l-a omorât. Dar vă spun doar atât, că dacă l-aş fi pocnit eu, aşa cum intenţionam să fac, n-ar fi primit din mâinile mele decât ceea ce merita. Dacă nu l-ar fi doborât propria conştiinţă vinovată, este foarte probabil că acum aş fi avut moartea lui pe cuget. Vreţi să vă spun povestea. Ei bine, nu văd de ce n-aş face-o, căci nu am nici un motiv să-mi fie ruşine de ea.

Iată cum a fost, domnule. Acum mă vedeţi cocoşat ca o cămilă şi cu coastele strâmbe, dar a existat o vreme când caporalul Henry Wood era cel mai elegant bărbat din regimentul 117 Infanterie. Atunci eram în India, în cantonamente, într-un loc numit Bhurtee. Barclay, cel care a murit zilele trecute, era sergent în aceeaşi companie cu mine, iar frumoasa regimentului, da, cea mai minunată fată care a trăit vreodată, era Nancy Devoy, fiica stegarului. Doi bărbaţi o iubeau, dar numai unul era iubit de ea şi veţi zâmbi când veţi privi această biată creatură îngrămădită în faţa focului şi mă veţi auzi spunând că mă iubea pentru că eram chipeş.

Ei bine, deşi aveam inima ei, tatăl ei era hotărât s-o căsătorească cu Barclay. Eu eram un tânăr nesăbuit şi nepăsător, iar el avea educaţie şi era deja propus să devină ofiţer. Dar fata îmi era devotată şi părea că va fi a mea, când, deodată, a izbucnit Rebeliunea şi tot iadul s-a dezlănţuit în ţară.

Regimentul nostru, cu jumătate din bateria artileriei, o companie de sikhi şi o mulţime de civili şi femei din partea locului au rămas blocaţi în Bhurtee. Eram înconjuraţi de zece mii de rebeli, la fel de înverşunaţi ca o haită de terrieri în preajma unei cuşti cu şobolani. În a doua săptămână am rămas fără apă, şi se punea întrebarea dacă am putea reuşi să comunicăm cu coloana generalului Neill, care înainta în susul ţării. Era singura noastră şansă, căci nu puteam spera să ieşim din încercuire cu toate femeile şi copiii după noi, aşa că m-am oferit voluntar să mă duc şi să-l previn pe generalul Neill de pericolul în care ne aflam. Oferta mea a fost acceptată, iar eu am discutat cu sergentul Barclay, care cunoştea teritoriul mai

bine decât oricine şi care mi-a trasat o rută pe unde aş fi putut să trec de liniile rebelilor. În aceeaşi seară, la ora zece, am pornit la drum. Trebuia să salvez o mie de vieţi, dar eu nu mă gândeam decât la una, atunci când am sărit zidul în noaptea aceea.

Drumul meu mergea de-a lungul unui râu secat, care speram că mă va ascunde de santinelele inamicului, dar, în timp ce mă furişam după cot, am nimerit chiar în braţele a şase dintre ele, care stăteau ghemuite în întuneric, aşteptându-mă. Într-o clipă, am fost lovit în cap şi legat de mâini şi de picioare. Dar adevărata lovitură am primit-o în inimă, căci, după ce mi-am revenit şi am ascultat discuţia lor, atât cât am putut să înţeleg din ea, am auzit destul cât să-mi dau seama că tovarăşul meu, chiar omul care aranjase ruta pe care urma să o iau, mă dăduse pe mâna inamicului, prin intermediul unui servitor din partea locului.

Ei bine, nu e nevoie să mai insist asupra acestei părţi a povestirii. Acum ştiţi de ce era capabil James Barclay. Bhurtee a fost eliberat în ziua următoare de generalul Neill, dar rebelii m-au luat cu ei când s-au retras şi a trecut mult timp până când am văzut iar un om alb. Am fost torturat, iar eu am încercat să evadez, dar am fost capturat şi torturat din nou. Puteţi vedea şi singuri în ce stare m-au lăsat. Câţiva dintre ei, care fugiseră în Nepal, m-au luat cu ei, apoi am trecut de Darjeeling. Oamenii care locuiau pe dealurile de acolo i-au omorât pe rebelii care mă ţineau prizonier, iar eu am devenit sclavul lor pentru o vreme, până când am evadat, dar, în loc s-o iau spre sud, a trebuit să merg spre nord, până m-am trezit între afganistani. Am cutreierat pe acolo mulţi ani şi, în sfârşit, am ajuns înapoi la Punjab, unde am trăit mai mult printre localnici şi am început să-mi câştig existenţa făcând scamatoriile pe care le învăţasem. Ce rost avea ca eu, un invalid nenorocit, să mă întorc în Anglia şi să mă fac cunoscut foştilor mei camarazi? Nici chiar dorinţa mea de răzbunare nu m-a înduplecat să fac asta. Preferam ca Nancy şi vechii mei prieteni să şi-l amintească pe Henry Wood ca pe omul care a murit cu spatele drept şi nu să-l vadă trăind şi târându-se sprijinit în baston, ca un cimpanzeu. Nu s-au îndoit nici o clipă că murisem, iar eu nu intenţionam să le arăt contrariul. Auzisem că Barclay se căsătorise cu Nancy şi că avansa rapid în regiment, dar nici asta nu m-a făcut să vorbesc.

Dar când îmbătrâneşti, ţi se face dor de casă. Am visat ani de zile la strălucirea câmpiilor verzi şi la gardurile vii ale Angliei. În cele din urmă, am hotărât să le mai văd o dată, înainte de a muri. Am economisit suficienţi bani cât să ajung în ţară, apoi am venit aici, unde sunt soldaţii, căci eu le cunosc obiceiurile şi ştiu cum să-i amuz şi astfel am câştigat destul cât să trăiesc.

— Povestirea dumneavoastră este foarte interesantă, zise Sherlock Holmes. Am auzit deja de întâlnirea cu doamna Barclay şi de faptul că v-aţi recunoscut reciproc. Din câte înţeleg, aţi urmărit-o până acasă şi aţi văzut prin geam cearta dintre ea şi soţul ei, în timpul căreia ea i-a reproşat fără îndoială comportamentul faţă de dumneavoastră. Aţi fost copleşit de propriile sentimente, aţi traversat în fugă peluza şi aţi intrat peste ei.

— Aşa am făcut, domnule, şi el, când m-a văzut, s-a uitat la mine cum n-am mai văzut pe nimeni să se uite şi a căzut cu capul de colţul galeriei de la şemineu. Dar murise înainte să cadă. I-am citit moartea pe faţă, la fel de clar cum pot citi un text a lumina focului. Simpla mea apariţie a fost ca un glonţ prin inima lui vinovată.

— Şi apoi?

— Apoi Nancy a leşinat, iar eu i-am luat cheia din mână cu intenţia de a descuia uşa şi de a aduce ajutoare. Dar, în timp ce făceam asta, mi s-a părut că e mai bine s-o las baltă şi să fug, căci situaţia se putea întoarce împotriva mea şi, în orice caz, secretul meu ar fi fost dezvăluit dacă eram prins. Am aruncat în grabă cheia în buzunar, iar bastonul mi-a căzut pe jos în timp ce încercam să-l prind pe Teddy, care se căţărase pe perdea. După ce l-am băgat înapoi în cutia de unde scăpase, am fugit cât de repede am putut.

— Cine-i Teddy? întrebă Holmes.

Bărbatul se aplecă şi deschise capacul unui fel de cuşcă aflată în colţ. Într-o clipă, dinăuntru ieşi un animal de o frumoasă culoare roşcată, slab şi suplu, cu picioare ca de nevăstuică, cu un nas lung şi subţire şi având cea mai minunată pereche de ochi roşii pe care o văzusem vreodată la un animal.

— E o mangustă! am exclamat eu.

— Mă rog, unii o numesc aşa, alţii o numesc ichneumon, zise bărbatul. Eu îi spun prinzător de şerpi, iar Teddy e uimitor de iute cu cobrele. Am una aici, fără colţi, şi Teddy o prinde în

fiecare noapte ca să-i amuze pe oamenii de la cantină. Altceva, domnule?

— Ei bine, s-ar putea să fim nevoiţi să apelăm iar la dumneavoastră dacă doamna Barclay va avea necazuri serioase.

— Bineînţeles, în acest caz aş veni să depun mărturie.

— Dacă nu, atunci nu are rost să stârnim un scandal împotriva unui om mort, oricât de ticălos a fost. Cel puţin aveţi satisfacţia de a şti că, timp de treizeci de ani din viaţa lui, conştiinţa i-a reproşat amarnic fapta nemernică. A, uite-l pe maiorul Murphy pe trotuarul de vizavi! La revedere, domnule Wood. Vreau să aflu dacă s-a mai întâmplat ceva de ieri şi până acum.

L-am ajuns din urmă pe maior, chiar înainte de a da colţul străzii.

— A, Holmes, zise el. Bănuiesc că ai aflat că toată această agitaţie a fost în van.

— Cum aşa?

— Ancheta tocmai s-a încheiat. Dovezile medicale au arătat în mod hotărâtor că moartea a survenit în urma apoplexiei. În cele din urmă, a fost un caz destul de simplu.

— O, absolut superficial, zise Holmes zâmbind. Haide, Watson! Nu cred că va mai fi nevoie de noi în Aldershot.

— Doar un lucru, am zis eu, în timp ce ne îndreptam spre gară. Dacă numele soţului era James şi al celuilalt era Henry, care a fost povestea cu David?

— Acel cuvânt, dragă Watson, ar fi trebuit să-mi spună totul, dacă aş fi fost detectivul ideal, aşa cum îţi place ţie să mă descrii. Evident, era un cuvânt de reproş.

— De reproş?

— Da, după cum ştii, David se abătea uneori de la calea cea dreaptă şi o dată s-a întâmplat să fie în aceeaşi direcţie ca şi sergentul James Barclay. Îţi aminteşti de mica afacere cu Uriah şi Bathsheba? Mă tem că cunoştinţele mele bibice sunt puţin cam ruginite, dar o să găseşti povestea în prima sau a doua carte a lui Samuel.

8. Pacientul rezident

Aruncându-mi o privire asupra seriei oarecum incoerente a Memoriilor prin intermediul cărora am încercat să ilustrez câteva din particularităţile mentale ale prietenului meu Sherlock Holmes, am fost izbit de greutatea pe care am avut-o când a trebuit să aleg exemplele care să-mi justifice scopul. Căci, în acele cazuri în care Holmes a făcut un adevărat tur de forţă al gândirii analitice şi a demonstrat valoarea ciudatelor lui metode de investigaţie, faptele în sine au fost de cele mai multe ori atât de lipsite de importanţă sau de obişnuite, încât nu m-am simţit îndreptăţit să le prezint publicului. Pe de altă parte, s-a întâmplat deseori ca el să fie implicat într-o cercetare în care faptele au avut cel mai remarcabil şi dramatic caracter, dar în care gradul său de participare la determinarea cauzelor acestora a fost mai mic decât mi-aş fi dorit eu, în calitate de biograf al lui. Mica afacere pe care eu am intitulat-o „Studiu în roşu” şi cealaltă care era în legătură cu pierderea vasului Gloria Scott servesc drept exemple ale acestor Scylla şi Charybdis care ameninţă în permanenţă cronicarul. Se poate ca, în afacerea despre care urmează să o scriu acum, partea jucată de prietenul meu să nu fie suficient de accentuată, totuşi, întreaga suită de împrejurări este atât de remarcabilă, încât nu pot s-o omit din această serie.

Fusese o zi închisă şi ploioasă de octombrie. Storurile noastre erau pe jumătate trase, iar Holmes stătea încolăcit pe canapea, citind şi recitind o scrisoare pe care o primise cu poşta de dimineaţă. Cât despre mine, stagiul făcut în India mă antrenase să suport căldura mai bine decât frigul, iar un termometru de 90 de grade Fahrenheit[8] nu era o problemă. Dar ziarul nu era interesant. Parlamentul era în sesiune. Toată lumea era plecata din oraş, iar eu jinduiam după luminişurile din New Forest sau pietrişul mării din sud. Din cauza unui cont gol în bancă fusesem nevoit să-mi amân vacanţa, iar în ceea ce-l priveşte pe prietenul meu, nici mersul la ţară, nici marea nu îl atrăgeau în vreun fel. Îi plăcea să stea chiar în centrul a cinci

8 Aproape 33 de grade Celsius – n.tr.

milioane de oameni, cu antenele întinse printre ei, receptiv la cel mai mic zvon sau bănuială de crimă nerezolvată. Aprecierea naturii nu-şi găsea loc între numeroasele lui talente, iar singura schimbare o constituia trecerea de la infractorul din oraş la fratele lui de la ţară. Văzând că Holmes era prea absorbit ca să discute cu mine, am aruncat ziarul din mână şi, lăsându-mă pe spătarul scaunului, am căzut în reverie. Deodată, vocea prietenului meu îmi întrerupse gândurile.

— Ai dreptate, Watson, zise el. E într-adevăr un fel foarte stupid de a regla o dispută.

— Cel mai stupid! am exclamat eu, apoi, dându-mi brusc seama că repetase cel mai ascuns gând din sufletul meu, m-am îndreptat din şale şi l-am privit mut de uimire.

— Ce-i asta, Holmes? am strigat. Îmi depăşeşte orice imaginaţie.

El râse din toată inima de uluiala mea.

— Îţi aminteşti, zise el, că ţi-am citit, în urmă cu ceva timp, un pasaj dintr-o schiţă de Poe, în care un detectiv urmăreşte gândul nerostit al prietenului său, iar tu ai fost înclinat să tratezi chestiunea ca pe un simplu tur de forţă al autorului. Când am spus că eu am mereu obiceiul să fac acelaşi lucru, ţi-ai exprimat neîncrederea.

— Ba nu!

— Poate că nu verbal, dragul meu Watson, dar în mod sigur ai făcut-o prin intermediul sprâncenelor. Aşa că, atunci când am văzut că ţi-ai aruncat ziarul şi ai căzut pe gânduri, am fost foarte fericit că am ocazia să ţi le citesc şi, în cele din urmă, să le întrerup, ca dovadă că am putut să ţi le urmăresc. Dar eram departe de a fi satisfăcut.

— În exemplul pe care mi l-ai citit, am zis, detectivul a tras concluziile din acţiunile omului pe care îl observa. Dacă îmi aduc bine aminte, s-a împiedicat de nişte pietre, s-a uitat la stele şi aşa mai departe. Dar eu am stat cuminte pe scaun. Ce indicii ţi-am putut da?

— Te nedreptăţeşti. Trăsăturile îi sunt date omului ca mijloc prin care să-şi exprime emoţiile, iar ale tale te servesc foarte bine.

— Vrei să spui că mi-ai citit gândurile din trăsături?

— Din trăsături şi mai ales din ochi. Poate că nici nu-ţi aminteşti de unde a pornit reveria ta?

— Nu, nu-mi amintesc.

— Atunci o să-ţi spun eu. După ce ai aruncat ziarul, acţiune care mi-a atras atenţia asupra ta, ai stat vreo jumătate de minut fără să te gândeşti la nimic. Apoi, ochii ţi s-au fixat pe tabloul recent înrămat al generalului Gordon şi am văzut din schimbarea de pe faţa ta că ai început să meditezi la ceva. Dar asta n-a durat prea mult. Ochii ţi-au fugit la portretul neînrămat al lui Henry Ward Beecher, pe care l-ai pus deasupra cărţilor tale. Apoi ai aruncat o privire spre perete şi, bineînţeles, semnificaţia era evidentă. Te gândeai că, dacă portretul ar fi înrămat, ar acoperi spaţiul acela gol şi ar corespunde cu tabloul lui Gordon de acolo.

— M-ai urmărit minunat! am exclamat.

— Până aici m-aş fi putut cu greu înşela. Dar apoi gândurile tale s-au întors la Beecher şi te-ai uitat concentrat la el, de parcă îi studiai personalitatea prin intermediul trăsăturilor. După care ai încetat să-ţi încreţeşti ochii, dar ai continuat să te uiţi la el, iar chipul tău era gânditor. Îţi aduceai aminte de incidentele din cariera lui Beecher. Eram perfect conştient că nu puteai face asta fără să te gândeşti la misiunea pe care a întreprins-o în numele Nordului, în timpul Războiului Civil, deoarece îmi amintesc că ţi-ai exprimat cu pasiune indignarea în legătură cu felul în care a fost primit de oamenii mai turbulenţi. Era atât de important pentru tine acest lucru, încât ştiam că nu te-ai putea gândi la Beecher fără să te gândeşti şi la asta. O clipă mai târziu, când am văzut că ochii tăi se îndepărtează de portret, am bănuit că gândul ţi s-a întors la Războiul Civil şi, când am observat că buzele tale se întredeschid, ochii îţi scânteiază şi mâinile ţi se încleştează, am fost sigur că te gândeai într-adevăr la vitejia de care au dat dovadă ambele părţi în acea luptă disperată. Dar apoi, din nou, faţa ta a devenit tristă şi ai dat din cap. Te gândeai la tristeţea, oroarea şi inutilitatea pierderii atâtor vieţi. Mâna ţi s-a îndreptat spre vechea ta rană şi ţi-a apărut un zâmbet în colţul buzelor, ceea ce mi-a arătat că reflectai la partea ridicolă a acestei metode de a regla probleme internaţionale. În acel moment, am fost de acord cu tine că era stupid şi am fost bucuros să descopăr că deducţiile mele au fost corecte.

— Absolut! am zis eu. Şi acum că mi-ai explicat totul, mărturisesc că sunt la fel de uimit ca înainte.

— A fost foarte superficial, dragul meu Watson, te asigur. Nu ţi-aş fi atras atenţia asupra acestui lucru dacă nu ţi-ai fi exprimat neîncrederea zilele trecute. Dar văd că seara a adus cu ea puţină răcoare. Ce zici de o hoinăreală prin Londra?

Mă plictisisem de sufrageria noastră, aşa că am acceptat bucuros. Timp de trei ore, ne-am plimbat împreună, privind cum caleidoscopul vieţii, mereu schimbător, scade şi curge prin strada Fleet şi prin Ştrand. Felul lui caracteristic de a discuta, cu observarea atentă a detaliilor şi puterea subtilă a deducţiilor, m-a amuzat şi m-a vrăjit. Era ora zece când am ajuns din nou în strada Baker. O trăsură aştepta la uşa noastră.

— Hm! E a unui doctor, medic generalist, din câte văd, zise Holmes. Nu practică de mult timp meseria, dar a avut mult de lucru. Îmi imaginez că a venit să ne consulte! Noroc că ne-am întors!

Eram suficient de familiar cu metodele lui Holmes ca să-i pot urmări raţionamentul şi să-mi dau seama că felul şi starea diferitelor instrumente medicale din coşul din răchită, atârnat în trăsură la lumina lămpii din interior, îi furnizaseră informaţiile pentru rapida lui deducţie. Lumina din fereastra noastră demonstra că, într-adevăr, acest musafir nocturn ne căuta pe noi. Curios să aflu ce l-ar fi putut determina pe un confrate medic să ne viziteze la o astfel de oră, l-am urmat pe Holmes în biroul nostru.

Când am intrat înăuntru, un bărbat palid ca ceara, cu favoriţi cărunţi se ridică de pe un scaun de lângă foc. Ca vârstă, nu părea să aibă mai mult de treizeci şi trei sau treizeci şi patru de ani, dar expresia lui istovită şi nuanţa nesănătoasă a chipului erau mărturii ale unei vieţi care îi slăbise puterea şi îi furase tinereţea. Felul său de a fi era emoţionat şi timid, ca acela al unui domn sensibil, iar mâna subţire şi albă, pe care o puse pe şemineu atunci când se ridică, părea mai degrabă a unui artist decât a unui chirurg. Îmbrăcămintea lui era modestă şi sobră: redingotă neagră, pantaloni închişi la culoare şi puţină culoare la cravată.

— Bună seara, domnule doctor, zise Holmes vesel. Mă bucur să văd că aşteptaţi doar de câteva minute.

— Aţi vorbit deci cu vizitiul meu?

— Nu, mi-a spus lumânarea de pe masă. Vă rog, luaţi loc şi spuneţi-mi cu ce vă pot ajuta.

— Mă numesc doctor Percy Trevelyan, zise musafirul nostru, şi locuiesc pe strada Brook, la numărul 403.

— Nu sunteţi autorul monografiei despre leziuni nervoase neclare? am întrebat.

Obrajii lui palizi se înroşiră de plăcere auzind că opera lui îmi era cunoscută.

— Aud atât de rar despre lucrarea pe care am crezut-o moartă, zise el. Editorii mei mi-au prezentat date descurajante în legătură cu vânzarea ei. Presupun că sunteţi şi dumneavoastră doctor?

— Chirurg de armată retras.

— Pasiunea mea a fost întotdeauna boala nervoasă. Mi-aş dori să mă specializez în asta, dar omul trebuie, desigur, să se mulţumească cu ce are. Totuşi, acest lucru nu are legătură cu problema mea, domnule Sherlock Holmes, şi ştiu cât de preţios este timpul dumneavoastră. Adevărul este că o serie de evenimente ciudate s-au petrecut de curând în casa mea din strada Brook, iar în seara aceasta au ajuns la un asemenea nivel, încât am simţit că era imposibil să mai aştept chiar şi o oră ca să vă cer sfatul şi ajutorul.

Sherlock Holmes se aşeză şi îşi aprinse pipa.

— Sunt bucuros să vi le ofer pe amândouă, zise el. Vă rog, povestiţi-mi în detaliu împrejurările care v-au tulburat.

— Câteva din ele sunt aşa de banale, zise doctorul Trevelyan, încât mi-e şi ruşine să le menţionez. Dar situaţia este atât de inexplicabilă, iar recenta turnură pe care a luat-o este atât de elaborată, încât vă voi prezenta absolut totul şi dumneavoastră veţi judeca ce este esenţial şi ce nu.

Pentru început, mă simt obligat să spun ceva despre cariera mea universitară. Am urmat Universitatea din Londra şi sunt sigur că nu veţi fi de părere că mă laud singur dacă vă spun că profesorii mei mă considerau un student promiţător. După ce am absolvit, am continuat să mă dedic cercetărilor, ocupând un post modest în Spitalul Universitar şi am fost destul de norocos să stârnesc interes cu cercetările mele în domeniul patologiei cataleptice, pentru ca în final să câştig premiul şi medalia Bruce Pinkerton, cu monografia despre leziunile nervoase, la care prietenul dumneavoastră tocmai a făcut aluzie. N-aş merge prea departe dacă aş spune că, la acea vreme, exista o impresie generală că aveam o carieră distinsă în faţă.

Dar unicul şi marele obstacol îl constituia lipsa de capital. După cum veţi înţelege imediat, un specialist care are aspiraţii mari este obligat să locuiască într-una din zecile de străzi din cartierul Cavendish Square, care toate necesită chirii enorme şi bani investiţi în mobilier. În afară de aceste cheltuieli preliminare, el trebuie să fie pregătit să se întreţină timp de câţiva ani, să închirieze o trăsură prezentabilă şi un cal. Toate acestea erau dincolo de puterile mele, iar eu nu puteam spera decât că, economisind, voi putea peste zece ani să strâng destui bani ca să am cabinetul meu. Dar, deodată, un incident neaşteptat mi-a deschis perspective noi.

Acest incident a fost vizita unui domn pe nume Blessington, pe care nu-l cunoşteam deloc. Într-o dimineaţă, a venit la mine în cameră şi a intrat direct în subiect.

— Eşti acelaşi Percy Trevelyan, care are o carieră distinsă şi a câştigat de curând un mare premiu? a zis el.

Am încuviinţat cu o înclinare a capului.

— Răspunde-mi sincer, a continuat el, căci va fi în interesul tău s-o faci. Ai toată deşteptăciunea care îi trebuie unui om ca să aibă succes. Tact ai?

Nu m-am putut abţine să nu zâmbesc auzind bruscheţea întrebării.

— Cred că am şi aşa ceva, am zis.

— Vreun viciu? Nu te trage aţa la băutură, nu?

— Domnule, zău aşa! am exclamat.

— Ai dreptate. Nu-i nimic. Dar trebuia să întreb. Cu toate calităţile astea, de ce nu-ţi practici meseria?

Am ridicat din umeri.

— Haide, haide! a zis el, în felul lui grăbit. E vechea poveste. Mai mult în cap decât în buzunar, da? Ce-ai zice dacă ţi-aş oferi locuinţă în strada Brook?

L-am privit cu uimire.

— O, pentru mine fac asta, nu pentru tine, a strigat el. O să fiu perfect sincer cu tine şi dacă-ţi convine ţie, o să-mi convină şi mie. Am câteva mii de lire de investit, vezi mata, şi cred că o să le bag în tine.

— Dar de ce? am zis eu, cu răsuflarea întretăiată.

— Păi, e la fel ca oricare altă speculaţie şi mai sigură decât majoritatea.

— Şi eu ce trebuie să fac?

— Îţi zic eu ce. Eu o să cumpăr casa, o s-o mobilez, o să plătesc servitoarele şi o să conduc toată afacerea. Tot ce trebuie să faci tu este să-ţi toceşti scaunul în sala de consultaţii. O să-ţi dau şi bani de buzunar şi tot ce vrei. Apoi, tu îmi dai mie trei sferturi din ce câştigi, iar tu păstrezi celălalt sfert.

Aceasta a fost ciudata propunere pe care mi-a făcut-o Blessington, domnule Holmes. N-am să vă plictisesc cu relatarea tocmelilor şi negocierilor noastre. Sfârşitul a fost că eu m-am mutat în casa de lângă Lady-day şi am început să-mi practic meseria cam în aceleaşi condiţii în care sugerase omul. Iar el a venit să locuiască cu mine în calitate de pacient rezident. Se pare că avea o inimă slabă şi necesita supraveghere medicală constantă. A transformat cele două camere bune de la primul etaj într-o sufragerie şi un dormitor pentru el. Era un om cu obiceiuri ciudate, evitând compania altora şi rar ieşind în oraş. Viaţa lui era neregulată, dar, într-un fel, el era regularitatea în persoană. În fiecare seară, la aceeaşi oră, intra în camera de consultaţii, examina registrele, îmi dădea cinci lire şi trei şilingi pentru fiecare guinee câştigată de mine, apoi lua restul banilor şi îi punea în seiful din camera lui.

Pot să spun cu încredere că nu a avut niciodată motiv să regrete speculaţia făcută de el. A fost un succes de la bun început. Câteva cazuri bune şi reputaţia pe care mi-o câştigasem în spital m-au ajutat să devin repede un doctor foarte căutat şi, pe parcursul ultimilor ani, l-am făcut un om bogat.

Cam atât, domnule Holmes, despre trecutul meu şi despre relaţiile cu domnul Blessington. Nu-mi mai rămâne decât să vă spun ce anume m-a adus aici în seara asta.

Cu câteva săptămâni în urmă, domnul Blessington a venit la mine şi mi s-a părut a fi într-o stare de mare agitaţie. Mi-a spus ceva despre nu ştiu ce spargere care avusese loc, zicea el, în cartierul West End şi îmi aduc aminte că părea inutil de tulburat din pricina asta, spunând că n-ar mai trebui să treacă nici o zi fără să mai adăugăm la uşi şi la ferestre nişte zăvoare mai rezistente. A continuat timp de o săptămână să fie într-o stare ciudată de nelinişte, uitându-se pe furiş pe fereastră şi renunţând la scurta plimbare pe care o făcea de obicei înainte de cină. Din purtarea lui am înţeles că îi era îngrozitor de teamă de ceva sau de cineva, dar, de câte ori îl întrebam despre asta, se supăra şi eram nevoit să las baltă subiectul. Cu timpul,

spaimele lui au părut să se risipească, iar el tocmai îşi reluase vechile obiceiuri, când un nou eveniment l-a aruncat în starea jalnică de deprimare în care e acum.

Iată ce s-a întâmplat. Cu două zile în urmă, am primit scrisoarea pe care am să v-o citesc acum. Nu are pe ea nici adresă, nici dată:

„Un nobil rus care în prezent locuieşte în Anglia doreşte să beneficieze de serviciile profesionale ale doctorului Percy Trevelyan. De câţiva ani e victima unor crize cataleptice, domeniu în care, se ştie foarte bine, doctorul Trevelyan este o autoritate. Intenţionează să vină la şase şi un sfert mâine seară, dacă doctorul Trevelyan va binevoi să fie acasă."

Această scrisoare m-a interesat foarte mult, deoarece marea dificultate în studierea catalepsiei este raritatea bolii. În aceste împrejurări, vă daţi seama că am fost în camera de consultaţii când, la ora respectivă, pajul a condus înăuntru un pacient.

Era un bătrân slab, şovăitor şi obişnuit şi în nici un caz nu semăna cu ideea pe care şi-o face cineva despre un nobil rus. Pe mine m-a izbit mai mult înfăţişarea însoţitorului său. Acesta era un tânăr înalt, surprinzător de chipeş, cu o faţă fioroasă şi închisă la culoare şi cu un corp ca al lui Hercule. Îl ţinea pe bătrân de braţ şi, după ce au intrat, l-a ajutat să se aşeze pe scaun cu o tandreţe la care nu te aşteptai văzându-i înfăţişarea.

— Mă scuzaţi că am intrat şi eu, domnule doctor, îmi zise el în engleză, cu un uşor sâsâit. Acesta e tatăl meu, iar sănătatea lui este o chestiune de importanţă covârşitoare pentru mine.

Am fost mişcat de îngrijorarea lui filială.

— Doriţi să rămâneţi în timpul consultaţiei? am întrebat.

— Pentru nimic în lume! a strigat el, făcând un gest de groază. Sufăr mai mult decât o pot exprima. Dacă l-aş vedea pe tatăl meu într-una din aceste crize îngrozitoare, sunt convins că aş muri. Sistemul meu nervos este extrem de sensibil. Cu permisiunea dumneavoastră, voi sta în sala de aşteptare în timp ce îl veţi consulta pe tatăl meu.

Am fost bineînţeles de acord, iar tânărul s-a retras. Apoi eu şi pacientul am început să discutăm cazul lui, despre care eu mi-am luat notiţe complete. Bătrânul nu era remarcabil de inteligent, iar răspunsurile sale erau deseori neclare, lucru pe care eu l-am pus pe seama cunoştinţelor lui limitate de engleză. Dar deodată, în timp ce eu scriam, a încetat să-mi mai răspundă

la întrebări şi, când m-am uitat la el, am fost şocat să văd că stătea ţeapăn pe scaun, privindu-mă fix, cu o faţă rigidă şi complet lipsită de orice expresie. Era din nou în gheara misterioasei boli.

Primul meu sentiment a fost, după cum am spus, unul de milă şi groază. Dar mi-e teamă că al doilea a fost mai degrabă unul de satisfacţie profesională. Am notat pulsul şi temperatura pacientului, i-am testat rigiditatea muşchilor şi i-am examinat reflexele. Nu era nimic anormal în nici una din aceste condiţii, ceea ce corespundea cu experienţele mele anterioare în astfel de cazuri, obţinusem rezultate bune cu inhalarea nitratului de amil, iar cazul de faţă mi se părea o ocazie extraordinară de a-i testa virtuţile. Sticla era jos în laborator, aşa că, lăsându-mi pacientul pe scaun, am fugit să o aduc. Am întârziat ceva timp căutând-o, să zicem cinci minute, şi apoi m-am întors închipuiţi-vă uimirea mea când am găsit camera goală şi pacientul nicăieri.

Desigur, primul meu gest a fost să alerg în sala de aşteptări. Şi fiul dispăruse. Uşa de la sală fusese apropiată, dar nu închisă de tot. Pajul meu, care le deschide uşa pacienţilor, e nou şi în nici un caz iute. Aşteaptă jos şi, când sun din clopoţel, vine sus şi îi conduce afară pe pacienţi. Băiatul nu auzise nimic, iar afacerea a rămas un mister total. Curând după aceea, domnul Blessington s-a întors de la plimbare, dar nu i-am spus nimic despre acest subiect, pentru că, sincer să fiu, în ultima vreme am încercat să conversez cât mai puţin posibil cu el.

Ei bine, nu credeam să-i mai văd vreodată pe nobilul rus şi pe fiul lui, aşa că vă imaginaţi uimirea mea când, în seara asta, la aceeaşi oră, au intrat amândoi în camera de consultaţii, la fel cum făcuseră şi înainte.

— Mă simt îndatorat să vă cer mii de scuze pentru plecarea mea bruscă de ieri, domnule doctor, a zis pacientul.

— Mărturisesc că am fost foarte surprins, am spus eu.

— Ei bine, replică el, adevărul este că, atunci când îmi revin din aceste crize, mintea mi-e foarte înceţoşată şi nu-mi amintesc prea multe. M-am trezit în ceea ce părea a fi o cameră străină şi, cât aţi lipsit dumneavoastră, eu am ieşit afară mai mult ameţit.

— Iar eu, zise fiul, văzând că tatăl meu iese din camera pe consultaţii, am crezut fireşte că şedinţa se terminase. Abia când am ajuns acasă, mi-am dat seama cum stau de fapt lucrurile.

— Nu-i nimic, am zis eu râzând, atâta doar că m-aţi uimit teribil; deci, dacă dumneavoastră, domnule, sunteţi amabil să aşteptaţi afară în sală, eu voi fi bucuros să continuu consultaţia, care a fost întreruptă atât de brusc.

Timp de aproape o jumătate de oră am discutat cu bătrânul domn despre simptomele lui, apoi i-am dat o prescripţie şi l-am văzut plecând la braţul fiului său.

V-am spus că domnul Blessington alegea de obicei această oră ca să iasă la plimbare. S-a întors la scurt timp după plecarea celor doi şi a urcat la etaj. O clipă mai târziu, l-am auzit coborând în fugă scările, dând apoi buzna în camera de consultaţii ca un om înnebunit de panică.

— Cine a fost la mine în cameră? a strigat el.

— Nimeni, am zis eu.

— E o minciună! a urlat el. Vino sus şi uită-te!

I-am ignorat grosolănia, întrucât părea scos din minţi de spaimă. Când m-am dus cu el la etaj, mi-a arătat mai multe urme de paşi pe covorul subţire.

— Vrei să spui că astea-s ale mele? strigă el.

Urmele erau cu siguranţă mult mai mari decât ale lui şi era clar că erau destul de proaspete. După cum ştiţi, a plouat tare în după-amiaza aceasta, iar pacienţii mei au fost singurii care au venit la consultaţie. Însemna că bărbatul din sala de aşteptare urcase, nu se ştie din ce motiv, în camera pacientului meu rezident, în timp ce eu eram ocupat cu însoţitorul lui. Nimic nu fusese deranjat sau luat, dar urmele de paşi dovedeau că cineva pătrunsese fără îndoială înăuntru.

Domnul Blessington părea mai agitat din pricina acestui lucru decât aş fi crezut, deşi incidentul era de ajuns să tulbure pe oricine. A început chiar să plângă într-un fotoliu şi abia am reuşit să-l fac să vorbească coerent. A fost sugestia lui să vin la dumneavoastră, iar eu, desigur, mi-am dat imediat seama că e cel mai bun lucru, deoarece incidentul e cu siguranţă unul foarte ciudat, deşi el pare să-i exagereze complet importanţa. Dacă aţi avea amabilitatea să veniţi cu mine, aţi putea măcar să-l liniştiţi, deşi abia îndrăznesc să sper că veţi reuşi să explicaţi aceasta întâmplare neobişnuită.

Sherlock Holmes ascultase lunga relatare cu o atenţie care îmi dovedea că era extrem de interesat. Faţa lui era la fel de impasibilă ca întotdeauna, dar pleoapele îi coborâseră din ce în

ce mai jos, iar rotocoalele de fum ieşiseră din ce în ce mai groase din pipă, vrând parcă să accentueze fiecare episod ciudat din povestirea doctorului. Când musafirul nostru termină relatarea, Holmes sări în picioare fără să scoată nici un cuvânt, îmi dădu pălăria, o luă pe a lui de pe masă şi îl urmă pe doctorul Trevelyan afară. Într-un sfert de oră furăm depuşi în strada Brook, la uşa locuinţei medicului, una din acele case sumbre, cu faţada plată, pe care le asociezi de obicei cu un cabinet din cartierul West End. Un paj mic ne deschise uşa, iar noi am început imediat să urcăm scara lată, acoperită cu covor.

Dar am fost opriţi de un incident bizar. Lumina de la capătul scării se stinse brusc şi din întuneric se auzi o voce plăpândă şi tremurătoare.

— Am un pistol! ţipă ea. Aveţi cuvântul meu că trag dacă vă mai apropiaţi!

— Asta e chiar scandalos, domnule Blessington! strigă doctorul Trevelyan.

— A, tu erai, domnule doctor, zise vocea, cu mare uşurare. Dar ceilalţi domni sunt cine pretind a fi?

Ne-am simţit scrutaţi îndelung din întuneric.

— Da, da, e în ordine, zise în sfârşit vocea. Puteţi urca şi mă scuzaţi dacă precauţiunile mele v-au deranjat.

În timp ce vorbea, reaprinse lampa şi am văzut în faţa noastră o ciudăţenie de bărbat, a cărui înfăţişare, la fel ca şi vocea, dovedea că are nervii zdruncinaţi. Era foarte gras, dar se pare că fusese cândva şi mai gras, căci pielea de pe faţă îi atârna ca nişte pungi largi, asemeni fălcilor unui copoi. Tenul avea o nuanţă bolnăvicioasă, iar părul cărunt şi rar părea că i se ridică în cap în funcţie de intensitatea emoţiilor. În mână ţinea un pistol, pe care însă îl vârî în buzunar când ne-am apropiat.

— Bună seara, domnule Holmes, zise el. Vă sunt profund îndatorat că aţi venit. Nimeni n-a avut vreodată nevoie de sfatul dumneavoastră aşa cum am eu. Bănuiesc că doctorul Trevelyan v-a povestit despre pătrunderea fără motiv în camera mea.

— Într-adevăr, zise Holmes. Cine sunt aceşti doi bărbaţi, domnule Blessington, şi de ce vor să vă facă rău?

— A, păi, e desigur greu de spus, zise pacientul rezident, cu o voce agitată. Doar nu vă aşteptaţi să vă răspund la asta, domnule Holmes.

— Adică nu ştiţi?

— Intraţi aici, vă rog. Aveţi amabilitatea şi intraţi aici.

Ne conduse la el în dormitor, care era spaţios şi confortabil.

— Vedeţi asta? zise el, arătând spre o cutie mare şi neagră de la capul patului. N-am fost niciodată un om foarte bogat, domnule Holmes, n-am făcut decât o singură investiţie în toată viaţa mea, după cum vă poate spune şi doctorul Trevelyan. Dar nu cred în bancheri. N-aş avea niciodată încredere într-un bancher, domnule Holmes. Între noi fie vorba, tot ce am e în cutia asta, aşa că puteţi înţelege ce înseamnă pentru mine când doi oameni necunoscuţi intră cu forţa în camera mea.

Holmes îl privi pe Blessington în felul lui interogator şi clătină din cap.

— Nu am cum să vă sfătuiesc dacă încercaţi să mă păcăliţi, zise el.

— Dar v-am spus totul.

Holmes îi întoarse spatele, cu un gest de dezgust.

— Noapte bună, doctore Trevelyan, zise el.

— Şi nici un sfat pentru mine? strigă Blessington, cu o voce deznădăjduită.

— Sfatul meu, domnule, e să spuneţi adevărul.

Un minut mai târziu eram afară, mergând spre casă. Traversasem strada Oxford şi ajunsesem la mijlocul străzii Harley fără să scot vreun cuvânt de la însoţitorul meu.

— Îmi pare rău că te-am făcut să alergi după cai verzi, Watson, zise el în cele din urmă. Şi e un caz interesant, în fond.

— Eu nu prea înţeleg nimic din el, am mărturisit.

— Păi, e destul de evident că există doi oameni, poate mai mulţi, dar cel puţin doi, care sunt hotărâţi pentru un motiv sau altul să dea de acest individ, Blessington. Nu am nici o îndoială că, în ambele ocazii, acel tânăr a pătruns în camera lui Blessington, în timp ce complicele lui, printr-un şiretlic ingenios, avea grijă ca doctorul să nu se amestece.

— Şi catalepsia?

— O imitaţie înşelătoare, Watson, deşi eu unul n-aş îndrăzni nici măcar să sugerez asta de faţă cu specialistul nostru. E o boală foarte uşor de imitat. Am făcut-o şi eu.

— Şi apoi?

— Din pură întâmplare, Blessington a fost plecat de fiecare dată. Motivul pentru care au ales o oră atât de neobişnuită pentru o consultaţie a fost, fireşte, ca să se asigure că nu va mai

fi nici un alt pacient în sala de aşteptare. Totuşi, s-a întâmplat ca această oră să coincidă cu plimbarea lui Blessington, ceea ce pare să indice că nu sunt foarte familiari cu rutina lui zilnică. Bineînţeles, dacă ar fi vrut doar să fure ceva anume, cel puţin ar fi încercat măcar să caute. În plus, pot să citesc în ochii cuiva atunci când se teme pentru pielea lui. E de neconceput ca acest individ să-şi fi făcut în necunoştinţă de cauză doi duşmani atât de răzbunători, cum par a fi aceşti oameni. Prin urmare, sunt sigur că ştie cine sunt cei doi bărbaţi şi, din motive personale, ascunde acest lucru. Este posibil totuşi ca mâine să îl găsim într-o stare mai comunicativă.

— Nu există nici o altă alternativă, fără îndoială grotesc de improbabilă, dar totuşi de conceput? am sugerat eu. Nu este posibil ca toată această poveste cu rusul cataleptic şi fiul lui să fie o invenţie a doctorului Trevelyan, care, din cine ştie ce motiv, a fost în camera lui Blessington?

La lumina felinarului, am văzut că Holmes zâmbea amuzat de această strălucită digresiune a mea.

— Dragul meu prieten, zise el, asta a fost una dintre primele soluţii care mi-au trecut prin cap, dar am putut curând corobora povestea doctorului. Acest tânăr a lăsat urme pe covorul de pe scară, drept care nu a mai fost nevoie să cer să le văd pe cele lăsate în cameră. Când îţi voi spune că pantofii lui aveau vârful pătrat în loc de ascuţit, ca ai lui Blessington, şi că erau cu mai mult de trei centimetri mai mari decât cei ai doctorului, atunci vei recunoaşte că nu poate exista nici o îndoială cu privire la individualitatea lui. Dar o să mai vedem despre asta, căci aş fi surprins dacă mâine dimineaţă nu vom auzi veşti din strada Brook.

Profeţia lui Sherlock Holmes se adeveri curând şi încă într-un mod dramatic. La şapte şi jumătate în dimineaţa următoare, când abia se crăpa de ziuă, l-am găsit stând lângă patul meu, îmbrăcat în halat.

— Ne aşteaptă o trăsură, Watson, zise el.

— Dar ce s-a întâmplat?

— Afacerea din strada Brook.

— Ceva noutăţi?

— Tragice, dar echivoce, zise el, ridicând storurile. Uită-te la asta, o foaie dintr-un carnet, pe care scrie cu creionul *„Pentru numele lui Dumnezeu, vino imediat. P.T.”* Prietenul nostru,

doctorul, era tare disperat când a scris asta. Haide, dragă prietene, căci este o chemare urgentă.

Într-un sfert de oră eram iar la locuinţa medicului. Acesta veni în fugă să ne întâmpine, cu o expresie de groază pe faţă.

— O, Doamne, ce situaţie! strigă el, luându-se cu mâinile de cap.

— Ce s-a întâmplat?

— Blessington s-a sinucis!

Holmes scoase un fluierat.

— Da, s-a spânzurat în timpul nopţii.

Intrasem înăuntru, iar doctorul ne condusese în ceea ce era desigur sala de aşteptare.

— Nici nu mai ştiu ce fac, exclamă el. Poliţia e deja sus. M-a zguduit îngrozitor treaba asta.

— Când aţi aflat?

— În fiecare dimineaţă i se duce o ceaşcă cu ceai în cameră. Când servitoarea a intrat, pe la şapte, nefericitul atârna spânzurat în mijlocul încăperii. Îşi legase funia de cârligul de unde era agăţată înainte o lampă grea şi sărise chiar de pe cutia pe care ne-a arătat-o ieri.

Holmes rămase o clipă cufundat în gânduri.

— Cu permisiunea dumneavoastră, zise el în cele din urmă, aş vrea să urc la etaj şi să cercetez chestiunea.

Am urcat amândoi sus, urmaţi de doctor.

La intrarea în dormitor ne-a întâmpinat o privelişte îngrozitoare. Am menţionat impresia de fleşcăială pe care ne-o lăsase acest Blessington. Aşa cum stătea atârnat de cârlig, această fleşcăială era atât de exagerată şi de intensificată, încât înfăţişarea lui abia dacă mai avea ceva uman în ea. Gâtul îi era ieşit în afară, semănând cu cel al unui pui jumulit şi făcând restul corpului să pară mai obez şi mai nefiresc, prin contrast. Era îmbrăcat doar cu pijamaua, de sub care ieşeau ţepene gleznele lui umflate şi picioarele diforme. Lângă el stătea un inspector de poliţie, elegant îmbrăcat, care îşi lua notiţe pe o agendă de buzunar.

— A, domnule Holmes! zise el din toată inima, când prietenul meu intră în cameră. Sunt încântat să vă văd.

— Bună dimineaţa, Lanner, răspunse Holmes, sunt sigur că nu mă veţi considera un intrus. Aţi auzit de evenimentele care au dus la treaba asta?

— Da, am auzit ceva.

— V-aţi format vreo părere?

— Din câte pot să-mi dau seama, omul a înnebunit de frică. După cum vedeţi, a dormit în patul ăsta. A lăsat o urmă destul de adâncă. Ştiţi şi dumneavoastră că sinuciderile au loc mai mereu în jurul orei cinci dimineaţa. Asta ar fi cam pe la ora care s-a spânzurat şi el. Se pare că a fost o chestie bine chibzuită.

— Judecând după rigiditatea muşchilor, aş zice că e mort de aproape trei ore, am zis eu.

— Aţi observat ceva ciudat în cameră? întrebă Holmes.

— Am găsit o şurubelniţă şi nişte şuruburi pe lavoar. Se pare că a şi fumat mult în timpul nopţii, iată patru chiştocuri pe care le-am luat din şemineu.

— Hm! zise Holmes. Aţi găsit port-ţigaretul lui?

— Nu, n-am văzut să existe unul.

— Atunci tabachera?

— Da, era în buzunarul de la haină.

Holmes o deschise şi mirosi singurul trabuc pe care îl conţinea.

— O, e o havană, iar celelalte sunt trabucuri mai deosebite, importate de olandezi din coloniile lor din India de est. De obicei, sunt împachetate în paie şi sunt mai lungi şi mai subţiri decât orice altă marcă.

Luă cele patru chiştocuri şi le examină cu lupa.

— Două dintre ele au fost fumate cu port-ţigaret şi două fără, zise el. Două au fost tăiate cu un cuţit nu foarte ascuţit, iar două au fost tăiate cu un set de dinţi excelenţi. Asta nu e nici o sinucidere, domnule Lanner. Este o crimă cu sânge rece, planificată cu mare grijă.

— Imposibil! exclamă inspectorul.

— Şi de ce, mă rog?

— De ce ar omorî cineva un om, spânzurându-l în felul acesta greoi?

— Asta rămâne de aflat.

— Şi pe unde puteau intra?

— Pe uşa de la intrare.

— Era încuiată azi dimineaţă.

— Atunci a fost încuiată după ei.

— De unde ştiţi?

— Le-am văzut urmele. Scuzaţi-mă un moment şi voi fi în măsură să vă dau mai multe informaţii despre asta.

Se duse la uşă şi, deschizând-o, examină încuietoarea în felul lui metodic. Apoi scoase cheia, care era pe dinăuntru, şi o inspectă şi pe aceasta. Patul, covorul, scaunele, poliţa şemineului, cadavrul şi funia fură pe rând examinate până când, în cele din urmă, se declară satisfăcut şi, cu ajutorul meu şi al inspectorului, dădu jos nenorocitul obiect, aşezându-l respectuos sub un cearşaf.

— Şi funia asta? întrebă el.

— A fost tăiată de aici, zise doctorul Trevelyan, scoţând un colac mare de frânghie de sub pat. Era morbid de nervos din fire şi ţinea întotdeauna asta lângă el, ca să scape pe fereastră în caz că luau foc scările.

— Cred că lucrul acesta i-a scutit de un efort în plus, zise Holmes gânditor. Da, faptele în sine sunt foarte simple şi m-aş mira dacă până după-amiază nu vă voi putea da şi motivul lor. O să iau fotografia asta a lui Blessington de pe poliţa şemineu lui, fiindcă s-ar putea să-mi fie de folos în cercetările mele.

— Dar nu ne-aţi spus nimic! strigă doctorul.

— O, nu există nici o îndoială cu privire la succesiunea evenimentelor, zise Holmes. Au fost implicate trei persoane: tânărul, bătrânul şi un al treilea individ despre a cărui identitate nu ştiu nimic. Primii doi, dacă mai e nevoie s-o spun, sunt aceiaşi care s-au dat drept contele rus şi fiul lui, aşa că avem o descriere completă a lor. Au fost lăsaţi să intre în casă de un complice din interior. Dacă îmi permiteţi, domnule inspector, v-aş sfătui să-l arestaţi pe paj; din câte am înţeles, domnule doctor, acesta a intrat de curând în serviciul dumneavoastră.

— Drăcuşorul ăla mic nu e de găsit nicăieri, zise doctorul Trevelyan. Servitoarea şi bucătarul tocmai l-au căutat.

Holmes dădu din umeri.

— El a jucat un rol mai puţin important în această tragedie, zise el. Cei trei oameni, după ce au urcat scările în vârful picioarelor, mai întâi bătrânul, apoi tânărul şi la urmă necunoscutul...

— Dragul meu Holmes! am exclamat.

— O, nu există nici o îndoială în privinţa suprapunerii urmelor. Aseară am avut ocazia de a afla care a cui e. Au urcat deci în camera domnului Blessington, a cărei uşă au găsit-o

încuiată. Totuşi, cu ajutorul unei sârme, au forţat încuietoarea. Chiar şi fără lupă puteţi vedea, după zgârieturile de pe metal, locul unde a fost forţată.

După ce au intrat în cameră, primul lucru pe care trebuie să-l fi făcut a fost să-i pună căluş domnului Blessington. Se poate ca acesta să fi fost adormit sau atât de paralizat de frică, încât n-a scos nici un sunet. Pereţii sunt groşi şi e posibil ca ţipătul lui, dacă a avut timp să scoată vreunul, să nu fi fost auzit.

După ce l-au legat, mi se pare evident că a avut loc un fel de dezbatere. Probabil că a fost ceva în genul unui proces. Probabil că a durat destul timp, căci atunci au fost fumate trabucurile. Bătrânul a stat în scaunul de răchită. El a fost cel care a folosit port-ţigaretul. Tânărul a stat în partea aceea şi a scuturat scrumul lovind trabucul de sertare. Al treilea individ măsura camera în lung şi-n lat. Cred că Blessington stătea pe pat, în capul oaselor, dar în privinţa asta nu pot fi absolut sigur.

Ei bine, toată povestea s-a încheiat cu ei luându-l pe Blessington şi spânzurându-l. Acţiunea a fost atât de bine chibzuită, încât cred că au adus cu ei un fel de macara sau scripete, care să le servească drept spânzurătoare. Îmi imaginez că şurubelniţa şi şuruburile erau ca să-l fixeze. Însă văzând cârligul, nu s-au mai deranjat. După ce au terminat treaba, au plecat, iar uşa a fost încuiată în urma lor de către complice.

Am ascultat toţi cu cel mai mare interes această schiţă a întâmplărilor din noaptea respectivă, întâmplări deduse de Holmes din semne atât de mici şi subtile, încât, chiar şi atunci când ni le-a arătat, tot nu am reuşit să-i urmărim prea bine raţionamentul. Inspectorul plecă imediat să facă cercetări cu privire la paj, în timp ce eu şi Holmes ne-am întors în strada Baker să luăm micul dejun.

— Mă voi întoarce până la trei, zise el după ce terminarăm de mâncat. Şi inspectorul şi doctorul vor fi aici la acea oră, iar eu sper ca până atunci să clarific orice mică nelămurire din cazul acesta.

Musafirii noştri sosiră la ora stabilită, dar abia la patru fără un sfert reuşi şi prietenul meu să-şi facă apariţia. Totuşi, după expresia feţei lui, mi-am dat seama că totul decursese bine.

— Ceva noutăţi, domnule inspector?

— Am prins băiatul, domnule.

— Excelent, iar eu am prins indivizii.

— I-ai prins! am exclamat toţi trei, într-un glas.

— Mă rog, cel puţin le-am aflat identităţile. După cum m-am aşteptat, acest aşa-zis Blessington este binecunoscut la secţie, la fel şi atacatorii lui. Numele lor sunt Biddle, Hayward şi Moffat.

— Banda care a jefuit banca Worthingdon! strigă inspectorul.

— Exact, zise Holmes.

— Înseamnă că Blessington era de fapt Sutton.

— Chiar aşa, confirmă Holmes.

— Păi, atunci e clar ca lumina zilei, zise inspectorul.

Dar eu şi Trevelyan ne-am uitat uimiţi unul la altul.

— Vă amintiţi desigur marea afacere cu banca Worthingdon, zise Holmes. Au fost implicaţi cinci bărbaţi – aceştia patru şi un al cincilea numit Cartwright. Îngrijitorul Tobin a fost ucis, iar hoţii au fugit cu şapte mii de lire. Asta s-a întâmplat în 1875. Au fost arestaţi toţi cinci, dar dovezile împotriva lor nu erau deloc concludente. Acest Blessington sau Sutton, care era cel mai rău din bandă, a devenit informator. Pe baza mărturiei lui, Cartwright a fost spânzurat, iar ceilalţi trei au primit câte cincisprezece ani fiecare. Când au ieşit zilele trecute, cu câţiva ani înainte să li se termine pedeapsa, şi-au pus în gând, bineînţeles, să-l găsească pe trădător şi să răzbune moartea camaradului lor. Au încercat de două ori să ajungă la el, dar au eşuat; a treia oară, după cum vedeţi, au reuşit. Mai este ceva pe care doriţi să vi-l explic, doctore Trevelyan?

— Cred că aţi prezentat totul remarcabil de clar, zise doctorul. Fără îndoială că, în ziua în care a fost tulburat, citise în ziare despre eliberarea lor.

— Chiar aşa. Spargerea de care a pomenit era doar o invenţie.

— Dar de ce nu v-a spus dumneavoastră despre toate astea?

— Ei bine, dragul meu domn, cunoscând caracterul răzbunător al foştilor lui asociaţi, încerca să-şi ascundă identitatea faţă de toată lumea, cât mai mult posibil. Secretul său era unul ruşinos şi nu a avut curajul să-l divulge. Totuşi, oricât de mizerabil era, trăia încă sub scutul legii britanice şi nu mă îndoiesc, domnule inspector că veţi înţelege că, deşi scutul acesta nu protejează poate întotdeauna, sabia dreptăţii este la locul ei, gata să răzbune.

Acestea au fost împrejurările ciudate legate de Pacientul Rezident şi de Doctorul din strada Brook. Din noaptea aceea,

poliţia nu a mai auzit nimic despre cei trei ucigaşi, iar la Scotland Yard se presupune că se aflau printre pasagerii nenorocitului vapor Norah Creina, care s-a scufundat cu câţiva ani în urmă lângă coastele portugheze, la câteva leghe spre nord de Oporto. Cazul împotriva pajului a fost anulat din lipsă de probe, iar Misterul din Strada Brook, cum a fost denumit, nu a fost până acum prezentat în întregime de nici un ziar.

9. Traducătorul de greacă

În timpul lungii şi intimei mele prietenii cu domnul Sherlock Holmes, nu l-am auzit niciodată referindu-se la relaţiile lui şi cu atât mai puţin la viaţa lui din tinereţe. Reticenţa sa în această privinţă intensificase efectul oarecum neomenesc pe care îl producea asupra mea, până când mă trezeam uneori privindu-l ca pe un fenomen izolat, un creier fără inimă, pe cât de lipsit de compasiune, pe atât de remarcabil prin inteligenţă. Aversiunea lui faţă de femei şi refuzul de a-şi forma noi prietenii erau tipice caracterului său fără emoţii, dar nu mai mult decât înăbuşirea completă a oricărei referiri la familia lui. Începusem să cred că era orfan şi că nu avea nici o rudă în viaţă, când, spre marea mea uimire, se apucă într-o zi să-mi povestească despre fratele lui.

Era într-o seară de vară, după ce servisem ceaiul, iar conversaţia, care hoinărise în mod aleatoriu şi spasmodic de la crose de golf, la cauzele schimbării oblicităţii eclipticii, ajunse în cele din urmă la chestiunea atavismului şi a aptitudinilor ereditare. Subiectul discutat era cât de mult talentul unei persoane se datora moştenirii şi cât de mult propriei pregătiri.

— În cazul tău, am zis eu, din tot ce mi-ai spus până acum, mi se pare evident că deosebita uşurinţă cu care deduci şi capacitatea ta de observaţie se datorează pregătirii tale sistematice.

— Într-o oarecare măsură, răspunse el gânditor. Strămoşii mei erau moşieri şi se pare că au dus viaţa pe care era normal să o ducă cei din clasa lor socială. Totuşi, am aceste talente în sânge şi se poate să le fi moştenit de la bunica mea, care a fost sora lui Vernet, artistul francez. Arta în sânge e susceptibilă să ia formele cele mai ciudate.

— Dar de unde ştii că sunt ereditare?

— Pentru că fratele meu, Mycroft, le posedă într-o măsură mai mare decât le posed eu.

Acest lucru era într-adevăr o noutate pentru mine. Dacă mai exista un om cu astfel de capacităţi unice în Anglia, cum de nu auzise de el nici poliţia, nici publicul? I-am pus întrebarea,

sugerând că poate modestia îl făcuse să-l considere superior pe fratele lui. Holmes râse auzindu-mi sugestia.

— Dragul meu Watson, zise el, nu sunt de acord cu cei care pun modestia între virtuţi. În opinia logicianului, toate lucrurile ar trebui văzute exact aşa cum sunt, iar a te subestima este o abatere de la adevăr la fel de mare, ca a-ţi exagera calităţile. Prin urmare, când spun că Mycroft are capacităţi de observaţie mai mari decât ale mele, poţi să mă crezi că-ţi spun adevărul adevărat.

— E mai mic decât tine?

— E cu şapte ani mai mare.

— Şi cum se face că nu este cunoscut?

— O, este foarte cunoscut în cercul lui.

— Unde anume?

— Păi, în Clubul Diogene, de exemplu.

Nu auzisem niciodată de un astfel de loc, iar faţa mea probabil că a exprimat acest lucru, căci l-am văzut pe Sherlock Holmes scoţându-şi ceasul.

— Clubul Diogene este cel mai ciudat club din Londra, iar Mycroft unul din cei mai ciudaţi oameni. E acolo întotdeauna de la cinci fără un sfert până la opt fără douăzeci. Acum e şase, aşa că, dacă ai chef de o plimbare în seara asta frumoasă, voi fi fericit să-ţi prezint două curiozităţi.

Cinci minute mai târziu eram în stradă, mergând spre Regent’s Circus.

— Te întrebi cum se face că Mycroft nu-şi foloseşte capacităţile ca detectiv, zise însoţitorul meu. Pentru că e incapabil de asta.

— Dar, am crezut că ai spus...

— Am spus că îmi este superior în observaţie şi deducţie. Dacă arta de a fi detectiv ar începe şi s-ar termina cu raţionatul dintr-un fotoliu, atunci fratele meu ar fi cel mai mare investigator din câţi au existat vreodată. Dar lui îi lipseşte ambiţia şi energia. Nici măcar nu s-ar deranja să-şi verifice propria soluţie şi mai degrabă i-ar lăsa pe oameni să creadă că greşeşte, decât să se obosească să le dovedească că are dreptate, i-am prezentat de multe ori câte o problemă şi am primit o explicaţie care s-a dovedit mai târziu a fi corectă. Cu toate astea, e absolut incapabil să elaboreze detaliile practice de

care trebuie să te ocupi înainte ca un caz să poată fi dus în faţa unui judecător sau a unui juriu.

— Deci, n-a făcut din asta o profesie?

— Nicidecum. Ceea ce pentru mine reprezintă o meserie, pentru el e doar o pasiune de amator. Are un talent extraordinar la cifre şi e revizor contabil în câteva dintre departamentele guvernului. Mycroft stă cu chirie în Pall Mall şi merge pe jos până la Whitehall în fiecare dimineaţă şi înapoi în fiecare seară. An după an, nu face nimic altceva şi nu iese nicăieri, cu excepţia Clubului Diogene, care e vizavi de apartamentul lui.

— Nu-mi aduc aminte să mai fi auzit acest nume.

— Mi se pare normal. După cum ştii, în Londra sunt mulţi bărbaţi care, unii din timiditate, alţii din mizantropie, nu doresc compania semenilor lor. Cu toate acestea, nu au nimic împotriva scaunelor confortabile şi a ziarelor de ultimă oră. Tocmai pentru aceste avantaje a fost înfiinţat Clubul Diogene, iar acum conţine cei mai nesociabili şi ursuzi bărbaţi din oraş. Nici un membru nu are voie să-i bage câtuşi de puţin în seamă pe ceilalţi. Discuţia este interzisă cu desăvârşire, cu excepţia Camerei Străinilor, iar dacă cineva încalcă regula de trei ori şi comitetul ia cunoştinţă de acest lucru, vorbăreţul e pasibil cu excluderea. Fratele meu a fost unul dintre fondatori şi chiar eu găsesc că atmosfera de acolo e relaxantă.

În timp ce vorbeam, ajunsesem în Pall Mall, iar acum mergeam pe stradă, venind dinspre capătul străzii St. James. Sherlock Holmes se opri în faţa unei uşi, puţin mai departe de Carlton, şi, atenţionându-mă să nu vorbesc, o luă înainte, intrând în hol. Prin ochiurile de geam, am zărit o cameră mare şi luxoasă, în care un număr considerabil de bărbaţi stăteau şi citeau ziare, fiecare în colţişorul lui. Holmes m-a condus într-o cameră micuţă, care dădea spre Pall Mall, şi apoi, lăsându-mă singur un minut, se întoarse cu un însoţitor, despre care mi-am dat seama că nu poate fi decât fratele lui.

Mycroft Holmes era un bărbat mult mai mare şi mai voinic decât Sherlock. Avea o înfăţişare extrem de corpolentă, dar faţa lui, deşi masivă, păstrase ceva din ascuţimea expresiei, care era atât de remarcabilă la fratele său. Ochii săi, de un ciudat gri deschis şi apos, păreau că reţin mereu acea privire îndepărtată şi introspectivă, pe care o observasem doar la Sherlock, atunci când îşi exercita din plin capacităţile.

— Mă bucur să vă cunosc, domnule, zise el, întinzându-mi o mână latăşi grasă, ca laba unei foci. Aud peste tot de Sherlock de când aţi devenit cronicarul lui. Apropo, Sherlock, mă aşteptam să te văd pe-aici săptămâna trecută, să mă consulţi în cazul acela de la Manor House. M-am gândit că poate te depăşeşte puţin.

— Nu, l-am rezolvat, zise prietenul meu, zâmbind.

— Era Adams, bineînţeles.

— Da, era Adams.

— Am fost sigur de asta de la bun început.

Cei doi s-au aşezat împreună lângă fereastra arcuită a clubului.

— Oricine vrea să studieze omenirea, aici trebuie să vină, zise Mycroft. Priviţi câte categorii magnifice! Iată, de exemplu, aceşti doi bărbaţi care vin spre noi.

— Jucătorul de biliard şi celălalt?

— Exact. Ce poţi spune despre celălalt?

Cei doi bărbaţi se opriseră vizavi de fereastră. Câteva urme de cretă pe buzunarul vestei erau singurele semne de biliard pe care le vedeam la unul din ei. Celălalt era un individ foarte scund, oacheş, cu pălăria dată pe ceafă şi cu mai multe pachete la subraţ.

— Un fost soldat, din câte îmi dau seama, zise Sherlock.

— Şi lăsat de curând la vatră, replică fratele.

— A servit în India, văd.

— Şi e ofiţer neconfirmat în grad.

— Din artileria regală, cred, zise Sherlock.

— Şi văduv.

— Dar cu un copil.

— Copii, dragă băiete, copii.

— Haideţi acum, am zis râzând, asta e puţin prea de tot.

— Cu siguranţă nu e greu să-ţi dai seama că un om cu o astfel de purtare, expresie autoritară şi piele arsă de soare e militar, că e mai mult decât un simplu soldat şi că s-a întors de curând din India, răspunse Sherlock.

— Că abia a părăsit armata se vede din faptul că încă mai poartă „bocancii de muniţie”, cum li se spune, observă Mycroft.

— Nu avea mersul unuia din cavalerie, totuşi poartă pălăria pe-o parte, aşa cum arată pielea mai nebronzată din acea parte

a frunţii. Cu greutatea pe care o are, n-ar fi putut să fie pionier. Deci, face parte din artilerie.

— Apoi, desigur, hainele de doliu arată că a pierdut pe cineva drag. Faptul că îşi face singur cumpărăturile înseamnă că e vorba probabil de soţia lui. După cum se vede, a cumpărat lucruri pentru copii. Zornăitoarea demonstrează că unul din ei este foarte mic. Soţia a murit probabil când l-a născut. Iar faptul că are o carte cu ilustraţii la subraţ arată că mai este un copil la care trebuie să se gândească.

Am început să înţeleg ce a vrut să spună prietenul meu atunci când a zis că fratele lui avea capacităţi mai dezvoltate decât ale sale. Holmes îmi aruncă o privire şi zâmbi. Mycroft priză tabac dintr-o cutie făcută din carapace de ţestoasă şi scutură rămăşiţele de pe haină cu o batistă mare din mătase roşie.

— Apropo, Sherlock, zise el, mi s-a adus la cunoştinţă ceva ce-ţi place ţie cel mai mult: o problemă foarte ciudată. N-am prea avut energia să mă gândesc la ea decât parţial, dar mi-a oferit bazele unei speculaţii plăcute. Dacă vrei să auzi faptele...

— Dragul meu Mycroft, aş fi încântat.

Fratele mâzgăli câteva rânduri pe o foaie din agenda lui de buzunar şi, sunând din clopoţel, o înmână chelnerului.

— I-am rugat pe domnul Melas să vină până aici, zise el. Locuieşte la etajul de deasupra mea şi am avut ocazia să ne cunoaştem puţin, ceea ce l-a făcut să vină la mine cu uimitoarea lui problemă. Domnul Melas are origini greceşti, din câte am înţeles, şi este un lingvist remarcabil. Îşi câştigă existenţa parţial ca traducător la curţile de justiţie şi parţial ca ghid pentru orientalii bogaţi care se întâmplă să se cazeze la hotelurile de pe bulevardul Northumberland. Cred că-l voi lăsa pe el să-şi povestească extraordinara experienţă în felul lui.

Câteva minute mai târziu, ni se alătură un bărbat scund şi voinic, a cărui faţă măslinie şi păr negru ca smoala îi dezvăluiau originile sudice, deşi felul lui de a vorbi era cel al unui englez educat. Dădu mâna bucuros cu Sherlock Holmes, iar ochii lui negri străluciră de plăcere când înţelese că specialistul era nerăbdător să-i audă povestea.

— Nu cred că poliţia îmi dă crezare, pe cuvântul meu că nu, zise el, cu o voce văicărită. Doar pentru ca n-au mai auzit de aşa ceva, ei cred că nu poate fi posibil. Dar eu ştiu că n-o să am pace

până când nu voi afla ce s-a ales de bietul meu om cu leucoplast pe faţă.

— Sunt tot numai urechi, zise Sherlock Holmes.

— Acum e miercuri seara, zise el. Ei bine, era luni seara, cu doar două zile în urmă, înţelegeţi, când toate acestea s-au întâmplat. Eu sunt traducător, după cum poate v-a spus vecinul meu aici de faţă. Traduc în toate limbile, sau aproape toate, dar, pentru că sunt grec la origine şi port un nume grecesc, sunt asociat mai ales cu această limbă. Sunt de mulţi ani principalul traducător de greacă din Londra, iar numele meu este foarte cunoscut în hoteluri.

Se întâmplă deseori să fiu chemat la ore bizare de către străini care au probleme sau de călători care sosesc târziu şi au nevoie de serviciile mele. Prin urmare, n-am fost surprins luni seara când un anume domn Latimer, un tânăr foarte elegant, a venit la mine în apartament şi mi-a cerut să-l însoţesc într-o birjă care aştepta la uşă. Un prieten grec venise cu afaceri, mi-a zis el, şi era nevoie de serviciile unui traducător, întrucât nu înţelegea o iotă din limba lui. Mi-a dat de înţeles că locuinţa sa era la o oarecare distanţă, în Kensington, şi părea că se grăbeşte foarte tare, căci m-a zorit să intru în birjă când am coborât în stradă.

Spun în birjă, dar curând am început să mă întreb dacă nu mă aflam de fapt într-o trăsură. Era cu siguranţă mai spaţioasă decât birjele ordinare, care fac Londra de ruşine, iar accesoriile, deşi uzate, erau de bună calitate. Domnul Latimer s-a aşezat în faţa mea şi am pornit, trecând mai întâi prin Charing Cross şi apoi luând-o în sus, pe bulevardul Shaftesbury. Ieşisem în strada Oxford, iar eu tocmai făcusem o remarcă referitoare la faptul că acesta era un drum cam ocolit spre Kensington, când am fost redus la tăcere de comportamentul extraordinar al însoţitorului meu.

A început prin a scoate din buzunar o formidabilă măciucă plumbuită, pe care a învârtit-o de câteva ori, ca şi cum i-ar fi testat greutatea şi puterea. Apoi, a pus-o pe banchetă lângă ei, fără să spună nici un cuvânt. După care, a ridicat ferestrele din ambele părţi ale trăsurii, iar eu am descoperit cu uimire că erau acoperite cu hârtie, ca să nu pot vedea prin ele.

— Îmi pare rău că vă iau priveliştea, domnule Melas, zise el. Adevărul e că nu intenţionez să vă las să vedeţi locul unde

mergem. S-ar putea să fie un inconvenient pentru mine dacă aţi putea găsi iar drumul într-acolo.

După cum vă puteţi imagina, am fost complet surprins de asemenea cuvinte. Însoţitorul meu era un individ tânăr, puternic şi lat în umeri şi, lăsând la o parte arma, eu n-aş fi avut nici cea mai mică şansă într-o luptă cu el.

— Vă comportaţi într-un mod ieşit cu totul din comun, domnule Latimer, am bâlbâit eu. Vă daţi seama desigur că ceea ce faceţi este ilegal.

— Este fără îndoială o oarecare îndrăzneală, dar ne vom revanşa faţă de dumneavoastră, zise el. Totuşi, trebuie să vă previn, domnule Melas, că dacă veţi încerca vreodată în seara asta să daţi alarma sau să faceţi ceva împotriva intereselor mele, veţi descoperi că e un lucru foarte grav. Vă rog să vă aduceţi aminte că nu ştie nimeni unde sunteţi şi că, fie în trăsură, fie acasă la mine, vă aflaţi în aceeaşi măsură în puterea mea.

Vocea îi era calmă, dar avea un fel aspru de a rosti cuvintele, care era foarte ameninţător. Am stat liniştit, întrebându-mă ce motiv ar fi putut avea să mă răpească în acest mod extraordinar. Orice ar fi fost, era clar ca lumina zilei că nu avea nici un rost să mă împotrivesc şi că tot ce puteam face era să aştept să văd ce se va întâmpla.

Am mers cu trăsura aproape două ore, fără să am nici cea mai vagă idee încotro ne îndreptam. Câteodată, zornăitul unor pietre îmi dădea de înţeles că era vorba de o potecă pavată, iar alteori, drumul lin şi fără zgomot sugera asfalt, dar, în afară de această variaţie de sunet, nu era absolut nimic care să mă ajute să ghicesc unde ne aflam. Hârtia care acoperea fiecare fereastră nu lăsa lumina să treacă, iar peste geamul din faţă era trasă o perdea albastră. Plecasem din Pall Mall la şapte şi un sfert, iar, când ne-am oprit, ceasul îmi arăta nouă fără zece. Însoţitorul meu a lăsat fereastra în jos şi eu am putut să zăresc o uşă joasă, arcuită, cu o lampă aprinsă deasupra ei. În timp ce mă zorea afară din trăsură, uşa s-a deschis şi eu m-am trezit în interiorul casei, cu o vagă impresie că, atunci când am intrat, văzusem o peluză şi copaci de-o parte şi de alta mea. Dar dacă era sau nu vorba de o proprietate privată sau de pământ „bona-fide”, acest lucru este mai mult decât mă pot aventura să zic.

Înăuntru era o lampă cu gaz, colorată, care răspândea o lumină atât de palidă, încât nu vedeam mai nimic, în afară de faptul că holul era destul de mare şi erau tablouri pe pereţi. La lumina slabă, am putut să-mi dau seama că persoana care deschisese uşa era un bărbat scund, de vârstă mijlocie, cu o expresie de răutate pe faţă şi cu umeri încovoiaţi. Când s-a întors spre noi, o rază de lumină mi-a arătat că purta ochelari.

— Acesta e domnul Melas, Harold? a întrebat el.

— Da.

— Foarte bine, foarte bine! Sper că nu ne purtaţi ranchiună, domnule Melas, dar nu puteam continua fără dumneavoastră. Dacă sunteţi cinstit cu noi, nu veţi regreta, dar dacă încercaţi vreo şmecherie, Dumnezeu să vă ajute!

Vorbea nervos, cu izbucniri şi chicoteli, dar, într-un fel, m-a înfricoşat mai tare decât celălalt.

— Ce vreţi de la mine? am întrebat.

— Doar să-i puneţi câteva întrebări unui domn grec care e la noi în vizită, iar nouă să ne daţi răspunsurile lui. Dar să nu spuneţi mai mult decât vi se cere, dacă nu, şi aici chicoti iar nervos, mai bine nu vă mai năşteaţi.

În timp ce vorbea, deschise o uşă şi mă conduse într-o cameră care părea bogat mobilată, dar şi aici singura lumină era oferită de o lampă cu flacăra lăsată la jumătate. Camera era cu siguranţă mare, iar felul în care picioarele mi s-au scufundat în covor când am călcat pe el, mi-a dat de înţeles că era luxoasă. Am putut să zăresc scaune îmbrăcate în catifea, o poliţă de şemineu înaltă, din marmură albă, iar în colţ era ceva ce părea a fi o armură japoneză. Chiar sub lampă se afla un scaun şi bătrânul îmi făcu semn să stau jos. Tânărul plecase, dar s-a întors imediat pe o altă uşă, aducând cu el un domn îmbrăcat într-un fel de halat larg, care se apropie încet de noi. Când a ajuns în cercul de lumină slabă, unde am putut să-l disting mai bine, am fost înfiorat de groază văzându-i înfăţişarea. Era palid ca un mort şi teribil de slăbit, cu ochii bulbucaţi şi strălucitori ai omului a cărui inteligenţă îi depăşeşte forţa. Dar ceea ce m-a şocat pe mine mai mult decât slăbiciunea lui fizică, a fost faptul că faţa îi era acoperită în cruciş cu fâşii de leucoplast, iar una din ele îi era lipită pe gură.

— Ai adus tăbliţa, Harold? strigă bătrânul, în timp ce această fiinţă ciudată mai degrabă căzu decât se aşeză pe un scaun. Are

mâinile libere? Ei bine, atunci, dă-i creionul. Dumneavoastră îi veţi pune întrebările, domnule Melas, iar el va scrie răspunsurile. Întrebaţi-l mai întâi dacă e gata să semneze hârtiile.

Ochii omului scăpărară flăcări.

„Niciodată!” scrise el în greacă pe tăbliţă.

— Sub nici o formă? l-am întrebat eu, la îndemnul tiranului nostru.

„Numai dacă o văd căsătorită în prezenţa mea de către un preot grec pe care îl cunosc.”

Bărbatul chicoti în felul lui veninos.

— Atunci ştii ce te aşteaptă?

„Nu-mi pasă de mine.”

Acestea sunt câteva exemple din întrebările şi răspunsurile care au alcătuit bizara noastră conversaţie, jumătate vorbită, jumătate scrisă. Iar şi iar a trebuit să-l întreb dacă cedează şi semnează documentele. Iar şi iar am primit aceeaşi replică indignată. Curând însă mi-a venit o idee inspirată. Am început să adaug la fiecare întrebare mici propoziţii de-ale mele, mai întâi unele inocente, să verific dacă vreunul din însoţitorii noştri îşi dă sau nu seama de asta, apoi, văzând că nu s-au prins, am jucat un joc mai periculos. Conversaţia noastră a fost ceva în genul acesta:

— Nu foloseşte la nimic să te încăpăţânezi. Cine eşti?

„Nu-mi pasă. Sunt un străin în Londra.”

— Ţi-o faci cu mâna ta. De cât timp eşti aici?

„Şi ce dacă? De trei săptămâni.”

— Proprietatea nu va fi niciodată a ta. Ce te doare?

„Nu va cădea în mâna unor ticăloşi. Mă înfometează.”

— Vei fi liber dacă semnezi. Ce casă e asta?

„Nu voi semna niciodată. Nu ştiu.”

— Nu o ajuţi cu nimic. Cum te cheamă?

„Vreau s-o *aud de la ea. Kratides.”*

— O s-o vezi dacă semnezi. De unde eşti?

„Atunci n-o voi vedea niciodată. Atena.”

Încă cinci minute, domnule Holmes, şi aş fi aflat toată povestea chiar sub nasul lor. Următoarea mea întrebare ar fi clarificat totul, dar în acel moment s-a deschis uşa şi o femeie a intrat în cameră. N-am putut să o disting foarte clar şi nu ştiu

decât că era înaltă şi graţioasă, cu păr negru şi îmbrăcată într-un fel de rochie albă şi largă.

— Harold, a zis ea în engleză, cu accent stricat. N-am putut să mai stau deoparte. Mă simt atât de singură acolo sus doar cu... O, Doamne, e Paul!

Aceste ultime cuvinte au fost în greacă; în aceeaşi clipă bărbatul smulse cu un efort convulsiv leucoplastul de pe gură şi strigând „Sophy! Sophy!”, se repezi în braţele femeii. Însă îmbrăţişarea lor nu a durat decât o secundă, căci tânărul a luat-o pe femeie şi a scos-o din cameră, în timp ce bătrânul şi-a covârşit cu uşurinţă victima slăbită şi a târât-o afară pe uşa cealaltă. Pentru puţin timp, am fost lăsat singur în cameră, iar eu am sărit în picioare gândindu-mă vag că aş putea cumva obţine un indiciu în legătură cu casa în care mă aflam. Din fericire, totuşi, n-am făcut nici un pas, căci, ridicându-mi privirea, l-am văzut pe bătrân în cadrul uşii, uitându-se fix la mine.

— Asta a fost tot, domnule Melas, zise el. După cum vedeţi, v-am făcut părtaş la nişte treburi de-ale noastre, foarte intime. Nu v-am fi deranjat, numai că prietenul nostru care vorbeşte greaca şi care a început aceste negocieri a fost obligat să se întoarcă înapoi în est. Era necesar să găsim pe cineva să-i ia locul şi am avut norocul să auzim de calităţile dumneavoastră.

M-am înclinat.

— Uitaţi aici cinci coroane, zise el, venind spre mine. Sper că e de ajuns ca onorariu. Dar ţineţi minte, adăugă el, lovindu-mă uşor peste piept şi chicotind, dacă vorbiţi cuiva despre asta, chiar şi unui singur om, ei bine, Dumnezeu să aibă milă de sufletul dumneavoastră!

Nici nu vă pot spune dezgustul şi groaza pe care mi le-a inspirat acest bărbat cu înfăţişare neînsemnată. Acum că lumina lămpii cădea pe el, puteam să îl văd mai bine. Trăsăturile lui erau palide şi ofilite, iar mica barbă ascuţită era ciufulită şi prost îngrijită. Îşi împingea faţa înainte, atunci când vorbea şi avea un tic nervos la buze şi la pleoape, ca un om care suferă de boala lui Vitus. Nu m-am putut abţine să nu mă gândesc că şi râsul lui bizar, care atrăgea atenţia, era tot un simptom al vreunei boli nervoase. Dar teroarea pe care o inspira stătea în ochii lui de un cenuşiu ca oţelul, în ale căror adâncuri reci strălucea o cruzime necruţătoare.

— Vom şti dacă aţi vorbit despre asta, zise el. Avem mijloacele noastre de informaţie. Acum, trăsura vă aşteaptă, iar prietenul meu vă va conduce.

Am fost zorit prin hol şi apoi în trăsură, având iar impresia că zăresc copaci şi o grădină. Domnul Latimer mă urmă îndeaproape şi se aşeză în faţa mea, fără să scoată nici un cuvânt. Am parcurs în linişte, cu ferestrele ridicate, o distanţă interminabilă, până când, în sfârşit, puţin după miezul nopţii, trăsura se opri.

— Veţi coborî aici, domnule Melas, zise însoţitorul meu. Îmi pare rău că vă las atât de departe de casă, dar nu există altă alternativă. Orice încercare de a urmări trăsura nu va duce decât la rănirea dumneavoastră.

Deschise uşa în timp ce vorbea, iar eu abia am avut timp să sar afară, că vizitiul dădu deja bice cailor şi trăsura se îndepărtă zdrăngănind. M-am uitat uimit în jur. Eram pe un fel de islaz ierbos, pătat din loc în loc cu pâlcuri întunecate de tufişuri pinoase. Departe în zare se întindeau nişte case, cu o lumină ici-colo, la ferestrele superioare. Pe partea cealaltă am văzut lămpile roşii care semnalizau o cale ferată.

Trăsura care mă adusese dispăruse deja din vedere, am rămas uitându-mă în jur şi întrebându-mă unde naiba mă aflam, când deodată am văzut în întuneric pe cineva care venea spre mine. Când s-a apropiat, mi-am dat seama că era un conductor de tren.

— Puteţi să-mi spuneţi ce loc este acesta? am întrebat.

— Iazul Wandsworth, a zis el.

— Pot lua un tren spre oraş?

— Dacă mergeţi vreo milă şi ceva până la Clapham Junction, o să ajungeţi la timp să-l prindeţi pe ultimul spre Victoria.

Şi iată, aşa s-a terminat aventura mea, domnule Holmes. Nu ştiu unde am fost, nici cu cine am vorbit, nici nimic altceva în afară de ceea ce v-am spus. Dar ştiu că se întâmplă o ticăloşie şi vreau să-l ajut pe acel om nefericit, dacă pot. A doua zi dimineaţă, i-am spus întreaga poveste domnului Mycroft Holmes şi ulterior poliţiei.

După ce am ascultat această extraordinară relatare, am stat cu toţii tăcuţi un timp. Apoi, Sherlock se uită la fratele lui.

— Ai luat vreo măsură? întrebă el.

Mycroft luă ziarul „Daily News”, care era pe masă.

— „Oricine poate da informaţii despre locul unde se află un domn grec pe nume Paul Kratides din Atena, care nu vorbeşte engleza, va fi răsplătit. O răsplată similară va fi oferită oricui poate da informaţii despre o doamnă de origine greacă, al cărei prenume este Sophy. X 2473.” Asta a fost publicată în toate ziarele. Nici un răspuns.

— Dar cei de la ambasada Greciei?

— I-am întrebat. Nu ştiu nimic.

— Atunci, o telegramă trimisă şefului poliţiei din Atena?

— Sherlock a moştenit toată energia familiei, zise Mycroft, întorcându-se spre mine. Ei bine, ia tu cazul atunci şi dă-mi de ştire dacă rezolvi ceva.

— Absolut, răspunse prietenul meu, ridicându-se de pe scaun. O să te anunţ şi pe tine şi pe domnul Melas. Între timp, domnule Melas, eu m-aş păzi dacă aş fi în locul dumneavoastră, căci cu siguranţă indivizii şi-au dat seama din anunţuri că i-aţi trădat.

În drumul nostru spre casă, Holmes se opri la telegraf şi trimise mai multe telegrame.

— Vezi tu, Watson, replică el, seara noastră n-a fost nici pe departe irosită. Unele din cele mai interesante cazuri ale mele le-am obţinut în felul acesta, prin Mycroft. Problema pe care tocmai am ascultat-o, deşi nu admite decât o singură explicaţie, are totuşi câteva trăsături deosebite.

— Ai speranţe că o vei rezolva?

— Păi, ştiind atât cât ştim, ar fi într-adevăr ciudat să nu descoperim şi restul. Probabil că ţi-ai format şi tu o teorie care ar explica faptele pe care le-am auzit.

— Da, oarecum.

— Care e deci ideea ta?

— Mi se pare evident că această fată de origine grecească a fost luată pe sus de tânărul englez numit Harold Latimer.

— Luată pe sus, de unde?

— Atena, poate.

Sherlock Holmes clătină din cap.

— Acest tânăr nu vorbea o iotă greceşte. Doamna vorbea engleza destul de bine. Concluzie – ea a stat în Anglia un timp, dar el nu a fost niciodată în Grecia.

— Ei bine, atunci vom presupune că ea a venit în vizită în Anglia, iar acest Harold a convins-o să fugă cu el.

— Asta e mai plauzibil.

— Apoi fratele ei, căci aceasta îmi închipui că trebuie să fie relaţia dintre ei, vine din Grecia ca să intervină. În mod imprudent, intră în puterea tânărului şi a asociatului său mai vârstnic. Aceştia pun mâna pe el şi folosesc violenţa împotriva lui ca să determine să semneze nişte acte prin care să le treacă lor averea fetei, al cărei tutore poate că este el. Fratele refuză. Ca să poată negocia cu el, au nevoie de un traducător şi îl răpesc pe acest domn Melas, după ce înainte folosiseră pe altcineva. Fetei nu i se spune de sosirea fratelui, iar ea află despre asta printr-un simplu accident.

— Excelent, Watson! Cred într-adevăr că nu eşti departe de adevăr. După cum vezi, avem toate cărţile în mână şi nu ne-am putea teme decât de un act brusc de violenţă din partea lor. Dacă ne vor da suficient timp, îi vom prinde cu siguranţă.

— Dar cum putem afla unde este această casă?

— Păi, dacă presupunerea noastră este corectă şi numele fetei este sau a fost Sophy Kratides, n-ar trebui să ne fie greu să-i dăm de urmă. Pe asta trebuie să ne bazăm speranţa, pentru că fratele este, bineînţeles, complet străin. Este clar că a trecut ceva timp de când acest Harold a intrat în relaţii cu fata, câteva săptămâni, cel puţin, din moment ce fratele din Grecia a avut timp să audă despre acest lucru şi să vină aici. Dacă în tot acest timp au locuit în acelaşi loc, e probabil că vom primi un răspuns la anunţul lui Mycroft.

În timp ce vorbeam, am ajuns acasă, în strada Baker. Holmes urcă primul scările şi, când deschise uşa, tresări surprins. Uitându-mă peste umărul lui, am fost la fel de uimit. În fotoliu stătea şi fuma fratele lui, Mycroft.

— Intră, Sherlock! Intraţi, domnule! zise el amabil, zâmbind la vederea feţelor noastre surprinse. Nu te aşteptai la atâta energie din partea mea, nu-i aşa, Sherlock? Dar, cumva, cazul acesta mă atrage.

— Cum ai ajuns aici?

— Am trecut pe lângă voi într-o birjă.

— A apărut ceva nou?

— Am primit un răspuns la anunţul meu.

— Aha!

— Da, a sosit la câteva minute după ce aţi plecat.

— Şi care e rezultatul?

Mycroft Holmes scoase o hârtie.

— Iată-l, zise el, e scris cu tocul pe hârtie crem, de cea mai bună calitate, de către un bărbat între două vârste, cu o constituţie slabă. Zice: *„Domnule, ca răspuns la anunţul dumneavoastră de astăzi, vă informez că o cunosc foarte bine pe domnişoara în chestiune. Dacă veţi avea amabilitatea să-mi faceţi o vizită, vă voi oferi câteva detalii despre povestea ei tragică. În prezent, fata locuieşte în vila The Myrtles, din Beckenham. Al dumneavoastră sincer, J. Davenport.”* Scrie din Lower Brixton, zise Mycroft Holmes. Nu crezi că am putea merge până la el acum, Sherlock, să aflăm aceste detalii?

— Dragul meu Mycroft, viaţa fratelui e mai valoroasă decât povestea surorii. Cred că trebuie să-l chemăm pe inspectorul Gregson de la Scotland Yard şi să plecăm imediat spre Beckenham. Ştim că un om e condamnat la moarte şi fiecare oră poate fi vitală.

— Mai bine îl luăm şi pe domnul Melas cu noi, am sugerat. S-ar putea să avem nevoie de un traducător.

— Excelent, zise Sherlock Holmes. Trimite băiatul să aducă o birjă şi să mergem imediat.

În timp ce vorbea, a deschis sertarul de la masă şi eu am observat că şi-a băgat revolverul în buzunar.

— Da, zise el drept răspuns la privirea mea, din tot ce am auzit până acum, cred că avem de-a face cu o bandă foarte periculoasă.

Era aproape întuneric când am ajuns în Pall Mail, la apartamentul domnului Melas. Tocmai fusese vizitat de un domn şi acum nu mai era acasă.

— Îmi puteţi spune unde a plecat? întrebă Mycroft Holmes.

— Nu ştiu, domnule, răspunse femeia care deschisese uşa. Ştiu doar că a plecat cu domnul acela într-o trăsură.

— Domnul şi-a lăsat vreun nume?

— Nu, domnule.

— Nu era cumva un tânăr înalt, frumos, cu părul negru?

— O, nu, domnule. Era un domn mic, cu ochelari, slab la faţă, dar foarte plăcut, pentru că râdea tot timpul când vorbea.

— Veniţi! strigă Sherlock Holmes brusc. Devine serioasă treaba, remarcă el, în timp ce ne îndreptam spre Scotland Yard. Aceşti bărbaţi au pus iar mâna pe Melas. Omul nu este curajos, după cum şi-au dat şi ei seama din experienţa de noaptea

trecută. Acest ticălos a fost capabil să-l terorizeze de îndată ce a ajuns în preajma lui. Fără îndoială că au nevoie de serviciile lui de traducător, dar, după ce-l vor fi folosit, ar putea fi tentaţi să-l pedepsească pentru ceea ce ei consideră trădarea lui.

Speranţa noastră era ca, luând trenul, să fim la Beckenham în acelaşi timp cu trăsura sau chiar înaintea ei. Dar, când am ajuns la Scotland Yard, a durat mai bine de o oră până să dăm de inspectorul Gregson şi să ne supunem formalităţilor legale care ne dădeau dreptul să pătrundem în casă. Era zece fără un sfert când am ajuns la Podul Londrei şi zece şi jumătate când am coborât toţi patru pe peronul din Beckenham. După o jumătate de milă de mers cu trăsura, ne-am oprit în faţa vilei The Myrtles – o casă mare, întunecată, aşezată mai departe de marginea drumului, pe teren propriu. Aici, am lăsat birja să plece, iar noi am luat-o cu toţii pe alee.

— E întuneric la ferestre, observă inspectorul. Casa pare părăsită.

— Păsările noastre au zburat şi cuibul e gol, zise Holmes.

— De ce spuneţi asta?

— O trăsură încărcată din greu cu bagaje a plecat de aici, în decursul ultimei ore.

Inspectorul râse.

— Am văzut urmele de roţi la lumina lămpii de la poartă, dar de unde aţi mai scos şi bagajele?

— Poate că aţi observat aceleaşi urme de roţi care veneau spre casă. Dar cele care plecau erau mult mai adânci, atât de adânci, încât putem spune cu siguranţă că trăsura avea o greutate considerabilă.

— Aici mă cam depăşiţi, zise inspectorul, ridicând din umeri. N-o să fie uşor să forţăm uşa asta, dar vom încerca, în caz că nu reuşim să ne facem auziţi.

Începu să bată cu putere în uşă şi să sune din clopoţel însă fără nici un succes. Între timp, Holmes dispăruse, dar reveni după câteva minute.

Am reuşit să deschid o fereastră, zise el.

— E un noroc că sunteţi de partea legii şi nu împotriva ei, domnule Holmes, replică inspectorul, când văzu maniera isteaţă în care prietenul meu forţase încuietoarea. Ei bine, având în vedere împrejurările, cred că putem intra fără să fim invitaţi.

Unul câte unul, am intrat într-o încăpere spaţioasă, care era desigur cea în care se găsise domnul Melas. Inspectorul îşi aprinsese felinarul şi, la lumina lui, am văzut cele două uşi, perdeaua, lampa şi armura, japoneză din zale, aşa cum le descrisese el. Pe masă erau două pahare, o sticlă goală de rachiu şi resturi de mâncare.

— Ce-i asta? întrebă Holmes deodată.

Ne-am oprit şi am ascultat. Un geamăt înăbuşit se auzea de undeva de deasupra capetelor noastre. Holmes se repezi la uşă şi ieşi în hol. Jalnicul sunet venea de la etaj. O luă la fugă pe scări, fiind urmat îndeaproape de mine şi de inspector, în timp ce fratele lui, Mycroft, se ţinu după noi cât de repede îi permitea volumul său mare.

În coridorul de la etaj dădeau trei uşi, iar sunetele sinistre veneau din spatele celei din mijloc, scufundându-se uneori într-un mormăit monoton, devenind apoi iar un văicărit ascuţit. Uşa era încuiată, dar cheia fusese lăsată pe dinafară. Holmes trânti uşa de perete şi se năpusti înăuntru, dar ieşi imediat afară, ţinându-se cu mâna de gât.

— E mangal! strigă el. Mai staţi puţin. O să se risipească.

Aruncând o privire înăuntru, am văzut că singura lumină din încăpere venea de la o flacără albastră mocnită, care licărea pe un mic trepied din alamă, aflat în centru. Flacăra arunca pe podea un cerc de lumină lividă şi nefirească, în timp ce, dincolo de umbre, se zăreau vag două siluete ghemuite lângă perete. Pe uşa deschisă venea o duhoare toxică oribilă, care ne tăie răsuflarea şi ne făcu să tuşim. Holmes fugi până la capătul scărilor şi trase o gură de aer curat, apoi, repezindu-se în cameră, deschise fereastra şi aruncă în grădină trepiedul arzând.

— O să putem intra imediat, gâfâi el, ţâşnind iar afară. Unde e o lumânare? Mă îndoiesc că putem aprinde un chibrit în atmosfera aia. Ţine lumina la uşă, Mycroft, iar noi o să-i scoatem afară, acum!

Dintr-o săritură, am ajuns la bărbaţii intoxicaţi şi i-am târât afară pe holul bine luminat. Amândoi aveau buzele vinete şi erau inconştienţi, cu feţele umflate şi congestionate şi cu ochii ieşiţi din orbite. Trăsăturile lor erau într-adevăr atât de deformate, încât, cu excepţia bărbii negre şi a siluetei masive, aproape că nu l-am recunoscut într-unul din ei pe traducătorul de greacă de

care ne despărţisem la Clubul Diogene cu doar câteva ore în urmă. Avea mâinile şi picioarele strâns legate, iar la un ochi purta semnele unei lovituri violente. Celălalt, legat în acelaşi fel, era un bărbat înalt, slăbit în ultimul hal, cu mai multe fâşii de leucoplast lipite într-un mod grotesc pe faţă. Încetase să mai geamă atunci când l-am pus jos şi, privindu-l, mi-am dat seama că ajutorul nostru venea prea târziu pentru el. Dar domnul Melas era încă în viaţă şi, în mai puţin de o oră, cu ajutorul amoniacului şi al rachiului, am avut satisfacţia de a-l vedea deschizând ochii şi de a şti că îl smulsesem din acea vale neagră unde toate drumurile se întâlnesc.

Povestea lui a fost una simplă, care n-a făcut decât să ne confirme deducţiile. După ce intrase în apartament, musafirul său scosese din mânecă o măciucă şi îl înspăimântase atât de mult cu pierderea imediată şi inevitabilă a vieţii, încât îl răpise pentru a doua oară. Într-adevăr, efectul pe care acest ticălos chicotitor îl produsese asupra nefericitului lingvist era aproape hipnotic, căci nu putea vorbi despre el fără să-i tremure mâinile şi să devină palid la faţă. Fusese adus în viteză la Beckenham, unde servise din nou ca traducător într-o a doua întrevedere, mult mai dramatică decât prima, în care cei doi englezi îşi ameninţaseră prizonierul că-l vor omorî pe loc dacă nu se supune cererilor lor. În cele din urmă, văzând că ameninţările lor nu au nici un efect asupra lui, îl aruncaseră înapoi în închisoare şi, după ce îi reproşaseră lui Melas trădarea care reieşea din anunţul apărut în ziar, îl ameţiseră cu o lovitură de ciomag, iar el nu-şi mai amintea nimic altceva, până în momentul în care ne-a văzut aplecaţi deasupra lui.

Acesta a fost bizarul caz al traducătorului de greacă, a cărui explicaţie este încă învăluită într-un oarecare mister. Prin intermediul domnului care răspunsese la anunţ, am putut afla că nefericita domnişoară provenea dintr-o familie bogată de greci şi că venise în Anglia să-şi viziteze nişte prieteni. Aici, cunoscuse un tânăr pe nume Harold Latimer, care reuşise să o aducă sub influenţa lui şi, în cele din urmă, o convinsese să fugă cu el. Şocaţi de această întâmplare, prietenii ei se mulţumiseră doar să-l informeze pe fratele din Atena, spălându-se apoi pe mâni de toată povestea. La sosirea lui în Anglia, fratele căzuse din imprudenţă în puterea lui Latimer şi a asociatului său, pe nume Wilson Kemp, iar faptul că nu cunoştea limba îl făcea

neputincios în mâinile lor. Aceştia îl ţinuseră prizonier şi încercaseră prin cruzime şi înfometare să-l determine să semneze actele prin care ei ar fi intrat în posesia averii lui şi a surorii sale. Îl ţinuseră în casă fără ştirea fetei, iar leucoplastul de pe faţă avea ca scop să-l facă de nerecunoscut în caz că ea l-ar fi zărit. Totuşi, cu intuiţia ei feminină, fata îşi dăduse imediat seama că era el, atunci când, cu ocazia vizitei traducătorului, îl văzuse pentru prima dată. Dar biata fată era ea însăşi prizonieră, căci nu mai era nimeni altcineva în casă, în afară de bărbatul care servea de vizitiu şi soţia acestuia, amândoi fiind instrumente ale conspiratorilor. Văzând că secretul lor fusese descoperit şi că prizonierul nu se lăsa silit, cei doi ticăloşi fugiseră câteva ore mai târziu împreună cu fata din casa pe care o închiriaseră, după ce se răzbunaseră mai întâi, aşa cum gândeau ei, şi pe omul care îi sfidase şi pe cel care îi trădase.

Mai multe luni după aceea, ne-a parvenit din Budapesta o tăietură curioasă din ziar. În ea se spunea cum doi englezi, care călătoreau împreună cu o femeie, îşi găsiseră un sfârşit tragic. Se pare că amândoi fuseseră înjunghiaţi, iar poliţia din Ungaria credea că cei doi se certaseră şi se omorâseră reciproc. Dar Holmes, îmi închipui, e de altă părere şi susţine chiar şi acum că, dacă cineva ar găsi-o pe fata din Grecia, ar putea afla cum au fost răzbunate suferinţele ei şi ale fratelui ei.

10. Tratatul naval

Luna iulie a anului în care m-am căsătorit a rămas memorabilă din pricina a trei cazuri interesante, care mi-au oferit privilegiul de a fi alături de Sherlock Holmes şi de a-i studia metodele. În însemnările mele, găsesc aceste cazuri relatate sub titlurile „Aventura celei de-a doua pete”, „Aventura tratatului naval” şi „Aventura căpitanului obosit”. Dar în primul dintre ele este vorba de interese atât de mari şi implică atât de multe persoane din familii de vază din regat, încât mulţi ani de-acum încolo va fi imposibil să-l fac public. Totuşi, nici unul din cazurile în care Holmes a fost vreodată implicat n-a ilustrat mai clar valoarea metodelor sale analitice sau n-a impresionat mai adânc pe cunoscuţii lui. Şi acum mai păstrez o relatare aproape cuvânt cu cuvânt a întrevederii în care a dezvăluit adevărul în faţa domnului Dubuque de la poliţia din Paris şi a domnului Fritz von Waldbaum, binecunoscutul specialist din Danzig, care îşi irosiseră amândoi energia cu ceea ce s-au dovedit a fi probleme neînsemnate. Cu toate astea, va trebui să treacă mult timp până când povestea va putea fi spusă fără riscuri. Până atunci, trec la al doilea caz de pe lista mea, care şi el promitea la un moment dat să fie de importanţă naţională şi care a fost marcat de câteva incidente ce-i dau un caracter unic.

În timpul anilor mei de şcoală, fusesem prieten foarte apropiat cu un băiat pe nume Percy Phelps, care era cam de aceeaşi vârstă cu mine, deşi era cu două clase înaintea mea. Era un băiat foarte deştept şi câştiga toate premiile din şcoală, dar în cele din urmă a obţinut o bursă prin intermediul căreia şi-a continuat cariera triumfătoare la Cambridge. Îmi amintesc că avea relaţii foarte sus-puse şi, încă de când eram copii, ştiam cu toţii că fratele mamei lui era lordul Holdhurst, marele politician conservator. Această înrudire nu-l ajuta însă cu nimic la şcoală. Dimpotrivă, nouă ni se părea interesant să-l necăjim pe terenul de joc şi să-l lovim peste fluierele picioarelor cu beţele de cricket. Dar lucrurile s-au schimbat atunci când a ieşit în lume. Am auzit vag că influenţa de care se bucura şi capacităţile lui îi asiguraseră un post bun în cadrul Ministerului de Externe, dar

apoi am uitat complet de el, până când următoarea scrisoare mi-a amintit de existenţa lui:

„Briarbrae, Woking.

Dragul meu Watson, nu mă îndoiesc că îţi aduci aminte de Phelps, poreclit «Mormolocul», care era în clasa a *cincea când tu erai într-a treia. Se poate chiar să fi auzit că, prin influenţa unchiului meu, am obţinut o numire bună în cadrul Ministerului de Externe şi că aveam o slujbă onorabilă şi de încredere, până când o nenorocire îngrozitoare mi-a distrus deodată cariera.*

Nu are rost să îţi scriu detaliile acelei întâmplări oribile. În cazul în care îmi vei accepta rugămintea, e probabil că va trebui oricum să ţi le povestesc. Tocmai mi-am revenit după nouă săptămâni de suferinţă din cauza unei meningite şi sunt încă foarte slăbit. Crezi că ai putea să vii la mine cu prietenul tău, domnul Holmes? Aş vrea să-i cer părerea în acest caz, deşi autorităţile m-au asigurat că nu se mai poate face nimic altceva. Te rog, încearcă să-l aduci aici, cât de curând posibil. Cât trăiesc în această stare oribilă de încordare, fiecare minut mi se pare o oră. Te rog să-l asiguri că nu i-am cerut sfatul mai devreme nu pentru că nu-i apreciez talentele, ci pentru că mi-am pierdut minţile de când am primit această lovitură. Acum mi-e capul limpede din nou, deşi nu îndrăznesc să mă gândesc prea mult la toate astea, de frică să nu mi se întoarcă boala. Sunt încă atât de slăbit, încât, după cum vezi, sunt nevoit să dictez această scrisoare. Te rog, încearcă să-l aduci.

Vechiul tău camarad de şcoală,
Percy Phelps.”

A fost ceva care m-a mişcat profund atunci când am citit această scrisoare, ceva jalnic în rugăminţile repetate de al aduce pe Holmes. Am fost atât de înduioşat, încât, chiar dacă ar fi fost vorba de un lucru dificil, tot aş fi încercat să-l fac, dar ştiam, bineînţeles, că Holmes îşi iubea arta, astfel că era mereu la fel de pregătit să-şi ofere ajutorul, pe cât era clientul de dornic să-l primească. Soţia mea a fost de acord cu mine că nu mai trebuia să pierd nici o clipă ca să-i aduc la cunoştinţă

problema şi de aceea, la o oră după micul dejun, m-am aflat din nou în vechiul apartament din strada Baker.

Holmes stătea la masă, îmbrăcat în halat şi lucrând intens la o experienţă chimică. O retortă enormă fierbea furioasă deasupra flăcării albastre a unei lămpi Bunsen, iar picăturile distilate se condensau într-un recipient de doi litri. Prietenul meu abia dacă îşi ridică privirea atunci când am intrat, iar eu, văzând că trebuie să fie o experienţă importantă, m-am aşezat într-un fotoliu şi am aşteptat. El umbla când la o sticlă, când la alta, scoţând cu pipeta câteva picături din fiecare, şi în cele din urmă aduse la masă o eprubetă cu o soluţie în ea. În mâna dreaptă ţinea o fâşie de hârtie de turnesol.

— Ai venit într-un moment crucial, Watson, zise el. Dacă această hârtie rămâne albastră, totul e în ordine. Dacă devine roşie, înseamnă viaţa unui om.

Înmuie hârtia în eprubetă, iar aceasta se coloră imediat într-un roşu stacojiu, murdar şi estompat.

— Hm! Eram sigur! exclamă el. Voi fi la dispoziţia ta într-o clipă, Watson. Găseşti tutun în papucul persan.

Se întoarse către biroul lui şi mâzgăli câteva telegrame, pe care i le dădu pajului. Apoi, se trânti în fotoliul din faţa mea şi-şi ridică genunchii până când cuprinse cu degetele de la mâini fluierele picioarelor lui lungi şi subţiri.

— Un mic omor, foarte banal, zise el. Sper că tu ai ceva mai bun. Tu eşti pasărea furtunii care prevesteşte crime, Watson. Despre ce este vorba?

I-am dat scrisoarea, pe care el o citi cât se poate de concentrat.

— Nu ne spune prea multe, nu-i aşa? replică el, dându-mi-o înapoi.

— Aproape nimic.

— Şi totuşi, scrisul e interesant.

— Dar nu e scrisul lui.

— Exact. E al unei femei.

— Al unui bărbat, fără îndoială! am exclamat eu.

— Ba nu, al unei femei şi încă o femeie cu un caracter excepţional. Vezi tu, la începutul unei anchete este important să ştii că clientul tău este în relaţii strânse cu cineva care are o fire excepţională, fie în bine, fie în rău. Deja sunt interesat de caz. Dacă eşti gata, vom porni imediat spre Woking să-l vedem pe

acest diplomat care are necazuri şi pe femeia căreia îi dictează scrisorile.

Am fost destul de norocoşi să prindem un tren care pleca devreme din Waterloo, astfel că ne-am trezit în mai puţin de o oră printre pădurile de brazi şi ierburile negre din Woking. Vila Briarbrae se dovedi a fi o casă mare, izolată, aflată pe un teren vast, la câteva minute distanţă de gară. După ce ne-am prezentat cărţile de vizită, am fost conduşi într-o sufragerie elegant mobilată, unde ni s-a alăturat peste câteva minute un bărbat voinic, care ne-a întâmpinat cu ospitalitate. Părea să aibă mai degrabă patruzeci decât treizeci de ani, dar obrajii lui erau atât de rumeni şi ochii atât de jucăuşi, încât mai dădea încă impresia unui băiat durduliu şi neastâmpărat.

— Mă bucur aşa de mult că aţi venit, zise el, strângându-ne mâinile cu efuziune. Percy a întrebat de dumneavoastră toată dimineaţa. Bietul băiat, se agaţă de orice pai! Tatăl şi mama lui m-au rugat să vorbesc eu cu dumneavoastră, căci simpla menţionare a subiectului este foarte dureroasă pentru ei.

— Încă nu ni s-a dat nici un detaliu, observă Holmes. Din câte văd, nu sunteţi un membru al familiei.

Cunoştinţa noastră păru surprinsă, apoi, uitându-se în jos, începu să râdă.

— Desigur, aţi văzut iniţialele J.H. pe medalionul meu, zise el. Pentru o clipă am crezut că aţi făcut cine ştie ce deducţie. Numele meu este Joseph Harrison şi întrucât Percy urmează să se căsătorească cu sora mea, Annie, voi fi cel puţin o rudă prin alianţă. Pe sora mea o găsiţi în camera lui, căci de două luni îl îngrijeşte fără să-l scape din ochi. Poate că ar fi mai bine să mergem imediat la el, fiindcă ştiu cât de nerăbdător este.

Camera în care ne conduse era la acelaşi etaj cu sufrageria. Era mobilată jumătate ca şi cameră de zi, jumătate ca dormitor, cu flori aranjate delicat în fiecare colţ al încăperii. Un tânăr foarte palid şi istovit zăcea pe o canapea de lângă fereastra deschisă, prin care pătrundea parfumul puternic al grădinii şi aerul îmbălsămat al verii. La căpătâiul lui se afla o femeie, care se ridică la intrarea noastră.

— Vrei să plec, Percy? întrebă ea.

El o strânse de mână ca s-o oprească.

— Ce mai faci, Watson? zise el cordial. Nu te-aş fi recunoscut cu mustaţă şi îndrăznesc să spun că nici tu n-ai fi jurat în

privinţa identităţii mele. Bănuiesc că acesta e celebrul tău prieten, domnul Sherlock Holmes?

I l-am prezentat în câteva cuvinte, apoi ne-am aşezat amândoi. Tânărul voinic ne părăsise, dar sora lui rămăsese încă acolo, ţinându-l pe bolnav de mână. Era o femeie cu o înfăţişare izbitoare, puţin cam scundă şi cam plinuţă, dar cu un ten măsliniu frumos, cu ochi mari, negri, de italiancă şi cu un păr bogat şi întunecat ca abanosul. Prin contrast, culoarea ei închisă făcea chipul palid al celui de lângă ea să pară mai istovit şi mai stors decât era.

— N-am să vă irosesc timpul, zise el, ridicându-se în capul oaselor pe canapea. Voi intra direct în problemă, fără prea multă introducere. Domnule Holmes, eram un tânăr fericit, plin de succes şi pe punctul de a mă căsători, când o nenorocire neaşteptată şi îngrozitoare mi-a distrus tot viitorul.

Poate că Watson v-a spus că lucram în Ministerul de Externe şi, prin influenţa unchiului meu, lordul Holdhurst, am ajuns repede într-un post de răspundere. Când unchiul meu a devenit ministru de externe în actualul cabinet, mi-a dat câteva misiuni importante şi, întrucât le duceam mereu la bun sfârşit, a ajuns să aibă încredere absolută în capacităţile şi în tactul meu.

În urmă cu vreo zece săptămâni, pe 23 mai, ca să fiu mai exact, m-a chemat la el în birou şi, după ce m-a felicitat pentru treaba bună pe care o făcusem până atunci, m-a informat că are să-mi dea o nouă misiune importantă.

— Iată, a zis el, scoţând un sul de hârtie cenuşie din birou, acesta este originalul acelui tratat secret încheiat între Anglia şi Italia, despre care, regret că trebuie s-o spun, s-au şi răspândit câteva zvonuri care au ajuns în presă. Este de o importanţă vitală să nu mai existe nici o scurgere de informaţii. Ambasada Franţei sau cea a Rusiei ar plăti sume enorme ca să afle conţinutul acestor documente. Ele nici n-ar trebui să părăsească biroul meu, dacă n-ar fi absolut necesar să le dau la copiat. Ai o masă de lucru în biroul tău?

— Da, domnule.

— Atunci ia tratatul şi încuie-l acolo. Voi da instrucţiuni ca tu să poţi rămâne după program, când ceilalţi pleacă acasă, şi să copiezi documentul fără teama că ar putea cineva să se uite peste umărul tău. După ce termini, încuie şi originalul şi copia la tine în birou şi dă-mi-le mie personal mâine dimineaţă.

— Am luat hârtiile şi...

— Scuzaţi-mă o clipă, zise Holmes. Eraţi singuri în timpul acestei conversaţii?

— Absolut.

— Într-o cameră mare?

— Nouă metri pe nouă.

— În mijlocul ei?

— Da, cam pe-acolo.

— Şi vorbeaţi cu voce scăzută?

— Vocea unchiului meu e întotdeauna remarcabil de scăzută. Iar eu abia dacă am vorbit.

— Vă mulţumesc, zise Holmes, închizând ochii. Vă rog, continuaţi.

— Am făcut exact aşa cum mi-a spus şi am aşteptat până când toţi ceilalţi funcţionari au plecat. Unul dintre ei, care lucra în acelaşi birou cu mine, Charles Gorot, rămăsese în urmă cu nişte lucrări şi vroia să le termine, aşa că l-am lăsat acolo şi m-am dus să cinez. Când m-am întors, el plecase. Eram nerăbdător să-mi termin treaba, pentru că ştiam că Joseph, domnul Harrison, pe care tocmai l-aţi întâlnit adineauri, era în oraş şi că va pleca la Woking cu trenul de ora unsprezece, iar eu vroiam, dacă era posibil, să prind acelaşi tren.

Când am ajuns să examinez tratatul, mi-am dat seama imediat că era de o importanţă enormă şi că unchiul meu nu exagerase cu nimic în ceea ce-mi spusese. Fără să intru în detalii, pot să vă spun doar că definea poziţia Marii Britanii faţă de Tripla Alianţă şi prevedea politica pe care ar adopta-o ţara noastră în cazul în care flota franceză ar obţine dominaţia totală asupra flotei italiene în Marea Mediterană. Chestiunile tratate acolo erau de domeniu pur naval. La sfârşit erau semnăturile marilor demnitari care îl încheiaseră. Am aruncat o privire asupra documentului, apoi am început să-mi îndeplinesc sarcina de a-l copia.

Era un document lung, scris în franceză şi conţinând douăzeci şi şase de articole. Am copiat cât de repede am putut, dar la ora nouă abia terminasem nouă articole şi îmi pierdusem orice speranţă de a mai prinde trenul. Mă simţeam toropit şi prostit, pe jumătate din pricina cinei, dar şi de pe urma unei zile lungi de muncă. O ceaşcă cu cafea mi-ar fi limpezit mintea. În ghereta de la capătul scărilor rămâne toată noaptea un om de

serviciu, care are obiceiul de a face cafea la lampa lui cu spirt, pentru orice funcţionar care se întâmplă să lucreze până târziu. Prin urmare, am sunat clopoţelul, ca să-l chem.

Spre surprinderea mea, la chemare a răspuns o femeie în vârstă, masivă, cu faţă aspră şi cu şorţ. Mi-a explicat că ea este soţia omului de serviciu şi că este îngrijitoare acolo, iar eu i-am comandat ei cafeaua.

Am mai copiat încă două articole, apoi, simţindu-mă mai toropit ca niciodată, m-am ridicat şi m-am plimbat prin cameră ca să-mi dezmorţesc picioarele. Cafeaua mea nu sosise încă şi n-am întrebat care ar putea fi pricina întârzierii. Deschizând uşa, am ieşit pe coridor şi m-am dus să aflu. Culoarul era strâmt şi prost luminat şi era singura ieşire din camera unde lucrasem eu până atunci. La capătul lui era o scară cotită, la piciorul căreia se afla ghereta omului de serviciu. La jumătatea acestei scări este un mic palier, pe care dă perpendicular un alt coridor. Acest al doilea coridor duce prin intermediul unei alte scăriţe la o uşă laterală, folosită de servitori, dar care e utilizată şi ca scurtătură de funcţionarii care vin dinspre strada Charles. Uitaţi o schiţă aproximativă a locului.

— Mulţumesc, dar cred că pot să vă urmăresc destul de bine şi fără ea, zise Sherlock Holmes.

— Este foarte important să nu scăpaţi din vedere acest amănunt. Am coborât scările şi am ajuns în hol, unde l-am găsit pe omul de serviciu dormind dus în ghereta lui, în timp ce ibricul fierbea furios pe lampa cu spirt. Am dat la o parte ibricul şi am stins lampa, căci apa începuse să dea pe-afară. Apoi am întins mâna şi eram gata să-l scutur pe om şi să-l scol din somnul lui profund, când deasupra capului lui a sunat puternic un clopoţel, iar el s-a trezit, tresărind.

— Domnule Phelps! a zis el, privindu-mă cu uimire.

— Am coborât să văd dacă e gata cafeaua mea.

— Tocmai pusesem apa la fiert, când am adormit, domnule.

Se uită la mine, apoi în sus la clopoţelul care încă mai vibra, cu o expresie din ce în ce mai uimită pe faţă.

— Dacă dumneavoastră sunteţi aici, atunci cine a sunat clopoţelul? întrebă el.

— Clopoţelul! am exclamat eu. Ce clopoţel e ăsta?

— E clopoţelul din camera unde lucraţi.

Am simţit cum o mână îngheţată îmi strânge inima. Aşadar, cineva era în camera unde zăcea pe masă preţiosul meu tratat. M-am năpustit ca un nebun pe scări şi apoi de-a lungul culoarului. Nu era nimeni pe coridoare, domnule Holmes. Nici în cameră nu era nimeni. Totul era aşa cum îl lăsasem, cu excepţia faptului că hârtiile care îmi fuseseră încredinţate nu mai erau pe masă. Copia era acolo, dar originalul lipsea.

Holmes se îndreptă din şale şi începu să-şi frece mâinile. Mi-am dat seama că problema era în întregime pe placul lui.

— Spuneţi-mi, vă rog, ce aţi făcut atunci? murmură el.

— Am înţeles imediat că hoţul trebuie să fi urcat pe scările din spate, intrând pe uşa laterală. Dacă ar fi venit pe dincolo, m-aş fi întâlnit bineînţeles cu el pe drum.

— Sunteţi sigur că n-a fost tot timpul ascuns în cameră sau pe coridorul despre care aţi spus că era prost luminat?

— E absolut imposibil. Un singur şobolan nu s-ar putea ascunde nici în cameră, nici pe coridor. N-ar avea unde să se adăpostească.

— Mulţumesc. Vă rog, continuaţi.

— Omul de serviciu, dându-şi seama după paloarea feţei mele că se întâmplase ceva grav, venise sus după mine. Acum ne-am repezit amândoi de-a lungul coridorului şi am coborât scările abrupte care duceau spre strada Charles. Uşa de jos era închisă, dar nu încuiată. Am trântit-o de perete şi ne-am repezit afară. Îmi amintesc perfect că în acel moment am auzit trei bătăi de clopot de la un orologiu din apropiere. Era zece fără un sfert.

— Acest lucru e de o importanţă enormă, zise Holmes, notându-şi amănuntul pe manşetă.

— Era o noapte foarte întunecoasă şi cădea o ploaie măruntă şi caldă. Nu era nimeni pe strada Charles, dar la celălalt capăt, pe Whitehall, era ca de obicei aglomeraţie. Am fugit amândoi de-a lungul trotuarului, aşa cu capul gol cum eram, iar la colţ am găsit un poliţist.

— S-a comis un jaf, am gâfâit eu. Un document de o valoare imensă a fost furat din Ministerul de Externe. A trecut cineva pe aici?

— Stau aici de un sfert de oră, domnule, zise el. N-a trecut decât o singură persoană în tot acest timp – o femeie în vârstă şi înaltă, cu un şal colorat.

— A, aia nu era decât nevastă-mea, strigă omul de serviciu, n-a mai trecut nimeni altcineva?

— Nimeni.

— Înseamnă că hoţul a luat-o în partea cealaltă, strigă individul, trăgându-mă de mânecă.

Dar eu nu eram mulţumit, iar încercările lui de a mă îndepărta de acolo mi-au înteţit bănuielile.

— În ce direcţie a luat-o femeia? am strigat.

— Nu ştiu, domnule. Am văzut-o trecând, dar n-am avut nici un motiv special s-o urmăresc. Părea că se grăbeşte.

— Cu cât timp în urmă a fost asta?

— A, doar câteva minute.

— Mai mult de cinci?

— Păi, nu cred să fie mai mult de cinci.

— Nu faceţi decât să pierdeţi timpul, domnule, şi orice minut e acum de mare importanţă, strigă omul de serviciu; credeţi-mă pe cuvânt că bătrâna mea n-are nimic de-a face cu asta şi veniţi la celălalt capăt al străzii. Foarte bine, dacă dumneavoastră nu vreţi, mă duc eu.

Şi zicând acestea, s-a repezit în direcţia opusă. Dar eu l-am ajuns imediat din urmă şi l-am prins de mânecă.

— Unde locuieşti? am întrebat.

— În Brixton, pe Ivy Lane, la numărul 16, răspunse el. Dar nu vă lăsaţi atras pe o pistă falsă, domnule Phelps. Veniţi la celălalt capăt al străzii, să vedem dacă aflăm ceva.

Nu aveam nimic de pierdut, dacă îi urmam sfatul. Aşa că am fugit împreună cu poliţistul în direcţia respectivă, dar n-am găsit decât o stradă intens circulată, cu mulţi oameni care treceau încoace şi-ncolo, toţi cum nu se poate mai nerăbdători să se pună la adăpost de ploaie. N-am dat peste nici un pierde-vară care să ne spună cine trecuse pe acolo.

Apoi, ne-am întors la birou şi am cercetat scările şi culoarul, dar fără rezultat. Coridorul care duce spre cameră e acoperit cu un fel de linoleum de culoare gălbuie, pe care se vede uşor orice urmă. L-am examinat cu mare atenţie, dar n-am găsit conturul niciunui picior de om.

— Plouase toată seara?

— De pe la şapte.

— Atunci, cum se face că femeia care a intrat în cameră pe la ora nouă n-a lăsat nici o urmă cu ghetele ei pline de noroi?

— Mă bucur că aţi ridicat această problemă. Mi-a trecut şi mie prin cap în momentul respectiv. Femeile de serviciu au obiceiul să-şi lase ghetele în gheretă şi să-şi pună papuci de pânză.

— Asta lămureşte totul. Deci, nu era nici o urmă, deşi seara era ploioasă? Lanţul evenimentelor este cu siguranţă unul extrem de interesant. Ce aţi făcut după aceea?

— Am cercetat şi camera. Nu există nici o uşă secretă, iar ferestrele se află la aproape nouă metri înălţime. Ambele erau încuiate pe dinăuntru. Covorul împiedică existenţa vreunei trape, iar tavanul este unul obişnuit şi văruit. Pun mâna în foc că persoana care a furat documentele n-avea pe unde să intre decât pe uşă.

— Dar şemineul?

— N-avem. Folosim o sobă. Cordonul de la clopoţel e atârnat de o sârmă, chiar în dreapta mesei mele de lucru. Cel care l-a făcut să sune, trebuie să fi venit până la masă pentru asta. Dar de ce ar dori un infractor să sune clopoţelul? Este un mister de nepătruns.

— Într-adevăr, a fost un incident neobişnuit. Ce altceva aţi mai făcut? Bănuiesc că, aţi examinat camera să vedeţi dacă intrusul a lăsat vreo urmă – un chiştoc, o mănuşă pierdută, un ac de păr sau cine ştie ce alt fleac?

— Nu era nimic de genul acesta.

— Nici un fel de miros?

— Păi, nu ne-am gândit deloc la asta.

— A, un miros de tutun ar fi fost un indiciu foarte preţios pentru noi într-o asemenea anchetă.

— Eu unul nu fumez, aşa că presupun că mi-aş fi dat seama dacă ar fi fost vreun miros de tutun în cameră. Nu era absolut nici un indiciu, de nici un fel. Singurul lucru palpabil era faptul că soţia omului de serviciu, doamna Tangey o chema, plecase de acolo în grabă. El n-a putut da nici o explicaţie în privinţa asta decât aceea că era ora la care femeia se ducea de obicei acasă. Eu şi poliţistul am fost de acord că cel mai bun lucru ar fi să punem mâna pe femeie înainte ca ea să apuce să scape de documente, presupunând că erau într-adevăr în posesia ei.

Între timp fusese înştiinţat şi Scotland Yardul, iar detectivul Forbes a sosit imediat la faţa locului şi a preluat cercetările cu multă energie. Am închiriat o birjă şi am ajuns într-o jumătate

de oră la adresa care ne fusese indicată. Ne-a deschis o tânără, care s-a dovedit a fi fiica cea mare a doamnei Tangey. Mama ei nu se întorsese încă, aşa că am fost invitaţi s-o aşteptăm în camera din faţă.

După aproximativ zece minute s-a auzit o bătaie în uşă, iar aici am făcut singura mare greşeală pe care mi-o reproşez în loc să deschidem noi uşa, am lăsat-o pe fată s-o deschidă. Am auzit-o spunând: „Mamă, te aşteaptă doi domni în casă, care vor să-ţi vorbească" şi o secundă mai târziu am auzit tropăit de picioare fugind pe coridor. Forbes a împins uşa la perete, şi am alergat amândoi în camera din spate sau în bucătărie, ce-o fi fost, însă femeia ajunsese acolo înaintea noastră. Ne-a privit cu ochi sfidători, dar apoi, recunoscându-mă brusc, expresia de pe faţa ei s-a transformat în uluială.

— Ia te uită! E chiar domnul Phelps, de la birou! exclamă ea.

— Haide, haide, cine credeai că suntem când ai fugit de noi? întrebă însoţitorul meu.

— Am crezut că sunteţi creditorii, zise ea, am avut nişte necazuri cu un negustor.

— Mă tem că asta nu e o scuză prea bună, răspunse Forbes. Avem motive să credem că dumneata ai luat un document foarte important de la Ministerul de Externe şi că ai fugit aici în cameră ca să te descotoroseşti de el. Trebuie să vii cu noi la Scotland Yard să fii percheziţionată.

În zadar a protestat şi s-a împotrivit femeia. Am chemat o trăsură şi am plecat toţi trei cu ea. Mai înainte însă, am cercetat bucătăria şi mai ales focul din vatră, ca să vedem dacă nu cumva aruncase acolo hârtiile în acel moment în care fusese singură în încăpere. Dar nu am găsit nici urmă de cenuşă sau de bucăţi arse de hârtie. Când am ajuns la Scotland Yard, doamna Tangey a fost predată imediat funcţionarei care percheziţiona femeile. Am aşteptat într-o adevărată agonie până s-a întors să ne raporteze rezultatul. Nu era nici urmă de documente.

Atunci, pentru prima dată, m-a izbit realitatea îngrozitoare a situaţiei în care mă aflam. Până în acel moment acţionasem, iar acţiunea îmi amorţise gândurile. Fusesem atât de convins că voi recupera imediat tratatul, încât nu îndrăznisem să mă gândesc care ar fi consecinţele dacă aş da greş. Dar acum nu mai rămăsese nimic de făcut, aşa că aveam răgaz să-mi dau seama de situaţia mea. Era îngrozitoare. Watson, aici de faţă, poate să

vă spună că şi la şcoală eram un băiat nervos şi sensibil. Aşa e firea mea. M-am gândit la unchiul meu şi la colegii lui din cabinet, la faptul că-l făcusem de ruşine, pe el, pe mine, pe toţi cei care mă cunoşteau. Şi ce dacă eram victima unui accident extraordinar? Atunci când la mijloc sunt interese diplomatice, nu se ţine seamă de nici un accident. Eram ruinat, ruinat în mod ruşinos şi fără de speranţă. Nu mai ştiu ce-am făcut. Probabil că am făcut o criză de nervi. Îmi amintesc vag că mai mulţi funcţionari s-au îngrămădit în jurul meu, încercând să mă calmeze. Unul din ei m-a condus până la Waterloo şi m-a urcat în trenul spre Woking. Cred că ar fi venit cu mine tot drumul dacă nu s-ar fi întâmplat ca doctorul Ferrier, care îmi este vecin, să meargă cu acelaşi tren. Doctorul, extrem de amabil, m-a luat în grija lui şi foarte bine a făcut, pentru că în gară am făcut o criză şi, până să ajung acasă, eram practic scos din minţi.

Vă imaginaţi ce au simţit cei de-aici când au fost sculaţi din somn de doctorul care suna la uşă şi au văzut în ce hal eram. Biata Annie şi mama mea erau distruse. Doctorul Ferrier aflase în gară, de la detectiv, doar atât cât să le dea o idee despre ce se întâmplase, iar relatarea lui nu a îmbunătăţit deloc lucrurile. Era clar pentru toată lumea că mă aştepta o boală îndelungată, aşa că Joseph a fost zvârlit urgent afară din acest vesel dormitor, care a fost transformat într-o cameră de spital pentru mine. Aici am zăcut, domnule Holmes, timp de nouă săptămâni, inconştient şi delirând din cauza meningitei. Dacă n-ar fi fost domnişoara Harrison, aici de faţă, şi îngrijirile doctorului, n-aş fi stat acum de vorbă cu dumneavoastră. Ea a avut grijă de mine în timpul zilei, iar noaptea am fost supravegheat de o infirmieră, căci în accesele mele de nebunie eram în stare de orice. Încet-încet, mintea mi s-a limpezit, dar abia în ultimele trei zile mi-a revenit şi memoria. Uneori îmi doresc ca ea să nu fi revenit niciodată. Primul lucru pe care l-am făcut a fost să-i trimit o telegramă domnului Forbes, care se ocupa de caz. A venit la mine şi mi-a spus că, deşi s-a făcut tot posibilul, nu s-a descoperit nici un indiciu. Omul de serviciu şi soţia lui au fost cercetaţi pe toate părţile, fără ca situaţia să se lămurească în vreun fel. Apoi, bănuielile poliţiei s-au îndreptat asupra tânărului Gorot, care, după cum poate vă amintiţi, făcuse ore suplimentare la birou în seara aceea. Faptul că rămăsese după program şi că numele lui era de origine franceză erau în fond

singurele elemente care aruncau bănuiala asupra lui, în realitate însă, eu nu începusem să lucrez decât după ce plecase el. Familia lui e hughenotă, dar e la fel de engleză în simpatii şi tradiţii ca mine şi ca dumneavoastră. Nu s-a găsit nimic care să-l implice câtuşi de puţin în povestea asta şi, în acest punct, chestiunea a fost lăsată baltă. Mă adresez dumneavoastră, domnule Holmes, ca fiind cu adevărat ultima mea speranţă. Dacă şi dumneavoastră daţi greş, atunci şi onoarea şi situaţia mea sunt pe veci pierdute.

Bolnavul căzu înapoi pe perne, epuizat de această relatare îndelungată, în timp ce infirmiera lui îi turnă un pahar dintr-o doctorie stimulentă. Holmes rămase tăcut, cu capul pe spate şi cu ochii închişi, într-o atitudine care unui străin i-ar putea părea absentă, dar despre care eu ştiam că indică o concentrare intensă.

— Relatarea dumneavoastră a fost atât de explicită, zise el în cele din urmă, încât nu mai am de fapt decât foarte puţine întrebări de pus. Totuşi, există una care este extrem de importantă. Aţi spus cuiva că aveţi această sarcină specială de îndeplinit?

— Nimănui.

— Nici măcar domnişoarei Harrison, de exemplu?

— Nu. Nu m-am întors la Woking în intervalul care a trecut de la primirea ordinului şi până la executarea lui.

— Şi nimeni din familie nu a venit din întâmplare să vă viziteze?

— Nimeni.

— Ştia vreunul din ei să se orienteze prin clădire?

— O, da, le arătasem la toţi unde lucrez.

— Deşi, dacă n-aţi spus nimănui nimic despre tratat, aceste întrebări sunt bineînţeles irelevante.

— N-am spus nimic.

— Ştiţi ceva despre omul de serviciu?

— Nimic, decât că este un fost soldat.

— În ce regiment?

— Păi, din câte am auzit, în regimentul de gardă Coldstream.

— Mulţumesc. Nu mă îndoiesc că voi obţine restul detaliilor de la Forbes. Autorităţile sunt excelente în ceea ce priveşte adunarea informaţiilor, deşi nu întotdeauna ştiu să le folosească în avantajul lor. Ce lucru minunat e un trandafir!

Holmes trecu pe lângă canapea şi se îndreptă spre fereastra deschisă, ridică tulpina aproape ofilită a unui trandafir şi admiră amestecul delicat de stacojiu şi verde. Aceasta era pentru mine o latură nouă a caracterului său, pentru că nu-l mai văzusem niciodată să manifeste vreun interes deosebit faţă de frumuseţile naturii.

— Nicăieri nu e deducţia mai necesară ca în religie, zise el, rezemându-se cu spatele de obloane. Detectivul o poate construi ca pe-o ştiinţă exactă. Mie mi se pare că dovada noastră cea mai palpabilă a bunătăţii divine este întruchipată în flori. Toate celelalte lucruri, puterile noastre, dorinţele noastre, hrana noastră sunt într-adevăr necesare existenţei noastre de bază. Dar acest trandafir reprezintă un cadou. Parfumul şi culoarea lui sunt o înfrumuseţare a vieţii, nu o condiţie a ei. Doar bunătatea oferă cadouri, aşa că, o spun din nou, avem multe de sperat de la flori.

În timpul acestei digresiuni, Percy Phelps şi infirmiera lui îl priviră pe Holmes cu nişte feţe surprinse şi foarte dezamăgite. Holmes căzuse în reverie, cu trandafirul în mână. Stătu aşa câteva minute bune, până ce tânăra domnişoară îi întrerupse visarea.

— Credeţi că există vreo şansă să rezolvaţi acest mister, domnule Holmes? întrebă ea, cu o nuanţă de asprime în voce.

— A, da, misterul! răspunse el, revenind cu o tresărire la realităţile vieţii. Păi, ar fi absurd să neg că acesta e un caz foarte complicat şi greu de înţeles, dar vă pot promite că voi cerceta chestiunea şi vă voi pune la curent cu orice element care mă va frapa.

— Aveţi vreun indiciu?

— Mi-aţi furnizat şapte, dar trebuie bineînţeles să le verific înainte de a mă pronunţa cu privire la valoarea lor.

— Bănuiţi pe cineva?

— Mă bănuiesc pe mine însumi.

— Ce?

— Că trag concluziile prea repede.

— Atunci, duceţi-vă la Londra şi verificaţi-vă concluziile.

— Sfatul dumneavoastră este excelent, domnişoară Harrison, zise Holmes, ridicându-se. Watson, nu cred că putem face altceva mai bun. Să nu vă faceţi iluzii false, domnule Phelps. Afacerea este una foarte încurcată.

— Voi fi în agonie până când o să vă revăd! strigă diplomatul.

— Ei bine, voi veni cu acelaşi tren mâine, deşi e mai mult ca sigur că raportul meu va fi negativ.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze pentru promisiunea de a veni! strigă clientul nostru. Simt că renasc când ştiu că se face ceva. Apropo, am primit o scrisoare de la lordul Holdhurst.

— Aha! Şi ce a zis?

— Tonul lui a fost rece, dar nu aspru. Cred că boala mea l-a împiedicat să fie aspru. Mi-a repetat că problema este de o importanţă vitală şi a adăugat că nu se vor lua măsuri în privinţa viitorului meu, prin asta înţelegând desigur concedierea mea, până când nu mă voi întrema şi nu voi avea ocazia să îndrept această situaţie nefericită.

— Drăguţ din partea lui să fie aşa de rezonabil şi de grijuliu, zise Holmes. Haide, Watson, ne aşteaptă o zi frumuşică de muncă în oraş.

Domnul Joseph Harrison ne conduse cu trăsura la gară şi în curând ne deplasam ca vântul cu un tren de Porthmouth. Holmes era complet absorbit în gânduri şi abia dacă deschise gura până ce trenul n-a trecut de Clapham Junction.

— E un lucru foarte plăcut să vii la Londra pe una din liniile astea, care sunt mai înalte şi care îţi permit să te uiţi de sus la case.

Am crezut că glumeşte, pentru că priveliştea era destul de oribilă, dar el explică imediat ce voia să spună.

— Uită-te la pâlcurile acelea de clădiri mari şi izolate, care se ridică deasupra ţiglelor ca nişte insule din cărămidă, în mijlocul unei mări plumburii.

— Şcolile cu internat.

— Faruri, băiete! Faruri ale viitorului! Capsule cu sute de mici seminţe inteligente în fiecare dintre ele, din care va răsări Anglia mai înţeleaptă şi mai bună a viitorului. Sper că individul acela, Phelps, nu e beţiv.

— Nu cred.

— Nici eu, dar trebuie să luăm în considerare orice posibilitate. Bietul om a intrat cu siguranţă în bucluc până peste cap şi se pune întrebarea dacă putem sau nu să-l scoatem la liman. Ce impresie ţi-a făcut domnişoara Harrison?

— O fată cu personalitate puternică.

— Da, dar e o fată bună, dacă nu mă înşel. Ea şi fratele ei sunt singurii copii ai unui armator de prin Northumberland. Phelps s-a logodit cu ea iarna trecută, în timpul unei călătorii, iar fata a venit aici însoţită de fratele ei, ca să fie prezentată familiei lui. Apoi a venit lovitura şi ea a rămas să-şi îngrijească logodnicul, în vreme ce Joseph, găsind că locşorul e confortabil, a rămas şi el. După cum vezi, am făcut câteva investigaţii pe cont propriu. Dar ziua de azi trebuie dedicată cercetărilor.

— Cabinetul meu..., am început eu.

— Mă rog, dacă găseşti cazurile tale mai interesante decât ale mele..., zise Holmes, oarecum îmbufnat.

— Voiam să spun că, pentru o zi sau două, cabinetul meu se poate lipsi foarte bine de prezenţa mea, mai ales că această perioadă a anului este cea mai puţin aglomerată.

— Excelent, zise el, recăpătându-şi buna dispoziţie. Atunci ne vom ocupa împreună de această chestiune. Cred că ar trebui să începem prin a-i face o vizită lui Forbes. Probabil că el o să ne dea toate detaliile de care avem nevoie şi, între timp, aflăm din ce unghi trebuie să abordăm cazul.

— Ai zis că ai un indiciu.

— De fapt, avem mai multe, dar nu le putem verifica valoarea decât făcând noi cercetări. Cel mai dificil e să investighezi o crimă care n-are scop. Dar în cazul acesta crima are scop. Cine beneficiază cel mai mult de pe urma ei? Păi, ar fi ambasadorul Franţei, ambasadorul Rusiei, persoana care ar putea vinde documentul unuia din aceştia doi şi ar fi şi lordul Holdhurst.

— Lordul Holdhurst!

— Ei bine, se poate ca un politician să se găsească într-o situaţie în care să pună fără regret pe cineva să distrugă aparent din greşeală un astfel de document.

— Dar nu un politician cu o carieră atât de onorabilă ca a lordului Holdhurst.

— Este o posibilitate şi nu ne putem permite să n-o luăm în seamă. O să-l vizităm azi pe nobilul lord şi o să aflăm dacă ne poate spune ceva. Între timp, am demarat deja câteva cercetări.

— Deja?

— Da, am trimis telegrame din gara Woking către toate ziarele de seară din Londra. Acest anunţ va apărea în fiecare dintre ele.

Mi-a întins o foaie ruptă dintr-un caiet, pe care erau mâzgălite cu creionul următoarele cuvinte: *„Zece lire recompensă pentru numărul birjei care a lăsat un client în faţa sau în apropierea uşii Ministerului de Externe din strada Charles, la ora zece fără un sfert, în seara de 23 mai. Adresaţi-vă în strada Baker, numărul 221B.”*

— Eşti sigur că hoţul a venit cu birja?

— Dacă nu, n-o să se întâmple nimic. Dar dacă domnul Phelps nu se înşală când spune că nu există nici o ascunzătoare, nici în birou, nici pe coridoare, atunci persoana trebuie să fi venit de afară. Dacă a venit de afară pe o seară aşa de ploioasă şi nu a lăsat nici un pic de umezeală pe linoleumul care a fost examinat la câteva minute după trecerea ei, atunci e mai mult decât probabil că a venit cu birja. Da, cred că putem presupune, fără riscul de a ne înşela, că a fost o birjă.

— Pare plauzibil.

— Acesta e unul dintre indiciile de care vorbeam. S-ar putea să ne ducă la ceva. Şi apoi mai este, bineînţeles, chestiunea cu clopoţelul, care este cea mai deosebită trăsătură a cazului. De ce să sune clopoţelul? Hoţul a făcut-o ca să se dea mare? Sau mai era cineva cu hoţul şi acest cineva a făcut-o ca să împiedice infracţiunea? Sau a fost un accident? Sau a fost...?

Holmes căzu din nou în starea de meditaţie intensă şi tăcută din care abia ieşise, dar mie, obişnuit fiind cu toate toanele lui, mi se părea că o nouă posibilitate îi răsărise brusc în minte.

Era trei şi douăzeci când am ajuns la capătul călătoriei noastre şi, după ce am luat pe fugă prânzul la bufet, am pornit imediat spre Scotland Yard. Holmes îi trimisese deja o telegramă lui Forbes, aşa că l-am găsit aşteptându-ne. Era un om scund şi viclean, cu o faţă ascuţită şi o expresie deloc amabilă. Ne primi cât se poate de rece, mai ales când auzi în ce problemă venisem.

— Am mai auzit eu de metodele dumneavoastră, domnule Holmes, zise el acru. Sunteţi întotdeauna gata să folosiţi toate informaţiile pe care vi le pune poliţia la dispoziţie, apoi încercaţi să soluţionaţi singur cazul şi să ne discreditaţi pe noi.

— Dimpotrivă, zise Holmes. Din ultimele cincizeci şi trei de cazuri pe care le-am rezolvat, numele meu a apărut doar în patru, iar în restul de patruzeci şi nouă poliţia a primit toate laudele. Nu vă învinovăţesc pentru că nu ştiţi asta, fiindcă

sunteţi tânăr şi n-aveţi experienţă, dar, dacă doriţi să ajungeţi departe în noua dumneavoastră slujbă, vă sfătuiesc să lucraţi cu mine şi nu împotriva mea.

— Aş fi foarte fericit dacă mi-aţi da câteva indicii, zise detectivul, schimbându-şi imediat atitudinea. Cu siguranţă, până acum n-am primit nici o laudă pentru cazul acesta.

— Ce măsuri aţi luat?

— Tangey, omul de serviciu, a fost pus sub urmărire. A părăsit regimentul de gardă cu referinţe bune şi nu am putut găsi nimic împotriva lui. Nevastă-sa însă e o poamă rea. Cred că ştie mai multe despre problema asta decât lasă să se vadă.

— Pe ea aţi pus-o sub urmărire?

— Am pus pe urmele ei o femeie din serviciul nostru. Doamna Tangey are obiceiul să bea, iar funcţionara noastră a fost de două ori în preajma ei când aceasta era criţă, dar n-a putut scoate nimic de la ea.

— Am înţeles că i-au căutat şi nişte creditori.

— Da, dar i-au plătit.

— De unde au avut bani?

— Chestia asta n-a fost dubioasă. Şi-a primit el pensia. Nu există nici un indiciu că s-ar scălda dintr-o dată în bani.

— Cum a explicat doamna Tangey că a răspuns ea când a sunat domnul Phelps după cafea?

— A zis că soţul ei era foarte obosit şi a vrut să-l scutească de un efort.

— Mda, asta s-ar potrivi într-adevăr cu faptul că el a fost găsit puţin mai târziu dormind pe scaun. Nu există nimic împotriva lor decât caracterul femeii. Ai întrebat-o de ce se grăbea în seara aceea? Graba ei a atras atenţia ofiţerului de poliţie.

— Plecase mai târziu ca de obicei şi voia să ajungă acasă.

— I-aţi atras atenţia asupra faptului că dumneavoastră şi domnul Phelps, care aţi pornit la drum cu cel puţin douăzeci de minute după ea, aţi ajuns acasă înaintea ei?

— Ea zice că asta e din cauză că omnibuzul merge mai încet decât birja.

— A explicat de ce, după ce a ajuns acasă, a fugit în bucătăria din spate?

— Pentru că acolo ţinea banii cu care voia să-i plătească pe creditori.

— Cel puţin are un răspuns pentru toate. Aţi întrebat-o dacă nu cumva, atunci când a plecat, s-a întâlnit cu cineva sau a văzut pe cineva dând târcoale pe strada Charles?

— N-a văzut pe nimeni în afară de poliţist.

— Ei bine, se pare că aţi interogat-o foarte amănunţit. Ce altceva aţi mai făcut?

— Funcţionarul Gorot a fost supravegheat pe tot parcursul acestor nouă săptămâni, dar fără rezultat. N-avem nici o dovadă împotriva lui.

— Altceva?

— Păi, nu mai e nimic altceva, nici un fel de indiciu.

— V-aţi format vreo teorie despre faptul că a sunat clopoţelul?

— Ei bine, trebuie să mărturisesc că acest lucru mă depăşeşte. Oricine a fost, trebuie să fi avut mult sânge rece, dacă a dat alarma în felul ăsta.

— Da, a fost într-adevăr o chestie ciudată. Vă mulţumesc mult pentru tot ce mi-aţi spus. Dacă voi fi în măsură să vă dau individul pe mână, vă voi da de veste. Haide, Watson.

— Şi acum unde mergem? am întrebat eu, după ce am ieşit din birou.

— Acum mergem să vorbim cu lordul Holdhurst, actualul ministru şi viitorul prim-ministru al Angliei.

Am avut norocul să-l găsim pe lordul Holdhurst încă în biroul lui din strada Downing şi, după ce Holmes îi trimise cartea lui de vizită, am fost conduşi imediat la el. Politicianul ne primi cu acea amabilitate demodată pentru care e atât de celebru şi ne invită să luăm loc în două fotolii luxoase, de-o parte şi de alta a şemineului. Aşa cum stătea în picioare pe covorul dintre noi, cu silueta sa înaltă şi subţire, cu trăsăturile sale ascuţite, faţa gânditoare şi părul cârlionţat, încărunţit prematur, părea să fie întruchiparea acelei categorii rare de oameni, un nobil care este într-adevăr nobil.

— Numele dumneavoastră îmi este foarte cunoscut, domnule Holmes, zise el zâmbind. Şi desigur, nu pot pretinde că nu ştiu de ce aţi venit. În aceste birouri nu a avut loc decât un singur eveniment care ar fi putut să vă atragă atenţia. Ale cui interese le reprezentaţi, dacă-mi permiteţi să vă întreb?

— Ale domnului Percy Phelps, răspunse Holmes.

— A, nefericitul meu nepot! Înţelegeţi, desigur, că relaţia noastră de rudenie mă pune într-o imposibilitate şi mai mare de a-l proteja în vreun fel. Mă tem că incidentul va avea un efect foarte dăunător asupra carierei lui.

— Dar dacă documentul este găsit?

— A, bineînţeles, asta ar fi cu totul altceva.

— Aş avea una sau două întrebări pe care aş dori să vi le pun, lord Holdhurst.

— Voi fi fericit să vă dau orice informaţii pe care le am.

— În camera aceasta aţi dat instrucţiunile cu privire la copierea documentului?

— Da.

— Atunci înseamnă că ar fi fost greu să vă audă cineva de afară, nu-i aşa?

— Nici nu se pune problema.

— Aţi pomenit vreodată cuiva de intenţia dumneavoastră de a da tratatul la copiat?

— Niciodată.

— Sunteţi sigur de asta?

— Absolut.

— Ei bine, din vreme ce dumneavoastră n-aţi spus nimănui nimic, şi nici domnul Phelps n-a spus nimănui nimic, şi nimeni altcineva n-a ştiut nimic despre acest lucru, atunci prezenţa hoţului în cameră a fost pur întâmplătoare. Şi-a dat seama că i se oferă o şansă deosebită şi a profitat de ea.

Politicianul zâmbi.

— Aici e un domeniu la care nu mă pricep, zise el.

Holmes se gândi o clipă.

— Mai este un element important pe care vreau să-l discut cu dumneavoastră, zise el. Din câte am înţeles, vă era teamă că aflarea unor detalii din acest tratat ar putea avea consecinţe foarte grave.

Pe faţa expresivă a politicianului trecu o umbră.

— Foarte grave, într-adevăr.

— Şi aceste consecinţe s-au manifestat?

— Încă nu.

— Dacă tratatul ar fi ajuns, să zicem, la Ministerul de Externe al Franţei sau la cel al Rusiei, aţi fi auzit despre asta?

— Fără îndoială, zisei lordul Holdhurst, cu o strâmbătură.

— Din moment ce au trecut aproape zece săptămâni şi nu s-a auzit nimic, atunci nu e greşit să presupunem că, dintr-un motiv sau altul, tratatul n-a ajuns încă la străini.

Lordul Holdhurst ridică din umeri.

— E greu de presupus, domnule Holmes, că hoţul a luat tratatul doar ca să-l pună în ramă şi să-l atârne pe perete.

— Poate că aşteaptă un preţ mai bun.

— Dacă mai aşteaptă mult, n-o să mai obţină nici un fel de preţ. Peste câteva luni, tratatul nu va mai fi secret.

— Asta e foarte important, zise Holmes. Desigur, se poate presupune că hoţul a căzut dintr-o dată bolnav…

— De meningită, de exemplu? întrebă politicianul, fulgerându-l cu privirea.

— N-am spus asta, zise Holmes imperturbabil. Şi acum, lord Holdhurst, cred că v-am răpit deja prea mult din timpul dumneavoastră preţios, drept care o să ne luăm la revedere.

— Vă urez succes în cercetările dumneavoastră, indiferent cine o fi răufăcătorul, răspunse nobilul cu o înclinare a papului, în timp ce ne conducea la uşă.

— E un om bun, zise Holmes când am ieşit afară în strada Whitehall. Dar se luptă ca să-şi menţină poziţia. E departe de a fi bogat şi e foarte solicitat. Ai observat, desigur, că a trebuit să-şi pună tălpi noi la ghete. Şi acum, Watson, nu te voi mai reţine din treburile tale legitime. Azi nu voi mai face nimic, decât dacă primesc vreun răspuns la anunţul meu în privinţa birjei. Dar îţi voi fi extrem de îndatorat dacă ai veni cu mine mâine la Woking, cu acelaşi tren pe care l-am luat şi azi.

Ca atare, m-am întâlnit cu el a doua zi de dimineaţă şi am călătorit împreună până la Woking. Mi-a spus că nu primise nici un răspuns la anunţ şi că nu intervenise nimic nou care să mai lămurească puţin cazul. Atunci când vroia, Holmes afişa expresia perfect imobilă a unui indian, aşa că nu mi-am putut da seama din înfăţişarea lui dacă este sau nu mulţumit de situaţia cazului. Îmi aduc aminte că a vorbit doar despre sistemul de măsurători al lui Bertillon, exprimându-şi admiraţia entuziastă pentru savantul francez.

Pe clientul nostru l-am găsit tot sub îngrijirea devotatei lui infirmiere, dar arătând mult mai bine decât înainte. Când am intrat, s-a ridicat fără dificultate de pe canapea şi ne-a salutat.

— Aveţi noutăţi? întrebă el nerăbdător.

— După cum m-am aşteptat, raportul meu este negativ, zise Holmes. Am vorbit cu Forbes şi cu unchiul dumneavoastră şi am demarat câteva cercetări, care s-ar putea să ducă la ceva.

— Atunci înseamnă că nu v-aţi descurajat?

— În nici un caz.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze pentru că spuneţi asta! strigă domnişoara Harrison. Dacă ne păstrăm curajul şi răbdarea, adevărul trebuie să iasă la suprafaţă.

— Se pare că noi avem mai multe să vă spunem dumneavoastră, decât aveţi dumneavoastră să ne spuneţi nouă, zise Phelps, aşezându-se iar pe canapea.

— Speram eu să fie aşa.

— Da, am trecut printr-o aventură azi-noapte şi s-ar putea să se dovedească a fi una gravă.

În timp ce vorbea, expresia lui deveni sumbră şi în ochi îi apăru un sentiment înrudit cu frica.

— Ştiţi că încep să cred că, fără să ştiu, sunt ţinta unei conspiraţii monstruoase şi că mi-e ameninţată nu numai onoarea, ci şi viaţa? zise el.

— Aha! exclamă Holmes.

— Pare incredibil, căci eu, din câte ştiu, nu am nici un duşman pe lumea asta. Şi totuşi, după experienţa de azi-noapte, e singura concluzie la care pot ajunge.

— Povestiţi-mi, vă rog.

— Trebuie să ştiţi că azi-noapte a fost pentru prima dată când am dormit fără să am infirmiera în cameră. Mă simţeam atât de bine, încât m-am gândit că mă pot lipsi de ea. Cu toate astea, am lăsat aprinsă o lumină de noapte. Ei bine, pe la două noaptea, tocmai aţipisem, când am fost trezit deodată de un zgomot uşor. Semăna cu sunetul făcut de un şoarece când roade scândurile, iar eu am stat o vreme să-l ascult, crezând că, într-adevăr, de la asta vine. Apoi, zgomotul s-a înteţit şi deodată s-a auzit dinspre fereastră un sunet metalic ascuţit. M-am ridicat uimit în capul oaselor. Acum nu mai exista nici o îndoială ce însemnau sunetele. Primul fusese provocat de cineva care împingea un instrument în deschizătura dintre canaturile ferestrei, iar al doilea de forţarea încuietorii.

Apoi a urmat o pauză de aproape zece minute, ca şi cum persoana respectivă aştepta să vadă dacă zgomotul mă trezise. După care, am auzit scârţâitul uşor al ferestrei care se

deschidea, puţin câte puţin. N-am mai putut suporta, căci nervii mei nu mai sunt cum au fost. Am sărit din pat şi am deschis obloanele. Un bărbat stătea ghemuit la fereastră. Nu l-am văzut prea bine, pentru că a fugit ca din puşcă. Era înfăşurat într-un fel de manta, care îi acoperea şi partea de jos a feţei. Nu sunt sigur decât de un lucru şi anume că avea o armă în mână. Mi s-a părut a fi un cuţit lung. Am văzut clar licărirea lamei, atunci când omul s-a întors să o ia la fugă.

— Asta e foarte interesant, zise Holmes. Spuneţi-mi, vă rog, ce aţi făcut după aceea?

— Dacă aş fi fost mai în putere, aş fi fugit după el pe fereastră. Dar în situaţia de faţă, n-am făcut decât să sun clopoţelul şi să scol toată casa. Mi-a luat ceva timp, întrucât clopoţelul sună în bucătărie, iar servitorii dorm toţi la etaj. Dar am început să strig şi asta l-a făcut pe Joseph să coboare, iar el i-a sculat pe ceilalţi. Joseph şi grăjdarul au găsit urme pe stratul cu flori din faţa ferestrei, dar pe aici n-a mai plouat deloc în ultimul timp, aşa că le-a fost imposibil să se ia după urme prin iarbă. Cu toate acestea, mi-au spus că se văd urme pe gardul din lemn dinspre drum, ca şi cum cineva ar fi sărit pe deasupra şi ar fi rupt vârful uneia dintre şipci. Deocamdată n-am spus nimic poliţiei locale, pentru că m-am gândit că ar fi mai bine să aud întâi părerea dumneavoastră.

Această relatare a clientului nostru păru că are un efect extraordinar asupra lui Sherlock Holmes. Acesta se ridică de pe scaun şi începu să măsoare camera în lung şi-n lat, pradă unei agitaţii de necontrolat.

— O nenorocire nu vine niciodată singură, zise Phelps zâmbind, deşi era evident că aventura lui îl cam zdruncinase.

— Cu siguranţă dumneavoastră aţi avut din plin parte de aşa ceva, zise Holmes. Credeţi că aţi putea să vă plimbaţi cu mine în jurul casei?

— O, da, mi-ar prinde bine puţin soare. O să vină şi Joseph cu noi.

— Şi eu, zise domnişoara Harrison.

— Mă tem că nu, zise Holmes, clătinând din cap. Cred că trebuie să vă rog să rămâneţi aşezată exact acolo unde vă aflaţi.

Tânăra domnişoară îşi reluă locul, cu un aer de nemulţumire. În schimb, fratele ei ni se alătură şi ieşirăm toţi patru afară. Am înconjurat peluza până când am ajuns în dreptul ferestrei de la

camera tânărului diplomat. Aşa cum spusese, erau urme pe stratul cu flori, dar erau mult prea neclare şi prea şterse. Holmes se aplecă o clipă deasupra lor, apoi se ridică dând din umeri.

— Nu cred că poate cineva să înţeleagă ceva din ele, zise el. Haideţi să dăm un ocol casei şi să vedem de ce a ales hoţul această cameră în mod special. După părerea mea, ferestrele mari de la salon şi de la sufragerie ar fi trebuit să constituie o atracţie mult mai mare.

— Poate că sunt mai vizibile din drum, sugeră domnul Joseph Harrison.

— A, da, bineînţeles. Văd o uşă aici, pe care ar fi putut încerca s-o forţeze. La ce serveşte?

— E intrarea de serviciu pentru furnizori. Desigur, peste noapte e încuiată.

— Aţi mai avut vreodată o alarmă de acest gen?

— Niciodată, zise clientul nostru.

— Ţineţi argintărie în casă sau altceva care ar putea să-i tenteze pe spărgători?

— Nimic de valoare.

Holmes se plimbă în jurul casei, cu mâinile în buzunare şi cu un aer neatent, ceea ce nu-i stătea în fire.

— Apropo, îi zise el lui Joseph Harrison, din câte am înţeles, aţi găsit un loc pe unde individul a sărit gardul, ia să-l vedem!

Tânărul grăsunel ne conduse într-un loc unde vârful uneia din şipcile de lemn fusese crăpat. O bucăţică de lemn rămăsese atârnată în jos. Holmes o smulse şi o examină cu un ochi critic.

— Credeţi că bucăţica asta a fost ruptă azi-noapte? Pare mai degrabă o crăpătură veche, nu-i aşa?

— Păi, tot ce se poate.

— Nu văd nici un fel de urme cum că ar fi sărit cineva de partea cealaltă a gardului. Nu, nu cred că vom găsi vreun indiciu aici. Să ne întoarcem în dormitor şi să mai discutăm chestiunea.

Percy Phelps mergea foarte încet, sprijinindu-se de braţul viitorului său cumnat. Holmes traversă repede peluza şi noi doi ajunserăm la fereastra deschisă a dormitorului cu mult înaintea celorlalţi.

— Domnişoară Harrison, zise Holmes, vorbind cât se poate de febril, trebuie să rămâneţi toată ziua exact acolo unde vă aflaţi. Este un lucru de o importanţă vitală.

— Desigur, domnule Holmes, dacă aşa doriţi, zise fata cu uimire.

— Când vă veţi duce la culcare, încuiaţi pe dinafară uşa acestei camere şi păstraţi cheia la dumneavoastră. Vă rog să-mi făgăduiţi că o veţi face.

— Dar Percy?

— El va veni cu noi la Londra.

— Iar eu trebuie să rămân aici?

— Pentru el faceţi asta. Îl puteţi ajuta. Repede! Făgăduiţi-mi!

Fata încuviinţă iute din cap, tocmai când ceilalţi doi se apropiau.

— De ce stai aşa morocănoasă acolo, Annie? strigă fratele ei. Vino şi tu afară la soare!

— Nu, mulţumesc, Joseph. Mă doare puţin capul, iar în camera asta e atât de răcoare şi de plăcut.

— Şi acum ce propuneţi, domnule Holmes? întrebă clientul nostru.

— Păi, chiar dacă ne ocupăm de această chestiune măruntă, nu trebuie să pierdem din vedere investigaţia noastră principală. M-ar ajuta foarte mult dacă aţi putea să veniţi la Londra cu noi.

— Chiar acum?

— Mă rog, cât de repede puteţi. Să zicem, peste o oră.

— Să ştiţi că mă simt destul de în putere, dacă aveţi într-adevăr nevoie de ajutorul meu.

— Mai mult decât credeţi.

— Poate că aţi dori să rămân acolo peste noapte?

— Tocmai voiam să vă propun acest lucru.

— Atunci, dacă prietenul meu de azi-noapte îmi va face iar o vizită, va găsi cuibul gol. Suntem cu toţii în mâinile dumneavoastră, domnule Holmes, şi vă rog să ne spuneţi exact ce vreţi să facem. Poate că aţi prefera să vină şi Joseph cu noi, ca să aibă grijă de mine?

— O, nu, după cum ştiţi, prietenul meu, Watson, este medic şi va avea el grijă de dumneavoastră. Vom lua prânzul aici, dacă ne veţi permite, apoi vom porni toţi trei spre oraş.

Lucrurile fură aranjate aşa cum sugerase el, deşi domnişoara Harrison îşi ceru scuze că nu poate părăsi dormitorul, îndeplinind astfel rugămintea lui Holmes. Eu nu-mi puteam da seama care era scopul manevrelor prietenului meu, decât dacă nu cumva voia s-o ţină pe domnişoară departe de Phelps, care, bucurându-se de însănătoşirea lui şi de perspectiva unei activităţi, luă prânzul cu noi în sufragerie. Dar Holmes mai avea o surpriză pentru noi, căci, după ce ne-a însoţit până la gară şi ne-a văzut urcându-ne în vagon, ne-a anunţat calm că el nu are nici o intenţie să plece din Woking.

— Mai sunt câteva elemente pe care aş dori să le lămuresc înainte de a pleca, zise el. Absenţa dumneavoastră, domnule Phelps, îmi va fi într-un fel de folos. Watson, când vei ajunge la Londra, ţi-aş fi îndatorat dacă te-ai duce imediat în strada Baker cu prietenul nostru aici de faţă şi dacă ai rămâne cu el până când voi veni şi eu. E bine că aţi fost colegi de şcoală şi, fără îndoială, aveţi multe de discutat. Domnul Phelps poate sta în dormitorul de oaspeţi în seara asta, iar eu o să vă regăsesc mâine dimineaţă la timp ca să luăm micul dejun, întrucât am un tren care mă va aduce la Waterloo la ora opt.

— Dar cum rămâne cu investigaţia noastră din Londra? întrebă Phelps trist.

— Ne vom ocupa de ea mâine. Cred că acum pot fi mai de folos aici.

— Ar fi bine să le spuneţi celor de la Briarbrae că sper să mă întorc mâine seară, strigă Phelps, când trenul se puse în mişcare.

— Nu prea cred că o să mă întorc la Briarbrae, răspunse Holmes şi ne făcu vesel cu mâna, în timp ce trenul părăsea în viteză gara.

Eu şi Phelps ne-am apucat să discutăm chestiunea pe drum, dar nici unul din noi nu găsi o explicaţie satisfăcătoare pentru această nouă întorsătură a lucrurilor.

— Bănuiesc că vrea să descopere vreun indiciu în legătură cu spargerea de azi-noapte, dacă a fost vorba de o spargere. Eu unul nu cred că a fost un simplu hoţ.

— Atunci, care e teoria ta?

— Pe cuvântul meu, poţi să pui asta pe seama nervilor mei slăbiţi dacă vrei, dar eu cred că se ţese o puternică intrigă politică în jurul meu şi că, din cine ştie ce motiv, care depăşeşte

puterea mea de înţelegere, conspiratorii urmăresc să-mi ia viaţa. Pare pompos şi absurd, dar gândeşte-te la fapte! De ce ar încerca un hoţ să spargă fereastra unui dormitor, de unde n-ar avea ce să fure, şi de ce să vină cu un cuţit lung în mână?

— Eşti sigur că nu era o rangă?

— O, nu, era un cuţit. Am văzut foarte clar când a strălucit lama.

— Dar de ce să te urmărească cineva cu atâta duşmănie?

— A, iată întrebarea!

— Ei bine, dacă Holmes e de aceeaşi părere, asta ar explica purtarea lui, nu-i aşa? Presupunând că teoria ta este corectă, dacă va reuşi să pună mâna pe omul care te-a ameninţat azi-noapte, va face un mare pas înainte către descoperirea celui care a furat tratatul naval. E absurd să presupunem că ai doi duşmani, dintre care unul te jefuieşte, iar celălalt îţi ameninţă viaţa.

— Dar Holmes a zis că nu se duce la Briarbrae.

— Eu îl cunosc de mult timp, am zis, dar nu l-am văzut niciodată să facă ceva fără un motiv întemeiat.

Şi cu aceasta, conversaţia noastră alunecă spre alte subiecte de discuţie.

Pentru mine, ziua a fost una obositoare. Phelps era încă slăbit după boala lui îndelungată, iar nenorocirea prin care trecea îl făcea plângăreţ şi agitat. Am încercat în zadar să-i trezesc interesul în privinţa Afganistanului, a Indiei, a problemelor sociale, a oricărui subiect care i-ar fi abătut gândurile în altă parte. El se întorcea mereu la tratatul lui pierdut, punându-şi întrebări, făcând presupuneri şi speculând cu privire la ceea ce făcea Holmes în acel moment, la ce fel de măsuri lua lordul Holdhurst sau la ce noutăţi vom afla a doua zi de dimineaţă. Pe măsură ce seara trecea, agitaţia lui devenea din ce în ce mai supărătoare.

— Tu ai încredere absolută în Holmes? mă întrebă el.

— L-am văzut făcând nişte lucruri de-a dreptul remarcabile.

— Dar n-a făcut niciodată lumină într-un caz atât de întunecat ca acesta, nu-i aşa?

— Ba, cum să nu, l-am văzut rezolvând probleme care aveau şi mai puţine indicii decât cazul tău.

— Dar nu erau la mijloc interese atât de mari, nu?

— Asta nu ştiu. Dar ştiu sigur că, acţionând în numele a trei dintre casele regale din Europa, a fost implicat în nişte chestiuni de o importanţă vitală.

— Dar tu îl cunoşti bine, Watson. Este un om atât de misterios, încât nu prea ştiu niciodată ce să cred despre el. Crezi că are speranţe în privinţa cazului meu? Crezi că se aşteaptă să-l rezolve cu succes?

— N-a spus nimic.

— Ăsta e semn rău.

— Dimpotrivă, am observat că atunci când e pe o pistă greşită, de obicei o mărturiseşte. De-abia când adulmecă o urmă şi nu e absolut sigur că e cea bună, atunci e foarte tăcut. Acum, dragă prietene, nu ajută la nimic dacă stăm şi ne agităm din pricina acestor lucruri, aşa că te rog să încerci să dormi puţin, ca să fii odihnit pentru ceea ce ar putea să ne aştepte mâine.

Am reuşit în cele din urmă să-mi conving prietenul să-mi asculte sfatul, deşi îmi dădeam seama din purtarea lui agitată că nu existau speranţe să adoarmă. Starea lui s-a dovedit a fi însă molipsitoare, pentru că şi eu m-am zvârcolit aproape toată noaptea, gândindu-mă la această chestiune ciudată şi formulând sute de teorii, una mai imposibilă ca alta. De ce rămăsese Holmes la Woking? De ce o rugase pe domnişoara Harrison să rămână în camera de spital toată ziua? De ce avusese atâta grijă să nu le spună celor de la Briarbrae că intenţiona să rămână în preajma lor? Mi-am stors creierii până m-a luat somnul tot încercând să găsesc o explicaţie care ar elucida toate aceste lucruri.

M-am trezit la ora şapte şi m-am dus imediat în camera lui Phelps, pe care l-am găsit frânt de oboseală după o noapte de nesomn. Prima lui întrebare a fost dacă sosise Holmes.

— O să fie aici la ora la care a promis şi nici o secundă mai devreme sau mai târziu, am zis eu.

Şi am avut dreptate, pentru că, puţin după ora opt, o birjă se opri cu zgomot la uşă, iar din ea coborî prietenul nostru. Stând amândoi la fereastră, am văzut că avea mâna stângă înfăşurată într-un bandaj şi că faţa lui era palidă şi întunecată. Intră înăuntru, dar trecu ceva timp până urcă sus.

— Arată ca un om înfrânt! strigă Phelps.

Am fost obligat să admit că avea dreptate.

— Cine ştie, am zis, se poate ca rezolvarea problemei să fie aici, în oraş.

Phelps scoase un geamăt.

— Nu ştiu de ce, zise el, dar îmi pusesem mari speranţe în întoarcerea lui. Dar ieri ştiu sigur că n-avea mâna bandajată. Ce s-o fi întâmplat?

— Holmes, sper că nu eşti grav rănit, am zis eu, când prietenul meu intră în cameră.

— Aş, e doar o zgârietură cauzată de neghiobia mea, răspunse el, urându-ne bună dimineaţa cu o înclinare a capului. Cazul ăsta al dumneavoastră, domnule Phelps, e fără îndoială unul din cele mai încurcate pe care le-am investigat vreodată.

— M-am temut eu că s-ar putea să vă depăşească.

— A fost o experienţă de-a dreptul remarcabilă.

— După bandaj înţeleg că ai trecut prin nişte aventuri, am zis eu. N-ai vrea să ne spui ce s-a întâmplat?

— După micul dejun, dragul meu Watson. Aminteşte-ţi că în dimineaţa asta am respirat aerul ţinutului Surrey pe parcursul a treizeci de mile. Bănuiesc că n-am primit nici un răspuns la anunţul meu cu privire la birjă. Asta e, nu putem câştiga de fiecare dată.

Masa a fost pusă şi tocmai eram gata să sun clopotul, când intră doamna Hudson cu ceaiul şi cu cafeaua. Câteva minute mai târziu, aduse trei platouri acoperite, iar noi ne aşezarăm la masă, Holmes mort de foame, eu plin de curiozitate şi Phelps căzut în cea mai neagră depresie.

— Doamna Hudson s-a întrecut pe sine de data asta, zise Holmes, ridicând capacul unui platou, pe care era o farfurie cu pui cu sos condimentat. Găteşte o gamă cam limitată de feluri de mâncare, dar, ca toate scoţienele, are o idee sănătoasă despre micul dejun. Tu ce ai acolo, Watson?

— Ouă cu şuncă, am răspuns.

— Perfect! Dumneavoastră ce doriţi, domnule Phelps: pui cu sos, ouă, sau vă serviţi singur?

— Mulţumesc. Nu pot să mănânc nimic, zise Phelps.

— Ei, haideţi! Gustaţi din mâncarea pe care o aveţi în faţă.

— Mulţumesc, dar chiar nu pot.

— Foarte bine, atunci, zise Holmes, cu o licărire poznaşă în ochi, presupun că nu aveţi nimic împotrivă să mă serviţi pe mine, nu-i aşa?

Phelps descoperi platoul şi în clipa următoare scoase un ţipăt, iar faţa lui deveni la fel de albă ca farfuria pe care o fixa cu privirea. În mijlocul platoului se afla un mic sul de hârtie gri-albăstruie. Îl ridică în sus, îl sorbi din ochi, apoi începu să sară ca un nebun prin cameră, strângându-l la piept şi zbierând de fericire. Apoi căzu într-un fotoliu, atât de copleşit şi de epuizat din cauza propriilor emoţii, încât a trebuit să-i turnăm rachiu pe gât ca să nu leşine.

— Gata, gata! zise Holmes, bătându-l liniştitor pe umăr. A fost răutăcios din partea mea să vă iau aşa, pe nepregătite, dar Watson, aici de faţă, o să vă confirme că nu pot rezista niciodată tentaţiei de a dramatiza puţin lucrurile.

Phelps îi apucă mâna şi o sărută.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze! strigă el. Mi-aţi salvat onoarea.

— Păi, era în joc şi onoarea mea, să ştiţi, zise Holmes. Vă asigur că e la fel de îngrozitor pentru mine să eşuez într-un caz, cum e pentru dumneavoastră să daţi greş în îndeplinirea unei sarcini.

Phelps vârî preţiosul document în buzunarul din interiorul hainei.

— Nu îndrăznesc să vă întrerup micul dejun şi totuşi mor curiozitate să aflu cum l-aţi obţinut şi unde era.

Sherlock Holmes înghiţi o ceaşcă cu cafea şi îşi îndreptă atenţia către ouăle cu şuncă. Apoi, se ridică, îşi aprinse pipa şi se instală în fotoliu.

— O să vă povestesc mai întâi ce am făcut şi abia după aceea o să vă spun cum de mi-a venit ideea, zise el. După ce ne-am despărţit la gară, am făcut o plimbare încântătoare prin peisajul admirabil al ţinutului Surrey, până la un sătuc drăguţ, numit Ripley, unde am intrat într-un han şi mi-am băut ceaiul, având grijă să-mi umplu plosca şi să-mi pun o pungă cu sandvişuri în buzunar. Am rămas acolo până seara, când am plecat iar spre Woking, ajungând pe drumul din faţa vilei Briarbrae puţin după apusul soarelui. Ei bine, am aşteptat până când nu mai era nimeni pe drum, deşi cred că oricum nu e un loc prea frecventat, oricare ar fi ora, şi apoi am sărit gardul în grădină.

— Bine, dar poarta era sigur deschisă! exclamă Phelps.

— Da, dar eu am nişte gusturi mai ciudate în domeniul ăsta. Am ales locul unde sunt cei trei brazi şi, la adăpostul lor, am

sărit gardul fără ca cineva din casă să mă poată vedea. M-am ghemuit printre tufişurile de pe partea cealaltă şi am mers târâş de la unul la altul, după cum reiese din starea jalnică a genunchilor de la pantaloni, până când am ajuns la pâlcul de rododendroni aflaţi chiar vizavi de fereastra de la dormitorul dumneavoastră. Acolo, m-am aşezat pe vine şi am aşteptat să văd ce se întâmplă.

Storurile de la camera dumneavoastră nu erau trase, aşa că am putut s-o văd pe domnişoara Harrison stând la masă şi citind. La zece şi un sfert a închis cartea, a tras obloanele şi s-a dus la culcare. Am auzit-o închizând uşa şi am fost convins că a încuiat-o cu cheia.

— Cu cheia! exclamă Phelps.

— Da, îi dădusem domnişoarei Harrison instrucţiuni să încuie uşa pe dinafară şi să ia cheia cu ea când se duce la culcare. Mi-a îndeplinit fiecare indicaţie, exact aşa cum i-am zis şi mai mult ca sigur că fără cooperarea ei nu aţi fi avut acum hârtia aceea în buzunar. În fine, ea a plecat, luminile s-au stins, iar eu am rămas ghemuit în tufişul de rododendroni.

Noaptea era plăcută, dar cu toate acestea pânda mea era obositoare. Bineînţeles că într-o astfel de situaţie ai aceleaşi emoţii pe care le are vânătorul când se ascunde lângă râu şi aşteaptă să vină vânatul să se adape. Totuşi, a fost o aşteptare foarte lungă, aproape la fel de lungă, Watson, ca atunci când am aşteptat noi în acea cameră îngrozitoare, când ne-am ocupat de mica problemă cu „banda pătaţilor”. Biserica din Woking avea un ceas care bătea sferturile de oră, iar eu am avut de mai multe ori impresia că se oprise. Dar, în sfârşit, pe la două noaptea, am auzit deodată zgomotul slab al unui zăvor care e tras încet şi scârţâitul unei chei. O clipă mai târziu, uşa de serviciu s-a deschis şi domnul Joseph Harrison a păşit în lumina lunii.

— Joseph! exclamă Phelps.

— Era în capul gol, dar avea pe umeri o manta, astfel încât să-şi poată acoperi repede faţa în cazul unei alarme. S-a furişat ascuns de umbra zidului, iar când a ajuns în dreptul ferestrei, a băgat un cuţit cu lama lungă între canaturi şi a forţat încuietoarea. Apoi, a deschis fereastra şi, vârând cuţitul în crăpătura dintre obloane, a ridicat opritoarea şi le-a dat în lături.

Din locul unde mă aflam, vedeam perfect interiorul camerei şi fiecare mişcare a lui. A aprins două lumânări, care erau pe poliţa şemineului, apoi a dat la o parte colţul dinspre uşă al covorului. S-a aplecat imediat şi a scos o scândură pătrată, ca acelea care permit instalatorilor să umble la coturile ţevilor de gaze. De fapt, această scândură acoperea cotul ţevilor care alimentează bucătăria de dedesubt. Din această ascunzătoare, Joseph a scos sulul acela de hârtie, apoi a pus la loc scândura, a aranjat covorul, a stins lumânările şi mi-a căzut drept în braţe, căci eu îl aşteptam afară la fereastră.

Ei bine, se pare că domnişorul Joseph e mai nărăvaş decât credeam. S-a repezit la mine cu cuţitul, iar eu a trebuit să-l trântesc la pământ de două ori, ocazie cu care m-am ales cu o tăietură la degete, până să reuşesc să-l imobilizez. Mi-a aruncat o privire ucigătoare cu singurul ochi cu care mai putea să vadă după ce s-a încheiat încăierarea, dar a ascultat de vocea raţiunii şi mi-a dat hârtiile. După ce le-am luat, i-am dat omului meu drumul, dar i-am telegrafiat toate amănuntele lui Forbes azi-dimineaţă. Dacă e destul de iute ca să prindă pasărea, toate bune şi frumoase. Dar dacă, aşa cum isteţimea mea mă face să bănuiesc, o să găsească cuibul gol până ajunge el acolo, păi, cu atât mai bine pentru guvern. Cred că lordul Holdhurst, pe de o parte, şi domnul Phelps, pe de alta, ar prefera ca afacerea să nu ajungă la tribunal.

— Dumnezeule! zise clientul nostru, cu răsuflarea întretăiată. Vreţi să spuneţi că, în toate aceste zece săptămâni lungi de agonie, hârtiile furate au fost tot timpul acolo, chiar în aceeaşi cameră cu mine?

— Exact.

— Şi Joseph! Joseph, un ticălos şi un hoţ!

— Hm! Mi-e teamă că Joseph are un caracter mult mai ascuns şi mai periculos decât ar crede cineva judecând după înfăţişarea lui. Din ceea ce mi-a spus azi-dimineaţă, am înţeles că a pierdut foarte mulţi bani speculând la bursă şi era gata să facă orice ca să-şi îmbunătăţească situaţia financiară. Fiind un om complet egoist, atunci când s-a ivit o ocazie, nu a lăsat să-l împiedice nici fericirea surorii lui, nici reputaţia dumneavoastră.

Percy Phelps se înfundă în fotoliu.

— Mi se învârte capul, zise el. Cuvintele dumneavoastră m-au ameţit.

— Principala dificultate în cazul dumneavoastră, replică Holmes în felul lui didactic, a constat în faptul că existau prea multe dovezi. Ceea ce era vital era acoperit şi ascuns de ceea ce era irelevant. Dintre toate faptele pe care le aveam în faţă, trebuia să le alegem doar pe cele pe care le consideram esenţiale şi apoi să le punem cap la cap în ordine, ca să reconstituim acest lanţ remarcabil de evenimente. Eu începusem deja să-l suspectez pe Joseph după ce mi-aţi spus că aveaţi de gând să vă întoarceţi acasă împreună cu el în seara aceea, prin urmare, era foarte probabil ca el să treacă pe la dumneavoastră în drumul lui, mai ales că cunoştea bine Ministerul de Externe. Când am auzit că cineva a fost atât de nerăbdător să intre în dormitor, unde doar Joseph ar fi putut ascunde ceva – dumneavoastră ne-aţi povestit cum l-aţi scos pe Joseph afară din camera lui, atunci când aţi venit cu doctorul – toate bănuielile mele au devenit certitudini, mai ales că încercarea de spargere a fost făcută tocmai în prima noapte în care infirmiera lipsea din cameră, acest lucru dovedind că intrusul cunoştea foarte bine rosturile casei.

— Ce orb am fost!

— Faptele în acest caz, aşa cum am reuşit eu să le stabilesc, sunt următoarele: acest Joseph Harrison a intrat în birou pe uşa din strada Charles şi, cunoscând drumul, s-a dus direct în camera dumneavoastră, chiar în clipa în care dumneavoastră ieşiseraţi. Negăsind pe nimeni acolo, a sunat imediat clopoţelul şi în acel moment ochii i-au căzut pe hârtiile de pe masă. Dintr-o privire, şi-a dat seama că norocul îi scosese în cale un document de stat de o valoare imensă şi, într-o clipă, l-a vârât în buzunar şi a plecat. După cum vă amintiţi, au trecut câteva minute până ce omul de serviciu, somnoros, v-a atras atenţia asupra clopoţelului, iar acele minute au fost suficiente ca să-i dea hoţului timp să scape.

Joseph a plecat la Woking cu primul tren şi, după ce şi-a examinat prada şi s-a asigurat că era într-adevăr de o valoare imensă, a ascuns-o în ceea ce el considera a fi un loc foarte sigur, cu intenţia de a o lua de acolo peste o zi sau două şi de a o duce la ambasada Franţei, sau oriunde altundeva credea el că va obţină un preţ mare. Dar atunci v-aţi întors dumneavoastră pe neaşteptate. Fără nici un avertisment, el a fost scos afară din camera lui şi din acel moment încolo au existat mereu cel puţin

două persoane înăuntru, care îl împiedicau să-şi recupereze comoara. Trebuie să fi fost o situaţie înnebunitoare pentru el. În cele din urmă, a crezut că se iveşte marea ocazie. A încercat să se furişeze în cameră, dar a fost bulversat de faptul că dumneavoastră eraţi treaz. Vă amintiţi că în seara aceea nu v-aţi băut ca de obicei somniferul.

— Îmi aduc aminte.

— Îmi închipui că el a luat măsuri să facă băutura cât mai eficace şi s-a bazat pe faptul că veţi fi inconştient. Desigur, mi-am dat seama că va repetă încercarea atunci când va putea s-o facă fără risc. Faptul că dumneavoastră aţi părăsit camera i-a dat ocazia pe care o aştepta. Am ţinut-o pe domnişoara Harrison înăuntru toată ziua pentru ca el să nu aibă cum să ne-o ia înainte. Apoi, după ce l-am lăsat să creadă că drumul e liber, am stat de pază aşa cum v-am spus. Deja ştiam că hârtiile sunt probabil în dormitor, dar n-aveam nici un chef să m-apuc să smulg podeaua şi să devastez camera căutându-le. Aşa că l-am lăsat pe el să le scoată din ascunzătoare şi astfel m-am scutit de un efort considerabil. Mai este vreun lucru pe care doriţi să vi-l lămuresc?

— Dar de ce a încercat să intre pe fereastră prima dată, când ar fi putut să folosească uşa? am întrebat.

— Ca să ajungă la uşă, ar fi trebuit să treacă prin şapte dormitoare. Pe când pe peluză putea să iasă fără probleme. Altceva?

— Nu credeţi că avea vreo intenţie criminală, nu-i aşa? întrebă Phelps. Cuţitul îl luase doar ca să-i servească drept unealtă.

— Se poate, răspunse Holmes, dând din umeri. Tot ce pot să spun cu siguranţă e că stimatul Joseph Harrison e un domn în mila căruia eu unul nu m-aş încrede.

11. Ultima problemă

De data asta, am inima grea când iau tocul ca să scriu aceste ultime cuvinte cu care voi mai relata vreodată talentele deosebite cu care era înzestrat prietenul meu Sherlock Holmes. Am încercat, într-un mod incoerent şi mai mult ca sigur complet necorespunzător, să povestesc cumva experienţele ciudate pe care le-am trăit alături de el, începând cu întâmplarea care a făcut să ne întâlnim pentru prima dată, la vremea „Studiului în roşu", şi până la amestecul lui în chestiunea „Tratatului naval", amestec care a împiedicat fără îndoială o gravă complicaţie internaţională. Intenţia mea a fost să mă opresc aici şi să nu spun nimic despre întâmplarea care a lăsat în viaţa mea un gol pe care trecerea a doi ani nu a reuşit să-l umple. Dar mâna mi-a fost forţată de recentele scrisori în care colonelul James Moriarty apără memoria fratelui său, iar eu nu am altă alternativă decât să prezint publicului faptele exact aşa cum au fost. Numai eu cunosc adevărul absolut despre această chestiune şi sunt convins că a venit timpul să-l dezvălui, căci nu serveşte la nimic să îl ascund. Din câte ştiu, au existat în presă doar trei relatări ale acestei poveşti: cea din ziarul de Geneva, din data de 6 mai 1891, telegrama agenţiei de presă Reuter, publicată în ziarele britanice pe 7 mai şi, în sfârşit, recentele scrisori la care am făcut referire. Dintre acestea, prima şi a doua au fost extrem de scurte, în timp ce a treia, după cum voi dezvălui acum, este o completă distorsionare a faptelor. Îmi revine mie responsabilitatea de a spune pentru prima dată ce s-a întâmplat cu adevărat între profesorul Moriarty şi domnul Sherlock Holmes.

Poate vă amintiţi că, după ce m-am căsătorit şi ulterior am început să profesez în cabinetul meu particular, relaţiile intime care existaseră până atunci între mine şi Holmes s-au modificat întrucâtva. Încă mai venea ocazional la mine, atunci când avea nevoie de un însoţitor în cercetările lui, dar aceste ocazii au devenit din ce în ce mai rare, până când, în anul 1890, descopăr că au fost doar trei cazuri despre care am însemnări. În timpul iernii acelui an şi în primăvara lui 1891, am văzut în ziare că fusese angajat de guvernul Franţei să rezolve o chestiune de

extremă importanţă, apoi am primit două înştiinţări de la Holmes, expediate din Narbonne şi din Nîmes, din care am înţeles că şederea lui în Franţa putea să fie una lungă. De aceea, am fost oarecum surprins să-l văd intrând în camera mea de consultaţii în seara zilei de 24 aprilie. M-a izbit faptul că era mai palid şi mai slab ca de obicei.

— Da, m-am consumat destul de mult, pe gratis, replică el, drept răspuns mai degrabă la privirea mea decât la cuvintele mele. Am fost puţin cam aglomerat zilele astea. Ai ceva împotrivă dacă îţi închid obloanele?

Singura lumină din cameră venea de la o lampă de pe masă, pe care o folosisem până atunci ca să citesc. Holmes se strecură pe lângă perete şi, trântind obloanele, le zăvorî bine.

— Ţi-e frică de ceva? am întrebat.

— Păi, da.

— De ce?

— De arme invizibile.

— Dragul meu Holmes, ce vrei să spui?

— Cred că mă cunoşti suficient de bine, Watson, ca să ştii că eu nu sunt nici pe departe un om care se sperie uşor. În acelaşi timp, e mai degrabă prostie decât curaj să refuzi să-ţi dai seama de pericol atunci când se apropie de tine. Aş putea să-ţi cer un chibrit?

Trase în piept fumul de ţigară de parcă efectul liniştitor pe care îl avea era pentru el o binecuvântare.

— Trebuie să-mi cer scuze că am venit la o oră aşa de târzie, zise el, şi mai trebuie să te rog să treci peste convenţionalitate şi să-mi permiţi să părăsesc imediat casa prin spate, sărind gardul de la grădină.

— Dar ce înseamnă toate astea? am întrebat.

Îmi întinse mâna, iar eu am văzut la lumina lămpii că două din încheieturile degetelor lui erau crăpate şi sângerau.

— După cum vezi, nu e un fleac fără substanţă, zise el zâmbind. Dimpotrivă, e destul de solid ca importanţă, dacă un om îşi rupe mâna din cauza lui. Doamna Watson e acasă?

— E plecată în vizită.

— Aşa deci! Eşti singur?

— Foarte.

— Atunci îmi e mai uşor să-ţi propun să vii cu mine pentru o săptămână în Europa.

— Unde?

— O, oriunde. Mie mi-e indiferent.

Era ceva ciudat în toate astea. Nu-i stătea în fire lui Holmes să-şi ia vacanţă fără scop, iar faţa lui palidă şi istovită îmi dădea de înţeles că nervii lui erau întinşi la maxim. El văzu întrebarea din ochii mei, aşa că unindu-şi vârfurile degetelor şi sprijininduşi coatele pe genunchi, se apucă să-mi explice situaţia.

— Probabil că n-ai auzit niciodată de profesorul Moriarty? zise el.

— Nu, niciodată.

— Ei, iată geniul şi minunea în toată chestia asta! strigă el. Omul e peste tot în Londra şi nimeni n-a auzit de el. Asta e ceea ce îl situează pe culmea infracţionalităţii. Îţi spun, Watson, cu toată seriozitatea că, dacă aş reuşi să-l învinge pe omul ăla, dacă aş putea să scap societatea de el, mă voi simţi îndreptăţit să spun că propria mea carieră a ajuns la apogeu şi voi fi pregătit să-mi găsesc o ocupaţie mai monotonă. Între noi fie vorba, cazurile recente în care am fost de ajutor Republicii Franceze şi familiilor regale din Scandinavia mi-au creat o situaţie financiară atât de bună, încât aş putea să continuu să trăiesc în felul liniştit care îmi place mie şi să-mi concentrez atenţia asupra cercetărilor mele chimice. Dar n-aş putea să am pace, Watson, n-aş putea sta liniştit în fotoliu dacă aş şti că un om ca profesorul Moriarty se plimbă nestingherit pe străzile Londrei.

— Dar ce a făcut?

— Cariera lui a fost una extraordinară. Este un om de familie bună şi cu o educaţie excelentă, înzestrat de natură cu un talent fenomenal la matematică. La vârsta de douăzeci şi unu de ani a scris un tratat despre teorema binomială, care s-a bucurat de popularitate în toată Europa. Pe baza lui a obţinut o catedră de matematică într-una din universităţile noastre mai mici şi, după toate aparenţele, avea o carieră strălucită în faţa lui. Dar omul moştenise nişte înclinaţii extrem de diabolice. Avea o genă de criminal în sânge, care, în loc să fie temperată, era sporită şi făcută infinit de periculoasă de către extraordinarele lui capacităţi mentale. În universitate au început să circule zvonuri sumbre despre el, aşa că, în cele din urmă, a fost obligat să demisioneze şi să vină la Londra, unde a devenit instructor de armată. Cam asta ştie lumea despre el, dar ceea ce-ţi voi spune acum este ceea ce am descoperit eu însumi.

După cum ştii, Watson, nimeni nu cunoaşte elita infractorilor din Londra aşa de bine cum o cunosc eu. Ani de-a rândul, am fost în continuu conştient de existenţa unei puteri în spatele răufăcătorului, o putere ascunsă, care organizează totul şi care stă mereu în calea legii, protejând infractorul cu scutul ei. De multe ori, în cazuri de tot felul – falsificatori, jafuri, omoruri – am simţit prezenţa acestei forţe şi i-am dedus acţiunea în multe din crimele nerezolvate în care nu mi s-a cerut personal ajutorul. Ani de-a rândul m-am străduit să rup vălul care o înconjura şi, în sfârşit, a venit o vreme când am prins firul şi l-am urmat, până când m-a condus, după mii de întortocheri viclene, la fostul profesor Moriarty, celebrul matematician.

Este un Napoleon al crimei, Watson. El este organizatorul a jumătate din ceea ce este rău şi aproape a tot ce trece neobservat în acest mare oraş. Este un geniu, un filosof, un gânditor abstract. Are o inteligenţă de o calitate superioară. Stă nemişcat, ca un păianjen în centrul pânzei, dar acea pânză are mii de ramificaţii, iar el cunoaşte foarte bine fiecare mişcare a fiecăreia dintre ele. El însuşi nu face mai nimic. El doar planifică. Dar agenţii lui sunt mulţi şi organizaţi de minune. Dacă e nevoie să se înfăptuiască o crimă, să se sustragă un document, să zicem, să se jefuiască o casă sau să se înlăture un om, atunci acest lucru îi este comunicat profesorului, treaba este organizată şi dusă la îndeplinire. Se poate ca agentul să fie prins. În acest caz, se face rost de bani pentru cauţiune sau pentru a plăti un avocat care să-l apere. Dar principala putere care se foloseşte de agent nu e niciodată prinsă, nici măcar suspectată. Aceasta este organizaţia pe care am dedus-o, Watson, şi pentru a cărei demascare şi desfiinţare mi-am dedicat întreaga energie.

Dar măsurile de protecţie care îl înconjurau pe profesor erau atât de şiret elaborate, încât, orice aş fi făcut, părea imposibil să obţin dovezi pe baza cărora să fie condamnat de un tribunal. Îmi cunoşti capacităţile, dragă Watson, şi totuşi, după trei luni, am fost silit să recunosc că întâlnisem în sfârşit un adversar care îmi era egal din punct de vedere intelectual. Oroarea pe care o simţeam vizavi de crimele lui s-a pierdut în admiraţia pe care o aveam faţă de abilităţile lui. În cele din urmă, însă, a făcut un pas greşit, un pas mic, mic de tot, dar a fost mai mult decât îşi putea permite, când eu eram atât de aproape pe urmele lui. Am

profitat de ocazie şi, începând din acel moment, mi-am ţesut plasa în jurul lui, iar acum e gata să se strângă. Peste trei zile, adică lunea care vine, lucrurile vor fi aranjate, iar profesorul şi toţi membrii principali ai bandei lui vor fi în mâinile poliţiei. Şi apoi va urma cel mai mare proces penal al secolului, lămurirea a peste patruzeci de mistere şi ştreangul pentru toţi, dar, înţelegi tu, dacă ne mişcăm o secundă prea devreme, s-ar putea să ne scape printre degete, chiar şi în ultimul moment.

Acum, dacă aş fi putut face acest lucru fără ştirea profesorului Moriarty, totul ar fi fost bine. Dar el era prea viclean pentru asta. A văzut fiecare mişcare pe care am făcut-o în efortul de a ajunge la el. S-a luptat de multe ori să scape, dar tot de atâtea ori i-am tăiat şi eu calea. Îţi spun, prietene, că, dacă s-ar putea scrie o relatare amănunţită a acelei întreceri tăcute, ar deveni cea mai strălucită operă de joc de-a şoarecele şi pisica din istoria activităţii de detectiv. Niciodată nu m-am întrecut pe mine însumi atât de mult şi niciodată nu am fost presat atât de tare de un adversar. Mi-a anihilat multe lovituri şi totuşi eu tocmai am reuşit să-l anihilez pe el. Azi-dimineaţă, am luat ultimele măsuri şi nu mai era nevoie decât de trei zile pentru a fi totul gata. Cum stăteam în camera mea reflectând la toată treaba, uşa s-a deschis şi profesorul Moriarty a apărut în faţa mea.

Nervii mei sunt destul de oţeliţi, Watson, dar trebuie să mărturisesc că am tresărit când l-am văzut stând acolo, în pragul uşii mele, pe omul la care mă gândisem atât de mult. Înfăţişarea lui îmi era familiară. Este un om foarte înalt şi slab, cu fruntea albă şi bombată, iar ochii lui sunt înfundaţi în cap. E ras, palid şi are o înfăţişare de ascet, păstrând ceva din aspectul unui profesor. Are umerii încovoiaţi de prea mult studiu, iar capul îi iese în afară şi se mişcă mereu, încet, într-o parte şi în alta, în felul ciudat al unei reptile. S-a uitat la mine cu ochii încreţiţi, străpungându-mă cu o privire foarte curioasă.

— Aveţi o frunte mai puţin bombată decât m-aş fi aşteptat, a zis el în cele din urmă. E un obicei periculos să pipăi arme încărcate în buzunarul propriului halat.

Adevărul este că, atunci când a intrat, mi-am dat imediat seama de pericolul extrem în care mă aflam. Singura lui posibilitate de a scăpa era să mă reducă la tăcere. Într-o clipă, îmi vârâsem revolverul din sertar în buzunar şi îl ţineam

îndreptat spre el prin halat. La remarca lui, am scos arma şi am aşezat-o pe masă, cu cocoşul tras. El încă mai zâmbea şi clipea din ochi, dar era ceva în privirea lui care mă făcea foarte fericit că aveam revolverul lângă mine.

— E clar că nu mă cunoaşteţi, a zis el.

— Dimpotrivă, am răspuns, cred că e destul de evident că vă cunosc. Vă rog, luaţi loc. Am cinci minute la dispoziţie, dacă aveţi ceva de spus.

— Tot ce am de spus, v-a trecut deja prin minte, a zis el.

— Atunci probabil că şi răspunsul meu v-a trecut prin minte, am replicat.

— Sunteţi pregătit?

— Absolut.

Îşi băgă mâna în buzunar, iar eu am ridicat pistolul de pe masă. Dar el nu scoase decât o agendă, în care mâzgălise nişte date.

— Mi-aţi apărut în cale pe 4 ianuarie, a zis el. Pe 23, mă incomodaţi; până la jumătatea lui februarie, eram serios deranjat de dumneavoastră; la sfârşitul lui martie, eram complet stânjenit în planurile mele; iar acum, la finele lunii aprilie, din cauza persecuţiei dumneavoastră permanente, constat că sunt în pericol real de a-mi pierde libertatea. Situaţia devine imposibilă.

— Aveţi vreo sugestie? am întrebat.

— Trebuie s-o lăsaţi baltă, domnule Holmes, a zis el, legănându-şi capul. Chiar trebuie, să ştiţi.

— După ziua de luni, am spus eu.

— Aş, a zis el. Sunt sigur că un om inteligent ca dumneavoastră îşi va da seama că afacerea asta nu se poate termina decât într-un singur fel. Este necesar să vă retrageţi. Aţi condus lucrurile de aşa manieră, încât nu ne mai rămâne decât o singură alternativă. A fost o desfătare intelectuală pentru mine să văd modul în care v-aţi luptat cu treaba asta şi vă spun sincer că ar fi dureros pentru mine să fiu obligat să iau vreo măsură extremă. Zâmbiţi, domnule, dar vă asigur că aşa ar fi.

— Pericolul face parte din meseria mea, am replicat.

— Ăsta nu e pericol, a zis el. E distrugere inevitabilă! Staţi în calea nu doar a unui singur om, ci a unei organizaţii uriaşe, de a cărei adevărată extindere, cu toată isteţimea dumneavoastră,

încă nu v-aţi dat seama. Trebuie să vă daţi la o parte, domnule Holmes, sau veţi fi călcat în picioare.

— Mi-e teamă că această plăcută conversaţie mă face să neglijez nişte afaceri importante care mă aşteaptă în altă parte, am zis eu, ridicându-mă.

S-a ridicat şi el şi m-a privit în tăcere, clătinându-şi capul cu tristeţe.

— Ei, asta e, a zis el în cele din urmă. E păcat, dar am făcut tot ce-am putut. Vă cunosc fiecare mişcare. Nu puteţi face nimic până luni. A fost un duel între mine şi dumneavoastră, domnule Holmes. Speraţi să mă puneţi în boxa acuzaţilor. Eu vă spun că nu voi sta niciodată acolo. Speraţi să mă învingeţi. Eu vă spun că nu mă veţi învinge niciodată. Dacă sunteţi destul de inteligent ca să mă distrugeţi, fiţi sigur că şi eu vă voi plăti cu aceeaşi monedă.

— Mi-aţi făcut mai multe complimente, domnule Moriarty, am zis eu. Permiteţi-mi să vă fac şi eu unul, atunci când vă spun că, dacă aş fi sigur de prima posibilitate, în interesul publicului, aş accepta-o bucuros pe a doua.

— V-o pot promite pe una, dar nu şi pe cealaltă, a mârâit el, şi cu asta mi-a întors spatele încovoiat şi a ieşit din cameră clipind şi scrutând în continuu cu privirea.

Aceasta a fost ciudata mea întrevedere cu profesorul Moriarty. Mărturisesc că a avut un efect neplăcut asupra mea. Felul lui calm şi sigur de a vorbi îţi dă convingerea că tot ce spune e adevărat, ceea ce nu s-ar întâmpla în cazul unui om care n-ar vrea decât să te înspăimânte. Desigur, vei spune: „De ce nu apelăm la poliţie, ca măsură de protecţie împotriva sa?” Motivul e că sunt ferm convins că agenţii lui mă vor lovi şi nu el. Am dovezi solide că aşa va fi.

— Ai fost deja atacat?

— Dragul meu Watson, profesorul Moriarty nu e un om care să piardă timpul. Pe la prânz am ieşit să închei nişte afaceri în strada Oxford. Când să trec de colţul care dă din strada Bentick în strada Welbeck, o căruţă cu coviltir, trasă de doi cai şi mânată nebuneşte, a dat vâjâind colţul şi s-a năpustit asupra mea, ca o săgeată. Am sărit pe trotuar într-o fracţiune de secundă, salvându-mi astfel viaţa. Căruţa a intrat în viteză pe aleea Marylebone şi a dispărut într-o clipită. După asta, Watson, am luat-o numai pe trotuar, dar în timp ce mergeam pe strada

Vere, o cărămidă a căzut de pe acoperişul uneia din case şi s-a zdrobit la picioarele mele. Am chemat poliţia şi am cercetat locul. Pe acoperiş era o grămadă de cărămizi şi ţigle, adunate acolo pentru nişte reparaţii, iar poliţiştii voiau să mă facă să cred că vântul răsturnase una din ele. Bineînţeles, eu ştiam care era adevărul, dar nu puteam dovedi nimic. După aceea, am luat o birjă şi m-am dus la apartamentul fratelui meu din Pall Mall, unde mi-am petrecut ziua. Acum am venit la tine, dar pe drum am fost atacat de un golan cu o bâtă. L-am doborât la pământ, iar poliţia l-a arestat, însă pot să-ţi spun cu toată convingerea că nu se va putea face nici o legătură între domnul de ai cărui dinţi mi-am zdrelit pumnii şi singuraticul matematician, care, îndrăznesc să spun, rezolvă în acest moment probleme pe tablă, la zece mile depărtare. De aceea, Watson, nu vei fi mirat că primul lucru pe care l-am făcut atunci când am intrat aici, a fost să închid obloanele şi nici că a trebuit să-ţi cer permisiunea să părăsesc casa folosind o ieşire mai puţin evidentă decât uşa de la intrare.

Admirasem deseori curajul prietenului meu, dar niciodată mai mult ca acum, când stătea liniştit, recapitulând o serie de incidente care, toate adunate, îi făcuseră ziua îngrozitoare.

— Îţi vei petrece noaptea aici? am întrebat.

— Nu, prietene, aş fi un musafir periculos. Mi-am făcut deja planuri şi totul va fi bine. Lucrurile au ajuns acum atât de departe, încât poliţiştii pot efectua arestarea şi fără ajutorul meu, deşi prezenţa mea e necesară pentru a obţine o condamnare. Prin urmare, e evident că nu pot face altceva mai bun decât să plec pentru cele câteva zile care au mai rămas, până când poliţia va putea să intre în acţiune. Aşa că mi-ar face mare plăcere dacă ai putea veni cu mine în Europa.

— Nu am prea mulţi clienţi acum, am zis eu, iar vecinul meu este întotdeauna dornic să mă ajute. Voi fi bucuros să vin.

— Şi să plecăm chiar mâine dimineaţă?

— Dacă este necesar.

— O, da, este foarte necesar. Atunci, acestea sunt instrucţiunile tale şi te implor, dragul meu, Watson, să le respecţi întocmai, pentru că acum jucăm împreună împotriva celui mai inteligent pungaş şi a celui mai puternic sindicat al criminalilor din Europa. Acum ascultă! În seara asta, vei trimite la gara Victoria, printr-un mesager de încredere, orice bagaj pe

care ai de gând să-l iei cu tine. Mâine dimineaţă, vei trimite un om să cheme o birjă, cerându-i să n-o reţină nici pe prima, nici pe a doua care îi va ieşi în cale. Vei sări în această birjă şi te vei duce la gangul Lowther, la capătul dinspre strada Ştrand, dându-i vizitiului adresa pe o bucată de hârtie, cu rugămintea de a nu o arunca. Pregăteşte-ţi dinainte banii, iar în clipa în care birja se opreşte, ia-o la fugă prin gang, având grijă să ajungi la celălalt capăt la ora nouă şi un sfert. Vei găsi o trăsură mică aşteptând aproape de bordură şi având ca vizitiu un individ îmbrăcat cu o manta neagră şi cu guler cu vârfurile roşii. Vei urca în această trăsură şi vei ajunge la gara Victoria la timp ca să prinzi expresul care pleacă spre continent.

— Unde ne vom întâlni?

— La gară. Al doilea vagon de clasa întâi va fi rezervat pentru noi.

— Atunci, locul nostru de întâlnire e vagonul?

— Da.

L-am rugat în zadar pe Holmes să rămână peste noapte la mine. Era clar că, el credea că ar putea să-mi aducă necazuri şi că acesta era motivul care îl îndemna să plece. Mai spuse în grabă câteva cuvinte în legătură cu planurile noastre de a doua zi, apoi se ridică şi ieşi cu mine în grădină, sări gardul în strada Mortimer şi fluieră imediat după o birjă, în care l-am auzit îndepărtându-se.

În dimineaţa următoare, am respectat întocmai instrucţiunile lui Holmes. Am făcut cu mare atenţie rost de o birjă, pentru a evita să mă urc într-una pusă în mod special la dispoziţia noastră, şi m-am dus imediat după micul dejun la gangul Lowther, prin care am alergat cât am putut de repede. La capăt mă aştepta o trăsură cu un vizitiu masiv, înfăşurat într-o manta neagră, care, în secunda în care m-am urcat, a dat bice cailor şi a pornit în goană spre gara Victoria. După ce am coborât acolo, vizitiul a întors trăsura şi a dispărut imediat, fără să-mi arunce nici măcar o privire.

Până aici totul decursese admirabil. Bagajele mă aşteptau, iar eu am găsit cu uşurinţă vagonul pe care mi-l indicase Holmes, mai ales că era singurul pe care scria „Rezervat”. Tot ce mă îngrijora acum era că Holmes nu apărea. Ceasul din gară arăta că mai erau doar şapte minute până la plecarea trenului. Am căutat în zadar să descopăr silueta firavă a prietenului meu

printre grupurile de călători şi cei care îi însoţeau la gară. Nu era nici urmă de el. Mi-am petrecut câteva minute ajutând un venerabil preot italian, care se străduia, într-o engleză stricată, să-l facă pe un conductor de tren să înţeleagă că bagajele lui trebuie înregistrate până la Paris. Apoi, după ce m-am mai uitat o dată în jur, m-am întors la vagon, unde am descoperit că, în ciuda a ceea ce scria pe bilet, conductorul îmi dăduse drept tovarăş de călătorie pe ramolitul meu prieten italian. Nu avea rost să îi explic că prezenţa sa era un deranj, căci italiana mea era chiar mai limitată decât engleza lui, aşa că am dat resemnat din umeri şi am continuat să mă uit îngrijorat după prietenul meu. Un fior de teamă puse stăpânire pe mine la gândul că absenţa lui ar putea însemna că avusese loc vreo lovitură în timpul nopţii. Deja toate uşile de la vagoane fuseseră închise şi se auzise fluierul de plecare, când...

— Dragul meu Watson, zise o voce, nici măcar nu ai binevoit să spui bună dimineaţa.

M-am răsucit plin de uimire. Bătrânul preot îşi întorsese faţa către mine. Pentru o clipă, ridurile fură netezite, nasul se îndepărtă de bărbie, buza de jos încetă să mai iasă în afară şi gura să mai molfăie, privirea ştearsă îşi recapătă focul, iar silueta gârbovită se îndreptă. În secunda următoare, totul reveni la forma iniţială şi Holmes dispăru la fel de repede cum apăruse.

— Dumnezeule mare! am exclamat eu. Ce m-ai speriat!

— Precauţiile sunt încă necesare, şopti el. Am motive să cred că sunt pe urmele noastre. A, uite-l pe Moriarty în persoană!

În timp ce Holmes vorbea, trenul începuse deja să se pună în mişcare. Aruncând o privire înapoi, am văzut un om înalt făcându-şi furios drum prin mulţime şi fluturându-şi mâna ca şi cum ar fi vrut să oprească trenul. Dar era prea târziu, pentru că prindeam repede viteză, iar o clipă mai târziu lăsasem gara în urmă.

— După cum vezi, cu toate precauţiile noastre, am scăpat ca prin urechile acului, zise Holmes râzând.

Se ridică şi, dându-şi jos haina preoţească şi pălăria cu care se deghizase, le împachetă şi le puse într-o geantă.

— Ai văzut ziarul de dimineaţă, Watson?

— Nu.

— Atunci, n-ai citit despre strada Baker?

— Strada Baker?

— Ne-au dat foc la apartament aseară. N-au făcut pagube mari.

— Dumnezeule, Holmes! Asta e intolerabil.

— Probabil că mi-au pierdut complet urma după ce omul lor cu bâta a fost arestat. Altfel, nu şi-ar fi putut închipui că m-am întors în apartamentul meu. Dar e evident că te-au supravegheat pe tine, ca măsură de precauţie, şi asta l-a adus pe Moriarty la gara Victoria. N-ai făcut cumva o greşeală pe drum?

— Am făcut exact aşa cum m-ai sfătuit.

— Ai găsit trăsura?

— Da, mă aştepta.

— L-ai recunoscut pe vizitiu?

— Nu.

— Era fratele meu, Mycroft. În astfel de cazuri, e un avantaj să te poţi deplasa fără să fii nevoit să te încrezi într-un mercenar. Dar acum, trebuie să facem planuri în privinţa lui Moriarty.

— Din moment ce acesta e un expres, iar vaporul merge în paralel cu el, cred că am scăpat de profesor de-a binelea.

— Dragul meu Watson, e clar că nu m-ai înţeles când am zis că acest om poate fi considerat a fi cam la acelaşi nivel intelectual ca mine. Dacă eu aş fi urmăritorul, tu nu ţi-ai închipui că m-aş lăsa învins de un obstacol atât de mic. Atunci, de ce l-ai subestima pe el?

— Dar ce poate să facă?

— Ce-aş face şi eu.

— Atunci, ce-ai face tu?

— M-aş urca într-o cursă specială.

— Dar e deja prea târziu.

— Absolut deloc. Acest tren opreşte la Canterbury, iar vaporul are mereu o întârziere de cel puţin un sfert de oră. Ne va ajunge din urmă acolo.

— Parcă noi am fi criminalii. Să punem poliţia să-l aresteze la sosire.

— Ar însemna să distrugem o muncă de trei luni. Vom prinde peştele cel mare, dar cel mic ne-ar scăpa din plasă. Luni îi vom avea pe toţi. Nu, o arestare e inadmisibilă!

— Şi atunci?

— Vom coborî la Canterbury.

— Şi apoi?

— Ei bine, apoi va trebui să traversăm ţinutul până la Newhaven şi după aceea să ajungem la Dieppe. Moriarty va face din nou ceea ce aş face şi eu. Se va duce la Paris, va descoperi care e bagajul nostru şi va aştepta la depou două zile. Între timp, noi ne vom cumpăra nişte genţi de voiaj, vom stimula negustorii din regiunile prin care vom călători şi vom ajunge lejer în Elveţia, trecând prin Luxembourg şi Basle.

Prin urmare, am coborât la Canterbury, dar am descoperit că trebuie să aşteptăm o oră până să putem lua un tren spre Newhaven.

Eu încă mai priveam cu tristeţe în urma vagonului cu bagaje, care dispărea rapid împreună cu garderoba mea, când Holmes mă trase de mânecă şi-mi arătă şina.

— Uite, deja vine, zise el.

Departe, dinspre pădurile din Kent, se ridica o coloană subţire de fum. Un minut mai târziu, se văzu locomotiva cu vagoane zburând de-a lungul curbei care ducea spre gară. De-abia am avut timp să ne ascundem în spatele unei grămezi de bagaje, când trecu pe lângă noi cu un zgomot infernal, aruncându-ne în faţă un val de aburi.

— Gata, a trecut, zise Holmes, în timp ce priveam trenul hurducându-se în zare. După cum vezi, inteligenţa prietenului nostru îşi are şi ea limitele ei. Ar fi fost o lovitură de maestru dacă ar fi dedus ceea ce aş fi dedus eu şi aş fi acţionat în consecinţă.

— Şi ce ar fi făcut dacă ne-ar fi prins?

— Nu poate fi nici o îndoială că ar fi încercat să mă omoare. Dar, jocul ăsta se poate juca în doi. Acum, se pune întrebarea dacă să dejunăm mai devreme aici sau să riscăm să murim de foame până ajungem la bufetul din gara Newhaven.

În seara aceea, am sosit la Bruxelles şi am stat acolo două zile, iar în a treia zi ne-am dus până la Strassbourg. Luni dimineaţa, Holmes telegrafiase poliţiei din Londra, iar seara am găsit răspunsul aşteptându-ne la hotel. Holmes deschise telegrama şi apoi, înjurând amarnic, o aruncă în foc.

— Ştiam eu! gemu el. A scăpat!

— Moriarty?

— Au prins toată banda în afară de el. Le-a scăpat printre degete. Bineînţeles, atunci când am plecat eu din ţară, n-a mai

avut cine să-i facă faţă. Dar eram convins că le-am dat totul pe tavă. Cred că ar fi mai bine să te întorci în Anglia, Watson.

— De ce?

— Pentru că acum sunt un însoţitor periculos. Omul ăsta a rămas fără ocupaţie. E pierdut dacă se întoarce la Londra. Dacă i-am ghicit bine caracterul, îşi va dedica întreaga energie să se răzbune pe mine. A spus asta, în timpul scurtei noastre întrevederi şi cred că a vorbit serios. Ţi-aş recomanda să te întorci la pacienţii tăi.

Cu siguranţă că o astfel de recomandare nu putea avea şanse de reuşită în faţa unui vechi militar şi prieten. Am stat în sala de mese din Strassbourg certându-ne pe tema asta o jumătate de oră, dar, în aceeaşi seară, ne-am reluat călătoria, îndreptându-ne spre Geneva.

Timp de o săptămână încântătoare, am hoinărit prin valea Ronului, apoi de la Leuk am luat-o prin Pasul Gemmi, încă acoperit de zăpadă, şi tot aşa, mergând prin Interlaken, până am ajuns la Meiringen. A fost o călătorie minunată, având sub noi verdele elegant al primăverii şi deasupra albul imaculat al iernii, dar vedeam clar că Holmes nu a uitat nici o clipă umbra care plana asupra lui. Fie că eram în satele primitoare din Alpi sau în trecătorile singuratice de munte, îmi dădeam seama, după privirile scurte pe care le arunca în jur şi după felul în care cerceta cu atenţie fiecare chip care trecea pe lângă noi, că era ferm convins de faptul că, oriunde am merge, nu puteam scăpa de pericolul care ne urmărea.

Îmi amintesc că odată, după ce am traversat Pasul Gemmi şi mergeam de-a lungul malului melancolicului Daubensee, o bucată mare de stâncă, dislocată din creasta aflată în dreapta noastră, s-a rostogolit cu zgomot în lacul din spatele nostru. Holmes a fugit într-o clipă sus pe creastă şi, stând pe o culme înaltă, şi-a lungit gâtul în toate direcţiile. Degeaba l-a asigurat ghidul nostru că, în acel loc, căderile de pietre erau un lucru obişnuit în timpul primăverii. Holmes n-a zis nimic, dar mi-a zâmbit, cu aerul unui om care îşi vede îndeplinite aşteptările.

Cu toate astea, în ciuda faptului că veghea mereu, nu era niciodată deprimat. Dimpotrivă, nu-mi amintesc să-l fi văzut vreodată într-o stare atât de exuberantă. Repeta neîncetat faptul că şi-ar încheia bucuros cariera, dacă ar fi sigur că societatea era eliberată de profesorul Moriarty.

— Cred, Watson, că aş merge până acolo încât să spun că nu am trăit pe de-a întregul în zadar, replică el. Dacă ar fi să-mi închei cariera în seara asta, aş putea-o încă trece în revistă cu calm. Aerul Londrei e mai dulce datorită mie. În cele peste o mie de cazuri ale mele nu cred să-mi fi folosit vreodată capacităţile de partea cealaltă a legii. În ultima vreme, am fost tentat să cercetez mai degrabă problemele furnizate de natură decât cele superficiale pentru care e responsabilă starea artificială a societăţii noastre. Memoriile tale se vor sfârşi, Watson, în ziua în care îmi voi încununa cariera capturându-l sau eliminându-l pe cel mai periculos şi capabil criminal din Europa.

Voi fi scurt şi totuşi exact în puţinul care mi-a mai rămas de spus. Nu este un subiect asupra căruia aş insista cu plăcere, cu toate astea, sunt conştient că am datoria de a nu omite nici un detaliu.

Pe data de 3 mai, am ajuns în micul sat Meiringen, unde ne-am cazat la hotelul Englischer Hof, ţinut pe atunci de Peter Steiler senior. Gazda noastră era un om inteligent şi vorbea o engleză excelentă, întrucât fusese chelner timp de trei ani la hotelul Grosvenor din Londra. La sfatul lui, în după-amiaza zilei de 4 mai, eu şi Holmes am pornit amândoi cu intenţia de a traversa dealurile şi de a petrece noaptea la cătunul din Rosenlaui. Dar aveam instrucţiuni stricte să nu trecem sub nici o formă pe lângă cascada Reichenbach, aflată la jumătatea drumului în sus pe deal, fără să facem un mic ocol ca s-o vedem.

Este într-adevăr un loc înspăimântător. Torentul, umflat de zăpada care se topeşte, se prăbuşeşte într-un abis uriaş, din care stropii se ridică precum un fum dintr-o casă în flăcări. Puţul în care se aruncă râul este o prăpastie imensă, străjuită de stânci strălucitoare şi negre ca smoala, îngustându-se într-o groapă spumegândă de o adâncime incalculabilă, care mărgineşte şi apoi împinge înainte şuvoiul peste buza sa colţuroasă. Torentul de apă verzuie care se rostogoleşte mereu cu zgomot în jos şi perdeaua groasă şi sclipitoare de stropi care ţâşnesc întruna în sus pot zăpăci un om cu vârtejul şi zarva lor neîncetată. Am stat pe margine şi ne-am uitat în jos la felul cum strălucea apa care se spărgea mult sub noi de stâncile negre, ascultând ţipătul pe jumătate uman care venea ca un bubuit din abis, împreună cu stropii de apă.

Pe jumătate în jurul cascadei, poteca e croită astfel încât să ai o privelişte mai bună, dar drumul se termină brusc, iar călătorul trebuie să se întoarcă pe unde a venit. Ne pregăteam să ne întoarcem, când am văzut un băiat elveţian alergând pe potecă, ţinând în mână o scrisoare. Avea antetul hotelului pe care tocmai îl părăsisem şi proprietarul mi-o adresase mie. Se părea că, la câteva minute după plecarea noastră, sosise o doamnă din Anglia, bolnavă de tuberculoză în ultimul stadiu. Femeia îşi petrecuse iarna la Davos Platz, iar acum se ducea să-şi întâlnească prietenii la Lucerne, când o apucase deodată o hemoragie puternică. Se credea că nu va mai trăi decât câteva ore, dar ar fi o mare consolare pentru ea dacă ar putea fi consultată de un medic englez şi dacă aş avea amabilitatea să mă întorc etc. Bunul Steiler m-a asigurat într-un postscriptum că el însuşi va privi acceptul meu ca pe o imensă favoare, întrucât doamna refuzase categoric să fie consultată de un medic elveţian, iar el simţea că avea o mare responsabilitate faţă de ea.

Rugămintea nu putea fi ignorată. Era imposibil să refuzi cererea unei compatrioate care era pe moarte într-o ţară străină. Şi totuşi, îmi era greu să-l părăsesc pe Holmes. În cele din urmă, am căzut de acord ca el să-l ia pe băiatul elveţian ca ghid şi însoţitor, în timp ce eu urma să mă întorc la Meiringen. Prietenul meu mi-a spus că va mai sta puţin timp la cascadă, apoi va traversa încet dealurile spre Rosenlaui, unde urma să-l regăsesc seara. În clipa în care m-am întors să plec, l-am văzut pe Holmes, cu spatele sprijinit de o stâncă şi cu braţele încrucişate, uitându-se în jos la şuvoiul de ape. Era pentru ultima dată când îmi mai era dat să îl văd vreodată.

Când aproape terminasem de coborât, m-am uitat înapoi. Din acea poziţie, era imposibil să văd cascada, dar puteam vedea drumul şerpuit care trece peste culmea dealului şi care duce la ea. Îmi amintesc că, de-a lungul acestui drum, un om mergea foarte grăbit.

Îi puteam desluşi silueta întunecată, conturându-se clar pe verdele din spatele lui. M-am uitat la el şi la felul energic în care mergea, dar mi-a ieşit din minte, în timp ce mă grăbeam să-mi îndeplinesc sarcina.

Se poate să fi trecut puţin mai mult de o oră până am ajuns la Meiringen. Bătrânul Steiler stătea pe veranda hotelului său.

— Ei bine, am zis, apropiindu-mă în grabă, sper că nu se simte mai rău?

S-a uitat la mine cu o expresie mirată, iar în clipa în care l-am văzut ridicându-şi sprâncenele, am simţit cum inima mi se face grea ca plumbul.

— Nu aţi scris dumneavoastră asta? am zis, scoţând scrisoarea din buzunar. Nu există nici o englezoaică bolnavă în hotel?

— Desigur că nu! strigă el. Dar scrisoarea are antetul hotelului! Aha, trebuie să fi fost scrisă de acel englez înalt, care a venit după ce aţi plecat dumneavoastră. A spus…

Însă eu nu am stat să mai aştept nici o altă explicaţie de-a proprietarului. Furnicat de spaimă, alergam deja pe drumul satului, îndreptându-mă spre poteca pe care tocmai o coborâsem. Îmi luase o oră ca să cobor. Cu toate eforturile mele, mai trecură două ore până să ajung iar la cascada Reichenbach. Acolo am văzut bastonul de munte al lui Holmes, sprijinindu-se încă de stânca lângă care îmi lăsasem prietenul. Dar de el nu era nici urmă, iar eu am strigat în zadar. Singurul răspuns pe care l-am primit a fost ecoul răsunător al vocii mele, care se răsfrângea de stâncile din jur.

Vederea acelui baston m-a înfrigurat şi m-a scârbit. Deci, Holmes nu se dusese la Rosenlaui. Rămăsese pe poteca aceea lată de nouăzeci de centimetri, cu pereţi de stâncă pe de o parte şi prăpastie pe de alta, până când duşmanul lui îl ajunsese din urmă. Tânărul elveţian dispăruse şi el. Fusese probabil plătit de Moriarty şi îi lăsase pe cei doi bărbaţi singuri. Şi apoi ce se întâmplase? Cine putea să-mi spună ce se întâmplase după aceea?

Am stat o clipă să mă reculeg, căci eram ameţit de oroarea situaţiei. Apoi, am început să mă gândesc la metodele lui Holmes şi să încerc să mă folosesc de ele ca să reconstitui această tragedie. Era, din nefericire, un lucru mult prea uşor. În timpul conversaţiei noastre, nu ajunsesem la capătul potecii, iar bastonul marca locul unde stătuse Holmes. Solul negricios se păstrează mereu atât de moale de la stropii neîncetaţi de apă, încât şi o pasăre ar lăsa urme. Două şiruri de paşi se vedeau clar la capătul celălalt al potecii, amândouă îndepărtându-se de mine. Nici unul din şiruri nu se întorcea însă înapoi. La câţiva yarzi de capătul drumului, solul era tot numai o baltă de noroi,

iar ramurile şi ferigile care împodobeau marginea prăpastiei erau rupte şi murdărite. M-am întins pe burtă şi am scrutat prăpastia cu privirea, împroşcat de stropii din jurul meu. Se întunecase de când plecasem, iar acum nu mai puteam să văd decât din loc în loc sclipirea apei pe pereţii negri şi strălucirea şuvoiului care se spărgea de stânci, departe în adâncuri, la capătul puţului. Am strigat, însă nu mi-a ajuns la urechi decât acelaşi ţipăt pe jumătate uman al cascadei.

Dar a fost destinat să am totuşi un cuvânt de adio din partea prietenului şi camaradului meu. Am spus că bastonul lui de munte fusese lăsat sprijinit de o stâncă ieşită în afară pe potecă. Ceva care strălucea pe acest bolovan mi-a atras atenţia şi, punând mâna, am descoperit că era tabachera de argint pe care Holmes obişnuia s-o poarte cu el. Când am luat-o, un pătrat mic de hârtie aflat sub ea căzu pe jos. Despăturindu-l, am văzut că erau trei pagini rupte din carnetul lui şi adresate mie. După cum îi stătea în fire, indicaţiile erau la fel de precise, iar scrisul la fel de ferm şi lizibil, ca şi când foile ar fi fost scrise la biroul lui:

„Dragul meu Watson,

Scriu aceste rânduri prin bunăvoinţa domnului Moriarty, care mă aşteaptă să lămurim o dată pentru totdeauna acele chestiuni dintre noi. Mi-a făcut un rezumat al metodelor prin care a scăpat de poliţia britanică şi s-a ţinut la curent cu mişcările noastre. Ele îmi confirmă cu siguranţă părerea foarte bună pe care mi-o formasem despre capacităţile sale. Îmi face plăcere să cred că voi putea să scap societatea de orice alte efecte ale prezenţei lui, deşi mă tem că acest lucru va fi plătit cu un preţ care îi va îndurera pe prietenii mei şi în special pe tine, dragul meu Watson. Dar ţi-am explicat deja că, oricum cariera mea ajunsese la final şi nici o altă încheiere n-ar putea fi mai potrivită pentru mine ca aceasta. Într-adevăr, dacă îmi permiţi să-ţi fac o mărturisire completă, eram destul de sigur că scrisoarea din Meiringen era falsă şi te-am lăsat să pleci într-acolo, convins fiind că ceva de genul acesta se va întâmpla după aceea. Spune-i inspectorului Patterson că documentele de care are nevoie pentru a condamna banda sunt în sertarul cu litera M, băgate într-un plic albastru, pe care scrie «Moriarty». Înainte de a părăsi Anglia, am dat instrucţiuni cu privire la proprietatea

mea şi i le-am înmânat fratelui meu, Mycroft. Te rog, salut-o din partea mea pe doamna Watson şi crede-mă, dragă prietene, când îţi spun că sunt,

Foarte sincer al tău,
Sherlock Holmes.

Câteva cuvinte sunt de ajuns pentru a relata puţinul care a mai rămas. Examinările făcute de experţi nu prea lasă loc de îndoială că lupta personală dintre cei doi bărbaţi s-a terminat, cum de altfel nici nu se putea termina într-o astfel de situaţie, cu ei prăbuşindu-se în prăpastie, încleştaţi unul în braţele altuia. Orice încercare de a recupera corpurile era absolut zadarnică şi acolo, în adâncul acelui cazan îngrozitor de vârtejuri spumegânde de apă, vor zăcea pentru totdeauna cel mai periculos criminal şi cel mai mare apărător al legii din generaţia lor. Tânărul elveţian nu a mai fost găsit niciodată, dar nu poate exista nici o îndoială că el era unul din agenţii aflaţi în serviciul lui Moriarty. În ceea ce priveşte banda, publicul îşi va aminti mereu cum dovezile adunate de Holmes le-a demascat organizaţia şi cât de greu atârna asupra lor mâna celui mort. Despre înspăimântătorul lor şef au ieşit puţine detalii la suprafaţă în timpul procesului şi dacă acum am fost obligat să fac o relatare clară a carierei sale este din pricina acelor neînţelepţi susţinători care au încercat să-i apere memoria atacându-l pe cel pe care eu îl voi considera întotdeauna drept cel mai bun şi mai înţelept om din câţi am cunoscut vreodată.